

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Rigorózní práce

Jan Kapistrán Vyskočil

a jeho dílo

(John Capistran Vyskočil and his Work)

autor: Mgr. Václav Čada

vedoucí práce: doc. PhDr. Alena Míšková, Ph.D.

2011

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci zpracoval samostatně s použitím
uvedených pramenů a literatury.

v Praze, dne 8. 5. 2011

podpis:

Tato práce vznikla na základě rozšířené a doplněné diplomové práce, kterou jsem pod vedením PhDr. Romana Ferstla obhájil na Katedře dějin a didaktiky dějepisu Pedagogické fakulty UK v roce 2010. V předloženém textu jsem doplnil některé nově získané informace a poopravil i drobné chyby, které vznikly při dokončování původního textu. Zčásti jsem upravil i rozvržení práce a rozšířil, nebo naopak zkrátil určité kapitoly. Za výraznou pomoc při finalizaci předloženého textu bych rád poděkoval doc. PhDr. Aleně Míškové, Ph.D., která převzala vedení mé práce po PhDr. Romanu Ferstlovi. Současně bych rád poděkoval všem, kteří mi pomáhali s její realizací.

OBSAH

OBSAH	4
1. ANOTACE	5
2. ABSTRACT	6
3. ÚVOD	7
3.1. PRAMENY A LITERATURA	9
4. JAN KAPISTRÁN VYSKOČIL	12
4.1. MÍSTOPIS OBCÍ POSTOUPKY, MIŇŮVKY A HRADISKO	14
4.1.1. POSTOUPKY	14
4.1.2. MIŇŮVKY	15
4.1.3. HRADISKO	16
4.2. RODINA AUGUSTINA VYSKOČILA	19
4.3. DĚTSTVÍ AUGUSTINA VYSKOČILA	24
4.4. ŠKOLA V POSTOUPKÁCH	27
4.5. GYMNÁZIUM	32
4.6. VSTUP DO ŘÁDU A DALŠÍ STUDIUM	36
4.7. VYSOKOŠKOLSKÁ STUDIA	41
4.8. POPRVÉ PROVINCIALEM	46
4.9. DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ	48
4.10. PŮSOBENÍ VE ŠKOLSTVÍ	50
4.11. PROVINCIÁL A PROFESOR	57
4.12. OBDOBÍ PŘEDVÁLEČNÉ A VÁLEČNÉ	63
4.13. POVÁLEČNÉ OBDOBÍ DO ROKU 1948	66
4.14. SITUACE PO ÚNORU 1948	70
4.15. AKCE K	74
4.16. ŽELIV	77
4.17. PO PROPUŠTĚNÍ ZE ŽELIVA	83
4.18. OSOBNOST JANA KAPISTRÁNA VYSKOČILA	85
5. ZÁPISKY Z CEST	90
5.1. CESTA DO ITÁLIE 1921	91
5.1.1. ZAČÁTEK CESTY	92
5.1.2. BOLZANO	95
5.1.3. CESTA PŘES ALPY	98
5.1.4. PADOVA A BENÁTKY	100

5.1.5.	BOLOŇA A FLORENCIE.....	102
5.1.6.	KONEČNĚ ASSISI	105
5.1.7.	VE STŘEDNÍ ITÁLII.....	110
5.1.8.	ITINERÁŘ ITALSKÉ CESTY 1921 JANA KAPISTRÁNA VYSKOČILA.....	114
5.2.	CESTA DO FRANCIE 1934 – 1935	115
5.2.1.	VESOUL.....	120
5.2.2.	VÉSINES	123
5.2.3.	ARGENTEUIL.....	127
5.2.4.	PAŘÍŽ	129
5.2.5.	BORDEAUX	131
5.2.6.	MELLE A OKOLÍ PAŘÍŽE.....	135
5.2.7.	LYON, VESOUL A CESTA DOMŮ.....	139
5.2.8.	ITINERÁŘ VYSKOČILOVY MISIE VE FRANCII 1934–1935	141
6.	VĚDECKÁ A PUBLIKAČNÍ ČINNOST	142
6.1.	BLAHOSLAVENÁ ANEŽKA ČESKÁ, KULTURNÍ OBRAZ SVĚTICE XIII. STOLETÍ	146
6.2.	ARNOŠT Z PARDUBIC A JEHO DOBA	150
6.3.	ČESKÉ DĚJINY	154
6.4.	DĚJINY FILOSOFIE	158
6.5.	DĚJINY PAPEŽŮ	160
7.	ZÁVĚR	162
8.	PRAMENY A LITERATURA	166
9.	RESUMÉ	179
10.	RESUME/SUMMARY	180
11.	PŘÍLOHY	Chyba! Záložka není definována.

1. ANOTACE

Jméno autora: Mgr. Václav Čada

Instituce: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta
Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Obor: Učitelství pro ZŠ a SŠ, DĚJEPIS – SPOLEČENSKÉ VĚDY

Název práce: Jan Kapistrán Vyskočil a jeho dílo

Vedoucí práce: doc. PhDr. Alena Míšková, Ph.D.

Počet stran: 180 textu, 39 příloh

Rok obhajoby: 2011

Klíčová slova: historik, františkánský řád, misie, učitel, děkan, akce K,
Univerzita Karlova, Teologická fakulta, internace, Želiv

Tato práce pojednává o životě historika a františkána Jana Kapistrána Vyskočila. Jedná se o kompletní biografii tohoto významného představitele františkánského řádu v Československu první poloviny 20. století. Kromě samotného životopisu je součástí práce i popis jeho dvou zahraničních cest do Itálie a Francie. Stručně je představena i Vyskočilova práce badatelská s důrazem k dosud nevydaným textům, které jsou uloženy v archivech České republiky. Jedná se o první ucelený životopis tohoto historika.

2. ABSTRACT

Author's name: Mgr. Václav Čada

School: Charles University, Prague – Faculty of Education
History and History Didactics Dept.

Program: Pedagogy for primary and secondary school,
HISTORY – SOCIAL SCIENCES

Title: John Capistran Vyskočil and his Work

Consultant: doc. PhDr. Alena Míšková, Ph.D.

Number of pages: 180 text, 39 attachments

Year: 2011

Key words: historian, franciscan order, mission, teacher, dean, action K
Charles University, Theological Faculty, internment, Želiv

This thesis deals with the life of the historian and Franciscan Jan Kapistrán Vyskočil and it includes a comprehensive biography of this significant representative of the Franciscan Order in Czechoslovakia of the twentieth century. In addition to his life description, it is possible to find the description of his journey to Italy and France. Furthermore, it includes Jan Kapistrán Vyskočil's research work and the emphasis is placed on his not so far published texts, which can be found in the archives in the Czech Republics. This work represents the first comprehensive biography of this historian.

3. ÚVOD

Za téma své práce jsem si zvolil osobnost Jana Kapistrána Vyskočila,¹ katolického historika a významného představitele českých františkánů první poloviny 20. století. Jan Kapistrán Vyskočil OFM² za svého života působil v mnoha oblastech, byl středoškolským pedagogem, profesorem církevních dějin, děkanem teologické fakulty a kromě toho zastával několikrát i úřad provinciála františkánské provincie. Ve své práci jsem se zaměřil především na jeho život, který dosud nebyl nikde zpracován, a zůstával tak skryt historiografickému bádání. Při výběru tohoto tématu hrál roli především fakt, že se jedná o mého vzdáleného příbuzného³ a pak též moje osobní touha se o tomto člověku dozvědět jakékoli informace. Již tato skutečnost předestírá i můj celkový přístup k dané problematice. Nechtěl jsem se primárně zabývat Kapistránovou prací v řádu ani jeho prací badatelskou, ale chtěl jsem popsat životní peripetie tohoto člověka a svým primárním výzkumem umožnit dalším badatelům bližší přístup k tomuto historikovi.

Ve své práci se pokusím čtenáři přiblížit životní příběh člověka, který svým osudem ilustruje osud země ve víru několika radikálních změn, kterými prošla během 20. století. Jan Kapistrán Vyskočil prožil své dětství v čase přestárlého mocnářství, které jako by samo sebe charakterizovalo osobou svého vladaře.

Nejproduktivnější léta svého života pak Kapistrán prožil během takzvané „první republiky“, která v katolické církvi spatřovala spíše odkaz mocnářství, z jehož trosky se republika zrodila, a často tak přistupovala k představitelům církve s ostražitostí a nedůvěrou.

¹ Původním jménem Augustin Vyskočil. Při vstupu do františkánského řádu přijal jméno Jan Kapistrán. Jan Kapistrán (1386 – 1456) působil jako misionář v českých zemích v letech 1451 – 1452 a 1454, byl významný pro rozšiřování františkánské (observantské) řehole u nás a později se účastnil bitvy Jana Hunyadyho u Bělehradu v roce 1456, kde byla poražena turecká přesila. Papežem Alexandrem VIII. byl prohlášen za svatého v roce 1690. Viz Buben, Milan M.: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, III. díl, I. svazek: Žebravé řády. Praha, Libri 2006, s. 248 (O sv. Janu Kapistránovi pojednává i biografie: Hünermann, Wilhelm: Mnich mezi vlky: život sv. Jana Kapistrána, apoštola Evropy. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2009, s. 231).

² Zkratka Ordo Fratrum Minorum – řád menších bratří.

³ Sestra Jana Kapistrána Vyskočila byla má prababička z otcovy strany.

Poslední desetiletí jeho života ovlivnila nacistická okupace republiky a nedlouho po osvobození i převrat v roce 1948.

Po Únoru 1948 byl jako představitel katolické církve internován v klášteře Želiv s ostatními vrcholnými představiteli mnišských řádů a nedlouho po popuštění zemřel v ústraní jednoho pražského bytu.

Život Jana Kapistrána Vyskočila ilustruje všechny radikální proměny české společnosti a v jeho příběhu se odráží i příběh celé doby. Jako historik se Jan Kapistrán Vyskočil zabýval především obdobím vrcholného středověku, i když ve své nevydané práci naráží i na dobu svého života. Zvláště při zkoumání jeho interpretace moderní historie a filosofie je čtenáři více než zřejmé, z jakých ideových pozic autor vychází. Dochází tak často k jasné katolické interpretaci dějin, kterou však Kapistrán nikdy nepopíral a při svém působení v řádu ani popírat nemohl.

Jak jsem již předestřel, následující práce nemá podrobit kritice jeho dílo, ale přiblížit osud člověka se všemi událostmi, které jej formovaly.

3.1. PRAMENY A LITERATURA

Při zpracovávání zvoleného tématu jsem narážel především na naprostý nedostatek sekundární literatury. Kapistránovým životem se soustavně nikdo nezabýval, kromě bakalářské práce Lucie Hoškové z roku 2003,⁴ která se však soustředovala zejména na literární, estetickou stránkou Kapistránova díla a jeho samotný život je popsán jen na šesti stranách,⁵ přičemž životopisné údaje jsou uvedeny bez odkazů. Předpokládám, že vycházela především z vyprávění pamětníků, kteří však Kapistrána zažili až na sklonku jeho života. Díky tomuto přístupu je i v takto krátkém textu řada nepřesností a chyb.⁶ Pro tyto důvody i charakter její práce, zabývající se především literární stránkou Vyskočilova díla, jsem nemohl příliš k této práci přihlížet.

Osobnost Jana Kapistrána Vyskočila je zmiňována v několika pracích, které se věnují dějinám dějepisectví či katolickým intelektuálům první poloviny 20. století. Vždy se však jedná o krátké zmínky týkající se samozřejmě především Kapistránovy badatelské práce. Vyskočilovo jméno například nalezneme v krátkém odkazu i v Kutnarových Přehledných dějinách českého a slovenského dějepisectví, kde je zdůrazněna Kapistránova práce na životopise Anežky Přemyslovny.⁷ V rámci již zmiňovaného literárně-estetického pohledu je Kapistrán krátce přiblížen i v práci Věry Beranové⁸ Kapitoly z dějin českého estetického myšlení II.⁹ V nejnovějších publikacích se Kapistránovo jméno objevuje v České katolické literatuře 1918 – 1945, Martina C. Putny, která vyšla v roce 2010. Kapistrán je zde zmíněn v rámci literární tvorby členů františkánského řádu. Z těchto

⁴ Hošková, Lucie: Estetický rozměr v díle Jana Kapistrána Vyskočila. Ústí nad Labem, Bakalářská práce při UJEP 2003, s. 74.

⁵ Hošková, Lucie: Estetický rozměr v díle Jana Kapistrána Vyskočila. Ústí nad Labem, Bakalářská práce při UJEP 2003 s. 27 – 32.

⁶ Například chybně uvedené jméno Vyskočilovy matky.

⁷ Viz Kutnar, František: Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví II. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1977, s. 342.

⁸ Věra Beranová byla i vedoucí bakalářské práce Lucie Hoškové.

⁹ Beranová, Věra: Kapitoly z dějin českého estetického myšlení II. (30. léta 20. století). Ústí nad Labem, FUUD – Univerzita J. E. Purkyně 2003, s. 52.

a dalších odkazů však nelze stavět životopis člověka, a proto mi hlavním zdrojem informací byl pramenný materiál uložený v archivech České republiky.

Nejprínosnějším pro mou práci bylo studium v Národním archivu, který obsahuje archiválie františkánského řádu i osobní pozůstalost Jana Kapistrána Vyskočila včetně doposud nevydaných rukopisů a poznámek k již vydaným knihám. V Národním archivu je uložena i jeho korespondence, která však z valné většiny sestává z oficiálních dopisů, adresovaných představenému řádu. Při bádání jsem narazil pouze na minimální osobní korespondenci, která by dotvářela obraz tohoto člověka. Při rozhovorech s jeho neteří a synovcem jsem si ověřil, že Kapistrán psal rodině velmi zřídka.

Vzhledem k nedostatku literatury zabývající se dětstvím Jana Kapistrána Vyskočila jsem v této oblasti získával informace především ze vzpomínek jeho současníků, které jsem kombinoval s prameny uloženými ve Státním okresním archivu v Kroměříži, především mi posloužily dokumenty obce Postoupky, rodiště Vyskočila i dokumenty z kroměřížského gymnázia, které studoval. Většinu informací k jeho středoškolskému studiu lze dohledat i v jeho osobní složce v Národním archivu, jedná se o jednotlivá vysvědčení ze všech škol, které studoval. V Kroměříži jsem tak využil především školních kronik a třídních knih ze školy v Postoupkách a Kroměříži. Při popisu regionu, ve kterém Kapistrán vyrůstal, jsem využil také literaturu, zejména pak práci Františka Václava Peřinky Kroměřížský okres.

Základní informace k Vyskočilově rodině jsem získal z Národního archivu v Praze a Moravského zemského archivu v Brně, kde je uložena matrika obce Postoupky. Obraz poměrů v rodině jsem pak dotvářel za přispění vzpomínek pamětníků, především pak Vyskočilovy neteře a synovce.

V archivu Univerzity Karlovy v Praze je uložena Kapistránova disertační práce a další informace týkající se především studia Jana Kapistrána Vyskočila na Filosofické fakultě.

Na největší badatelské obtíže jsem narazil při zkoumání činnosti Kapistrána na Bohoslovecké fakultě Univerzity Karlovy, v oblasti jeho studia i pozdějšího řízení této fakulty ve funkci děkana. Informace k této problematice jsou těžko dohledatelné a v samotném archivu Univerzity Karlovy je uloženo pouze málo pramenů vztahujících se k této oblasti, z tohoto důvodu jsem při rekonstrukci Kapistránova působení na fakultě využil literaturu, především pak publikaci Vojtěcha Novotného *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990 – Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*, vydanou v roce 2007.

V rámci výzkumu posledních let života jsem se pokoušel bezvysledně dohledat záznamy i v Archivu bezpečnostních složek. Jak jsem ale zjistil, tak zde žádné archiválie k osobě Jana Kapistrána Vyskočila nejsou uloženy.

Při bádání jsem využil i provinční archiv františkánského řádu, který obsahuje strojopis nevydaných Českých dějin Jana Kapistrána Vyskočila a další dokumenty týkající se jeho práce v řádu.

Důležitou součástí mé práce bylo i bádání na poli orální historie, kde jsem využil vzpomínek Kapistránových současníků v řádu a dětí jeho sestry Marie. Kromě osobních rozhovorů jsem měl některé vzpomínky i zprostředkované, například soubory článků v časopise *Poutník*.

Zvláště při rekonstrukci rodinného zázemí a Kapistránova vztahu k otci, matce i sourozencům mi bylo nepostradatelným právě vzpomínání jeho neteře a synovce, kteří jej navštěvovali v Praze a pravidelně byli v kontaktu, přičemž svou neteř Kapistrán i oddával.

Při sestavování životopisu Jana Kapistrána Vyskočila jsem tak propojoval informace získané rozhovory se současníky, literaturou a především prameny uloženými v archivech České republiky.

4. JAN KAPISTRÁN VYSKOČIL

Pokud se chceme zabývat životem a dílem Jana Kapistrána Vyskočila, pak musíme naši pozornost alespoň na chvíli nasměrovat k malinké vesničce nedaleko Kroměříže. Dříve, než tedy začneme mluvit o bratru Janu Kapistránu Vyskočilovi, musíme mluvit o Augustinu Vyskočilovi, jehož otec Antonín pracoval jako zedník v Postoupkách na Moravě. Tento Augustin později přijal řádové jméno Jan Kapistrán.

Abychom si mohli přiblížit dětství Augustina Vyskočila, měli bychom si také představit místa, kde se jako mladý chlapec pohyboval, kde hrával dětské hry, kam chodil na nedělní kázání a v týdnu do školy. Místem dětství Augustina byly především tři jihomoravské vesnice Postoupky, Miňůvky a Hradisko u Kroměříže na jižní Moravě.

Augustin Vyskočil se narodil 28. srpna 1886 v neveliké obci Postoupky,¹⁰ nedaleko Kroměříže. Postoupky byly malá obec, kterou tvořilo něco málo přes padesát domů s třemi sty obyvateli.¹¹ V těsné blízkosti leží obce Miňůvky a Hradisko. V průběhu let byly tyto vesnice spojeny a opět rozděleny,¹² ale v době narození Augustina existovaly nezávisle na sobě. Obce leží na Kroměřížsku v cípu úrodného kraje Haná, kterou protéká stejnojmenná řeka. Nevelká říčka ovlivňovala od pradávna život na vesnicích i celý architektonický charakter jejich zástavby, i když: *„kdo zná hanácké osady z Prostějovska, Vyškovska nebo Olomoucka, přecházejí na Kroměřížsku osadu za osadou, ani by nevěřil, že je na Hané. Okres totiž leží jen částečně v úrodné rovině hanácké, ale z polovice je na posledních výběžcích Hříběcích hor, které místem dosti rychle anebo alespoň značně vlnitě se sklánějí do úvalu řeky Moravy, čímž také podmiňují ráz osad*

¹⁰ Uvedeno v křestním listě. NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1.

¹¹ V roce 1880 jsou Postoupky tvořeny 52 domy s 294 obyvateli a v roce 1900 56 domy s 312 obyvateli. Viz Bartoš, J.; Schulz, J.; Trapl, M.: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1868 – 1960, svazek 6, okresy: Přerov, Hranice, Kroměříž. Ostrava, Profil 1978, s. 238.

¹² V roce 1949 byly Miňůvky připojeny k Postoupkám a v roce 1960 pak sloučeny s Hradiskem. Viz Bartoš, J.; Schulz, J.; Trapl, M.: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1868 – 1960, svazek 6, okresy: Přerov, Hranice, Kroměříž. Ostrava, Profil 1978, s. 238. V současné době jsou Postoupky, Miňůvky a Hradisko místní částí města Kroměříže.

ležících na svazích.“¹³ Jak nám popisuje ve své práci František V. Peřinka. Specifikou hanáckých vesnic je rovná centrální ulice s domy bez předzahrádky. Takto vznikaly vesnice na místech hanáckých rovin, které nijak neomezovaly stavbu, kdežto: „...*dědiny rozložené na svazích Hřibčích hor jsou stavěny tak, jak dovovalo nerovné místo.*“¹⁴ František V. Peřinka jako příklad takovéto vesnice uvádí právě Hradisko, které leží hned vedle rodné obce Augustina Vyskočila: „*V Hradisku, jež je jistě osadou starobylou, tvořil půdorys původní dědiny podkovu, ale chalupy stavěné v druhé polovici a ku konci stol. XVIII. Byly přistavěny na svazích a úvalech kopců tak, že dnes celá dědina působí dojmem jisté neuspořádanosti.*“¹⁵ Rozložení samotných Postoupek pak charakterizuje tento autor jako: „...*jednu značně zahnutou ulici bez ulic bočních, kterých nedovoluje osada stěsnaná v úvalu horském.*“¹⁶

¹³ Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres, 1. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 25.

¹⁴ Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 1. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 26.

¹⁵ Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 1. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 26.

¹⁶ Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 1. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 26.

4.1. MÍSTOPIS OBCÍ POSTOUPKY, MIŇŮVKY A HRADISKO

4.1.1. POSTOUPKY

Obec leží: „... při silnici z Kroměříže do Kojetína 194 m nad hladinou, na pravém břehu Moravy, na svahu k řece Hané. Grunty jsou na návsi, jež tvoří jedinou ulici s domy stavěnými těsně vedle sebe průčelím do ulice. U Hané pod příkrým svahem jsou tři řady chalup, zvané Sádky.“¹⁷ Jak nám obec přibližuje František Václav Peřinka¹⁸ ve svém místopise Kroměřížska. Tato práce nám i nadále poslouží k přiblížení míst, kde Augustin Vyskočil vyrůstal. Důležitou součástí vesnice je pak železniční trať, která protнула Postoupky při prodlužování železničního spojení z Kroměříže do Kojetína v roce 1887.¹⁹ Železniční trať znamenala pro Postoupky – a kteroukoli jinou obec – zlepšení dostupnosti větších center kraje, a tak i lepší pracovní příležitosti pro obyvatele daných lokalit.

Jméno Postoupky je s největší pravděpodobností odvozeno od Postupa, jak uvádí ve své vlastivědě Peřinka. Dějiny osídlení této lokality sahají až do doby bronzové, podle archeologických nálezů souvisí s kulturou lidu popelnicových polí.²⁰

První datovaná zmínka o obci je z roku 1349, kdy: „*Dětmar z Postřelimo*va zapsal Postoupky své ženě *Ofce věnem*...“²¹ Již jsem zmiňoval, že obec měla na konci 19. století kolem tří set obyvatel, přičemž byla přiřažena k Hradisku. V roce 1883 byla v Postoupkách zřízena

¹⁷ Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 4. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 488.

¹⁸ Práce Františka Václava Peřinky vyšla jako součást souboru prací s názvem VLASTIVĚDA MORAVSKÁ v roce 1911. Datum vzniku této práce je velmi důležité, neboť popis obcí Františka V. Peřinky nám umožňuje nahlédnout do jejich vzezření v době, která nás zajímá, totiž do konce 19. a začátku 20. století, kdy zde vyrůstal Augustin Vyskočil.

¹⁹ Bartoš, J.; Schulz, J.; Trapl, M.: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1868 – 1960, svazek 6 – okresy: Přerov, Hranice, Kroměříž. Ostrava, Profil 1978, s. 206. Prodloužena byla původní trať Hulín – Kroměříž. Po průtazích v rozhodování o umístění železniční zastávky bylo rozhodnuto umístit ji v Postoupkách, ne v předpokládané lokalitě Hradisko.

²⁰ Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres, 4. část reprint. Zdislavice, Litera.cz, 2002, s. 488.

²¹ Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres, 4. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 490.

jednotřídní škola, která byla od roku 1887 už dvoutřídní.²² Národnostní složení vesnice bylo naprosto české, jak je popsáno v moravském místopise Josefa Bartoše. Od roku 1880, kdy jsou data uvedena, nebyla v obci zaznamenána jiná národnost než česká až k roku 1921, a i tehdy šlo pouze o jedince.²³ Jak bylo poznamenáno, obec byla „přifařena“, samotné Postoupky ani Miňůvky nemají vlastní faru a kostel, spadají proto k farnosti v nedalekém Hradisku. Všechny tři vesnice však leží velmi blízko u sebe a cesta ke kostelu v Hradisku z Postoupek zabere sotva pár minut.

4.1.2. MIŇŮVKY

Přílehlou obcí Postoupek jsou Miňůvky, obě vesnice se spojily v jeden celek²⁴ v roce 1949.²⁵ Podobně jako Postoupky i Miňůvky: „*Farou náleží osada do Hradiska, před r. 1786 slušela k Panně Marii do Kroměříže.*“²⁶ K etymologickému původu jména uvádí Peřinka, že stejně jako u Postoupek jde o jméno patronymické, které je v tomto případě zdvojnásobeno odvozenou od jména Měn. O nejstarších dějinách obce uvádí tento autor, že náležela do manství biskupa olomouckého.²⁷ Poslední obcí z těchto tří, které tvoří jakýsi ucelený prostor, neboť k sobě velmi těsně náleží, je Hradisko,

²² Škola byla zbudována v roce 1883 za 10 282 zl. a 66 kr., v roce 1883 ji navštěvovalo 117 žáků, přičemž knihovna čítala 215 (žakovská) a 52 (učitelská) knih. Přiškoleny k Postoupkám byly Miňůvky. Hradisko mělo školu svou. Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 4. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 488.

²³ V místopise je uvedeno u roku 1921 pět osob „jiné“ národnosti. Viz Bartoš, J.; Schulz, J.; Trapl, M.: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1868 – 1960 svazek 6 okresy: Přerov, Hranice, Kroměříž. Ostrava, Profil 1978, s. 238.

²⁴ V současnosti najdeme na mapách pouze název Postoupky, neboť nově sloučené vsi připadlo právě toto jméno. Důvodem nebude rozloha ani počet obyvatel, neboť obě osady byly v těchto ukazatelích srovnatelné, ale železniční stanice, která již při zprovoznění trati z Kroměříže do Kojetína byla v obci Postoupky.

²⁵ Bartoš, J.; Schulz, J.; Trapl, M.: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1868 – 1960 svazek 6, okresy: Přerov, Hranice, Kroměříž. Ostrava, Profil 1978, s. 235.

Bartoš uvádí, že Miňůvky měly v roce 1880 260 obyvatel a 46 domů, o dvacet let později obyvatel 329 v 54 domech.

²⁶ Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 4. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 468. Ves byla pravděpodobně přifařena k Hradisku v roce 1786 z důvodu novostavby kostela Všech svatých v Hradisku, který byl vysvěcen v roce 1782. Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 3. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 307.

²⁷ Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 4. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 468.

kteře bylo centrem oněch osad, protože se zde nachází fara a do roku 1883 i škola pro Postoupky a Miňůvky.

4.1.3. HRADISKO

O dobově podobě Hradiska nám podává ucelený obraz Peřinka ve své vlastivědě: „*Osada je pro polohu půdy, na níž je vystavěna, jako rozházená a neurovnaná, dělic se vlastně v několik skupin, z nichž jádro osady, utvořené bývalými grunty a podsedky, je nejstarší, ostatní skupiny sestávající z chalup jsou novějšího původu.*“²⁸ Pokud se podíváme do Bartošova místopisu, zjistíme, že Hradisko mělo podobný počet obyvatel a domů jako obě předešlé obce, tedy v roce 1880 zde stálo 52 domů s 308 obyvateli a v roce 1900 pak 63 domů, ve kterých žilo již 360 obyvatel. Podobně jako v Postoupkách ani zde a ani v Miňůvkách nebyla v těchto letech zaznamenána jiná než česká národnost.²⁹ Název Hradisko je s největší pravděpodobností odvozen z bývalého staroslovanského hradiska: „*Dosud je znatelný jeho mocný val o délce 375 kroků a místem až 3 m široký.*“³⁰ Toto hradisko se nacházelo nedaleko kostela: „*Našly nebo vykopaly se tu kamenné nástroje, bronzové náušnice, šídla, šipky, náramky, kostěná šídla, dláta, keramické výrobky, z nichž nejzajímavější je zvonkovitý pohár s provázkovým ornamentem na hrdle.*“³¹

V tehdejší i dnešní době byl a je dominantou vesnice kostel zasvěcený všem svatým, na jehož místě stál starší kostel. Peřinka uvádí, že: „*Se stavbou nynějšího kostela začato r. 1760, ale stavba dokončena teprve r. 1776 a kostel dne 15. září 1782 ke cti všech svatých posvěcen.*“³² V průběhu

²⁸ Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres, 3. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 307.

²⁹ Viz Bartoš, J.; Schulz, J.; Trapl, M.: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1868 – 1960, svazek 6, okresy: Přerov, Hranice, Kroměříž. Ostrava, Profil 1978, s. 225.

³⁰ Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 3. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 313.

³¹ Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 3. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 313.

³² Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 3. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 307.

první poloviny 19. století došlo k několika drobným opravám střechy a interiéru kostela, načež v letech 1898 – 1899, tedy v době dětství Augustina Vyskočila, byla provedena celková rekonstrukce.³³ Při rekonstrukci samotného kostela došlo i k opravě fary z roku 1819.³⁴ Současná podoba kostela se příliš neliší od popisu F. V. Peřinky, a proto nám poslouží k celkovému obrazu jeho text: „*Kostel farní, zasvěcený všem svatým stojí nad osadou na kopci a stoupá se k němu z dědiny po 54 kamenných schodech.*“³⁵ Dále nám pak tento autor přibližuje vzezření stavby: „*Celá stavba je vyvedena v tak zvaném pozdním baroku, jakým se stavěly v Čechách a na Moravě mnohé kostely ke konci vlády Marie Terezie a za panování Josefa II. Stavba je světlá i úhledná a k baroku zdíva pěkně přiléhají barokové oltáře i kazatelna. Z téže školy jsou také sochy na pobočních oltářích, dřevěné sice práce nevelmi jemné, ale přece úhledné. Hlavní oltář je sice nový, ale také napodobení vesnického pozdního baroku.*“³⁶ Hradisko bylo díky faře přirozeným centrem okolí, a to nejen Postoupek a Miňůvek, které jsme zde zmiňovali, ale k této faře náleželi i Bezměrov, Lutopeceny, Měrůtky a do roku 1900 i Zlobice a Bojanovice, které v tomto roce získaly vlastní faru ve Zlobicích.³⁷ V době dětství Augustina Vyskočila měli farnost na starost Vojtěch Sova a po něm Tomáš Dadák.³⁸

Jak uvádí Peřinka, je prokázáno, že již od roku 1668 probíhalo vyučování na tehdejší faře v Hradisku. Do pole působnosti školy spadaly všechny přifařené vesnice k Hradisku. V roce 1884 byla postavena nová

³³ Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 3. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 307.

³⁴ Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 3. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 309.

³⁵ Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 3. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 307.

³⁶ Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 3. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 309.

³⁷ Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 4. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 581.

³⁸ Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 3. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 311.

školní budova poté, co byla otevřena vlastní škola v Postoupkách.³⁹ Stejně jako Postoupky tak i ostatní přífařené obce postupně získávaly vlastní školy, jak bylo nařízeno již ve správě přerovského krajského komisaře školního,⁴⁰ která byla vydána po jeho inspekci v hradiské škole v roce 1788.⁴¹ Školy však vznikaly velmi pozvolna. V Bezměrově byla zřízena v roce 1792,⁴² v Lutopecnech byla postavena teprve v roce 1848 a po dvou letech i schválena jako jednotřídní,⁴³ do školy v Lutopecnech byla přiškolená i obec Měrůtky.⁴⁴ V protokolu visitace přerovského komisaře z roku 1788⁴⁵ bylo také nařízeno zřídit školu v Bojanovicích, která by sloužila žákům z Bojanovic, Zlobic a Kováloviček. Škola byla záhy zřízena v Zlobicích, ale samostatné budovy se dočkala až v roce 1852.⁴⁶ Samostatná škola v Postoupkách byla zřízena až v roce 1883, jak je uvedeno výše.

³⁹ Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 3. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 312.

⁴⁰ Peřinka uvádí jméno inspektora Prakyše. Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 4. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 457.

⁴¹ Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 3. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 312.

⁴² Nejprve se vyučovalo v panském hostinci, poté v bývalém panském dvoře, samotná budova školy byla zřízena až v roce 1878. Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 2. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 274.

⁴³ Do té doby byla výuka nestálá, neboť probíhala střídavě v Hradisku a v Lutopecnech školním pomocníkem z Hradiska. Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 4. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 457.

⁴⁴ Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 4. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 464.

⁴⁵ Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 3. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 312.

⁴⁶ Do postavení nové budovy se vyučovalo v chalupě č. 2. Viz Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 4. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 458.

4.2. RODINA AUGUSTINA VYSKOČILA

Rodina Augustina Vyskočila žila po generace v oblasti vesnic Postoupky, Miňůvky a Hradisko. Otec Antonín Vyskočil⁴⁷ se narodil 21. října 1843 v Hradisku č. 44,⁴⁸ stejně tak i Augustinův dědeček Jakub Vyskočil, který se narodil v Hradisku č. 3 a to 14. července 1815.⁴⁹ Dědeček byl v Hradisku domkářem,⁵⁰ otec zedníkem a také domkářem v nedalekých Postoupkách. Maminka Augustina Vyskočila Františka rozená Bráníková pocházela z Miňůvek, kde se narodila 15. října v roce 1850.⁵¹ Její otec Vincenc Bráník byl, stejně jako Vyskočil, domkářem v Miňůvkách a maminka Antonie Rozsypalová pocházela z Chropyně, kde byl její otec Josef podsedníkem.⁵² Augustinovi rodiče se brali v Hradisku v již zmiňovaném kostele Všech svatých. Svatba⁵³ proběhla 12. února 1872⁵⁴ a téměř přesně za rok se narodila jejich první dcera, kterou rodiče pojmenovali Anna.⁵⁵ Bohužel není znám její další osud. Je jisté, že se dožila vyššího věku, neboť existuje její fotografie,⁵⁶ na které je zachycena ve středních letech, ale v matrice chybí údaj o úmrtí. Podle vyjádření pamětnice Zdeny Žlebkové si později tato Anna vzala jakéhosi Procházku a

⁴⁷ Informace k přímým předkům Augustina Vyskočila čerpám především z opisů z matrik, které si nechal sám Vyskočil vyhotovit v roce 1940, zřejmě pro doklady o „nežidovském původu“ pro protektorátní úřady. Opisy se týkají pouze jeho osoby a přímých předků, informace k jeho sourozencům jsou pak k dohledání v matrice, která je uložena v Městském zemském archivu v Brně.

⁴⁸ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (rodný a křestní list Antonína Vyskočila).

⁴⁹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (rodný a křestní list Antonína Vyskočila).

⁵⁰ „Domkář, majitel domku s malou výměrou pozemků nebo bezzemek, živící se řemeslem nebo námezdní prací. V č. zemích v období feud. v urbaniální a berní praxi sociální kategorie držitelů usedlostí.“ Heslo Domkář in: Malá československá encyklopedie, Academia 1985, díl 2, s. 161.

⁵¹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (rodný a křestní list Františky Bráníkové).

⁵² Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (rodný a křestní list Františky Bráníkové).

⁵³ Oddávajícím byl kooperátor Tomáš Lunáček, svědci Václav Zelinka a Jan Bráník. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (oddavkový list Antonína Vyskočila a Františky Bráníkové).

⁵⁴ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (oddavkový list Antonína Vyskočila a Františky Bráníkové).

⁵⁵ Jak je zřejmé z matriky, Anna Vyskočilová se narodila 26. 2. 1873. Viz MZA Brno, E67 (značka fondu), 7715 (číslo matriky), s. 37.

⁵⁶ Příloha: Obr. 16.

se svými sourozenci byla dále v kontaktu.⁵⁷ Další potomek na sebe nenechal dlouho čekat, následující rok se narodil chlapec Václav,⁵⁸ který zřejmě celý svůj život prožil v lokalitě Hradiska, Postoupek a Miňůvek, přičemž zemřel v roce 1923.⁵⁹ Následující potomek se Vyskočilům narodil v roce 1876, dostal jméno František, ale bohužel tento syn patří k několika dětem Antonína a Františky, kteří se nedožili vyššího věku, František zemřel pár měsíců po svém narození téhož roku.⁶⁰ Je zajímavé, že hned další chlapec, který se manželům narodil, byl pojmenován stejně jako jeho zemřelý bratr. Později byly pojmenovány i dvě dcery ženským ekvivalentem tohoto jména, přičemž ale obě zemřely v útlém dětství. Ať byl důvod takto pojmenovat děti jakýkoli,⁶¹ je jisté, že jméno František, či Františka štěstí dětem příliš nepřineslo, jak se dozvíme později. Vraťme se však k Františkovi, který se narodil dva roky po smrti svého stejnojmenného bratříčka, tedy v roce 1878.⁶² V matrice je u tohoto syna poznámka, že zemřel ve válce v roce 1917. Tento fakt potvrzuje i jediná dcera⁶³ nejmladší sestry Augustina Marie Vyskočilové. Ve svých vzpomínkách uvádí, že František odešel již na konci války,⁶⁴ přičemž pravděpodobně narukoval jako dobrovolník. Zbytek rodiny ho odrazoval od tohoto jednání, ale František odešel s tím, že sourozencům a tatínkovi oznámil, že už se z války nevrátí, přičemž důvodem mohly být jakési problémy v manželství, ale bližší informace

⁵⁷ Viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

⁵⁸ Dle matriky se narodil Václav Vyskočil 13. srpna 1874 a zemřel 2. února 1923, pravděpodobně v Miňůvkách (místo úmrtí je nečitelné). Viz MZA Brno, E67 (značka fondu), 7715 (číslo matriky), s. 44.

⁵⁹ Viz MZA Brno, E67 (značka fondu), 7715 (číslo matriky), s. 44.

⁶⁰ František Vyskočil se narodil 14. srpna 1876 a zemřel 16. prosince 1876. Viz MZA Brno, E67 (značka fondu), 7715 (číslo matriky), s. 53.

⁶¹ Například jméno syna Stanislava, který také zemřel v útlém dětství, již použito nebylo. Je tedy pravděpodobné, že ke jménu František, či Františka měli rodiče nějaký hlubší vztah, snad proto, že maminka, tedy manželka Antonína Vyskočila, se také jmenovala Františka, i když jméno Antonín užito nebylo.

⁶² František Vyskočil se narodil 13. listopadu 1878 a zemřel 1917 ve válce. Viz MZA Brno, E67 (značka fondu), 7715 (číslo matriky), s. 62.

⁶³ Jedná se o jedno z dětí sestry Augustina Vyskočila, Marie Čadové, rozené Vyskočilové. Marie Vyskočilová si vzala za muže Václava Čadu, strážníka na trati, který zemřel v roce 1937 (viz Úmrtní list Václava Čady, v osobním vlastnictví Jaroslava Čady jeho syna). Společně měli pět dětí a v textu budeme čerpat i ze vzpomínek dvou z těchto dětí Jaroslava Čady a Zdeny Žlebkové, rozené Čadové, u které její maminka, tedy sestra Augustina žila několik svých posledních let, než v roce 1982 zemřela.

⁶⁴ Pravděpodobně tedy v roce svého úmrtí 1917.

k tomuto rozhodnutí nejsou známy.⁶⁵ Protože neexistují bližší informace o jeho konci, je možné, ba i pravděpodobné, že zůstal nezvěstný jako tisíce jiných vojáků. Možností, ale na úrovni čirých spekulací, které historikovi nepřísluší, zůstává i to, že ve válce nezemřel a zůstal kdesi ve světě, neboť se domů vrátit nechtěl. Vraťme se však k manželům Vyskočilovým, kterým se tři roky po narození tohoto, v pořadí již druhého Františka, narodil další syn Bohuslav.⁶⁶ Bohužel, k tomuto dítěti nejsou v matriční knize dopsány žádné další informace, pravděpodobně nezemřel jako malé dítě, protože u zemřelých dětí jsou informace v matrice doplněny. Na Bohuslava si nevzpomínají ani jeho neteř a synovec,⁶⁷ se kterými jsem měl možnost mluvit. Dalšího dítěte se rodina Vyskočilů dočkala v následujícím roce, kdy se narodil v pořadí pátý syn Stanislav, který ale také velmi brzy zemřel. Stanislav zemřel ještě před dožitím dvou let v roce 1884.⁶⁸ Tato událost jistě velmi zasáhla celou rodinu, především pak matku, která navíc byla ve vysokém stupni těhotenství, neboť další dítě, tentokrát dcera, se narodilo jen pár dnů po smrti Stanislava, přesněji po třinácti dnech od jeho skonu. V této nelehké situaci přišla na svět druhá dcera Františka, s vědomím pověr, které sebou nese číslice třináct, se až chce přisuzovat její další osud tomuto mýtu, neboť stejně jako její bratr zemřela i Františka po dvou letech svého života.⁶⁹ Stejně jako při úmrtí jejího bratra byla i tentokrát matka těhotná, další syn se narodil tři měsíce po smrti Františky.

V této nelehké situaci,⁷⁰ po smrti obou předchozích dětí, se narodil 27. srpna 1886 Augustin⁷¹ jako osmé dítě Vyskočilových, z nichž ale tři už

⁶⁵ Viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

⁶⁶ Jak je zřejmé z matriky, Bohuslav Vyskočil se narodil 2. března 1881. Viz MZA Brno, E67 (značka fondu), 7715 (číslo matriky), s. 72.

⁶⁷ Zdena Žlebková a Jaroslav Čada.

⁶⁸ Stanislav Vyskočil se narodil 10. listopadu 1882 a zemřel 2. března 1884, tedy v den třetích narozenin svého o rok staršího bratra Bohuslava. Viz MZA Brno, E67 (značka fondu), 7715 (číslo matriky), s. 78.

⁶⁹ Druhá dcera manželů Vyskočilových se narodila 15. 3. 1884 a zemřela 13. dubna 1886. Viz MZA Brno, E67 (značka fondu), 7715 (číslo matriky), s. 85.

⁷⁰ V této době se pravděpodobně rodina také přestěhovala, neboť v matrice jsou u předešlých dětí uvedena jiná čísla domů v Postoupkách než u něj a mladších sourozenců. Před Augustinem je uvedeno Postoupký č. 32 a u Augustina a mladších už Postoupký č. 51. Je také možné, i když málo pravděpodobné, že v této době došlo k přečíslování domů ve vesnici, ale bližší záznamy k tomuto nejsou.

nežily. Jako většina ostatních sourozenců byl hned druhý den⁷² pokřtěn⁷³ v kostele v nedalekém Hradisku. Augustin se narodil třináct let po první dceři Anně, která jistě měla za povinnost starat se nejen o něj, ale o všechny své mladší sourozence. Anna s Václavem, který byl o rok mladší, tak určitě pečovali o osmiletého Františka a pětiletého Bohuslava, k nimž nyní přibyl i Augustin. Nesmíme také zapomínat na tři již narozené děti, které se však nedožily vyššího věku. V době narození Augustina patřili jeho rodiče už ke starším obyvatelům Postoupek, neboť mamince Františce Vyskočilové bylo v tomto roce již třicet šest a její manžel Antonín byl ještě o sedm let starší. Přes pokročilý věk obou rodičů však Augustin nebyl posledním dítětem Vyskočilů. Necelé dva roky po narození Augustina se narodila další dcera, která dostala opět jméno Františka, jako její maminka a předčasně zemřelá sestra. Jak jsem již zmínil, jméno František či Františka dětem příliš štěstí nepřineslo. Také tato dcera totiž zemřela velmi brzy, přesněji po přibližně devíti měsících života.⁷⁴ Poslední dítě, v pořadí již desáté, i když musíme připomenout, že čtyři z nich zemřeli ještě v útlém dětství, se narodilo v roce 1891. Narozené děvče dostalo jméno Marie.⁷⁵ Jak je uvedeno výše, tato dcera si později vzala za muže strážníka na trati Václava Čadu, se kterým měla pět dětí, přičemž v této části textu, která se zabývá vztahem Augustina Vyskočila k rodině, budeme čerpat i ze vzpomínek dvou z těchto dětí, zprostředkovaně tak i z vyprávění jejich maminky, tedy Augustinovy sestry. V době narození Marie⁷⁶ bylo jejímu otci již čtyřicet osm a matce čtyřicet jedna, což byl velmi pokročilý věk na další dítě. Část dětí také již byla

⁷¹ Viz MZA Brno, E67 (značka fondu), 7715 (číslo matriky), s. 94 nebo Křestní list Jana Kapistrána Vyskočila. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1.

⁷² Většina sourozenců byla křtěná druhý den po narození.

⁷³ Křest provedl již zmiňovaný farář Vojtěch Sova, kmotry byli František Podešva s manželkou Annou stejně jako i u několika jeho sourozenců. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1. Křestní list Jana Kapistrána Vyskočila a záznamy v matrice. Viz MZA Brno, E67 (značka fondu), 7715 (číslo matriky).

⁷⁴ Františka Vyskočilová se narodila 26. února 1888 a zemřela 8. listopadu 1888. Viz MZA Brno, E67 (značka fondu), 7715 (číslo matriky), s. 99.

⁷⁵ Marie Čadová, rozená Vyskočilová, narozená 29. 1. 1891, zemřela 19. listopadu 1982. Viz MZA Brno, E67 (značka fondu), 7715 (číslo matriky), s. 114 (datum úmrtí čerpáno ze smutečního oznámení, které je v osobním vlastnictví Zdeny Žlebkové, její dcery).

⁷⁶ Marie Čadová, rozená Vyskočilová. Viz Příloha: obr. 15.

prakticky dospělá, nejstarší Anně bylo v tu dobu osmnáct let. Postupně děti odcházely z domu, a to je také důvod, proč byl vztah dvou nejmladších sourozenců Augustina a Marie nejpevnější, jak uvádí i dcera Marie, paní Zdena Žlebková.⁷⁷ Antonínovi a Františce Vyskočilovým se během necelých dvaceti let narodilo deset dětí, přičemž se pouze šest dožilo dospělosti. Tento poměr úmrtnosti dětí přibližně odpovídá statistickým údajům, které předkládá Ludmila Fialová v knize Dějiny obyvatelstva českých zemí, kde dokládá, že na konci 19. století se věku 15 let dožilo 66% z narozených dětí,⁷⁸ tedy přibližně šest z deseti, což byl i případ Vyskočilů.

⁷⁷ Viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

⁷⁸ Viz Fialová, L.; Kučera, M.; Maur, E. a kol.: Dějiny obyvatelstva českých zemí. Praha, Mladá fronta 1998, s. 175.

4.3. DĚTSTVÍ AUGUSTINA VYSKOČILA

O samotném dětství Augustina Vyskočila máme pouze kusé informace, neboť sám Vyskočil se v žádném ze svých dochovaných textů nevrací do období, které strávil v Postoupkách. Dokonce neexistuje ani korespondence, která by na toto období odkazovala. Při popisu dětství Augustina tak musíme z části opustit pevnou půdu psaných pramenů, což historik dělá vždy s určitými obavami, a spolehnout se na svědectví lidí, kteří později rozmlouvali s Augustinem, Marií a dalšími sourozenci.

Dětství Augustina bylo poznamenáno omezenými prostředky rodiny a velkým počtem sourozenců, o které se rodiče starali. Nejblíže vztah měl se svou mladší sestrou Marií, se kterou se také často vídal i v dospělosti. Tento vřelý vztah potvrzují dva synové Marie,⁷⁹ se kterými jsem vedl rozhovory. Oba velmi kladně vzpomínali na svého strýčka Augustina, který je navštěvoval na Moravě, a občas i oni společně s maminkou a dalšími sourozenci navštívili jeho v Praze.⁸⁰ Podle vzpomínek Marie Vyskočilové⁸¹ byl vztah k ostatním sourozencům chladnější, z části z důvodu jejich postupného odchodu z domu, zčásti pak i velkým věkovým rozdílem mezi sourozenci.

Nejproblematičtější vztah měli oba s nejstarší sestrou Annou, která pravděpodobně nelibě nesla narození dalších dětí, protože to znamenalo zhoršení finanční situace celé rodiny, jistě zde také hrál roli i poměrně vysoký věk Anny, v době narození Augustina jí bylo třináct a při narození Marie již osmnáct let. Marii prý dokonce její maminka vyprávěla, že když ji čekala, byla na ni Anna, tedy vlastní dcera, velmi nepříjemná, a pokud ji potkávala, tak si Anna před ní uplivla.⁸² Co se týče zázemí rodiny, nebylo nikterak růžové, otec Antonín je ve všech dokumentech veden jako domkář

⁷⁹ Již zmiňovaní, Jaroslav Čada a Zdena Žlebková, rozená Čadová.

⁸⁰ Viz Vzpomínky Jaroslava Čady (nar. 1923) v osobním vlastnictví autora.

⁸¹ Zprostředkované jejími dětmi.

⁸² Viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

nebo zedník,⁸³ Jaroslav Čada, jeho vnuk, ještě dodává, že pracoval jako švec, i když nevyučení.⁸⁴ Špatnou finanční situaci dokládá také zápis z jednání místní školní rady v Postoupkách z 20. prosince 1896, z doby, kdy už Augustin chodil do školy, ve kterém se dočteme, že se rada sešla: „...*aby rozdělila mezi chudé žáky nakoupené látky na oděv...*“⁸⁵ Z tohoto protokolu je zřejmé, že kromě jiných žáků dostal i Augustin Vyskočil pět metrů látek určených pro chudé děti,⁸⁶ Pravděpodobně získal tolik metrů i z důvodu dalších sourozenců, neboť každý žák dostával jiné množství látky, rada tak zohlednila špatnou situaci celé rodiny.

Rodina byla živa z malého hospodářství, přičemž si otec Antonín pravděpodobně přivydělával jako místní švec, jak jsem již podotkl výše. Přílepením finanční situace byl i prodej výrobků z hospodářství, především másla a vajec na trhu v nedaleké Kroměříži, což vždy v neděli měly na starost děti⁸⁷.

Nejvřelejší vztah pak děti měly ke své mamince Františce, která pro ně byla: „...*milionová...*“⁸⁸ jak stručně shrnul Jaroslav Čada. Maminka se o děti pečlivě starala a ony ji měly velmi rádi. O poznání horší byl vztah s otcem Antonínem, který byl velmi přísný a při výchově rozhodně nešetřil tresty. S velkou pravděpodobností bil nejen děti, ale i svou manželku, pokud je chtěla chránit.⁸⁹ Samozřejmostí bylo v rodině vykání rodičům, i když to v této době nebylo neobvyklé. Jako příhodu, která ilustruje slovo otce v rodině, uvádí Jaroslav Čada, že pokud matka napekla chleba, pak jej odevzdala otci, který jej rozdával. Když mělo nějaké dítě hlad, muselo poprosit tatínka o extra krajíc chleba.⁹⁰ Sestra Jaroslava Čady ještě dodává, že se někdy stalo, jak jí říkala maminka, že byl malý Augustin bit místo

⁸³ Viz MZA Brno, E67 (značka fondu), 7715 (číslo matriky), popřípadě rodné listy a křestní listy uložené v NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1.

⁸⁴ Viz Vzpomínky Jaroslava Čady (nar. 1923) v osobním vlastnictví autora.

⁸⁵ Viz SOKA Kroměříž, Místní školní rada Postoupy, B-d56, inv. č. 1.

⁸⁶ Viz SOKA Kroměříž, Místní školní rada Postoupy, B-d56, inv. č. 1.

⁸⁷ Viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

⁸⁸ Viz Vzpomínky Jaroslava Čady (nar. 1923) v osobním vlastnictví autora.

⁸⁹ Viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

⁹⁰ Viz Vzpomínky Jaroslava Čady (nar. 1923) v osobním vlastnictví autora.

jídla.⁹¹ V této situaci, když měli strach z otce, byl prý Augustin na Marii velmi hodný a ochraňoval ji před tatínkem, například dělal povinnosti, které měla na starosti jeho sestra za ni, aby si mohla v neděli přispat.⁹² Z vyprávění Marie, které máme zprostředkované jejími dětmi, prý Augustin chtěl být stavitelem, z polínek si stavěl domečky a své malé sestřičce říkal, že jednou postaví dům, ve kterém spolu budou bydlet.⁹³

⁹¹ Viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

⁹² Viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

⁹³ Viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

4.4. ŠKOLA V POSTOUPKÁCH

Malý Augustin, jako většina dětí, nastoupil v šesti letech do školy v Postoupkách, která stála nedaleko jejich domu. Za školu otec svědomitě platil, i když 1 zl. a 44 kr.,⁹⁴ které průměrně vydal za jedno dítě měsíčně, jistě narušilo již tak napnutý rozpočet chudé rodiny. Augustin Vyskočil začal chodit do školy v Postoupkách na začátku září roku 1892.⁹⁵ Jak jsem zmiňoval už při popisu obce, škola v Postoupkách byla otevřena v roce 1882 jako jednotřídní a za pět let byla: „...rozšířena na dvoutřídní“.⁹⁶ Podle zápisů ze školní kroniky měla škola průměrně kolem sta žáků v rámci obou tříd.⁹⁷ První rok školní docházky Augustina byl celkem úspěšný. Jeho třídním učitelem byl Rudolf Deutch, který zároveň působil jako správce školy⁹⁸. Všechny předměty⁹⁹ prvního roku studia absolvoval Augustin s dobrým hodnocením, respektive v intencích jedniček a dvojek,¹⁰⁰ i když v některých předmětech se v určitých čtvrtletích objevují i horší známky. Zajímavostí, především s ohledem na jeho budoucí působení na bohoslovecké fakultě, byly jeho nevalné výsledky z náboženství, ve kterém zvládal učivo na úrovni sotva dostatečný a dostatečný,¹⁰¹ i když s ohledem na další žáky nebyl tento výsledek ničím ojedinělým. Před začátkem dalšího školního roku nastala ve škole změna, která se týkala i Augustina, neboť

⁹⁴ Údaj 1zl. a 44kr. je suma, kterou žáci platili v roce 1894, který se však příliš nelišil od jiných let. Viz SOKA Kroměříž – Archiv obce Postoupy B-a 80, inv. č. 22 (Soupis žactva na vybírání školného 1894 – 1906).

⁹⁵ Zápis v třídní knize. SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupy, B-e71, inv. č. 20.

⁹⁶ Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 4. část reprint, Litera.cz, Zdislavice 2002, s. 488.

⁹⁷ Například ve školním roce 1893/94 měla škola 103 studentů, v následujícím roce pak studentů 100 a v roce 1895/96 96 žáků. Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupy, B-e71, inv. č. 1.

⁹⁸ Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupy, B-e71, inv. č. 20.

⁹⁹ V prvním roce byl hodnocen z těchto předmětů: čtení, sloh, počty a měřické tvaroznalství, psaní, zpěv. Hodnotily se také mravy a náboženství.

¹⁰⁰ Stupnice známek byla poněkud odlišná té dnešní. V předmětech bylo následující: velmi dobrý – 1, dobrý – 2, dostatečný – 3, sotva dostatečný – 4, nedostatečný – 5. Ze zevnějšíku písemných prací: velmi pořádný – 1, pořádný – 2, méně pořádný – 3, nepořádný – 4. Z mravů: úplně přiměřené – 1, přiměřené – 2, méně přiměřené – 3, nepřiměřené – 4. Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupy, B-e71, inv. č. 20.

¹⁰¹ Třídní kniha 1892/1893 viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupy, B-e71, inv. č. 20.

podučitel B. Koláček byl povolán do školy v Ratajích a na jeho místo škola přijala nového velmi mladého, teprve jednadvacetiletého podučitele Emila Meitnera,¹⁰² který také dostal na starosti první třídu, kam docházel i Augustin.¹⁰³ Učitel Deutch, kterého měl Augustin první rok, pak vyučoval druhou třídu.¹⁰⁴

V druhém roce studia už žáci absolvovali celou škálu předmětů.¹⁰⁵ Výsledky Augustina v tomto roce však byly o poznání horší, hodnocení, které odpovídá jedničce, měl pouze z mravů a úpravy písemných prací. Nejčastěji se ve všech čtvrtletích objevuje hodnocení dostatečné a dobré, přičemž ani sotva dostatečný, tedy čtyřka, není výjimkou. Opět pro zajímavost uvádím, že nejhůře prospíval v tomto roce v dějepise, kde byl ve všech čtvrtletích hodnocen sotva dostatečně.¹⁰⁶ Jako závěrečné hodnocení je uvedeno, že žák není schopen postoupit. Uvážíme-li, že mluvíme o budoucím profesoru historie, pak je toto hodnocení velmi úsměvné. Další školní rok, tedy 1894/1895, se opět setkal ve třídě s panem podučitelem Meitnerem. V tomto roce se Augustin podstatně zlepšil, ve všech předmětech a ve všech čtvrtletích převažovalo hodnocení velmi dobrý a dobrý, což znamená známky jedna a dva. Díky tomuto zlepšení tak mohl postoupit na vyšší stupeň.¹⁰⁷ V roce 1895/1896 nastoupil do druhé třídy s panem učitelem Rudolfem Deutschem, který jej učil už první rok ve škole. Tento rok už nenajdeme nikde ve čtvrtletních záznamech známku horší než

¹⁰² Informace obsaženy ve zprávě z Kroniky školní národní školy v Postoupkách. Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupký, B-e71, inv. č. 1.

¹⁰³ Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupký, B-e71, inv. č. 22 (třídní kniha 1893/1894).

¹⁰⁴ Kronika školní národní školy v Postoupkách. Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupký, B-e71, inv. č. 1.

¹⁰⁵ Čtení, mluvnice, pravopis, sloh, počty a měřické tvaroznalství, přírodopis, zeměpis, dějepis, psaní, kreslení, zpěv, tělocvik, hodnotil se také zevnějšek písemných prací, mravy a samozřejmě i náboženství. (Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupký, B-e71, inv. č. 22, Třídní kniha 1893/1894).

¹⁰⁶ Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupký, B-e71, inv. č. 22 (třídní kniha 1893/1894).

¹⁰⁷ Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupký, B-e71, inv. č. 24 (třídní kniha 1894/1895).

dvě, tedy dobrý.¹⁰⁸ Zajímavé je, že v tomto i následujícím roce je ve třídní knize špatně uvedeno křestní jméno. Augustin je zaměněno za Antonín, jistě se však jedná o našeho Augustina, neboť všechny další údaje v třídních knihách jsou v pořádku, včetně data narození a čísla popisného domu.¹⁰⁹ Pravděpodobně udělal chybu učitel Rudolf Deutch, který Augustina zapisoval do dalšího roku studia na vyšším stupni. V třídní knize je hned vedle jména žáka uvedeno jméno otce, a tak pravděpodobně došlo k chybnému přepisu. Těžko si vysvětlit další manipulaci tohoto učitele s třídní knihou, kterou denně používal a neopravil tento chybný údaj. Pravděpodobně se mu již nechtělo zasahovat do napsaného dokumentu. V dalším roce získal Augustin nového učitele, který zřejmě jména opisoval z předešlých textů a udělal stejnou chybu.

Pátý a poslední rok, který strávil Augustin ve škole v Postoupkách, měl nového mladého třídního učitele Rudolfa Šoupalu, který přišel jako náhrada za Emila Meitnera.¹¹⁰ V tomto roce se opět výrazně zlepšil, neboť ze všech předmětů ve všech čtvrtletí jsou uvedena pouze hodnocení, která odpovídají jedničce.¹¹¹

Co se týče průběhu školních let, příliš se od sebe nelišily, významné události jsou zapsány ve školní kronice, přičemž každoročně se slavilo¹¹² především výročí jmenování císaře¹¹³ a císařovny.¹¹⁴ Oslavy zpravidla začínaly mší v kostele v Hradisku, aby se poté děti přesunuly zpět do školy, kde probíhala slavnost. Samotná slavnost se příliš nelišila od školních slavností dnešních, přičemž hlavní rozdíl můžeme spatřovat ve změně

¹⁰⁸ Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupky, B-e71, inv. č. 27 (třídní kniha 1895/1896).

¹⁰⁹ K porovnání zápisy v třídních knihách z jednotlivých školních let. Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupky, B-e71, inv. č. 20, 22, 24, 27 a 29.

¹¹⁰ Podučitel Rudolf Šoupal, nar. 1876 v Opavě. Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupky, B-e71, inv. č. 1 (Kronika školní národní školy v Postoupkách, školní rok 1895/1896).

¹¹¹ Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupky, B-e71, inv. č. 29 (třídní kniha 1896/1897).

¹¹² Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupky, B-e71, inv. č. 1 (Kronika školní národní školy v Postoupkách).

¹¹³ Jmenování Františka Josefa I. 4. října.

¹¹⁴ Jmenování Alžběty Bavorské 19. listopadu.

postavy, která je oslavována. Ilustrovat takovouto událost můžeme ze zápisu v kronice ze školního roku 1894/1895: „*Správce školy učinil k dítkám patričnou promluvu upozorniv na dnešní den a vyličiv pak některé skutečné události ze života Jeho Veličenstva. Žáci pak přednesli příležitostné básně a zapěli vhodné písně. Slavnost ukončena národní hymnou.*“¹¹⁵ Jak jsem již podotkl, podobné zprávy v upraveném jazyce můžeme číst i v dnešních dobách, snad jen s výjimkou oné hymny na konci slavnosti a osoby „Jeho Veličenstva“. Zápisy v kronice se dále týkají návštěv inspektora¹¹⁶ a svatého přijímání žáků. Školní rok začínal zpravidla prvního září a končil v polovině července, přičemž se rok zahajoval zpěvem¹¹⁷ *Veni sancte Spiritus* a končil *Te Deum Laudamus*.¹¹⁸ Poslední rok, který Augustin strávil v postoupecké škole, se konala v prosinci i slavnost „vánočního stromku“.¹¹⁹ Popis této slavnosti, který zůstal zachován ve školní kronice, výstižně dokládá průběh slavnostních okamžiků vánočních na konci 19. století.

Vše bylo připraveno v budově školy, kde: „*v místnosti II. třídy postaven v předu na stupni stromek až do stropu sahající a velmi vkusně cukrovinkami, ořechy, jablky a rozličnými okrasami ozdobený a zářícími světly planoucí.*“¹²⁰ Kromě samotného stromky nakoupila školní rada i dárky pro děti: „*...látky na oděv, šátky, sešity ku psaní a ku kreslení, péra a jiné věcné potřeby školné.*“¹²¹ Slavnosti se účastnili s dětmi i rodiče, kterým žáci na začátku slavnosti zazpívali koledu „Narodil se Kristus pán“, pak

¹¹⁵ Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupky, B-e71, inv. č. 1 (Kronika školní národní školy v Postoupkách, školní rok 1894/1895).

¹¹⁶ Inspekce prováděl každoročně školní c. k. inspektor Alois Segeth. Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupky, B-e71, inv. č. 1 (Kronika školní národní školy v Postoupkách).

¹¹⁷ Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupky, B-e71, inv. č. 1 (Kronika školní národní školy v Postoupkách).

¹¹⁸ Tyto hymny se zpravidla zpívaly ve všech školách u příležitosti začátku a konce školního roku, někde, především v církevních školách, tato tradice přetrvává.

¹¹⁹ O uspořádání slavnosti rozhodla školní rada 20. prosince 1896, datum bylo stanoveno na neděli 27. prosince. Viz SOKA Kroměříž, Místní školní rada Postoupky, B-d56, inv. č. 1.

¹²⁰ Kronika školní národní školy v Postoupkách viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupky, B-e71, inv. č. 1 (Kronika školní národní školy v Postoupkách, školní rok 1896/1897).

¹²¹ Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupky, B-e71, inv. č. 1 (Kronika školní národní školy v Postoupkách, školní rok 1896/1897).

všechny pozdravil hradiský farář Tomáš Dadák a poté již probíhal program složený z recitací a zpěvu různých žáků či celých tříd. Jako vrchol představení pak několik žáků zahrálo hru doprovázenou zpěvy „Hvězda betlémská“ a následně byly rozdávány dárky. Jak jsem již podotkl, při popisu materiální situace Vyskočilů, Augustin byl obdarován kromě školních potřeb i látkou na oblečení, která byla rozdávána „nejchudobnějším dětem“.¹²² Program dětí po rozdávání dárků zakončilo vystoupení Augustina Vyskočila,¹²³ který: „...přednesl báseň *Poděkování*“.¹²⁴ Na samý závěr vystoupil správce školy Rudolf Deutch, který poděkoval za pomoc při organizaci slavnosti a: „...vyzval pak žáky k vděčnosti, pilnosti, mravnímu chování a žádal přítomné rodiče, aby děti své pilně do školy posílali a přízeň svou nadále škole věnovali.“¹²⁵ Takto symbolicky bychom mohli uzavřít Augustinovo studium ve škole v Postoupkách, i když je pravda, že ještě několik měsíců tuto školu navštěvoval, než odešel do Kroměříže za dalším stupněm vzdělání.

¹²² Viz SOKA Kroměříž, Místní školní rada Postoupsy, B-d56, inv. č. 1.

¹²³ I zde je špatně uvedeno jméno Augustin, je zaměněno za Antonín, přičemž chyba ve školní kronice vznikla pravděpodobně opět opsáním chybného údaje z třídní knihy.

¹²⁴ Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupsy, B-e71, inv. č. 1 (Kronika školní národní školy v Postoupkách, školní rok 1896/1897).

¹²⁵ Viz SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupsy, B-e71, inv. č. 1 (školní rok 1896/1897).

4.5. GYMNÁZIUM

Od školního roku 1897/1898 navštěvoval Augustin Vyskočil v nedaleké Kroměříži české gymnázium, přesněji řečeno c. k. české vyšší gymnázium v Kroměříži, které bylo založeno nedlouho předtím, a to v roce 1882.¹²⁶ Gymnázium v Kroměříži mělo v době studia Augustina kolem pěti set studentů.¹²⁷

Jak je zřejmé ze zápisů v třídních knihách, po většinu času, který strávil Augustin studiem na tomto gymnáziu, byl zproštěn platby školného s výjimkou druhého pololetí v druhém ročníku a pravděpodobně i druhého pololetí prvního ročníku.¹²⁸ Augustin nastoupil do školy po úspěšném absolvování přijímacích zkoušek¹²⁹ v září roku 1897 jako jedenáctiletý. Navštěvoval jednu z paralelek, konkrétněji I. B, do této paralelky ostatně chodil po celou dobu studia na zdejším gymnáziu. Třídním učitelem byl Jan Tomek,¹³⁰ který byl ale od druhého ročníku nahrazen Josefem Klvaňou.¹³¹ Co se týče prospěchu Augustina Vyskočila na gymnáziu, byl spíše průměrným žákem, rozhodně nepatřil mezi premianty. V prvním roce studia nalezneme v hodnocení¹³² na konci roku ze dvou předmětů¹³³ známku dostatečnou, a to z českého jazyka a kreslení.¹³⁴ V následujících letech

¹²⁶ Viz SOKA Kroměříž – Gymnázium KM- BE 187 inv. č. 1 (kronika).

¹²⁷ Záznamy ve školní kronice. Viz SOKA Kroměříž – Gymnázium KM – BE 187, inv. č. 1 (kronika).

¹²⁸ Zápis z prvního ročníku je nejasný. Viz Hlavní katalog 1897/1898 SOKA Kroměříž – Gymnázium KM – BE 187, inv. č. 66 s. 45 (I. B).

¹²⁹ Viz Hlavní katalog 1897/1898 SOKA Kroměříž – Gymnázium KM – BE 187, inv. č. 66 (I. B).

¹³⁰ Viz Hlavní katalog 1897/1898 SOKA Kroměříž – Gymnázium KM – BE 187, inv. č. 66 (I. B).

¹³¹ Viz Hlavní katalog 1898/1899 SOKA Kroměříž – Gymnázium KM – BE 187, inv. č. 67 (II. B).

¹³² Klasifikační stupnice u předmětů odpovídala soudobé s rozdílem šesté známky „zcela nedostatečný“. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (vysvědčení z roku 1900/1901).

¹³³ V prvním roce byl Augustin hodnocen z těchto předmětů, na konci roku takto: náboženství – chvalitebně, jazyk latinský – dobře, jazyk český – dostatečně, zeměpis a dějepis – chvalitebně, mathematica – dobře, přírodopis – dobře, jazyk německý – chvalitebně, kreslení – dostatečně, krasopis – chvalitebně, zevnější úprava písemných prací – méně úhledná, pilnost – náležitá, mravné chování – chvalitebně.

¹³⁴ Viz Hlavní katalog 1897/1898 SOKA Kroměříž – Gymnázium KM – BE 187, inv. č. 66, s. 45.

nebyl prospěch příliš odlišný. V druhém ročníku měl Augustin opět dvě dostatečné, a to znovu v kreslení a místo opraveného českého jazyka nyní z matematiky.¹³⁵ Ve třetím ročníku na konci roku znovu dostatečná z matematiky a nově z řeckého jazyka.¹³⁶ V posledním roce studia na kroměřížském gymnáziu si však Augustin velmi vylepšil známky, na konci školního roku již neměl žádnou dostatečnou, přičemž převládaly známky chvalitebné.¹³⁷

Ze všech záznamů z gymnázia v Kroměříži, vyplývá, že kromě jednotlivých předmětů měl Augustin problémy i s úpravou písemných prací, kde se například v druhém ročníku dočítáme, že úprava je: „*nedbalá a nečistá*“.¹³⁸ Co se týče pilnosti, pak se v hodnocení nejčastěji objevuje „náležitá“,¹³⁹ což je druhý stupeň po „vytrvalé“.

Jakousi největší krizí Augustina ve škole byly roky 1898/1899 a 1899/1900, tedy období sekundy a tercie. V těchto letech měl Augustin nejhorší známky, v tercii získal v pololetí dokonce čtyři dostatečné.¹⁴⁰ Kromě špatných známek z předmětů měl v těchto dvou ročnících i snížené známky z mravů,¹⁴¹ v obou pololetích těchto let se dočítáme sníženého hodnocení mravů, tedy „uspokojivého“.¹⁴² Zčásti překvapující výsledky budoucího řeholníka nám velmi rychle objasní porovnání si jeho data narození a období, o kterém mluvíme. Augustinovi bylo v této době 12 až 13 let, což je období, kdy každé dítě prochází určitou krizí a změnami, které

¹³⁵ Viz Hlavní katalog 1898/1899 SOKA Kroměříž – Gymnázium KM – BE 187, inv. č. 67, s. 38.

¹³⁶ Viz Hlavní katalog 1899/1900 SOKA Kroměříž – Gymnázium KM – BE 187, inv. č. 68, s. 35.

¹³⁷ Viz Hlavní katalog 1900/1901 SOKA Kroměříž – Gymnázium KM – BE 187, inv. č. 69, s. 32.

¹³⁸ Viz Hlavní katalog 1898/1899 SOKA Kroměříž – Gymnázium KM – BE 187, inv. č. 67, s. 38.

¹³⁹ Viz Hlavní katalog 1897/1898 až 1900/1901 SOKA Kroměříž – Gymnázium KM – BE 187.

¹⁴⁰ Dostatečné měl v pololetí z matematiky, fyziky, zpěvu a kreslení, na konci roku měl dostatečné dvě, a to z matematiky a českého jazyka, přičemž ale fyziku a zpěv v druhém pololetí nenavštěvoval. Viz Hlavní katalog 1899/1900 SOKA Kroměříž – Gymnázium KM – BE 187, inv. č. 68, s. 35.

¹⁴¹ Viz Hlavní katalog 1898/1899 SOKA Kroměříž – Gymnázium KM – BE 187, inv. č. 67, s. 38. Hlavní katalog 1899/1900 SOKA Kroměříž – Gymnázium KM – BE 187, inv. č. 68, s. 35.

¹⁴² Při posuzování mravního chování byla klasifikační stupnice odlišná od stupnice užívané při hodnocení předmětů. Klasifikaci jedna odpovídalo hodnocení chvalitebné, klasifikaci dva pak hodnocení uspokojivé.

jsou obvykle provázeny zhoršením vztahů k autoritám dospělých, jak známe i z dnešních dnů. Toto zhoršení může souviset i s událostmi, které popisuje Augustinova neteř Zdena Žlebková. Údajně měl ve škole nějaké problémy¹⁴³ a navíc jej učitel neměl příliš v lásce. Dokonce prý cosi Augustin ve škole vyvedl a otcí to ze strachu neřekl, takže domů přišlo psaní ze školy, které však Augustin zničil, následovalo ale další psaní, a tak se otec dozvěděl o problémech, které Augustin měl, a velmi přísně jej potrestal. V těchto letech tak měla vrcholit agresivita otce vůči Augustinovi,¹⁴⁴ kterého: „...řezal a řezal...“¹⁴⁵ Z vyprávění Zdeny Žlebkové není zcela jasné, v jakém období se tato událost odehrála, mohlo se jednat i o problémy ve škole v Postoupkách, ale několik indicií ukazuje právě na období sekundy či tercie v Kroměříži. Především Zdena Žlebková uvádí, že v té době všichni žáci chodili na nedělní mši do kostela v Kroměříži, ale Augustin měl výjimku, takže mohl navštěvovat kostel v Hradisku. Tato výjimka mupoté, když zatajil problémy ve škole, byla zrušena.¹⁴⁶ Je nelogické a velmi nepravděpodobné, aby žáci z Postoupek museli chodit do kostela v Kroměříži, proto se spíše jednalo o školu v Kroměříži. Navíc Zdena Žlebková uvádí tuto událost jako příslovečnou poslední kapku, která změnila vztah Augustina k otcí. Zdá se tak logické, že by Augustin rok poté odešel z domu a od otce do Uherského Hradiště. V neposlední řadě tu máme ony snížené známky z mravů, které v této době Augustin získal. Vzhledem k těmto faktům je prakticky vyloučené, aby zmiňované problémy měl již ve škole v Postoupkách.

V Kroměříži navštěvoval školu do kvarty, následující rok absolvoval na Gymnáziu v Uherském Hradišti,¹⁴⁷ kde zůstal celkem dvě školní léta, tedy 1901/1902 a 1902/1903. Důvodem jeho přestupu byl zřejmě špatný vztah s otcem a také, jak uvádí ve svých vzpomínkách Bernard Drahoslav Říšský

¹⁴³ Bohužel není známo přesnější určení těchto problémů.

¹⁴⁴ Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

¹⁴⁵ Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

¹⁴⁶ Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

¹⁴⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (vysvědčení z roku 1901/1902) nebo NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (curriculum vitae).

OFM, finanční stránka věci,¹⁴⁸ neboť část školného musel v Kroměříži platit, a to bylo z hlediska rozpočtu rodiny neudržitelné. Cestu ke vzdělání tak nabízel františkánský řád a jeho juvenát v Uherském Hradišti.

¹⁴⁸ Viz Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského, Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury.

4.6. VSTUP DO ŘÁDU A DALŠÍ STUDIUM

Augustin pravděpodobně uvažoval o vstupu do františkánského řádu již při odchodu z Kroměříže, neboť do Uherského Hradiště odcházel¹⁴⁹ právě do františkánského juvenátu,¹⁵⁰ při kterém také fungoval jeden ze 17 františkánských konventů.¹⁵¹ Důvodů k budoucímu vstupu do řádu bylo několik, především materiální zajištění v době studií, o které se řád postaral, jistě hrálo značnou roli. Nemůžeme zapomenout i na nelehký vztah s otcem, o kterém jsme se již zmiňovali. Především Augustinův synovec a neteř předpokládají, že odchod do Uherského Hradiště byl velkou měrou zapříčiněn jeho otcem.¹⁵² Zdena Žlebková si vzpomíná, jak maminka, tedy sestra Augustina Marie, vzpomínala na den, kdy přišel Augustin do domu a své mamince sdělil, že už ví, čím bude, že bude knězem. Maminka prý plakala, ale nakonec souhlasila.¹⁵³ Augustinův vztah k otci dokládá i další vzpomínka jeho neteře, když se totiž Augustin chystal na cestu do juvenátu v Uherském Hradišti, bylo mu patnáct let a jeho rodiče ho vybavili věcmi pro studium. Otec mu koupil nový oblek, který byl jistě na poměry Vyskočilů velikým luxusem, když se pak Augustin po několika letech vrátil na návštěvu domů, vrátil ještě nepoužitý oblek otci, kterého toto gesto prý velmi zasáhlo, dokonce prý tento velmi tvrdý člověk plakal.¹⁵⁴ Vrácením daru chtěl Augustin pravděpodobně otci ukázat svou nezávislost na jeho

¹⁴⁹ Tuto skutečnost dokládají vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury.

¹⁵⁰ Juvenát fungoval v Uherském Hradišti od roku 1896. viz Buben, Milan M.: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích III. díl, I. svazek: Žebravé řády. Praha, Libri 2006 s. 300.

¹⁵¹ Viz Buben, Milan M.: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích III. díl, I. svazek: Žebravé řády. Praha, Libri 2006, s. 258.

¹⁵² Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) a Jaroslava Čady (nar. 1923) v osobním vlastnictví autora.

¹⁵³ Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

¹⁵⁴ Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

osobě¹⁵⁵ a neochotu jej dále poslouchat, neboť díky jemu měl Augustin i jeho sestřička Marie velmi nepříjemné, bolestivé a těžké dětství.¹⁵⁶

Co se týče prospěchu při studiu v Uherském Hradišti, největší problémy v pátém ročníku, tedy prvním, který strávil v Uherském Hradišti, měl Augustin v přírodopise, kde je zaznamenáno hodnocení „dobrý“.¹⁵⁷ V roce následujícím měl stejné hodnocení pouze u německého jazyka.¹⁵⁸ Oproti prvním rokům na gymnáziu, které strávil v Kroměříži, nejsou ve zdejší škole zaznamenány horší známky z chování nebo píle, pravděpodobně tak Augustin patřil mezi lepší žáky svého třídního učitele Františka Zacha.¹⁵⁹ Na zadní straně vysvědčení z šestého ročníku je pak napsán dodatek, že žák: „...z tohoto ústavu vystupuje, a není proč by jinde přijat býti nemohl...“¹⁶⁰ Augustin v této době prodělával změnu, která určovala celý jeho následující život, je to období, kdy na určitý čas přerušil světská studia a začal se plně věnovat studiu teologickému. Podle vzpomínek Bernarda Drahoslava Říšského OFM, vstoupil Augustin do noviciátu po sextě.¹⁶¹

Co se týče vstupu do řádu, Augustin začal jednat ihned po ukončení sexty, tedy v létě roku 1903, když mu bylo sedmnáct let. Vysvědčení získal v Uherském Hradišti 15. července,¹⁶² pak odjel domů, kde si od otce vyžádal povolení pro vstup do františkánského řádu. Otec mu toto povolení podepsal již 18. července.¹⁶³ S velkou pravděpodobností otec příliš neváhal, neboť vstup do řádu znamenal materiální zajištění Augustina a menší starost pro něj a manželku při zaopatřování dalších dětí. Vstup do řádu také umožnil Augustinovi další studia, která by si rodina nemohla dovolit. Další

¹⁵⁵ S největší pravděpodobností bylo o chlapce v juvenátu postaráno i z hlediska ošacení a oblečení z domova zřejmě neměli nosit, i tak ale Augustin mohl oblek využívat ve chvílích volna.

¹⁵⁶ Vzpomínky Jaroslava Čady (nar. 1923) v osobním vlastnictví autora.

¹⁵⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (vysvědčení z roku 1901/1902).

¹⁵⁸ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (vysvědčení z roku 1902/1903).

¹⁵⁹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (vysvědčení z roku 1901/1902 a 1902/1903).

¹⁶⁰ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (vysvědčení z roku 1902/1903).

¹⁶¹ Tuto skutečnost dokládají vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury.

¹⁶² Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (vysvědčení z roku 1902/1903).

¹⁶³ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dosvědčení pro vstup do řádu Augustina Vyskočila od Antonína Vyskočila).

důležitý dokument pro vstup do řádu získal Augustin od Dr. Alberta Pallausche o několik dní později. Po lékařské prohlídce mu vydal osvědčení pro vstup do řádu. V tomto osvědčení se mimo jiné dozvídáme, že Augustin byl ve svých sedmnácti letech: „...*pravidelně vyvinutý, svalnaté, zavalité konstrukce, normální ostrosti zraku a sluchu, zdravích plicí a srdce, a beze všech chorobných změn*“.¹⁶⁴ Posledním potvrzením, které si Augustin vyjednal v Postoupkách, bylo „*Vysvědčení o mravech*“ od faráře Tomáše Dadáka a starosty Josefa Leciána,¹⁶⁵ které bylo vydáno 27. července. Ve vysvědčení se také dočteme, že Augustin: „...*vždy velmi vzorně a příkladně se choval a nikdy¹⁶⁶ ničeho se nedopustil, co by jeho dobré pověsti k újmě býti mohlo.*“¹⁶⁷

Po vyřízení těchto formalit mohl začít působit v rámci řádu. Do noviciátu vstoupil 21. září 1903.¹⁶⁸ V této části textu se dostáváme do doby, kdy se z Augustina Vyskočila, chudého chlapce z Postoupek na Moravě, stává řeholník Jan Kapistrán Vyskočil, proto jej dále budeme titulovat jménem, které přijal jako řádový novic. Františkánský řád jej po noviciátu, který Kapistrán strávil v Moravské Třebové,¹⁶⁹ vyslal na studia. Pravděpodobně ještě před odjezdem složil 22. září 1904¹⁷⁰ Jan Kapistrán první tzv. dočasný slib.¹⁷¹ Teologii začal¹⁷² Jan Kapistrán studovat na:

¹⁶⁴ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dovědčení pro vstup do řádu Augustina Vyskočila od Dr. Pallausche).

¹⁶⁵ V tomto vysvědčení je chybně uvedeno jméno Augustinova otce, Antonín je zaměněno za František, ostatní údaje jsou správné. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (vysvědčení o mravech).

¹⁶⁶ I tento list nám tak nepřímou dokládá, že problémy, které měl Augustin ve škole, nemohly překračovat mez danou jeho problematickým věkem.

¹⁶⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (vysvědčení o mravech).

¹⁶⁸ Catalogus Provinciae Bohemiae S. VENCESLAI D. ET M. ORDINIS FRATRUM MINORUM, pro anno Domini 1940, Praeae Typis „Propagandae“ – Sumptibus Provinciae. Ad manuscripti instar impresim. 1939 s. 28 nebo Kolektiv autorů: HISTORIA FRANCISCANA, Katalog výstavy pořádané k 400. výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604-2004). Praha, Provincie bratří františkánů 2004, s. 96.

¹⁶⁹ SCHEMATISMUS ALMAE PROVINCIAE BOHEMIAE ET MORAVIAE S. VENCESLAI D. ET M., ORDINIS FRATRUM MINORUM, S.P.N. FRANCISCI PRO ANNO MCMIII. Praeae, Typis B. Stýblo – SUMPTIBUS PROVINCIAE 1903, s. 29.

¹⁷⁰ Catalogus Provinciae Bohemiae S. VENCESLAI D. ET M. ORDINIS FRATRUM MINORUM, pro anno Domini 1940, Praeae Typis „Propagandae“ – Sumptibus Provinciae. Ad manuscripti instar impresim. 1939, s. 28.

¹⁷¹ Zájemce o členství v řádu skládá dva sliby, první dočasný, který skládá po noviciátu, a druhý slavný, nebo také doživotní slib, kterým je definitivně přijat do společenství a následuje

„...řádovém učilišti v Kamníku...“¹⁷³ Z jeho LECTURIS SALUTEM,¹⁷⁴ vyplývá, že byl velmi úspěšný, protože ze všech předmětů je hodnocen výborně.¹⁷⁵ V roce 1906 už studoval v Lublani,¹⁷⁶ kde taktéž dosahoval vynikajících výsledků ve všech předmětech. Po obě léta, která zde studoval, byl opět hodnocen¹⁷⁷ výborně.¹⁷⁸

Jak Kapistrán sám uvádí, po Lublani šel studovat teologii: „...na české theologické fakultě v Praze, kde jsem (Jan Kapistrán Vyskočil) studia dokončil 1908.“¹⁷⁹ V Praze studoval v zimním i letním semestru 1907/1908,¹⁸⁰ přičemž hodnocení, která zde získával, již byla různorodější.¹⁸¹ Během studia v Praze také Kapistrán složil slavný slib, kterým se stal plnoprávným členem řádu.¹⁸² Teologická studia úspěšně zakončil a následně byl v Praze 3. prosince 1909 vysvěcen na kněze.¹⁸³ Svou první mši (primici) pak s velikou slávou vedl v kostele v Hradisku.¹⁸⁴

Po skončení této fáze theologických¹⁸⁵ studií, ale ještě před vysvěcením na kněze, se vrátil na gymnázium, aby si konečně dodělal maturitní zkoušku. Protože již působil v Praze, přihlásil se na gymnázium v

po dočasném nejčastěji v rozmezí tří až šesti let. Viz Buben, Milan M.: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích III. díl, I. svazek: Žebravé řády, Libri, Praha 2006, s. 228.

¹⁷² Dochovalo se LECTURIS SALUTATEM až z roku 1905, pravděpodobně tak Augustin jako novic strávil rok 1904 v některém z františkánských klášterů. Studium od zimního semestru roku 1904/1905 potvrzuje i kolkovaný výpis uzavřených zkoušek.

¹⁷³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (curriculum vitae), s. 1.

¹⁷⁴ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (LECTURIS SALUTEM z Kamníku).

¹⁷⁵ Eminenter.

¹⁷⁶ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (LECTURIS SALUTEM z Lublaně).

¹⁷⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (LECTURIS SALUTEM z Lublaně).

¹⁷⁸ Eminenter.

¹⁷⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (curriculum vitae), s. 1.

¹⁸⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (kolkovaný výpis uzavřených zkoušek).

¹⁸¹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (kolkovaný výpis uzavřených zkoušek).

¹⁸² Slib složil 12. listopadu 1907. Viz Catalogus Provinciae Bohemiae S. VENCESLAI D. ET M. ORDINIS FRATRUM MINORUM, pro anno Domini 1940, Praegae Typis „Propagandae“ – Sumptibus Provinciae. Ad manuscripti instar impresim. 1939, s. 28.

¹⁸³ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (listina vydaná arcibiskupem pražským Lvem kardinálem Skrbenským, svobodným pánem z Hříšně, z 3. prosince 1909 pod ev.č. 16627/08) nebo Catalogus Provinciae Bohemiae S. VENCESLAI D. ET M. ORDINIS FRATRUM MINORUM, pro anno Domini 1940, Praegae Typis „Propagandae“ – Sumptibus Provinciae. Ad manuscripti instar impresim. 1939, s. 28.

¹⁸⁴ Viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

¹⁸⁵ Později se na theologickou fakultu ještě vrátí k dalšímu studiu.

nedalekém Slaném,¹⁸⁶ které navštěvoval ve školním roce 1908/1909.¹⁸⁷ Z pololetního výpisu i ročního vysvědčení lze vyčíst, že zde dosahoval, a to doslova, velmi dobrých výsledků,¹⁸⁸ všechny předměty¹⁸⁹ jsou hodnoceny stupněm, který odpovídá známce jedna či dvě.¹⁹⁰ Ve Slaném Jan Kapistrán Vyskočil také úspěšně složil maturitní zkoušku, přičemž: „*na základě této zkoušky byl všemi hlasy uznán k návštěvě university dospělým*“,¹⁹¹ čehož nedlouho poté využil. Takto tedy Jan Kapistrán Vyskočil ukončil svá gymnaziální studia v červenci 1909 ve Slaném, která začal v Kroměříži ještě jako Augustin Vyskočil ve svých jedenácti letech. Nyní mu bylo dvacet pět let a byl připraven k dalšímu, hlubšímu studiu.

¹⁸⁶ C. k. vyšší gymnázium v Slaném, třídním učitelem mu byl Jan Koc.

¹⁸⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (výkaz pololetní a výroční vysvědčení z roku 1908/1909).

¹⁸⁸ Na gymnáziu ve Slaném platila trochu jiná klasifikační stupnice: (*velmi dobrý – 1, dobrý – 2, dostatečný – 3, sotva dostatečný – 4, nedostatečný – 5*) viz *Narízení Ministerstva věcí duchovních a vyučování ze dne 29. září 1905, jimžto se vydává řád školní a vyučovací pro školy obecné a měšťanské*. In: *Věstník vládní u věcech škol obecných v Království českém*, 1905, s. 174.

¹⁸⁹ Ve Slaném byl hodnocen z náboženství, jazyka latinského, jazyka řeckého, jazyka českého, zeměpisu a dějepisu, matematiky, fyziky a chemie, filosofické propedeutiky a jazyka německého. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (výkaz pololetní a výroční vysvědčení z roku 1908/1909).

¹⁹⁰ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (výkaz pololetní a výroční vysvědčení z roku 1908/1909).

¹⁹¹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (vysvědčení dospělosti z 12. července 1909).

4.7. VYSOKOŠKOLSKÁ STUDIA

Po maturitní zkoušce, kterou konal dodatečně ve Slaném, se Kapistrán vrací k teologickým studiím. Na pražskou Teologickou fakultu nastoupil opět v zimním semestru 1909/1910, jak vyplývá z několika zdrojů, mimo jiné i ze seznamu řádných a mimořádných studentů na Teologické fakultě v roce 1909/1910, který je uložen v univerzitním archívu.¹⁹² Jak je zřejmé, v této době se Kapistrán soustředil při studiu na vybavenost jazykovou, účastnil se přednášek z arabštiny, aramejštiny, assyřštiny, egyptštiny a dalších předmětů teologického a dějinného charakteru.¹⁹³ Po absolvování zimního semestru se zaměřil na psaní své dizertační práce na téma blízké jeho františkánské působnosti : „Contentiones in I. Ordine S.Francisci de observantia regulae et praecipue paupertatis“,¹⁹⁴ kterou na konci letního semestru v roce 1910 obhájil.¹⁹⁵

Ještě před uzavřením studia několik měsíců působil jako učitel teologie na c.k. vyšší reálce na Žižkově, kde měl od května nastoupit jako náhrada za nemocného učitele. Toto však Kapistrán nikde příliš nezmiňuje,¹⁹⁶ pravděpodobně z důvodu velmi krátkého působení na zdejší škole, mělo se jednat o pouhé dva měsíce.¹⁹⁷

Doktorem teologie se pak stal při promoci 22. listopadu 1911, což dokládá diplom z této slavnostní události.¹⁹⁸ Po skončení teologických studií určitou dobu působil v Moravské Třebové, kde od 1. října 1912 do 15.

¹⁹² Viz Archiv UK, TF, Teologové řádní a mimořádní 1909/1910 nebo potvrzení o studiu vydané 11. prosince 1909, rektorem a děkanem viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1.

¹⁹³ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (kolkovaný výpis uzavřených zkoušek) nebo Archiv UK, TF, Teologové řádní a mimořádní 1909/1910.

¹⁹⁴ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis děkana Dr. Vřešťála o schválení dizertace, ze dne 5. července 1910).

¹⁹⁵ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis děkana Dr. Vřešťála o schválení dizertace ze dne 5. července 1910).

¹⁹⁶ Výjimku tvoří krátký životopis, který předložil školní radě v Kroměříži, když nastupoval jako učitel na Arcibiskupském gymnáziu v roce 1927. Viz SOKA- Kroměříž- B-e-192- Arcibiskupský seminář a gymnázium Kroměříž inv. č. 128 (osobní výkaz).

¹⁹⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (zpráva ředitelství C. k. vyšší reálky v Žižkově z 26. května 1911 čís. 327).

¹⁹⁸ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (diplom z 22. listopadu 1911).

července 1914 vyučoval na teologicko-filozofickém ústavě.¹⁹⁹ O působení Kapistrána Vyskočila v Moravské Třebové existuje velmi málo dokladů, jedním z nich je blíže neurčený jednostránkový text, který je uložen v jeho pozůstalosti²⁰⁰ a kde je bodově sepsáno působení Kapistrána ve školství.²⁰¹ Dalším odkazem k tomuto intermezzu v Moravské Třebové může být i zápis v seznamu „řádných filosofů“ z letního semestru roku 1914²⁰² na Filosofické fakultě, kde v prvním semestru Kapistránova studia na fakultě je u bydliště uveden františkánský klášter v Moravské Třebové.²⁰³

Po doktorátu z teologie se Kapistrán zaměřil na světská studia, ale stále působil jako řeholník ve františkánském klášteře u Panny Marie Sněžné v Praze. Jak vzpomíná Bernard Říšský: „*Nebyl (Jan Kapistrán) zproštěn žádných povinností, ani řeholních ani kněžských, a přesto začal studovat.*“²⁰⁴

Kapistrán si uvědomoval, že v moderní době je nutný co nejširší záběr vzdělání, který mu umožní hlubší pochopení dějin i současných změn ve světě i církvi, také proto začal studovat na pražské Filosofické fakultě. Jak sám uvádí: „*Oddal jsem se speciálnímu studiu filosofie a částečně též dějin, zvláště českých.*“²⁰⁵ Ve studiu začal v letním semestru v roce 1914, to potvrzuje již zmiňovaný výpis navštěvovaných přednášek,²⁰⁶ studijní průkaz,²⁰⁷ a v neposlední řadě i vysvědčení z jednotlivých zkoušek, které jsou uloženy v Národním archivu,²⁰⁸ a samozřejmě i doklad o zahájení studia, ze kterého je patrné, že Kapistrán byl imatrikulován 25. června

¹⁹⁹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (strojem psaný text o působení Kapistrána ve školství).

²⁰⁰ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (strojem psaný text o působení Kapistrána ve školství).

²⁰¹ Ostatní ověřitelné údaje jsou pravdivé, proto snad i tento odkaz může podávat hodnověrné informace.

²⁰² Archiv UK, FF, Filosofové řádní letní běh 1914.

²⁰³ Viz Archiv UK, FF, Filosofové řádní letní běh 1914.

²⁰⁴ Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury, s. 1.

²⁰⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (curriculum vitae) s. 1.

²⁰⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (kolkovaný výpis uzavřených zkoušek).

²⁰⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (index z filosofické fakulty).

²⁰⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (vysvědčení z absolvovaných přednášek).

1914.²⁰⁹ Dalším zdrojem o průběhu studia na filosofické fakultě jsou i zmiňované soupisy „řádných filosofů“. Jak jsem už uvedl, v prvním semestru je Kapistránovo bydliště udáváno v Moravské Třebové,²¹⁰ v dalším semestru je již u obydlí uveden klášter františkánů na Praze II,²¹¹ tak jako ve všech dalších letech studia.

Podle všech dokladů studoval Filosofickou fakultu jako řádný student.²¹² V prvním semestru, tedy letním v roce 1914, navštěvoval přednášky vztahující se výlučně k českým dějinám, především jej učili²¹³ Václav Novotný²¹⁴ a Kamil Krofta.²¹⁵ V dalších letech na Filosofické fakultě navštěvoval přednášky nejvýznamnějších humanitních vědců té doby. Mezi jinými Františka Čády, zaměřené na psychologii a noetiku, filosofické přednášky Františka Drtiny či Františka Krejčího a estetiku Otakara Zicha. Pokud se zaměříme na přednášky z historie, pak nalezneme mezi přednášejícími Vlastimila Kybala, Josefa Šustu, Čeňka Zírta, Lubora Niederleho a již zmiňované Václava Novotného a Kamila Kroftu.²¹⁶ Podle všech vysvědčení, která se dochovala, absolvoval Kapistrán většinu přednášek s „velmi dobrým“ prospěchem.

Za téma své dizertační práce²¹⁷ si Jan Kapistrán zvolil filosofii Jana Dunse Scoty²¹⁸ a její porovnání s ostatními scholastickými filosofy,

²⁰⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (potvrzení o studiu na FF).

²¹⁰ Viz Archiv UK, FF, Filosofové řádní letní běh 1914.

²¹¹ Viz Archiv UK, FF, Filosofové řádní zimní běh 1914 – 1915.

²¹² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (vysvědčení z absolvovaných přednášek).

²¹³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (kolkovaný výpis uzavřených zkoušek).

²¹⁴ Václav Novotný (1869- 1932), žák Jaroslava Golla.

²¹⁵ Kamil Krofta (1876- 1945), žák Jaroslava Golla.

²¹⁶ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (kolkovaný výpis uzavřených zkoušek) nebo Archiv UK, FF, Filosofové řádní (1914 – 1917).

²¹⁷ Dizertace je k nahlédnutí v Archivu UK. Viz Archiv UK, FF, Disertační práce č. 870 (téma: Jana Duns Scota – *Distinctio formalis*).

²¹⁸ Dunus Scotus, anglický františkán, nar. před rokem 1270, zem. 1308. Během života působil na několika univerzitách v Anglii, Paříži a Kolíně. Svou kritikou Tomáše Akvinského dokladoval neslučitelnost teologie a filosofie, o kterou usiloval právě Akvinský. Rozkol mezi teologií a filosofií však neznamenal ostrakizaci jedné druhými, protože každá z těchto nauk se vztahuje k jinému cíli. Podle Scota je teologie, na rozdíl od filosofie, vědou praktickou, a tak stojí vedle filosofie, ne v jejím protikladu. Viz Störig, Hans Joachim: *Malé dějiny filozofie*. Praha, Zvon 1991, s. 195 – 197.

především Tomáše Akvinského.²¹⁹ Oponenty mu byli František Krejčí a František Drtina,²²⁰ kteří oba ve svých posudcích vyzdvihli Kapistránovu znalost pramenů a zaujetí problémem, přičemž největší výtky byly směřovány k „jazykové stránce“ a formálním nedostatkům. Krejčí zmiňuje i zbytečné opakování určitých myšlenek v textu. František Krejčí uzavírá posudek konstatováním, že: „*V celku práce účelu svému dobře vyhovuje.*“²²¹ František Drtina k práci poznamenal: „*Disertace v plné míře vyhovuje...*“²²²

Po obhájení dizertační práce byl Jan Kapistrán připuštěn k rigorózní zkoušce z filosofie a českých dějin. Zkoušku z filosofie konal 9. července 1917²²³ s ne příliš žádaným výsledkem „dostatečný“ a se stejným výsledkem absolvoval i zkoušku z českých dějin, která proběhla o několik dní později.²²⁴ Jan Kapistrán Vyskočil se tak stal kromě doktora teologie i doktorem filosofie. Promoce se uskutečnila za přítomnosti rektora univerzity Vítězslava Janovského, děkana Filosofické fakulty Josefa Šusty a promotora Karla Chytila 27. července 1917.²²⁵

Ve svých jednatřiceti letech se tak Kapistrán stal podruhé doktorem a mohl dále užívat kromě titulu ThDr. i titul z Filosofické fakulty PhDr. Dvěma doktoráty²²⁶ však jeho studia ještě nekončila, i když na pár

²¹⁹ Tomáš Akvinský, nar. 1225, zem. 1274, byl členem dominikánského řádu, působil na evropských univerzitách. Snažil se dokládat, že mezi vírou a věděním není rozpor, protože pravdivost je pouze jedna a k té lze dojít cestou víry i vědy. Předložil také tzv. pět důkazů boží existence. Tomáš Akvinský byl v roce 1323 svatořečen. Viz Störig, Hans Joachim: Malé dějiny filozofie. Praha, Zvon 1991, s. 185 – 193.

²²⁰ Viz Archiv UK, FF, Inventář filosofické fakulty UK, 1882-1966 (1970) Ondřej Polišínský, karton 108, č. 1264.

²²¹ Viz Archiv UK, FF, Inventář filosofické fakulty UK, 1882 – 1966 (1970) Ondřej Polišínský, karton 108, č. 1264 (posudek F. Krejčího).

²²² Viz Archiv UK, FF, Inventář filosofické fakulty UK, 1882 – 1966 (1970) Ondřej Polišínský, karton 108, č. 1264 (posudek F. Drtiny).

²²³ Viz Archiv UK, FF, Rigorózní protokol II. č. 870.

²²⁴ Zkoušku z českých dějin konal Kapistrán 24. července 1917. Viz Archiv UK, FF, Rigorózní protokol II. č. 870.

²²⁵ Viz Archiv UK, FF, Rigorózní protokol II. č. 870 nebo NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (diplom z 27. 07. 1917).

²²⁶ Někteří pamětníci uvádějí, že Kapistrán měl v plánu dál studovat právo, ale upustil od tohoto záměru z důvodu jeho zvolení provinciálem. Viz Říšíský, Bernard OFM: Moje cesta za svatým Františkem, in Poutník, Arathorn 8/2003, s. 26 – 27.

následujících let se měl věnovat jiným záležitostem, neboť nedlouho po své druhé promoci byl poprvé zvolen provinciálem františkánského řádu.

4.8. POPRVÉ PROVINCIALEM

Provinciálem českomoravské provincie se Jan Kapistrán Vyskočil stal poprvé 17. října 1917,²²⁷ znovu potvrzen byl v úřadě roku 1920²²⁸ a po této volbě jím zůstal až do roku 1923,²²⁹ kdy jej v tomto úřadě vystřídal Bazil Havelka OFM.²³⁰ Jak píše Bernard Drahoslav Říšský OFM: „*Kapistrán byl zvolen, aby převedl provincii údobím zmatků.*“²³¹ Za dveřmi byly cítit velké změny, které měly být zásadní pro budoucnost církevních řádů a katolicismu u nás. Kapistrán pravděpodobně znamenal relativně mladou krev v řádu, a tak byl považován za vhodného kandidáta pro překonání nastávajících obtíží. Kladem pro činnost provinciála také byla jazyková vybavenost, kterou Kapistrán disponoval. Přesný počet jazyků, které aktivně ovládal, těžko určíme. Kromě němčiny²³² a latiny²³³ pravděpodobně mluvil francouzsky²³⁴ a italsky.²³⁵ Návodem k určení jazykové vybavenosti Jana Kapistrána Vyskočila nám mohou být i jeho poznámky²³⁶ z roku 1927, ve kterých má zaznamenán i vyhrazený čas pro ruštinu, angličtinu a francouzštinu, což pravděpodobně znamená čas vyhrazený studiu těchto jazyků.

Všichni pamětníci, se kterými jsem mluvil, se shodují v tom, že Kapistrán kladl na první místo vzdělání a cítil potřebu vzdělávat řeholníky,

²²⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (curriculum vitae) s. 1 nebo Houška, Petr Alkantra: České františkánství. Sedlec – Prčice, Expres tiskárna Sedlec – Prčice 1996, s. 36

²²⁸ Viz Houška, Petr Alkantra: České františkánství, Expres tiskárna Sedlec- Prčice 1996, s. 36

²²⁹ Provinciálem byl do 30. července 1923. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (strojem psaný text o působení Kapistrána ve školství).

²³⁰ Viz Houška, Petr Alkantra: České františkánství. Sedlec – Prčice, Expres tiskárna Sedlec – Prčice 1996, s. 36.

²³¹ Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury, s. 1.

²³² Jak je zřejmé z potvrzení, vydaného samotným řádem v roce 1923. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1.

²³³ Pravidelně si dopisoval se zahraničními představiteli řádu v latině. Dopisy uložené v jeho složce. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 a 2.

²³⁴ Zřejmé ze zápisků z misie ve Francii v letech 1934 – 1935. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie.

²³⁵ Pravděpodobně italštinu ovládal, neboť při popisu cesty do Assisi v roce 1921 se nezmiňuje o problémech v komunikaci s Itálií včetně dětí. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu.

²³⁶ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2 (poznámky z roku 1926 – 1927).

pokud možno v cizině. Zavedl tak studium pro mladé členy řádu v zahraničí²³⁷ a ze všech sil se snažil využít různé řádové instituce v Evropě k tomuto účelu. Značná část českých řeholníků tak prošla na Kapistránovu výzvu studiem v Belgii, Anglii, Itálii a dalších destinacích. Kapistrán sám podnikl několik cest, přičemž v roce 1921 navštívil Itálii, kam cestoval na jednání vrcholných představitelů františkánského řádu. Během samotné cesty do Itálie si vedl podrobné poznámky, které jsou základem pro podrobný popis této mise v samostatné kapitole mé práce.²³⁸

²³⁷ Vzpomínky Matouše Jozefa Sleziaka OFM (nar. 1930) v osobním vlastnictví autora.

²³⁸ Viz kapitola CESTA DO ITÁLIE 1921.

4.9. DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Po skončení povinností spojených s vykonáváním úřadu provinciála se Kapistrán opět vrátil ke studiu. Jedním z hlavních motivů byla i potřeba doplnit si pedagogické vzdělání, později totiž působil na gymnáziích po celém Československu. Kapistrán začal se studiem na české univerzitě v Praze hned v roce 1923,²³⁹ kdy byl za provinciála zvolen Bazil Havelka,²⁴⁰ který převzal většinu povinností, které dosud Kapistrána zatěžovaly. Podle jednotlivých vysvědčení z absolvovaných předmětů byl Kapistrán veden jako mimořádný student,²⁴¹ přičemž hlavními obory, které navštěvoval, byly filosofie a dějepis, jako obor vedlejší, který jej opravňoval vyučovat pouze na nižším stupni škol, pak zeměpis.²⁴² V rámci studia zeměpisu navštěvoval přednášky i na Přírodovědecké fakultě, ale většinu zkoušek konal na Fakultě filosofické.

Z protokolů k uzavřeným zkouškám²⁴³ a vysvědčení z jednotlivých předmětů²⁴⁴ můžeme vyčíst, že Kapistrán skládal jednotlivé zkoušky s průměrným prospěchem. Mezi učiteli, kteří jej vedli, byli již někteří, které znal z dřívějších studií, například Šusta či Krejčí. Poprvé zde v roli učitele potkal i Josefa Pekaře.²⁴⁵ Mezi zkouškami, které absolvoval, byly překlady z latiny a řečtiny,²⁴⁶ zeměpisné reálie a samozřejmě zkoušky z českých a obecných dějin, které vykonal u Pekaře a Šusty.²⁴⁷ Z prací, které měl v tomto období studia zadané, se dochovaly záznamy o tématech a výsledné

²³⁹ Archiv UK, FF, Česká vědecká zkušební komise pro učitelství na středních školách v Praze, karton 85, č. 1234 (curriculum vitae).

²⁴⁰ Viz Houška, Petr Alkantra: České františkánství. Sedlec – Prčice, Expres tiskárna Sedlec-Prčice 1996, s. 36.

²⁴¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (vysvědčení z absolvovaných přednášek).

²⁴² Archiv UK, FF, Česká vědecká zkušební komise pro učitelství na středních školách v Praze, karton 85, č. 1234 (Curriculum vitae).

²⁴³ Viz Archiv UK, FF, Česká vědecká zkušební komise pro učitelství na středních školách v Praze, karton 85, č. 1234.

²⁴⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (vysvědčení z absolvovaných přednášek).

²⁴⁵ Viz Archiv UK, FF, Česká vědecká zkušební komise pro učitelství na středních školách v Praze, karton 85, č. 1234.

²⁴⁶ Zkoušku absolvoval 14. prosince 1926 s výsledkem „dobrý“. Viz Archiv UK, FF, Česká vědecká zkušební komise pro učitelství na středních školách v Praze, karton 85, č. 1234.

²⁴⁷ Zkoušku z českých i obecných dějin vykonal s hodnocením „dobrý“. Viz Archiv UK, FF, Česká vědecká zkušební komise pro učitelství na středních školách v Praze, karton 85, č. 1234.

známky.²⁴⁸ Pouze jedna z těchto klauzurních prací se dochovala vcelku a je uložena v Archivu UK. Tuto zadával Krejčí a Kapistrán se v ní opět zabýval postavou Duns Scota²⁴⁹ stejně jako při své dizertaci. Pedagogické studium ukončil v roce 1926, kdy získal potvrzení o „způsobilosti vyučovat na středních školách“, a to filosofii a dějepis na vyšších a zeměpis na nižších²⁵⁰ stupních škol. Po absolvování těchto dodatečných studií Kapistránovi již nic nebránilo vyučovat na gymnáziích, a to jak státních, tak i církevních v celém Československu.

²⁴⁸ Viz Archiv UK, FF, Česká vědecká zkušební komise pro učitelství na středních školách v Praze, karton 85, č. 1234.

²⁴⁹ Práce nese název: Problémy víry ve scholastické filosofii zvláště u Duns Scota. Kromě práce samotné se dochoval i posudek od zadavatele, kde se dozvídáme, že je: „práce velmi dobrá.“ Viz Archiv UK, FF, Česká vědecká zkušební komise pro učitelství na středních školách v Praze, karton 85, č. 1234.

²⁵⁰ Listina byla vydána 17. prosince 1926. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (Ředitelství české vědecké zkušební komise pro učitelství na středních školách v Praze č. j. 1234) Potvrzení tohoto data můžeme nalézt i NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (curriculum vitae), s. 2.

4.10. PŮSOBENÍ VE ŠKOLSTVÍ

Možnost vyučovat na středních školách využil Kapistrán nejprve na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži. V této době měl na starosti tamní konvent františkánů,²⁵¹ a tak mohl ve školním roce 1927/1928 vyučovat na místním gymnáziu dějepis a filosofickou propedeutiku.²⁵² Tuto skutečnost nám potvrzuje i záznam ve výroční zprávě Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži, kde se dočítáme: „*Ochotně vypomohl též P. kvardián zdejšího františkán. kláštera Phdr. a Thdr. Jan Kapistrán Vyskočil v r. 1927/28.*“²⁵³ Jako učitele jej doporučil i olomoucký arcibiskup Leopold Prečan,²⁵⁴ jak je patrné z listu, který zaslal ředitelství gymnázia v srpnu 1927: „*Pokládám za vhodné, aby dp. Th. a Ph.Dr. Jan Kap. Vyskočil, kvardián františkánského kláštera v Kroměříži, vyučoval jako výpomocná síla na arcibiskupském gymnasiu v Kroměříži a to dějepisu v jedné vyšší třídě a filosofii rovněž v jedné třídě.*“²⁵⁵ List je veden jako odpověď na psaní z 31. července. Žádost o zařazení Kapistrána mezi učitele tak pravděpodobně vzneslo samo ředitelství gymnázia a arcibiskup Leopold Prečan tímto listem dal souhlas k vyučování. Kapistrán v tomto ústavě působil také jako zpovědník studentů, za kterého jej určil právě arcibiskup Leopold Prečan ve zprávě o začátku školního roku 1927/1928: „*Vyřídíte, prosím, dp.p. kvardiánu DRU Kap. Vyskočilovi, že ho prosím co nejsnažněji, aby byl zpovědníkem mých*

²⁵¹ První konvent v Kroměříži byl založen již na začátku 17. století, následovaly přesuny konventu do jiných prostor a v roce 1788 i zrušení. Znovuobnoven byl v roce 1927 v bývalé piaristické koleji. V roce 1950 byl konvent definitivně zrušen. Viz Buben, Milan M.: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích III. díl, I. svazek: Žebravé řády. Praha, Libri 2006, s. 312.

²⁵² Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (curriculum vitae), s. 2.

²⁵³ SOKA KROMERIZ – ARCIB GYMN B187, inv. č. 166 (XXV. jubilejní výroční zpráva arcibiskupského gymnasia v Kroměříži 1855 – 1935, s. 35).

²⁵⁴ Leopold Prečan (1866 – 1926), olomoucký arcibiskup v letech (1923 – 1926), profesor církevního práva. Viz Hanuš, Jiří: Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2005, s. 123 – 124.

²⁵⁵ Zem. archiv v Opavě pobočka v Olomouci, Fond: Arcibiskupský chlapecký seminář v Kroměříži, Odd.: Vyučování, karton: 17, inv. č. 50 (dopis Leopolda Prečana z 5. srpna 1927, č. 694).

alumnů...“²⁵⁶ Kromě učení na Arcibiskupském gymnáziu vyučoval i náboženství na kroměřížské reálce,²⁵⁷ kde učil celkem osm hodin týdně druhou a třetí třídu.²⁵⁸

Po jednoletém působení na školách v Kroměříži se Kapistrán přesunul na Slovensko, kde od září roku 1928 začal vyučovat na františkánském gymnáziu v Malackách. Z korespondence uložené v Národním archivu²⁵⁹ je zřejmé, že ještě než Kapistrán začal vyučovat na malackém gymnáziu, byl už považován za velmi inteligentního a vzdělaného odborníka, neboť o něj nově vzniklé gymnázium mělo eminentní zájem. V listě zaslaném Letusem Danušovičem, profesorem na malackém gymnáziu, který vše okolo učení Kapistrána vyjednával, provinciálovi Bazilu Havelkovi se dočítáme, co vše by gymnázium bylo ochotno zaplatit či uhradit v případě, že by Kapistrán mohl vyučovat právě v Malackách. Některé návrhy skoro připomínají handlování na středověkém trhu, kdy se přihazují lepší a lepší nabídky, a tak například byl nabídnut výměnou za Kapistrána jakýsi anglický páter a navíc možnost studia v Malackách pro dva studenty zdarma, či čtyři za poloviční cenu. Pokud by chtěl Bazil Havelka pro provincii peníze, pak bylo nabídnuto 15 – 20 tisíc korun za školní rok, který by Kapistrán vyučoval v Malackách.²⁶⁰ Jednoduše řečeno, františkáni na Slovensku velmi stáli o Kapistrána, jak píše Danušovič do Prahy: „*Žiadám, by ste nám p. Dr. P. Kapistrána prepustili vyučovať na malacké gymnázium na vždy, alespoň na pár rokov.*“²⁶¹ Jak celé jednání o náhradě za Kapistrána dopadlo, není známo, jisté však zůstává, že Kapistrán na gymnáziu v Malackách nakonec vyučovat začal.

²⁵⁶ Zem. archiv v Opavě pobočka v Olomouci, Fond: Arcibiskupský chlapecký seminář v Kroměříži, Odd.: Korespondence s ordinátem 1927 – 1950, karton: 17, inv. č. 45 (zpráva o začátku šk. r. 1927/1928, 17. září 1927, č. 583).

²⁵⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (curriculum vitae), s. 2 nebo viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (přehled služební doby).

²⁵⁸ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis ze dne 12. září 1927 od České státní reálky v Kroměříži, č. 1253).

²⁵⁹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 a 2.

²⁶⁰ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis ze dne 10. srpna 1927 od gymnázia v Malackách, č. 150).

²⁶¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis ze dne 10. srpna 1927 od gymnázia v Malackách č. 150).

Na post zatímního profesora v Malackách²⁶² byl Kapistrán oficiálně jmenován 31. května 1928, jak máme doloženo z listiny,²⁶³ kterou získal od provinciála P. Mansvéta Olšovského ze slovenské provincie Najsvätejšieho Spasiteľa. V tomto listě je dále specifikovaná i budoucí činnost Kapistrána, měl na gymnázium vyučovat v sekundě dějepis a zeměpis,²⁶⁴ což znamenalo celkem čtyři hodiny týdně.²⁶⁵ Na malackém gymnázium působil Kapistrán delší dobu než v Kroměříži a také zde získal definitivu, která mu byla potvrzena 1. července 1930. Jan Kapistrán Vyskočil se tak z rozhodnutí P. Mansvéta Olšovského stal definitivním profesorem dějepisu, filosofie a malého zeměpisu na gymnázium v Malackách.²⁶⁶ Rozhodnutí o definitivě bylo samozřejmě předem potvrzeno i Ministerstvem školství a národní osvěty.²⁶⁷

V době, kdy vyučoval na malackém gymnázium, pracoval i na odborných textech, připravoval životopis Anežky Přemyslovny, který nedlouho poté i vydal. Ke studiu potřebnému k psaní monografie získával z gymnázia uvolnění,²⁶⁸ které využil i k badatelské cestě do italských archivů.²⁶⁹ Do Malacek s největší pravděpodobností dojížděl z kláštera v Kroměříži, kde stále působil v konventu františkánů, jak je zřejmé z listu,²⁷⁰ který jej

²⁶² „Při gymnázium jestvuje aj stredoškolský internát – Pálffybanum – v bezprostrednej správe Rádu sv. Františka. Umiestnený je v zvláštnej budove, v zámku Pálffyckom, uprostred rozsiahleho, pekného anglického parku...“ (VI. výroční zpráva súr. Gymnázia rádu sv. Františka s právom verejnosti v Malackách 1932/1933, nákladom ústavu, s. 37).

²⁶³ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list od P. Mansvéta Olšovského ze dne 1. září 1928, č. 1096).

²⁶⁴ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list od P. Mansvéta Olšovského ze dne 1. září 1928, č. 1096).

²⁶⁵ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list z gymnázia v Malackách ze dne 19. 9. 1928, č. 359).

²⁶⁶ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list udělující definitivu od P. Mansvéta Olšovského ze dne 24. dubna 1930 č. 281 – 930).

²⁶⁷ Potvrzení vydalo ministerstvo 15. června 1930. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (udělení definitivy č. 72363-II-30).

²⁶⁸ Jak je zřejmé z výroční zprávy gymnázia v Malackách, Kapistrán měl studijní volno ve školním roce 1932/1933: „Dovolenú mali: 1. Prof. Dr. Ján Kap. Vyskočil má študijnú dovolenú na základe výn. Prov. Úradu z 26. 1. 1932, č. 88/32.“ (VI. výroční zpráva súr. Gymnázia rádu sv. Františka s právom verejnosti v Malackách 1932/1933, Nákladom ústavu, s. 31).

²⁶⁹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (curriculum vitae), s. 2.

²⁷⁰ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis z 2. listopadu 1928).

informoval o nutných povoleních pro cestování.²⁷¹ V tomto listě se totiž zmiňuje i jeho stálé působení v Kroměříži, i když pracuje v malackém gymnáziu. Dočteme se zde: „...*Vás znajú, že z Kroměříža chodíte sem do Malaciek...*“²⁷² Fakt, že Kapistrán přebýval v Kroměříži a do školy v Malackách a později do Bratislavy pouze dojížděl, potvrzuje i pamětník Kapistrána Řehoř Mareček.²⁷³ S největší pravděpodobností také v roce 1930 podnikl cestu do „svaté země“. O této cestě však víme pouze z povolení od tehdejšího generálního ministra²⁷⁴ Bonaventury Marraniho²⁷⁵ z 16. dubna 1930.²⁷⁶

Dalším působištěm Kapistrána, coby učitele, byla Bratislava. Zde vyučoval na: „...*bohosloveckém řádovém učilišti...*“²⁷⁷ V Bratislavě byl také jmenován rektorem²⁷⁸ tohoto ústavu, přičemž zde vyučoval filosofii a dogmatiku.²⁷⁹ Rektorem byl po celou dobu, kdy zde učil, od roku 1931 až do 1934, i když poslední rok více pracoval v Kroměříži, kde jako představený kláštera organizoval celkovou rekonstrukci kostela sv. Jana,²⁸⁰ kterou klášter zajišťoval.²⁸¹ V této době také pracoval na překladu latinské legendy o blahoslavené Anežce²⁸² a k ní doplněných čtyř listů sv. Kláry. Pro vydání tohoto překladu dokonce získal finanční prostředky z Kanceláře

²⁷¹ S největší pravděpodobností šlo o cestu do italských archivů.

²⁷² Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis z 2. listopadu 1928).

²⁷³ Vzpomínky Řehoře Marečka OFM (nar. 1924) v osobním vlastnictví autora.

²⁷⁴ Vrchní představitel františkánského řádu /Minister generalis totius Ordinis S. Francisci/, původně doživotní funkce byla nahrazena funkčním obdobím zpravidla šesti let. Viz Buben, Milan M.: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích III. díl, I. svazek: Žebravé řády. Praha, Libri 2006, s. 229.

²⁷⁵ Bonaventura Marrani byl generálním ministrem v letech 1927 – 1933. Viz Buben, Milan M.: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích III. díl, I. svazek: Žebravé řády. Praha, Libri 2006, s. 246.

²⁷⁶ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis z 16. dubna 1930 č. 3).

²⁷⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (curriculum vitae), s. 2.

²⁷⁸ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2 (Praellectiones in Antoniano Athenaeo ss. Theologiae O.F.M. Bratislaviae CSR – Anno academico 1933 – 1934).

²⁷⁹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (curriculum vitae), s. 2.

²⁸⁰ Barokní kostel sv. Jana Křtitele, postaven v letech 1737 – 1768 podle projektu Ign. Cyraniho von Bolleshaus. Viz Jůza, V.; Krsek, I.; Petru, J.; Richter, V.: Kroměříž. Státní nakl. krásné literatury a umění, Praha 1963, s. 60 – 63.

²⁸¹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (curriculum vitae), s. 2.

²⁸² Jedná se o překlad nejstarší legendy blahoslavené Anežky z tzv. milánského rukopisu. Původní překlad z latinského jazyka byl proveden začátkem XIV. století, tento rukopis se nedochoval, a Kapistrán tak měl k dispozici překlad pouze v podobě z roku 1666. Viz Vyskočil, Jan Kapistrán: Legenda blahoslavené Anežky a čtyři listy sv. Kláry. Praha, Universum 1933, s. 7.

prezidenta republiky.²⁸³ Po dokončení překladatelské práce poslal jeden výtisk legendy i svému bývalému učiteli Josefu Šustovi, který mu obratem zaslal děkovný dopis, ve kterém se dočítáme: „*Vážený pane doktore! Děkuji Vám srdečně za laskavé posláni Vaší „legendy“. Bude mi potěšením a zajisté také ziskem, jakmile se k tomu bodu uvolním, pozorně se seznámiti s Vaší prací. Vám oddaný Jos. Šusta*“.²⁸⁴

Z Kapistránova působení ve františkánském klášteře v Kroměříži nemáme příliš zpráv, pravděpodobně ze všech sil pracoval na ustanovení obnoveného konventu,²⁸⁵ jak píše jeden z místních spolupracovníků²⁸⁶ Kapistrána tehdejšímu provinciálovi Josefu Hopfingerovi: „*On (Kapistrán) to tu výborně založil,*“²⁸⁷ zde je s největší pravděpodobností myšlen konvent, i když: „*...měl tu těžké začátky...*“²⁸⁸ Ve stejném dopise zmiňuje jeho pisatel i určité problémy v Kroměříži. Šlo o spory pravděpodobně mezi řeholníky, kterých se účastnil i Kapistrán, a celý tento dopis je jakousi Kapistránovou obhajobou. Bohužel nemáme bližší informace, k čemu se spor vztahoval. Přinejmenším je zřejmé, že minimálně tento doktor²⁸⁹ o Kapistránovo setrvání v Kroměříži velmi stál, neboť v dalších dopisech poslaných do Prahy žádá, aby Kapistrán dále zůstal v Kroměříži, aby mohl pokračovat v práci, kterou zde začal.²⁹⁰ V dopise z května²⁹¹ 1932 se dále dočítáme: „*P.Dr. Vyskočil krásně vše začal, přivedl mnoho lidu*

²⁸³ Jednalo se o příspěvek 3 000 Kč., které mu byly poskytnuty prostřednictvím Živnostenské banky. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2 (dopis z Kanceláře prezidenta republiky ze dne 26. května 1933 č. D 4022/33.).

²⁸⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2 (dopis Josefa Šusty z 18. /pravděpodobně ledna/ 1933).

²⁸⁵ Což dokládají řeholníci, se kterými jsem mluvil.

²⁸⁶ Bližší informace v dopisech chybí a jméno je bohužel nečitelné.

²⁸⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis provinciálovi z 31. března 1931).

²⁸⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis provinciálovi z 31. března 1931).

²⁸⁹ V dopise je čitelný titul Dr., ale samotné jméno, které následuje, již čitelné není. Titul Dr. také naznačuje, že se s velkou pravděpodobností nejedná o františkána, jak mi při konzultaci sdělil Regalát Petr Beneš OFM, který má na starosti archiv v konventu u Panny Marie Sněžné. Důvodem je minimální počet doktorů mezi františkány naší provincie v této době. Nikdo z možných doktorů nepůsobil v této době v Kroměříži, kromě Jana Kapistrána, který zmiňovaný dopis s jistotou nepsal.

²⁹⁰ Především oprava kostela sv. Jana Křtitele.

²⁹¹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis provinciálovi z 19. května 1932).

kostelu... ²⁹² Hojně účasti na mších ²⁹³ však nebyly hlavním důvodem pro setrvání Kapistrána v Kroměříži, šlo především o chystanou opravu kostela, budování mladého konventu a chystané přesunutí františkánského juvenátu z Uherského Hradiště do Kroměříže. ²⁹⁴ Zmiňovaný doktor proto představeným řádu napsal: „...*jest oprávněná obava, že jeho odchodem dílo bude předčasně zbořeno.*“ ²⁹⁵ Tento list totiž pisatel psal hlavně proto, aby při probíhajících volbách představených ²⁹⁶ nebyl Kapistrán zvolen, a neodešel tak do Prahy. Touha, aby Kapistrán zůstal v Kroměříži, zřejmě nebyla z rozhodnutí samotného Kapistrána. Na konci listu se totiž dočítáme: „*On (Kapistrán) neví, že píší v této záležitosti, a prosím, abyste mu o tom neříkali! Jest možné, že by sám rád trochu vypřahl – snad do Prahy- ale bude-li viděti, že to vůle představených, aby tu zůstal, podrobí se jako řádný františkán, znám ho.*“ ²⁹⁷ S největší pravděpodobností pochází z této doby i dva dopisy poslané provinciálovi do Prahy členy třetího řádu sv. Františka z Kroměříže a okolí. ²⁹⁸ V obou listech terciáři také žádají Kapistránovo ponechání v Kroměříži, protože: „*svou krajně obětavou a nezištnou prací si získal nejen v Kroměříži ale i v širokém okolí velké přízně v katolické veřejnosti.*“ ²⁹⁹ Příznivci Kapistrána se obávali, že by jeho odchodem byl poškozen nejen konvent, nýbrž i juvenát: „*Jeho příznivci totiž, kterých je dosti v Kroměříži i na venkově, by tak rádi nepřispívali hmotně cizímu knězi, jako svému krajanovi.*“ ³⁰⁰ Roli zde tedy hrál i Kapistránův původ v nedaleké vesnici a pravděpodobně všeobecná známost jeho osoby mezi místními věřícími. V těchto dopisech se také dočítáme o jeho zásluze na

²⁹² Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis provinciálovi z 19. května 1932).

²⁹³ Velmi úspěšné mše v kroměřížském kostele potvrzují i pamětníci, především Zdena Žlebková (viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.).

²⁹⁴ Viz Buben, Milan M.: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích III. díl, I. svazek: Žebravé řády. Praha, Libri 2006, s. 312.

²⁹⁵ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis provinciálovi z 19. května 1932).

²⁹⁶ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis provinciálovi z 19. května 1932).

²⁹⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis provinciálovi z 19. května 1932).

²⁹⁸ K dopisům jsou přiloženy i podpisy příznivců Jana Kapistrána Vyskočila. V jednom listě je 17 podpisů, a v druhém je dokonce 140 podpisů. Některá jména jsou obsažena v obou listech.

²⁹⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis provinciálovi bez datace, č. 1).

³⁰⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis provinciálovi bez datace, č. 2).

opravě kostela sv. Jana: „*Když přišel (Kapistrán) do Kroměříže, byl kostel sv. Jana úplně zanedban, ba nebylo ani bohoslužebných rouch a jen jeho usilovnou snahou zaskvěl se v bývalém lesku a kráse.*“³⁰¹ Jeho zásluhu na opravě tohoto kostela prý ocenil i olomoucký arcibiskup Leopold Prečan³⁰². Nevíme, zda rozhodly tyto dopisy, ale jisté zůstává, že Kapistrán dále působil v Kroměříži, a to až do volby provinciálem o několik let později.

Velmi podobný dopis, ze kterého jsem už citoval, poslal tentýž doktor do Prahy v červnu 1935, kdy se chystala volba provinciála. I tentokrát žádal, aby byl Kapistrán ponechán v Kroměříži, neboť je: „*...ještě naléhavě potřeba zde, vykonal tu již velké věci jak hmotné tak duchovní a je nutno, aby mu byla popřána další 3 léta, aby mohl vše dokončiti.*“³⁰³ Na tento list už rozhodně brán ohled nebyl, protože Jan Kapistrán Vyskočil byl toho roku zvolen provinciálem³⁰⁴ českomoravské provincie.

Na přelomu let 1934 a 1935 podnikl Kapistrán také misii k československým emigrantům do Francie. Průběh této cesty si Kapistrán, podobně jako u cesty do Itálie, podrobně zaznamenával, a tak je možné jej podrobně popsat v samostatné kapitole této práce.³⁰⁵

³⁰¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis provinciálovi bez datace, č. 1).

³⁰² Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis provinciálovi bez datace, č. 1).

³⁰³ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis provinciálovi z 28. června 1935).

³⁰⁴ Zvolen byl 21. července 1935. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (curriculum vitae), s. 2.

³⁰⁵ Kapitola CESTA DO FRANCIE 1934 – 1935.

4.11. PROVINCIÁL A PROFESOR

V roce 1935 byl Kapistrán znovu zvolen provinciálem, nahradil tak v úřadu Josefa Hopfingera, který tuto funkci zastával prakticky od odchodu Bazila Havelky v roce 1928.³⁰⁶ Kromě správy provincie, kdy se mimo jiné Kapistrán zasloužil o přesunutí juvenátu z Uherského Hradiště do Kroměříže, začal již od září 1935³⁰⁷ usilovat o místo na nové Bohoslovecké fakultě v Bratislavě. O habilitaci z oboru křesťanské filosofie a dogmatiky žádal na Bohoslovecké fakultě olomoucké univerzity.³⁰⁸ Ještě před svou habilitací v Olomouci se informoval dopisem³⁰⁹ o možnosti habilitace v Praze³¹⁰. Ve velmi milé odpovědi jeho bývalého učitele Františka Krejčího však sám Krejčí doporučuje olomouckou univerzitu: „*Proto³¹¹ Vám radím, abyste se raději ucházel o docenturu v Olomouci nebo jinde na teolog. fakultě...*“³¹² V dopise se také mimo jiné dočítáme: „*Velectěný příteli. Rád vzpomínám na naše styky, rád o Vás a od Vás něco slyším...*“³¹³

Řádným profesorem církevních dějin v Bratislavě byl Kapistrán jmenován 13. srpna 1936³¹⁴, Ministerstvem školství a národní osvěty mu

³⁰⁶ Viz Buben, Milan M.: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích III. díl, I. svazek: Žebravé řády. Praha, Libri 2006, s. 264.

³⁰⁷ Tehdy dostal vyznění, zda má být zařazen mezi kandidáty pro obsazení míst v Bratislavě. Toto obsazování měla na starosti olomoucká Bohoslovecká fakulta. Kapistrán na tento dotaz kladně odpověděl obratem. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (Dopis od bohoslovecké fakulty v Olomouci z 12. září 1935 č. 1470/35) a NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis Kapistrána bohoslovecké fakultě v Olomouci z 19. září 1935).

³⁰⁸ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list s informací o žádosti o habilitaci z 14. února 1935).

³⁰⁹ V dopise chybí datace, ale z textu je zřejmé, že přímo předchází žádosti o habilitaci v Olomouci.

³¹⁰ V dopise Krejčí zmiňuje i možnost publikace jakéhosi článku Kapistrána, který mu zřejmě zaslal.

³¹¹ Krejčí nepřímou popisuje určité „kolize“, kterými by musel Kapistrán procházet při habilitaci v Praze, navíc by se jednalo o habilitaci v oboru dějin filosofie u Kratochvíla (pravděpodobně se jedná o Josefa Kratochvíla nar. 1882, zem. 1940), která by Kapistránovi úplně nevyhovovala.

³¹² Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2 (dopis Františka Krejčího z 13. 10. 1928).

³¹³ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2 (dopis Františka Krejčího z 13. 10. 1928).

³¹⁴ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list Ministerstva školství a národní osvěty z 9. září 1936, č. j. 110723/36-IV/3.). Ve stejném listě je doplněna i informace o provedení služební přísahy ze 17. září 1936 v Bratislavě, č. 52575/1936 prez.

byl zároveň přiznán plat³¹⁵ profesora I. stupně. Oficiálně byl Kapistrán pověřen k vyučování na bratislavské Bohoslovecké fakultě biskupem Pavolem Jantauschem v listě z 16. září 1936.³¹⁶

O Kapistránově působení na bratislavské fakultě je známo velmi málo informací, jisté je, že vyučoval minimálně pět hodin týdně, jak mu ukládala povinnost vyplývající z jeho jmenování,³¹⁷ pravděpodobně tak přesídlil na určité dny v týdnu do Bratislavy, což potvrzuje i zmínka z dopisu Ministerstva školství a národní osvěty, kde je Kapistrán informován, že výlohy spojené s přesídlením budou uhrazeny.³¹⁸ Na bratislavské fakultě vyučoval až do prosince 1938, kdy byl zproštěn služby a dán k dispozici pro zemi českou a moravskoslezskou, jak se můžeme dozvědět z listu,³¹⁹ který Kapistrán dostal od ministerstva školství³²⁰ slovenské krajiny. Kapistránovo působení v Bratislavě bylo úspěšné, můžeme to odvodit z oficiálního poděkování, které mu ministerstvo školství na Slovensku zaslalo: „*Tunajšie ministerstvo vie, že ráčili ste konať Vaše poslanie medzi slovenskými bohoslovími nielen z povinnosti, ale aj z lásky k vede a z lásky k Tomu, z ktorého milosti ste Jeho služebníkom. Vaša práca nebola marná. Položili ste základy k opravdivému chápaniu čistej kresťanskej filozofie v srdciach svojín posluchačov.*“³²¹ Z Bratislavy tedy Kapistrán odjíždí a nedlouho poté začíná vyučovat na Bohoslovecké fakultě Univerzity Karlovy, kde byl také jmenován profesorem. Ještě před nástupem na pražskou univerzitu byl vystřídán v úřadu provinciála. V roce 1938 byl do této funkce zvolen Jan

³¹⁵ Ročně 39 000 Kčs. viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list Ministerstva školství a národní osvěty z 9. září 1936 č. j. 110723/36-IV/3.).

³¹⁶ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list od biskupa, apoštolského administrátora Pavola Jantausche z 16. září 1936, č. 9794/936).

³¹⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list Ministerstva školství a národní osvěty z 9. září 1936, č. j. 110723/36-IV/3.).

³¹⁸ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list Ministerstva školství a národní osvěty z 9. září 1936, č. j. 110723/36-IV/3.).

³¹⁹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list Ministerstva školství a národní osvěty slovenskej krajiny v Bratislave z 22. prosince 1938, č. j. 130.829/38.IV.) Zproštěn služby od 31. prosince 1938.

³²⁰ Ministerstvo školství a národní osvěty slovenskej krajiny v Bratislave.

³²¹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list Ministerstva školství a národní osvěty slovenskej krajiny v Bratislave z 3. března 1939, č. j. 141.122/39-IV.).

Evangelista Urban,³²² který byl provinciálem do roku 1941, kdy byl zvolen Klement Minařík.³²³

Vraťme se však ke Kapistránově práci v rámci františkánského řádu, protože ve stejné době, kdy vyučoval na univerzitě v Bratislavě, zastával i funkci provinciála, jak jsem již zmínil. Ve třetím³²⁴ funkčním období coby provinciál³²⁵ Jan Kapistrán Vyskočil pracoval především na vybudování koleje sv. Antonína v Kroměříži, která měla sloužit k potřebě františkánského juvenátu. Ten prozatím sídlil v nevyhovujících podmínkách kláštera Jana Křtitele v Kroměříži.³²⁶ Jan Kapistrán je podepsán pod řadou dokumentů souvisejících se stavbou koleje, především kupními smlouvami k pozemkům určeným k budování stavby. Pozemky získal řád od několika vlastníků, především od Felixe Jetmara v říjnu 1935 za cenu 16 000 korun³²⁷ a od Marie a Ludmily Hegrových za cenu 43 000 korun.³²⁸

Povolení k samotné stavbě koleje vydal kroměřížský stavební úřad v létě 1938,³²⁹ přičemž o necelý rok později už byla hotová hrubá stavba.³³⁰ Celou stavbu oficiálně organizoval spolek „Studium“, jak máme doloženo z jednotlivých úředních listin.³³¹ Spolek byl založen v roce 1936 a na první

³²² Viz Houška, Petr Alkantra: České františkánství. Sedlec – Prčice, Expres tiskárna Sedlec – Prčice 1996, s. 36.

³²³ Viz Houška, Petr Alkantra: České františkánství. Sedlec – Prčice, Expres tiskárna Sedlec – Prčice 1996, s. 36.

³²⁴ Poprvé byl Kapistrán zvolen provinciálem v roce 1917 a podruhé v roce 1920.

³²⁵ Od roku 1935 do roku 1938.

³²⁶ Viz Kolektiv autorů: HISTORIA FRANCISCANA, Katalog výstavy pořádané k 400. Výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604 – 2004). Praha, Provincie bratří františkánů 2004, s. 91 – 92.

³²⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 929 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – pozemky (kupní smlouva z 2. října 1935, č. j. 14.468).

³²⁸ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 929 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – pozemky (kupní smlouva z 5. října 1935, č. 2819).

³²⁹ Povolení vydal Městský stavební úřad v Kroměříži ke dni 18. července 1938. Čerpáme zde z dodatečného potvrzení ze dne 23. června 1939, ve kterém se mimo jiné dovídáme i plánovanou cenu celé stavby 2.000.000 korun. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 928 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Povolení k stavbě (potvrzení z 23. června 1939).

³³⁰ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 928 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Povolení k stavbě (potvrzení z 23. června 1939).

³³¹ Například již zmiňované potvrzení o povolení k stavbě. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 928. Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Povolení k stavbě (potvrzení z 23. června 1939) nebo dopis Jana Kapistrána Vyskočila z 23. září 1936. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 930. Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Stavba (dopis Jana Kapistrána Vyskočila z 23. září 1936).

valné hromadě byl zvolen předsedou Jan Kapistrán Vyskočil.³³² Spolek studium vznikl jako podpůrná organizace, která měla za cíl vybudovat kolej sv. Antonína a podporovat chudé žáky ve studiu,³³³ Po vybudování koleje byl spolek i jejím oficiálním vlastníkem.³³⁴ O podobě budoucí stavby nejlépe vypovídá návrh, který byl Kapistránovi zaslán Arcibiskupským stavebním úřadem v Kroměříži, kde se dočítáme, že kolej bude sloužit jako gymnázium i internát, přičemž pojme 140 žáků: „*Pomýšlí se vystavěti hlavní budovu třípatrovou, v níž by se umístilo na severní straně gymnasium a na jižní klausurní místnosti. Třetí patro bylo by vyhrazeno spárnám, s příslušenstvím.*“³³⁵ Budova také měla obsahovat tělocvičnu, kapli a jídelnu³³⁶. Budování koleje³³⁷ se neobešlo bez těžkostí spojených s tak velikou a drahou stavbou. Ještě před zahájením prací byl Vyskočil, jakožto provinciál zavalen dopisy různých spolků, stran i jednotlivců, kteří mu doporučovali jednotlivé stavebníky a žádali, jako například Československá strana lidová, aby Kapistrán zapůsobil na budoucího stavitele: „*...aby pokud možno zaměstnával na stavbě této řádové budovy živnostníky a dělníky organisované v křest. odbor. organizacích.*“³³⁸

Při samotném budování koleje se objevila celá řada těžkostí, které nikdo předem nemohl tušit. Především to byl pomalý postup práce a těžkosti spojené s jednotlivými subjekty, které byly prací pověřeni. Především se problematicky jednalo s panem Františkem Netopilem, který

³³² Spolek byl schválen zemským úřadem 2. dubna 1936 a první valná hromada se uskutečnila 8. června 1936. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 27, inv. č. 927 Spolek Studium (úřední vysvědčení policejního ředitelství v Praze z 20. listopadu 1936, č. j. 26.667 S.II.).

³³³ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 27, inv. č. 927 Spolek Studium (žádost o osvobození od popl. ekvivalentu z 27. února 1947) a Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury.

³³⁴ To byl i hlavní důvod, proč nebyla kolej po roce 1989 vrácena františkánskému řádu. Viz Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury.

³³⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 930 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Stavba (dopis Arcibiskupského stavebního úřadu v Kroměříži z 29. února 1936).

³³⁶ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 930 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Stavba (dopis Arcibiskupského stavebního úřadu v Kroměříži z 29. února 1936).

³³⁷ Projekt koleje byl zadán architektovi Schererovi. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 930 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Stavba (dopis Jana Kapistrána Vyskočila z 23. září 1936)

³³⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 930 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Stavba (dopis Československé strany lidové v Kroměříži).

žádal vyšší platby za provedené práce, než byly původně sjednány.³³⁹ Dalším problematickým stavitelem byl Ing. Ladislav Mesenský,³⁴⁰ který organizoval hrubou stavbu a požadoval finanční obnos, který nebyl podle františkánského řádu v souladu s odvedenou prací. Celý spor později předal Mesenský svému advokátu,³⁴¹ který chtěl finanční vyrovnání³⁴² po františkánském řádu. Ten chtěl po Mesenském doložit provedené práce, což on doposud neudělal.³⁴³ Zajímavý je dovětek, který je přiložen jako odpověď představených řádu, na možnost soudního jednání, které uvádí advokát Ladislava Mesenského. Z něj je jasně připomenuta i jiná než světská soudní instance: „*Jsme, pane doktore v rukou Božích a my budeme jednati pevně podle pravdy a přejeme i Vám, abyste byli v této věci opatrní, protože jde o peníze sbírané po 25 let na stavbu domu pro kněžský dorost, a Pán Bůh střeží dary chudých velmi žárlivě a kdo by nejednal s těmito svěřenými obnosy přísně spravedlivě, musil by se báti vždy vyrovnání od Něho.*“³⁴⁴ Spor s Ladislavem Mesenským řešil především nástupce Jana Kapistrána Vyskočila, neboť se odehrává po nových volbách provinciála, kterým byl v roce 1938 zvolen Jan Evangelista Urban. Naprostou většinu sporů a organizačních záležitostí ohledně budovy koleje však řešil již Kapistrán, který byl velmi zklamán, že se mu nepodařilo předat provincii s již vybudovanou kolejí.

Kromě problémů v samotné Kroměříži řešil Jan Kapistrán i možnosti stavby gymnázia v Uherském Hradišti, a dokonce i v Chebu. Největším

³³⁹ Spor s Františkem Netopilem lze doložit z celé řady úředních listů, ve kterých se jedná o zaplacení obnosů, které nebyly předjednány, a s největší pravděpodobností je Netopil těžko dokládal. Celý spor nakonec pravděpodobně dopadl smírem, jak dokládá jeden z listů. Vše uloženo v NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 930 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Stavba.

³⁴⁰ Ladislav Mesenský byl ještě před stavbou doporučen účetním radou arcibiskupské učtárny, jak Kapistrána informovalo představenstvo kláštera v Kroměříži: „...staví dobře a velmi lacino, je katolíkem, v lidové straně /živnostnický odbor!/ chodí ve svátky a neděle do kostela atd.“ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 930 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Stavba (dopis z 12. září 1938 Nro exh.: 84/38).

³⁴¹ JUDr. Vladimír Koutňák, advokát v Kroměříži. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 930 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Stavba (dopis z 16. května 1940).

³⁴² Dopis došel až v roce 1940, kdy už byl provinciálem Jan Evangelista Urban.

³⁴³ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 930. Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Stavba (dopis z 20. května 1940, č. j. 630/40).

³⁴⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 930 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Stavba (dopis z 20. května 1940, č. j. 630/40).

problémem v Hradišti byly dlouhé spory s nájemníky v budově, kterou chtěli františkáni využít, v Chebu pak mimo jiné i nedostatek místa.³⁴⁵ Tyto možnosti Kapistrán řešil s představeným chebského kláštera.³⁴⁶ Fakt, že nestihne dostavět kolej ve svém funkčním období, si patrně uvědomoval už při řešení plánování celé stavby, a proto byl velmi rozmrzen při dalších a dalších průtazích a prodražování. V dopisech, které Kapistrán psal roku 1936, tak můžeme číst: „*Je to skutečné utrpení a kříž a už mne mrzí, že jsem se do něčeho takového pustil. Stavitel už si počítá za plány spoustu peněz a my nemáme dosud ničeho.*“³⁴⁷ Jan Kapistrán Vykočil sice nestihl dokončit kolej v Kroměříži, ale přesto byl jejím hlavním organizátorem a zadavatelem, kolej byla dokončena až za jeho nástupce v roce 1940.³⁴⁸

³⁴⁵ Všechny dopisy uloženy v NA, Odd. 1, ŘF, kart. 27, inv. č. 925 Juvenát v Uher. Hradišti.

³⁴⁶ Bruno Kofr OFM.

³⁴⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 930 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Stavba (dopis z 11. března 1936, č. j. 447).

³⁴⁸ O dalším osudu koleje nejlépe vypovídá text, který byl přiložen k žádosti o osvobození od popl. ekvivalentu z 27. února 1947: „*Kolej sv. Antonína byla násilně zabrána dne 19. III. 1941 německými okupanty, kteří tam nastěhovali zdivočelou „Hitlerjugend“.* V r. 1944 přeměněna na německý lazaret, uvnitř budova pobourána a přestavěna. Ve dnech osvobození 1945 bylo tam ubytováno ruské vojsko a potom bezplatně propůjčena čsl. armádě. Koncem června r. 1946 byla budova odevzdána zpět svému účelu: výchovnému a sociálnímu. Ovšem v jakém zpustošeném stavu se budova nalézala po německých vetřelcích, není třeba připomínat.“ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 27, inv. č. 927 Spolek Studium (žádost o osvobození od popl. ekvivalentu z 27. února 1947). Listiny uloženy v Národním archivu tento vývoj potvrzují. Viz NA ŘF karton 27. V dubnu 1950, pak budovu museli františkáni definitivně opustit. Viz Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury.

4.12. OBDOBÍ PŘEDVÁLEČNÉ A VÁLEČNÉ

O umístění na pražskou univerzitu Kapistrán oficiálně požádal v listě z 25. ledna 1939.³⁴⁹ Toto umístění bylo schváleno, a tak nic nebránilo tomu, aby začal vyučovat na Univerzitě Karlově. Řádným profesorem církevních dějin na Bohoslovecké fakultě³⁵⁰ v Praze se Kapistrán stal jmenováním prezidenta republiky ze dne 22. února 1939,³⁵¹ ale s účinností již od 1. ledna 1939.³⁵² Z uvedené datace je zřejmé, že Kapistrán vyučoval na pražské univerzitě pouze krátký čas, vlastně pouze jeden semestr,³⁵³ neboť v zimním semestru následujícího školního roku 1939/1940 zasáhly do fungování univerzity události z 28. října,³⁵⁴ 15. listopadu³⁵⁵ a především 17. listopadu 1939,³⁵⁶ kdy byly uzavřeny české vysoké školy. Stejně jako ostatní fakulty Karlovy univerzity byla uzavřena i Bohoslovecká fakulta a pedagogové měli zakázáno vyučovat, přičemž v průběhu roku 1940 byla většina z nich

³⁴⁹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dopis Kapistrána ze dne 25. ledna 1939 Ministerstvu školství a národní osvěty).

³⁵⁰ Jak píše Vojtěch Novotný, v Praze byly od roku 1891 – 1892 dvě Teologické fakulty, česká a německá. Každá sloužila především národům, jejichž jména nesla. Od roku 1938 se národnostní konflikty začaly objevovat i v rámci těchto fakult, vliv Henleinova hnutí byl na německé fakultě, zvláště v roce 1938 velmi silný. Viz Novotný, Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990 – Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha, Karolinum 2007, s. 23-24, 43.

³⁵¹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list Ministerstva školství a národní osvěty z 15. března 1939, č. j. 32.729/39-III./3.).

³⁵² List, kterým byl Kapistrán oficiálně informován o jmenování profesorem, a pod kterým byl podepsán tehdejší ministr školství a národní osvěty Jan Kapras, byl odeslán v nepříteli šťastný den 15. března 1939.

³⁵³ Během kterého došlo k rozbití Československa a okupaci Čech a Moravy německými oddíly z 15. března. Viz Gebhart, Jan; Kuklík, Jan: *Velké dějiny zemí Koruny české XV. a (1938 – 1945)*. Praha a Litomyšl, Paseka 2006, s. 155 – 173.

³⁵⁴ Národní demonstrace zaměřené proti německým okupačním silám, kterých se v Praze účastnilo na sto tisíc demonstrantů a při kterých byl zabit Václav Sedláček a raněn Jan Opletal. Viz Gebhart, Jan; Kuklík, Jan: *Velké dějiny zemí Koruny české XV. a (1938 – 1945)*. Praha a Litomyšl, Paseka 2006, s. 337 – 338.

³⁵⁵ Pohřeb Jana Opletala na Albertově, který se stal další platformou pro vystoupení především studentů proti okupantům. Ke střetům nedošlo přímo při smutečním obřadu, ale později v ulicích Prahy. Viz Gebhart, Jan; Kuklík, Jan: *Velké dějiny zemí Koruny české XV. a (1938 – 1945)*. Praha a Litomyšl, Paseka 2006, s. 341 – 342.

³⁵⁶ Gestapo s dalšími ozbrojenými složkami německých okupačních sil obsadilo vysokoškolské koleje a zatkl 1850 studentů, z nichž bylo později 1200 převezeno transportem do koncentračního tábora Sachsenhausen-Oranienburg, přičemž devět předáků studentských svazů bylo popraveno ještě tentýž den dopoledne. Současně byly uzavřeny všechny české vysoké školy. Viz Gebhart, Jan; Kuklík, Jan: *Velké dějiny zemí Koruny české XV. a (1938 – 1945)*. Praha a Litomyšl, Paseka 2006, s. 342 – 345.

dána na dovolenou.³⁵⁷ Zákaz českých vysokých škol měl původně platnost tři let, ale během války byl prodloužen a platil fakticky až do konce válečného konfliktu v Evropě.³⁵⁸

Stejně jako většina ostatních členů pedagogického sboru české univerzity byl Kapistrán dán na dovolenou,³⁵⁹ a to 31. července 1940.³⁶⁰ Jakousi náhradou za zavřenou Bohosloveckou fakultu se mělo stát Arcidiecézní bohoslovecké učiliště, které bylo zřízeno na začátku ledna 1940 z iniciativy kardinála Karla Kašpara a které mělo připravovat vysvěcení českých kněží.³⁶¹ Podle Novotného existovala určitý čas i pobočka učiliště přímo v budově františkánského kláštera u Panny Marie Sněžné v Praze,³⁶² ale v soupisu učitelů, kteří na učilišti působili, se Jan Kapistrán Vyskočil nevyskytuje.³⁶³ O působení v rámci tohoto učiliště nenalezneme žádné dokumenty ani v Kapistránově pozůstalosti uložené v Národním archivu. Je tak pravděpodobné, že válečná léta strávil Kapistrán ve zdech františkánského kláštera v Praze a přípravou své monografie o Arnoštu z Pardubic, která vyšla v roce 1947. O Kapistránově činnosti v období protektorátu existuje minimum pramenů, z archiválií můžeme s jistotou tvrdit, že si velmi aktivně dopisoval s řeholníky, kteří byli na nucených pracích v Říši. Existují dopisy,³⁶⁴ které si vyměňoval Kapistrán se Serafem Petrem Třískou,³⁶⁵ který byl od 22. ledna na práci v Říši,

³⁵⁷ Viz Novotný, Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990 – Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha, Karolinum 2007, s. 28.

³⁵⁸ Viz Novotný, Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990 – Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha, Karolinum 2007, s. 28.

³⁵⁹ Janu Kapistránu bylo vyměřeno čekatelné ve výši 43.500 korun ročně. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list Zemského úřadu v Praze z 25. července 1940 č. 895/6 ai 1939 odd. 11).

³⁶⁰ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (list Zemského úřadu v Praze z 25. července 1940 č. 895/6 ai 1939 odd. 11).

³⁶¹ Viz Novotný, Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990 – Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha, Karolinum 2007, s. 28 – 32.

³⁶² Viz Novotný, Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990 – Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha, Karolinum 2007, s. 34.

³⁶³ Viz Novotný, Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990 – Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha, Karolinum 2007, s. 411 – 412.

³⁶⁴ Uložené v NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2.

³⁶⁵ V listech je podepsán Serafin Petr. Ze seznamu členů řádu, kteří byli gestapem uvězněni anebo poslání do Říše na práce, lze odvodit, že se jedná o Serafa Petra Třísku (nar. 1919 zem. 1990), který byl zařazen v továrně na celulosu ve Wittenberge. Dopisy jsou taktéž adresovány

přesněji ve Wittnbergeru. V archivu jsou samozřejmě uloženy pouze dopisy adresované Kapistránovi, ale z nich je patrný velký zájem o nuceně nasazené řeholníky, jak se dočítáme v jednom z listů: „*Dostal jsem zase zásilku z Prahy, na níž jste měl Vy (Jan Kapistrán) jistě zásluhu z velké míry. Mnohokráte Pán Bůh zaplat' za vše.*“³⁶⁶ Kapistrán zřejmě organizoval pravidelné zásilky proviantu z kláštera do Německa, neboť listů s poděkováním za příšlé věci a dary je k dohledání celá řada. Pro ilustraci snad ještě jednu citaci z těchto dopisů, které dostával Kapistrán během války: „*Mnohokrát Pán Bůh zaplat' za všechny dobroty, co jste mi poslal. Právě dnes jsem dostal tu zásilku, stručně řečeno: většího obsahu. Vy (Jan Kapistrán) na mne nikdy nezapomenete. Jak se Vám jen odvděčím! Dám to vše do rukou Božích, aby On Vám vše odplatil.*“³⁶⁷ Kromě díky se v těchto dopisech dočítáme i o poměrech mezi nasazenými a jejich pracovní činnosti, tak například píše Seraf Petr v dopise z 15. června 1943: „*Celý den jsem byl v továrně, ani na mši sv. jsem nebyl, pracoval jsem totiž od šesti hodin ráno do šesti večer.*“³⁶⁸ Dopisů od tohoto řeholníka dostal Kapistrán během války několik a stejně tak i on³⁶⁹ povzbuzoval a těšil svými listy totálně nasazené františkány.

z tohoto města. Kromě Serafa Petra je v seznamu uvedeno dalších osm řeholníků. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 21, inv. č. 868, fasc. 1 (seznam členů řádu Františkánského, kteří byli gestapem uvězněni anebo posláni do Říše na práci, ze dne 22. května 1945).

³⁶⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2 (dopis z Wittmberge 19. února 1944).

³⁶⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2 (dopis z Wittmberge 4. ledna 1944).

³⁶⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2 (dopis z Wittmberge 15. června 1943).

³⁶⁹ Jak je zřejmé z obsahu jednotlivých listů, které zaslal Seraf Petr Tříška.

4.13. POVÁLEČNÉ OBDOBÍ DO ROKU 1948

Prakticky ihned po skončení války se začalo pracovat na obnově vyučování na pražské univerzitě, výjimku netvořila ani Bohoslovecká fakulta, na které těsně před vypuknutím války působil i Jan Kapistrán Vyskočil. Ještě v květnových dnech roku 1945³⁷⁰ se sešel pedagogický sbor bývalé Bohoslovecké fakulty, který začal řešit otázky spojené s okamžitým zahájením činnosti fakulty. Především šlo o zajištění nové budovy³⁷¹ pro výuku, protože bývalé sídlo fakulty zabralo Ministerstvo pošt.³⁷² Mezi kantory fakulty v těchto počátečních fázích znovuzrození uvádí Vojtěch Novotný i Jana Kapistrána Vyskočila coby řádného profesora církevních dějin.³⁷³ Pravděpodobně z důvodu jmenování Kapistrána řádným profesorem během druhé republiky³⁷⁴ byl oficiálně jmenován ještě jednou v roce 1948³⁷⁵, ale s platností už od 1. května 1945, což mu sdělil dopisem v roce jmenování tehdejší ministr školství Zdeněk Nejedlý.³⁷⁶ Ve školním roce 1949 – 1950 je Kapistrán veden jako děkan Teologické fakulty v Praze, kterým zůstal fakticky až do jejího vyčlenění z Univerzity Karlovy

³⁷⁰ Schůze pedagogů se konala 17. května 1945. Viz Novotný, Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990 – Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha, Karolinum 2007, s. 37.

³⁷¹ Nejprve se vyučovalo v bývalé německé bohoslovecké fakultě v Cukerním paláci, která byla oficiálně zrušena 18. října 1945, ale fakticky již od května 1945 nevykonávala činnost. K výuce také sloužil Arcibiskupský palác v Praze. Nevyhovující podmínky a především nutnost vést při fakultě i seminář, byly vyřešeny v květnu 1946, kdy po přestěhování Ministerstva pošt, získala fakulta zpět budovu v Dejvicích. Viz Novotný, Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990 – Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*, Karolinum, Praha 2007, s. 37 – 41.

³⁷² Viz Novotný, Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990 – Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha, Karolinum 2007, s. 38.

³⁷³ Viz Novotný, Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990 – Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha, Karolinum 2007, s. 41.

³⁷⁴ 1. ledna 1939.

³⁷⁵ Jan Kapistrán Vyskočil byl jmenován profesorem církevních dějin na pražské bohoslovecké fakultě rozhodnutím prezidenta z 14. července 1948. Oznámení o jmenování je podepsáno rektorem univerzity prof. Dr. B. Bydžovským. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (jmenování č. 6784/47-8 z 5. srpna 1948).

³⁷⁶ Pod samotným sdělením je připsána informace o složení služební přísahy 1. září 1948, která je potvrzena rektorem prof. Dr. B. Bydžovským. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (oznámení o jmenování č. A-160.301/48-V/3. z 27. července 1948).

v květnu 1950.³⁷⁷ Po jeho internaci v Želivu při Akci K jej zastupoval proděkan Jaroslav Beneš.³⁷⁸ Jan Kapistrán Vyskočil byl děkanem Teologické fakulty sice pouze jeden akademický rok,³⁷⁹ ale tento rok byl, jak jsme se již dozvěděli, zásadním pro vývoj teologického vzdělávání u nás. K jeho působení na fakultě existuje velmi málo dokladů, Matouš Josef Sleziak i Benedikt Vladimír Holota³⁸⁰ se shodují, že byl přísným a obávaným profesorem. Nikdy neslevil z povinností studentů a ti o něm věděli, že jim při zkouškách nic neodpustí. To potvrzuje ve svých vzpomínkách otištěných v časopise Poutník i Bernard Drahoslav Říšský: „*Nejobávanějším předmětem byly církevní dějiny u o. Kapistrána.*“³⁸¹ Benedikt Holota dodává, že pokud vyučoval, pak vždy jezdil z kláštera do školy tramvají, stával v přední části vozu a všichni jeho studenti radši jezdili namačkání v zadní části, protože se jej obávali. Benedikt však zdůrazňoval, že jeho přísnost vycházela z lásky k pravdě, která se dle Kapistrána snoubila s láskou jako takovou. Tudíž pokud někdo nebyl dostatečně připraven, pak by nebylo pravdivé ani láskyplné mu to nepřipomenout.³⁸² Těžko posoudit, jakým způsobem přijímali tuto tezi neúspěšní studenti. Bernard Říšský vzpomíná na zkoušky v prvním semestru po skončení války: „*Na první poválečnou zkoušku poslali bohoslovci jako prvního br. Serafína Třísku, že*

³⁷⁷ K vyčlenění fakulty došlo zákonem č. 58/1950 Sb. z 18. května 1950. Viz Novotný, Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990 – Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha, Karolinum 2007, s. 88. Miroslav Kunštát uvádí datum vydání zákona 58/1950 Sb. už 16. března 1950. Viz Kunštát, Miroslav: *Katolická teologická fakulta*, in Havránek, Jan; Pousta, Zdeněk a kol.: *Dějiny Univerzity Karlovy IV. 1918 – 1990*. Praha, Karolinum 1998, s. 351. V roce 1953 byla fakulta, nyní již s názvem Římsko-katolická cyrilometodějská bohoslovecká fakulta, přesunuta z Dejvic do Litoměřic. Viz Kunštát, Miroslav: *Katolická teologická fakulta*, in Havránek, Jan; Pousta, Zdeněk a kol.: *Dějiny Univerzity Karlovy IV. 1918 – 1990*. Praha, Karolinum 1998, s. 354 – 355.

³⁷⁸ Viz Vaško, Václav: *Neumlčená – Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha, ZVON 1990, s. 206.

³⁷⁹ Akademický rok 1949/1950. Přičemž nastoupil po Jaroslavu Benešovi, který se stal jeho zástupcem. Viz Havránek, Jan; Pousta, Zdeněk a kol.: *Dějiny Univerzity Karlovy IV. 1918 – 1990*. Praha, Karolinum 1998, s. 557. V akademickém roce 1949/1950 navštěvovalo fakultu 276 posluchačů. Viz Kunštát, Miroslav: *Katolická teologická fakulta* in Havránek, Jan; Pousta, Zdeněk a kol.: *Dějiny Univerzity Karlovy IV. 1918 – 1990*. Praha, Karolinum 1998, s. 355.

³⁸⁰ Oba členové františkánského řádu, které Jan Kapistrán Vyskočil přijímal do řádu.

³⁸¹ Říšský, Bernard OFM: *Moje cesta za svatým Františkem*, in Poutník, Arathorn 11/2003, s. 27.

³⁸² Vzpomínky Benedikta Vladimíra Holoty OFM (nar. 1922) v osobním vlastnictví autora.

*snad bude o. Kapistrán na spolubratra shovívavější.*³⁸³ Tento postup se však u Jana Kapistrána zcela neosvědčil: „*On ho však zkoušel dvě hodiny, aby prokázal všem svou neúplatnost.*“³⁸⁴ Z těchto vzpomínek se také můžeme dovědět o Kapistránově osobitém přístupu ke studentům. Stejně jako v současnosti si i tehdy studenti předávali zkušenosti s vyučujícími, a snažili se tak dekodovat jejich nonverbální sdělení: „*Jeho (Kapistránova) reakce na neuspokojivé odpovědi zkoušených byly odstupňované: 1) Pohyb čepičky po lysé hlavě kupředu a nazad. 2) Prásk čepičkou na stůl. 3) Prásk se skripty na stůl s jadrným: „Ven!“, doprovázeným gestem ukazujícím ke dveřím. Průvan při výměně kandidátů rozházel skripta po zemi. Jejich sbíráním nový kandidát získal čas na uklidnění před zkouškou.*“³⁸⁵

Z dochovaného projevu Jana Kapistrána Vyskočila k promoci doktorů z roku 1948,³⁸⁶ kdy byl promotorem, můžeme nahlédnout i do jeho vnímání studií teologie. V připraveném proslovu zdůraznil, že: „*Věda theologická není dnes jen zručnost disputace, jak na ní utkvěla scholastika středověká až k strnulosti.*“³⁸⁷ Dále připomněl myšlenky sv. Bonaventury, které se týkaly doktora teologie, a kde zdůraznil: „*...že, by se měl vlastně všem vědám učit, poněvadž všechny vedou k theologii tím vznešenější...*“³⁸⁸ Sám Kapistrán za svého života naplňoval tento výrok sv. Bonaventury, kdy zdůrazňoval všechny formy vzdělání, jak teologické, tak i ryze profánní.

Kromě vyučování na Teologické fakultě se Kapistrán věnoval i přednáškové činnosti v rámci samostatného ústavu Studium Catholicum, který obnovil činnost po válce v roce 1947.³⁸⁹ Studium Catholicum vzniklo

³⁸³ Říšský, Bernard OFM: *Moje cesta za svatým Františkem*, in Poutník, Arathorn 11/2003, s. 27.

³⁸⁴ Říšský, Bernard OFM: *Moje cesta za svatým Františkem*, in Poutník, Arathorn 11/2003, s. 27.

³⁸⁵ Říšský, Bernard OFM: *Moje cesta za svatým Františkem*, in Poutník, Arathorn 11/2003, s. 27.

³⁸⁶ Promováni byli: Dr. Zvěřina, Dr. Malý a Dr. Danišovič 18. června 1948. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (projev k doktorům 18. června 1948).

³⁸⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (projev k doktorům 18. června 1948).

³⁸⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (projev k doktorům 18. června 1948).

³⁸⁹ Arcibiskup Beran potvrdil stanovy obnoveného Studia Catholica 17. září 1947. Viz Ventura, Václav: *Jan Evangelista Urban – život a dílo – sonda do dějin české teologie a spirituality*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2001, s. 29.

z iniciativy františkána Jana Evangelisty Urbana v roce 1937³⁹⁰ a mělo přispívat k dalšímu vzdělávání řeholníků a katolíků. Jan Kapistrán Vyskočil v rámci tohoto ústavu vedl přednášky k českým dějinám a středověké filosofii.³⁹¹ Na Kapistrána coby zkoušejícího vzpomíná i Inocenc Kubíček, který studoval v rámci řádu v Praze: „*Zkoušky se dělali v pololetí a na konci roku, to sem přijížděl bývalý provinciál Dr. Vyskočil, který byl tehdy rektorem v Kroměříži.*³⁹² *Byl to vynikající pedagog, měl aprobaci na zeměpis a dějepis pro střední školy a doktorát z filozofie a z teologie. Před ním jsme měli hrůzu, protože byl současně předseda komise, a byly to skutečně přísné zkoušky.*“³⁹³ I Inocenc Kubíček potvrzuje vzpomínku Bernarda Říšského, ze které vyplynulo, že rozhodně nijak nenadržoval členům řádu a spíše naopak, po nich chtěl více než po svých ostatních studentech: „*Taky se stalo, že jeden propadl a musel dělat reparát, při kterém také propadl. Když chtěl zůstat v Řádu, musel se smířit s tím, že nebude studovat, tak se vyučil a mohl být v Řádu bratrem.*“³⁹⁴

Jan Kapistrán Vyskočil byl rok po skočení války opět zvolen provinciálem českomoravské provincie sv. Václava.³⁹⁵ Nahradil ve funkci Klementa Minaříka, který by zvolen ještě během války.³⁹⁶

³⁹⁰ V roce 1937 bylo potvrzeno studium Catholicum pražským arcibiskupem Karlem Kašparem, jako samostatný vzdělávací ústav. Viz Ventura, Václav: Jan Evangelista Urban – život a dílo – sonda do dějin české teologie a spirituality. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2001, s. 28.

³⁹¹ Viz Ventura, Václav: Jan Evangelista Urban – život a dílo – sonda do dějin české teologie a spirituality. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2001, s. 26 – 30.

³⁹² I když Inocenc Kubíček neuvádí dataci těchto vzpomínek, z této části textu je zřejmé, že se jedná o období v rozmezí let 1928 – 1935. V textu vzpomíná, že to bylo za provinciála Josefa Hopfingera, který úřadoval právě v těchto letech. Ve stejné době byl také Kapistrán představeným v Kroměříži, s největší pravděpodobností se jedná o léta od roku 1930, kdy byl Kapistrán rektorem bohosloveckého učiliště v Bratislavě. Kubíček tak pravděpodobně spojil úřad rektora a působiště v kroměřížském klášteře.

³⁹³ Kubíček, Inocenc OFM: Vzpomínky – 4, in Poutník, Arathorn 5/2005, s. 29.

³⁹⁴ Kubíček, Inocenc OFM: Vzpomínky – 4, in Poutník, Arathorn 5/2005, s. 29.

³⁹⁵ Provinciálem byl Kapistrán zvolen 21. srpna 1946. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (Gratulační list Arcibiskupské konzistoře v Olomouci z 16. září 1946, č. 18.717.).

³⁹⁶ Klement Minařík z Moravského Kostelce zastával funkci provinciála od roku 1941. Viz Houška, Petr Alkantra: České františkánství. Sedlec – Prčice, Expres tiskárna Sedlec – Prčice 1996, s. 36.

4.14. SITUACE PO ÚNORU 1948

Po Únoru v roce 1948 se nová státní politika snažila omezit moc církve ve všech jejích formách. Jakési smířlivé gesto zprvu učinil i Klement Gottwald a arcibiskup Josef Beran, který po volbě Gottwalda prezidentem³⁹⁷ sloužil mši Te Deum ve svatovítském chrámu.³⁹⁸ Začátek soužití nového režimu s církví se tak zdál smířlivý. Václav Vaško však připomíná, že se jednalo o součást dlouhodobějšího plánu KSČ, který zahrnoval odloučení katolické církve od Vatikánu a vytvoření tzv. národní církve, přičemž režim měl demonstrovat kladný vztah k náboženství jako takovému, nikoli vůči Vatikánu.³⁹⁹ Pro jednání státu s církvemi byla zřízena tzv. „církvení šestka“,⁴⁰⁰ složená z představitelů nové politické elity.⁴⁰¹ Myslím, že by nebylo praktické zde popisovat jednotlivá jednání představitelů církví s tzv. „šestkou“, ostatně jsou již velmi dobře popsána v několika publikacích.⁴⁰² Cílem této práce není popsat dopodrobna proticírkevní politiku poúnorového režimu, ale zachytit osud jednoho z mnoha řeholníků, kteří v této době žili a pocítili tak sami její praktické dopady. Zaměříme se tedy na situaci v kláštorech, kterých se týkala především známá „akce K“.

³⁹⁷ Klement Gottwald byl zvolen 14. června 1948.

³⁹⁸ Viz Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007, s. 22.

³⁹⁹ Viz Vaško, Václav: *Neumlčená – Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha, ZVON 1990, s. 34 – 35.

⁴⁰⁰ Název zůstal podle původního počtu členů, při jmenování 25. dubna 1949. Viz Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007, s. 20.

⁴⁰¹ Předseda Alexej Čepička, členové: Vladimír Clementis, Zdeněk Fierlinger, Jiří Hendrych, Václav Kopecký a Viliam Široký, některých jednání se zúčastnil i Zdeněk Nejedlý. Později docházelo ke změnám v obsazení toho sboru. Viz Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007, s. 20.

⁴⁰² Například: Vaško, Václav: *Neumlčená – Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha, ZVON 1990; Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007; Kaplan, Karel: *Stát a církev v Československu v letech 1948 – 1953*. Brno, Doplněk 1993.

V červenci 1949⁴⁰³ byl Jan Kapistrán Vyskočil, jakožto vrcholný představitel františkánského řádu, přítomen jednání na ministerstvu školství, při kterém se měla vyjasnit celková situace vztahu státu k řeholím. Vojtěch Vlček ve své práci⁴⁰⁴ uvádí, že bylo toto jednání hned zpočátku neúspěšné a návrhem „církevní šestky“ na řešení situace řeholí bylo soustředit řeholníky v několika málo místech. Ten byl schválen i Ústředním výborem KSČ, a to už v srpnu 1949.⁴⁰⁵ Ještě před zahájením samotné likvidace klášterů proběhl proces s představiteli církevních řádů, který měl přesvědčit veřejnost o nutném zásahu státních orgánů do řádových společenství. Tento proces⁴⁰⁶ získal označení po novoříšském opatu Augustinu Machalkovi⁴⁰⁷ a přímo předcházela vyklizení klášterů. Součástí tohoto procesu původně měla být i kauza tzv. číhošťského zázraku,⁴⁰⁸ který se měl odehrát 11. prosince 1949, ale po úmrtí říhošťského faráře Josefa Toufara⁴⁰⁹ bylo jasné, že se proces musí stočit jiným směrem. Smrt Josefa Toufara tak rozhodně nebyla

⁴⁰³ Jednání se uskutečnilo 19. července 1949 a přítomni byli kromě Jana Kapistrána Vyskočila OFM i jezuita František Šilhan SJ, premonstrát Stanislav Jarolímek OPraem a další. Viz Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 60.

⁴⁰⁴ Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003.

⁴⁰⁵ Kromě seskupení z pohledu režimu nebezpečných osob na určená místa, kde by podléhaly lepší kontrole a dohledu, hrál roli v rozhodování KSČ i značný, především movitý majetek řeholí, který přešel do rukou státu. K schválení postupu proti řeholím došlo 22. srpna 1949. Viz Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 60 – 62.

⁴⁰⁶ Samotný průběh procesu „Machalka a spol.“ velmi podrobně líčí Václav Vaško. Viz Vaško, Václav: Neumlčená – Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. Praha, ZVON 1990, s. 133 – 148.

⁴⁰⁷ Augustin Machalka (1906 – 1996) novoříšský opat premonstrátského kláštera, během války byl zavřen v koncentračním táboře, zatčen v rámci vyšetřování tzv. číhošťského zázraku, odsouzen na 25 let, amnestován v roce 1960. Viz Hanuš, Jiří: Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2005, s. 90.

⁴⁰⁸ O samotném číhošťském zázraku i jeho vyšetřování a výsleších Josefa Toufara, Víta Tajovského a Augustina Machalky existuje celá řada textů, které objasňují celou kauzu. I z tohoto důvodu by bylo kontraproduktivní více celou věc přibližovat zde. Z literatury tak uveďme alespoň: Vaško, Václav: Dům na skále. 2 Církev bojující: 1950 – květen 1960. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2007, s. 26 – 36.

⁴⁰⁹ Ještě před procesem s Machalkou 25. února 1950 zemřel zatčený Josef Toufar po výsleších a vynucené účasti na natáčení tzv. dokumentu o číhošťském zázraku, při kterém byl již vážně nemocný. Viz Vaško, Václav: Dům na skále. 2 Církev bojující: 1950 – květen 1960. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2007, s. 26 – 36.

očekávanou součástí vyšetřování a způsobila velké komplikace při „boji“ s církví.

V rámci nastávajícího procesu začalo zatýkání řeholníků v polovině března 1950,⁴¹⁰ soud se všemi deseti⁴¹¹ obžalovanými začal 31. března 1950.⁴¹² Hlavní postavou celého soudu byl Augustin Machalka, který byl souzen především ve spojitosti s číhošťským zázrakem. Během soudu se také četla výpověď již zemřelého Josefa Toufara.⁴¹³ S ohledem na charakter této práce opět doporučím literaturu,⁴¹⁴ kde je celý proces podrobně popsán. Pro účel této práce postačí, když uvedeme výsledek celého procesu, který nesl typické znaky politických procesů padesátých let. Rozsudek byl vynesen 5. dubna 1950,⁴¹⁵ obžalovaní⁴¹⁶ byli uznáni vinnými: „...z pokusu o rozvracení lidově-demokratického zřízení, spojenectví s nepřátelskými silami, přechovávání zbraní a přípravy protistátního spiknutí – vše se tedy vešlo pod pojem velezrada.“⁴¹⁷ Dále soud, kromě Stanislava Bartáka a Františka Mikuláška, uznal všechny obžalované: „...vinnými z vyzvědačství – vatikánské a jiné nepřátelské špionáže.“⁴¹⁸ Trestry byly vesměs velmi

⁴¹⁰ Premonstrát Vít Tajovský byl již zatčen, a tak 15. března 1950 bylo zatčeno 8 dalších řeholníků, později k nim přibyl i jezuita František Šilhan, který se pokusil o útěk do zahraničí. Viz Vaško, Václav: Neumlčená – Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. Praha, ZVON 1990, s. 134.

⁴¹¹ Premonstráti: Vít Tajovský, Augustin Machalka, Stanislav Barták. Jezuité: František Šilhan, Adolf Kajpr, František Mikulášek. Redemptoristé: Ján Ivan Mastiliak, Jan Blesík. Františkán Jan Evangelista Urban a dominikán Josef Silvestr Braitto. Viz Vaško, Václav: Neumlčená – Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. Praha, ZVON 1990, s. 134.

⁴¹² Viz Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1946. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 64.

⁴¹³ Viz Vaško, Václav: Neumlčená – Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. Praha, ZVON 1990, s. 138 – 139.

⁴¹⁴ Vaško, Václav: Neumlčená – Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. Praha, ZVON 1990 s. 133 – 149; Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 60.

⁴¹⁵ Viz Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 64.

⁴¹⁶ Všichni kromě Stanislava Bartáka. Viz Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: Katolická církev v Československu 1945 – 1989. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007, s. 158.

⁴¹⁷ Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: Katolická církev v Československu 1945 – 1989. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007, s. 158.

⁴¹⁸ Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: Katolická církev v Československu 1945 – 1989. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007, s. 158.

přísné: „Nejvyšší trest obdržel Ján Mastiliak⁴¹⁹ – doživotí. Opat Augustin Machalka⁴²⁰ a provinciál jezuitů František Šilhan⁴²¹ dostali po 25 letech těžkého žaláře, opat Vít Tajovský⁴²² 20 let, dominikán Silvestr Braito⁴²³ 15 let, františkán Jan Ev. Urban⁴²⁴ 14 let, jezuita Adolf Kajpr⁴²⁵ 12 let, redemptorista Jan Blesík 10 let, jezuita František Mikulášek 9 let a premonstrát Stanislav Barták 2 roky.“⁴²⁶

⁴¹⁹ Propuštěn v květnu 1965, zemřel v roce 1989. Viz Hanuš, Jiří: Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2005, s. 94.

⁴²⁰ Propuštěn v roce 1960, zemřel 1996. Viz Hanuš, Jiří: Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2005, s. 90.

⁴²¹ Propuštěn v roce 1965, zemřel 1985. Viz Hanuš, Jiří: Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2005, s. 149.

⁴²² Propuštěn v roce 1960, zemřel 1999. Viz Hanuš, Jiří: Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2005, s. 154 – 155.

⁴²³ Propuštěn v roce 1960, zemřel 1962. Viz Hanuš, Jiří: Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2005, s. 19.

⁴²⁴ Propuštěn v roce 1963, zemřel 1991. Viz Hanuš, Jiří: Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2005, s. 161.

⁴²⁵ Zemřel ve vězení v roce 1959. Viz Hanuš, Jiří: Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2005, s. 64.

⁴²⁶ Vaško, Václav: Neumlčená – Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. Praha, ZVON 1990 s. 133 – 149; Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 147.

4.15. AKCE K

Osm dní po vyřčení rozsudků v případě Machalka a spol. byla provedena první etapa⁴²⁷ tzv. Akce K.⁴²⁸ Samotné vyklizení klášterů v první etapě proběhlo ve všech vytipovaných objektech naráz v noci z 14. na 15. dubna 1950. Okolí klášterů⁴²⁹ obklíčili příslušníci StB, SNB a LM,⁴³⁰ přičemž ve 23:00⁴³¹ se začali rázně dožadovat vstupu do klášterů. V naprosté většině případů se akce uskutečnila bez jakýchkoli problémů, pouze v několika málo případech musela být použita síla⁴³² ke vstupu do budov. Samotný průběh akce velmi dobře popisuje Vojtěch Vlček. Píše, že po obsazení budovy kláštera: „...*probudili*⁴³³ (příslušníci StB, SNB a LM) *spící řeholníky, přinutili je obléknout se a sbalit si nejnnutnější věci. Zmocněnec SÚC jim oznámil, že jejich budovu zabírá stát, ale oni se budou moci dále svobodně věnovat duchovní činnosti v jiných k tomu vyhrazených kláštorech.*“⁴³⁴ Naprostá většina řeholníků tuto zprávu přijala s klidem,

⁴²⁷ „Akce K“ byla rozdělena do dvou etap, v první etapě bylo internováno sedm nejpočetnějších řádů, v druhé fázi pak proběhla internace členů ostatních řádů. Viz Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007, s. 159.

⁴²⁸ Církevní šestka začala připravovat internaci řeholníků už po 22. srpnu 1949, kdy předsednictvo ÚV KSČ odsouhlasilo její návrh. V lednu 1950 již pracovala s konkrétními údaji, které uváděly 14 230 řeholníků a řeholnic v 891 domech. Konkrétní organizaci a výběr centralizačních táborů měl na starosti Státní úřad pro věci církevní. Viz Kaplan, Karel: *Stát a církev v Československu v letech 1948 – 1953*. Brno, Doplněk 1993, s. 118 – 119.

⁴²⁹ Jednalo se o kláštery a domy sedmi největších mužských řádů.

⁴³⁰ Státní bezpečnost, Sbor národní bezpečnosti a Lidové milice.

⁴³¹ Na Slovensku o hodinu později. Viz Vaško, Václav: *Dům na skále. 2 Církev bojující: 1950 – květen 1960*. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2007, s. 54.

⁴³² Otevřít dveře odmítlo několik klášterů, redemptoristé ze Svaté Hory u Příbrami, františkánský klášter v Zásmukách, salesiáni v Kobylisích. Na Slovensku dokonce došlo k několika střetům s věřícími. Viz Vaško, Václav: *Dům na skále. 2 Církev bojující: 1950 – květen 1960*. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2007, s. 55 – 56.

⁴³³ V publikaci Vojtěcha Vlčka jsou otištěny i vzpomínky františkána P. Stanislava Juřika, který byl tuto noc v pražském klášteře. V nich uvádí, že byl vzbuzen jako první a měl SNB ukázat, kde jsou zvony, které pak byly hlídány, zřejmě z obavy, aby si řeholníci nevolali pomoc. Juřík měl následně vzbudit ostatní řeholníky a společně se shromáždit v refektáři. Samotný Stanislav Juřík byl později odvezen do Bartolomějské ulice k výslechu. Viz Vlček, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964*. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 71 – 72.

⁴³⁴ Vlček, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964*. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 69.

neboť se zřejmě něco podobného všeobecně čekalo.⁴³⁵ „*Během noci pak byli členové sedmi nejpočetnějších řádů z jednotlivých klášterů v republice převezeni autobusy a nákladními auty s ozbrojeným doprovodem do centralizačních středisek.*“⁴³⁶ Podle vzpomínek pamětníka těchto událostí, který byl v tuto noc ve františkánském klášteře v Praze⁴³⁷ stejně jako Jan Kapistrán Vyskočil, je zřejmé, že „kce K“ proběhla v tomto klášteře bez problémů a všichni řeholníci⁴³⁸ se shromáždili v refektáři. Podle vzpomínek Stanislava Františka Juřika se Jan Kapistrán, možná naivně, snažil vysvětlit SNB, že musí druhý den učit na fakultě, a nemůže tak odjet pryč.⁴³⁹ Po shromáždění v refektáři byli řeholníci odvedeni na Jungmannovo náměstí, odkud byli autobusy odvezeni do Hejnic⁴⁴⁰. Jan Kapistrán byl poté z Hejnic odvezen do Želiva⁴⁴¹ stejně jako všichni vrcholní představitelé jednotlivých řádů. O Kapistránově převozu z kláštera do Hejnic mluvil Matouš Sleziaak, ale poněkud jinak líčí první chvíle internace Stanislav Juřík, který předkládá i bližší podrobnosti a konkrétnější údaje, proto bych se přikláněl spíše k verzi tohoto františkána. Dle Stanislava Juřika zůstali s Janem Kapistránem

⁴³⁵ Viz Vaško, Václav: *Dům na skále. 2 Církev bojující: 1950 – květen 1960.* Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2007 s. 55. Tento fakt potvrzuje i pamětník, který byl při „akci K“ v klášteře s Janem Kapistránem u Panny Marie Sněžné. *Vzpomínky Matouše Jozefa Sleziaaka OFM (nar. 1930) v osobním vlastnictví autora.*

⁴³⁶ Vlček, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964.* Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 69.

⁴³⁷ Stanislav Juřík uvádí počet řeholníků v pražském klášteře: „V Praze nás bylo tehdy kolem 30 bratří.“ Juřík, Stanislav OFM: *Vzpomínky otce Stanislava Juřika OFM – 1*, in Poutník, Arathorn 8/2006, s. 30.

⁴³⁸ V této době působilo na našem území 145 františkánů, z nichž bylo převezeno 111 do centralizačních klášterů a 12 do internačních klášterů. Viz Vaško, Václav: *Dům na skále. 2 Církev bojující: 1950 – květen 1960.* Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2007, s. 82. Václav Vaško uvádí počet františkánů v roce 1948 takto: *Českomoravská provincie – 51 kněží, noviců a bohoslovců 24 a 32 bratří, na slovensku pak 100 kněží, noviců a bohoslovců 16, 73 bratřů.* Viz Vaško, Václav: *Neumlčená – Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II.* Praha, ZVON 1990, s. 133 – 149; Vlček, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964.* Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 156.

⁴³⁹ Viz Juřík, Stanislav OFM: *Vzpomínky otce Stanislava Juřika OFM – 2*, in Poutník, Arathorn 9/2006, s. 26. Tato vzpomínka je také uvedena, ovšem bez udání zdroje, v bakalářské práci Lucie Hoškové. Viz Hošková, Lucie: *Estetický rozměr v díle Jana Kapistrána Vyskočila.* Ústí nad Labem, Bakalářská práce při UJEP 2003, s. 32.

⁴⁴⁰ Viz *Vzpomínky Matouše Jozefa Sleziaaka OFM (nar. 1930) v osobním vlastnictví autora*

⁴⁴¹ V seznamu „želiváků“ uveden Jan Kapistrán Vyskočil. Viz Zlíbal, Pavel: „Šéfe, znáte Želiv...?“. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2006, s. 168. Odvoz Jana Kapistrána Vyskočila do kláštera v Želivě potvrzuje i Petr Alkantra Houška. Viz Houška, Petr Alkantra: *České františkánství.* Sedlec – Prčice, Expres tiskárna Sedlec – Prčice 1996, s. 28.

v klášteře, když už ostatní bratry odvezli, pak Juřík s Vyskočilem a StB prošli klášter, přičemž se hledaly, pravděpodobně kompromitující materiály. Po prohlídce kláštera byli oba převezeni do Bartolomějské ulice, kde se oba rozdělili: „*Co s paterem Kapistránem vyváděli, to nevím, ale vím, že ho potom vzali někam do internace.*“⁴⁴² Je tedy možné, že z Bartolomějské ulice byl Kapistrán převezen do Hejnic a teprve poté do Želiva. V každém případě však nejel rovnou s ostatními. Během první fáze „akce K“ bylo v klášterech Bohosudov, Osek, Broumov, Králíky, Hejnicích a Želivě soustředěno 809 řeholníků.⁴⁴³ Celkem „akce K“ znamenala pro 2376⁴⁴⁴ řeholníků převoz z domovských do centralizačních a internačních klášterů.⁴⁴⁵

⁴⁴² Juřík, Stanislav OFM: Vzpomínky otce Stanislava Juříka OFM – 2, in Poutník, Arathorn 9/2006, s. 27.

⁴⁴³ V druhé fázi, která proběhla 27. – 28. dubna 1950, bylo internováno dalších 355 řeholníků. Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 73 – 74.

⁴⁴⁴ V publikaci Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: Katolická církev v Československu 1945-1989, S. Balíka a J. Hanuše je uvedeno celkové číslo 2420. Viz Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: Katolická církev v Československu 1945 – 1989. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007 s. 161. Vojtěch Vlček však počet řeholníků, které uvádí Karel Kaplan potvrzuje. Viz Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 75.

⁴⁴⁵ Viz Kaplan, Karel: Stát a církev v Československu v letech 1948 – 1953. Brno, Doplněk 1993, s. 120.

4.16. ŽELIV

Internační tábor Želiv hrál mezi centralizačními kláštery zvláštní roli. Želiv a slovenský klášter v Báči, fungovaly jako internační, na rozdíl od ostatních centralizačních táborů.⁴⁴⁶ „*Od počátku byly určeny pro zadržení nejvýznamnějších osobností jednotlivých řádů – provinciálů, představených jednotlivých domů a dalších pro komunistickou moc nejnebezpečnějších řeholníků.*“⁴⁴⁷ Želivský klášter fungoval jako internační tábor v době od 13. dubna 1950 do 28. února 1956.⁴⁴⁸ Táborový režim v internačních kláštorech byl přísnější než v kláštorech centralizačních. Želivský tábor vedla skupina 10 příslušníků StB s velitelem Aloisem Pokorným, střežen byl také skupinou s 30 až 35 členy SNB.⁴⁴⁹ Jak potvrzuje i Jindřich Zdeněk Charouz: „*Strážní služba v internačním středisku byla svěřena příslušníkům SNB, kteří se ve skupinách asi po 30 lidech střídali v dvouměsíčních turnusech...*“⁴⁵⁰ Časté střídání strážných mělo minimalizovat možnost navázat bližší vztah k internovaným řeholníkům.⁴⁵¹

Jakmile do kláštera dorazily první autobusy s řeholníky,⁴⁵² byli zařazeni do tábora: „*Internovaní se měli po příjezdu ihned ubytovat, což znamenalo nejprve několikeré kontrolování podle seznamů. Řeholníci byli opět podrobeni tělesné prohlídce, důkladně byla prohlédnuta i zavazadla, z nichž měly být podle pokynů odstraněny všechny předměty, jichž by mohlo být*

⁴⁴⁶ Viz Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007, s. 166.

⁴⁴⁷ Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007, s. 166.

⁴⁴⁸ Viz Charouz, Jindřich Zdeněk O.Praem.: *Šest hrdinských let internační tábor Želiv 1950 – 1956*. Želiv, Kanonie premonstrátů v Želivě, s. 1.

⁴⁴⁹ Viz Vlček, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964*. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 98.

⁴⁵⁰ Charouz, Jindřich Zdeněk O.Praem.: *Šest hrdinských let internační tábor Želiv 1950 – 1956*. Želiv, Kanonie premonstrátů v Želivě, s. 11.

⁴⁵¹ Jak uvádí Vlček, blízké kontakty a pomoc ze strany strážných se skutečně několikrát vyskytly. Viz Vlček, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964*. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 98.

⁴⁵² V první etapě 67, později přibývali další, celkem prošlo klášterem přes tři stovky řeholníků a dalších 130 – 150 světských kněží. Viz Vlček, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964*. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 98.

*použito v sebevražedném úmyslu, a teprve potom mohly být věci předány jejich majitelům.*⁴⁵³ V klášteře byli řeholníci ubytovaní po velikých skupinách, až po třiceti v jednom pokoji. Ráno byl budíček v šest hodin, večerka pak v deset.⁴⁵⁴ Později měli řeholníci omezenou možnost styku s vnějším světem, prostřednictvím dopisů a návštěv, které ale někdy nebyly povoleny.⁴⁵⁵ „*Sami (internovaní) mohli psát 2 lístky za měsíc, mohli dostávat balíky a dopisy, mohli se setkat s návštěvou za přítomnosti strážného. Veškerá korespondence byla cenzurována, balíky kontrolovány, rozhovory poslouchány.*“⁴⁵⁶

V táboře se také konaly improvizované přednášky z teologie a filosofie, které vedli vzdělání řeholníci.⁴⁵⁷ Je možné a pravděpodobné, že i Jan Kapistrán Vyskočil v Želivě přispíval k vzdělání, především mladších řeholníků, i když nemáme žádné dokumenty, které by to potvrzovaly.

Všední den vypadal v táboře prakticky vždy stejně: „*Internovaní, pokud nebyli opravdu vážně nemocní, museli pracovat buď v klášteře, nebo venku – na státním statku, a to jak na poli, tak při dalších pracích v rostlinné i živočišné výrobě, na dvoře Temechov stavěli velkokapacitní vepřín, pracovali v lese, při nakládání vagónů na nádraží v Humpolci a Pelhřimově, v humpoleckých továrnách, v pivovaru při ledování, v cihelně atd.*“⁴⁵⁸ Řeholníci, kteří nebyli přiděleni na práci mimo klášter: „*...musili pracovat v různých dílnách a domácích provozech: v krejčovské a ševcovské dílně, v prádelně, na zahradě, při údržbě a také v kuchyni, kde se vařilo odděleně pro strážné a internované.*“⁴⁵⁹

⁴⁵³ Charouz, Jindřich Zdeněk O.Praem.: Šest hrdinských let internační tábor Želiv 1950 – 1956. Želiv, Kanonie premonstrátů v Želivě, s. 7.

⁴⁵⁴ Viz Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: Katolická církev v Československu 1945 – 1989. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007, s. 166.

⁴⁵⁵ Viz Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 99.

⁴⁵⁶ Charouz, Jindřich Zdeněk O.Praem.: Šest hrdinských let internační tábor Želiv 1950 – 1956. Želiv, Kanonie premonstrátů v Želivě, s. 14.

⁴⁵⁷ Viz Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 99.

⁴⁵⁸ Charouz, Jindřich Zdeněk O.Praem.: Šest hrdinských let internační tábor Želiv 1950 – 1956. Želiv, Kanonie premonstrátů v Želivě, s. 12.

⁴⁵⁹ Charouz, Jindřich Zdeněk O.Praem.: Šest hrdinských let internační tábor Želiv 1950 – 1956. Želiv, Kanonie premonstrátů v Želivě, s. 12.

Hlavně z počátku fungování internačního tábora bylo zásobování jídlem nedostatečné, ihned po zkonsumování klášterních zásob z doby před zřízením tábora nastal nedostatek potravin: „*Jídla bylo opravdu málo, 6 kg masa se dělilo na jedné straně mezi 30 strážných a na druhé straně mezi 250 internovaných...*“⁴⁶⁰ Později už přísun zásob byl dostačující a příbuzní navíc po několika měsících internovaným řeholníkům mohli začít posílat balíky.⁴⁶¹ O sociálním zabezpečení hovoří jeden z internovaných Pavel Zlíbal: „*V létě jsme se trochu koupali v rybníku, ale jinak každou sobotu jsme šli „pod sprchy“. Kdesi v přízemí byla velká prádelna a tam bylo několik škopků ze dřeva, takových, jaký jsem znal z domova a jak mě v něm mamička koupala jako malého školáčka. Tak tedy tyto škopky se naplnily vodou, trochu teplou, a hrnkem jsme se polévali, dělali jsme si sprchy. Byla to pro nás legrace.*“⁴⁶²

I přes snahu StB o minimální kontakt internovaných s okolím se podařilo z kláštera propašovat celou řadu tajných zpráv, které byly pronášeny s pomocí zaměstnanců kláštera a lidí z okolí.⁴⁶³

„*Změněné politické klima po Stalinově a Gottwaldově smrti přineslo také naději na změnu v internačním klášteře. Na návrh SÚC měli být propuštěni jednotlivci, s jejichž propuštěním souhlasila státní bezpečnost a ministerstvo vnitra. To rozhodlo, že propouštět se bude jednotlivě a propuštěni budou pouze ti, kdo sami o propuštění písemně požádají a splní podmínky, požadované SÚC, totiž že nebudou nosit řeholní šat, nebudou konat náboženské úkony a najdou si zaměstnání ve výrobě.*“⁴⁶⁴ Takovou

⁴⁶⁰ Charouz, Jindřich Zdeněk O.Praem.: Šest hrdinských let internační tábor Želiv 1950 – 1956. Želiv, Kanonie premonstrátů v Želivě, s. 12.

⁴⁶¹ Viz Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 101.

⁴⁶² Zlíbal, Pavel: „Šéfe, znáte Želiv...?“. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2006 s. 99.

⁴⁶³ Mezi lidmi, kteří pomáhali pronášet informace z kláštera, patřili: Antonín Blažek, Božena Píchová, Anna Valová, Anna Ševcová, Filomena Tvrdá, Karel Máchal, Vilém Kramer a další. StB na pronášení motáků brzy přišla a s pomocí kuchařky Kordovské odhalila celou skupinu, která záhy stanula před soudem v březnu 1953. Viz Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 100.

⁴⁶⁴ Charouz, Jindřich Zdeněk O.Praem.: Šest hrdinských let internační tábor Želiv 1950 – 1956. Želiv, Kanonie premonstrátů v Želivě, s. 8.

podmínku však chtěla splnit pouze menšina z internovaných, a proto se prozatím jednalo o propouštění pouze jednotlivců.⁴⁶⁵

Situace se změnila v září roku 1954,⁴⁶⁶ kdy bylo rozhodnuto o zrušení internačního tábora Želiv. Důvodem byla především velká finanční náročnost při udržování tábora⁴⁶⁷ a samozřejmě také změna politické situace po smrti Klementa Gottwalda. Většina internovaných byla rovnou propuštěna do civilu, část pak byla přesunuta do centralizačních klášterů.⁴⁶⁸ Propouštění bylo postupné, každý měsíc bylo propuštěno maximálně 10 řeholníků.⁴⁶⁹ „V říjnu 1955 byli v Želivě většinou již jen staří a nemocní. Mladých pouze tolik, aby se udržel chod domu.“⁴⁷⁰ K celkovému uzavření internačního tábora došlo 28. února 1956.⁴⁷¹

Jakým způsobem prožíval Jan Kapistrán internaci, nemůžeme s určitostí popsat. Existuje minimum zpráv o Kapistránovi z tohoto období, v každém případě patřil k starším řeholníkům, v době vyklizení klášterů mu bylo už 64 let. Podle vzpomínek Bernarda Říšského byl uzavřený a pravděpodobně jakýmsi způsobem i unavený z životních peripetií. Bernard Říšský píše o Kapistránovi v Želivě, že: „...nevyhledával hovory se spolubratry. Ve své uzavřenosti řešil problémy i obavy o provincii v modlitbě.“⁴⁷² Můžeme s určitostí tvrdit, že Kapistrán i v této situaci zůstal věrný svým zásadám. V roce 1950, po založení Cyrilometodějské fakulty, hledal státní režim

⁴⁶⁵ Viz Charouz, Jindřich Zdeněk O.Praem.: Šest hrdinských let internační tábora Želiv 1950 – 1956. Želiv, Kanonie premonstrátů v Želivě s. 8 a Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 102.

⁴⁶⁶ O likvidaci internačního kláštera rozhodlo politické byro ÚV KSČ 20. září 1954. Viz Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 102.

⁴⁶⁷ Viz Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: Katolická církev v Československu 1945 – 1989. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007, s. 167.

⁴⁶⁸ Viz Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: Katolická církev v Československu 1945 – 1989. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007, s. 167.

⁴⁶⁹ Viz Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 102.

⁴⁷⁰ Veselý, Jiří Maria; Kala, Miroslav: Samotka v Želivě. Brno, Gloria 2002, s. 18.

⁴⁷¹ Viz Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: Katolická církev v Československu 1945 – 1989. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007 s. 167 a Charouz, Jindřich Zdeněk O.Praem.: Šest hrdinských let internační tábora Želiv 1950 – 1956. Želiv, Kanonie premonstrátů v Želivě, s. 1.

⁴⁷² Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury, s. 5.

vhodného kandidáta pro funkci děkana, a tak byl na podzim navštíven Kapistrán v Želivě samotným ministrem Čepičkou, kterého doprovázel jeden z jeho náměstků. „Přišli mu (Kapistránovi) říci, že se zakládá nová fakulta, a nabídli mu, aby na ni šel učit. On se zrovna chystal na svou práci – škrábání brambor v kuchyni, a oblékal si na tuto práci červené rukavice. Náměstek, který přijel s Čepičkou, se ho zeptal: „Kam jdete, pane doktore?“ „Škrábat brambory.“ „A to snad ne, podívejte, my máme možnost pro vás udělat všechno, abyste mohl zase učit. Když jste historik, můžete učit na bohoslovecké fakultě, máte přece povolení z Říma.“ „Se mnou nepočítejte,“ odpověděl mu Dr. Vyskočil, „dokud to nebude schváleno papežem,⁴⁷³ nikam nepůjdu.“ „A jak se vám daří?“ zeptal se náměstek. „Jak vidíte, jdu škrábat brambory.“ „Tak to je dnes naposled, už tam nebudete chodit...“⁴⁷⁴ Skutečně pak Kapistrán měl jakousi výjimku z prací,⁴⁷⁵ a dokonce měl zařízeno půjčování literatury z knihoven pro svou vědeckou práci: „On (Kapistrán) tam pak skutečně vědecky pracoval,⁴⁷⁶ měl rozepsanou práci o dějinách papežů⁴⁷⁷ a dělal si výtahy z publikace německého autora Pastora.“⁴⁷⁸ Takto alespoň celou událost ve svých vzpomínkách zachytil františkán Inocenc Kubiček.

Zajímavým svědectvím je i vzpomínka,⁴⁷⁹ kterou publikoval salesián Miloslav Frank. Pro její autentičnost a celkové vyznění ji zde uvádím

⁴⁷³ Studijní řád nové fakulty byl v rozporu s předpisy stanovenými církví. K určitému zlepšení došlo až v roce 1955, kdy opětne prodloužení studia a nový řád fakulty již nebyl v rozporu s normami církve. Viz Kunštát, Miroslav: Katolická teologická fakulta, in Havránek, Jan; Pousta, Zdeněk a kol.: Dějiny Univerzity Karlovy IV. 1918 – 1990. Praha, Karolinum 1998, s. 354.

⁴⁷⁴ Kubiček, Inocenc OFM: Vzpomínky Inocence Kubička – 9, in Poutník, Arathorn 10/2005, s. 30.

⁴⁷⁵ Kapistránova neteř uvádí, že snad Kapistrán v Želivu pracoval i později v kamenolomu, ale bližší informace nejsou známy. Viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

⁴⁷⁶ Inocenc Kubiček dodává, že některé texty pak ostatní internovaní pašovali z tábora, většina prací však byla později ztracena. Viz Kubiček, Inocenc OFM: Vzpomínky Inocence Kubička – 9, in Poutník, Arathorn 10/2005, s. 30.

⁴⁷⁷ Uloženo v Národním archivu, Odd. 1, ŘF, kart. 76, inv. č. 2473, fasc. 6.

⁴⁷⁸ Kubiček, Inocenc OFM: Vzpomínky Inocence Kubička – 9, in Poutník, Arathorn 10/2005, s. 30.

⁴⁷⁹ Událost popsaná salesiánem Miloslavem Frankem pravděpodobně předcházela návštěvě ministra Čepičky, protože z výše uvedeného textu je zřejmé, že Kapistrán měl po této návštěvě

v nezkráceném znění, myslím, že sama tato epizoda ilustruje zoufalství a snad i jakousi rezignaci Kapistrána, kterou zažíval v internaci.

„Při likvidaci klášterní knihovny premonstrátů v Želivě, která byla podobně zničena jako knihovna v Oseku, se stala tato epizoda: S ostatními představenými byl v Želivě internován také profesor historie Karlovy univerzity dr. Kapistrán Vyskočil, OSF.⁴⁸⁰ Když byla zničena historická klášterní knihovna a knihy byly odváženy do sběru starého papíru, dr. Vyskočil zjistil, že má být zničeno také několik zakládacích listin českých knížat a králů, které se týkaly želivského kláštera. Dr. Vyskočil zašel za vedoucím internačního tábora estebákem Lojzou Pokorným⁴⁸¹, představil se mu jako profesor Karlovy univerzity a žádal o zachování těchto vzácných listin. „Lojza“ prokázal svou dělnickou uvědomělost a prohlásil, že po celá staletí nedokázali želivští opati využít těch cenných listin ve prospěch pracujícího lidu, proto je nechal odvézt do šrotu. Dr. Vyskočil poznal, jak pyšného primitiva má před sebou, klekl před Lojzou a prosil ho, jako zástupce pracujícího lidu, o zachování těchto listin. To příjemně polichotilo Lojzově pyše a listiny byly zachovány.“⁴⁸²

Tato vzpomínka ilustruje jakousi odevzdanost a rezignaci Kapistrána. Myslím, že výstižně popsal Kapistránovi pocity po roce 1945 Bernard Drahoslav Říšský: „...poválečná doba se svými problémy ho zaskočila, už jí neporozuměl, a tak se stáhl do ústraní a za své bratry se jen stále modlil.“⁴⁸³

poněkud specifické postavení mezi vězni. Zřejmě by si toto chování onen velitel tábora již nedovolil po onom zásahu ministra.

⁴⁸⁰ V textu je pravděpodobně překlep, myšleno bylo OFM.

⁴⁸¹ Alois Pokorný byl později z této funkce odvolán. Viz Zlíbal, Pavel: „Šéfe, znáte Želiv...?“. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2006, s. 98 – 99.

⁴⁸² Frank, Miloslav: Pronásledování salesiánů v 50. letech. Praha, Technická spolupráce Hynek Černocho SDB a Helena Mrázková ASC 2009, s. 9.

⁴⁸³ Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury, s. 3.

4.17. PO PROPUŠTĚNÍ ZE ŽELIVA

Uzavřený zůstal Kapistrán i po návratu z internace⁴⁸⁴ na podzim v roce 1955.⁴⁸⁵ Bydlel pak v pražské Barvířské ulici,⁴⁸⁶ v domě, o kterém se říkalo, že kdysi patřil katu Mydláři.⁴⁸⁷ „*Dům pak byl v šedesátých letech zbořen.*“⁴⁸⁸ Jan Kapistrán Vyskočil v Barvířské ulici bydlel: „*...u sl Baudyšové,⁴⁸⁹ staré dámy, která byla neteří P. Schallera, emauzského benediktina.*“⁴⁹⁰ S ostatními řeholníky se příliš nestýkal, především z důvodu dozoru StB⁴⁹¹ a pravděpodobně i určité rezignace, jak je popsáno výše. Jak vzpomíná Matouš Jozef Sleziak, který jej v této době navštívil, Kapistrán skoro každý den chodil do kostela sv. Petra v Petřské ulici, kde se modlíval křížovou cestu.⁴⁹² Občas Kapistrána navštěvovali členové řádu, především měl radost z příchodu mladých františkánů: „*V listopadu jsem ho navštívil: právě odpočíval na pohovce a když jsem vstoupil do místnosti, vyskočil jako mladík a s úsměvem mě vítal.*“⁴⁹³ Takto si vybavuje svou

⁴⁸⁴ Lucie Hošková uvádí, že Kapistrán byl propuštěn z Želiva po čtyřech letech, což by odpovídalo největší vlně propouštění, jak je uvedeno výše. Viz Hošková, Lucie: Estetický rozměr v díle Jana Kapistrána Vyskočila. Ústí nad Labem, Bakalářská práce při UJEP 2003, s. 28.

⁴⁸⁵ Ve svých vzpomínkách uvádí Berard Hasil, že byl Kapistrán propuštěn na podzim v roce 1955. Neshoduje se tak s tvrzením Lucie Hoškové, která předpokládá propuštění v roce 1954. Viz Hasil, Berard OFM: Osobní vzpomínka na otce provinciála františkánů Jana Kapistrána Vyskočila zesnulého před padesáti roky (9. 2. 1956), in Poutník, Arathorn 4/2006, s. 16.

⁴⁸⁶ Kolektiv autorů: HISTORIA FRANCISCANA, Katalog výstavy pořádané k 400. výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604 – 2004). Praha, Provincie bratří františkánů 2004 s. 96. V úmrtním listě je uvedeno místo bydliště Barvířská ulice č. 5. Viz Úmrtní list uložený na Úřadu městské části Praha 1, Svazek č. 9, pořadové číslo 152, s. 22.

⁴⁸⁷ Vzpomínky Matouše Jozefa Sleziaka OFM (nar. 1930) v osobním vlastnictví autora.

⁴⁸⁸ Kolektiv autorů: HISTORIA FRANCISCANA, Katalog výstavy pořádané k 400. výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604 – 2004). Praha, Provincie bratří františkánů 2004, s. 96.

⁴⁸⁹ Pobyt u sl. Baudyšové potvrzují i všichni pamětníci, například Berard Hasil. Viz Hasil, Berard OFM: Osobní vzpomínka na otce provinciála františkánů Jana Kapistrána Vyskočila zesnulého před padesáti roky (9. 2. 1956), in Poutník, Arathorn 4/2006, s. 16.

⁴⁹⁰ Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury, s. 5.

⁴⁹¹ Viz Houška, Petr Alkantra: České františkánství. Sedlec – Prčice, Expres tiskárna Sedlec – Prčice 1996, s. 28.

⁴⁹² Vzpomínky Matouše Jozefa Sleziaka OFM (nar. 1930) v osobním vlastnictví autora.

⁴⁹³ Hasil, Berard OFM: Osobní vzpomínka na otce provinciála františkánů Jana Kapistrána Vyskočila zesnulého před padesáti roky (9. 2. 1956), in Poutník, Arathorn 4/2006, s. 16.

návštěvu Berard Hasil, který v domě u sl. Baudyšové dokonce skládal u Kapistrána slavné sliby.⁴⁹⁴

Jan Kapistrán Vyskočil tak dožil jako důchodce v malém domku, kde se o něj starala slečna Baudyšová. Zemřel před desátou hodinou dopolední 9. února 1956 v nemocnici Na Františku.⁴⁹⁵ V nemocnici strávil několik dní, ve kterých jej navštívil⁴⁹⁶ i Berard Hasil: „*Byla tam sestra Karla z Apoštolátu a říkala: „Jen mluvte, dobře slyší, ale nemůže odpovědět.“ Co jsem mu říkal, neví, ale snad ho to potěšilo.*“⁴⁹⁷ Někteří pamětníci byli přesvědčení, že v domě unikal plyn, kterého se nadýchal: „...*což Kapistránovo srdce nezvládlo.*“⁴⁹⁸ Toto tvrzení však není nikde potvrzeno, ale možnost zhoršení zdravotního stavu způsobené přiotrávením nelze s úplností vyloučit. V úmrtním listě stojí jako příčina úmrtí⁴⁹⁹: „*Celkové kornatění tepen, Encephalomalicie levé poloviny mozku a Lalůčkový zánět plic.*“⁵⁰⁰

Jan Kapistrán Vyskočil zemřel v ústraní ve svých sedmdesáti letech jako důchodce⁵⁰¹ a pohřben byl na olšanském hřbitově v řádovém hrobě františkánů.⁵⁰²

⁴⁹⁴ Viz Hasil, Berard OFM: Osobní vzpomínka na otce provinciála františkánů Jana Kapistrána Vyskočila zesnulého před padesáti roky (9. 2. 1956), in Poutník, Arathorn 4/2006, s. 16.

⁴⁹⁵ Viz Úmrtní list uložený na Úřadu městské části Praha 1, svazek č. 9, pořadové číslo 152, s. 22.

⁴⁹⁶ Podle svého vyprávění, jej Berard navštívil 5. února 1956. Kapistrán tak byl s určitostí v nemocnici minimálně čtyři dny. Viz Hasil, Berard OFM: Osobní vzpomínka na otce provinciála františkánů Jana Kapistrána Vyskočila zesnulého před padesáti roky (9. 2. 1956), in Poutník, Arathorn 4/2006 s. 16.

⁴⁹⁷ Hasil, Berard OFM: Osobní vzpomínka na otce provinciála františkánů Jana Kapistrána Vyskočila zesnulého před padesáti roky (9. 2. 1956), in Poutník, Arathorn 4/2006, s. 16.

⁴⁹⁸ Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury, s. 5. Kromě Bernarda Drahoslava Říšského, uvádí verzi s unikajícím plynem i Řehoř Mareček. Viz Vzpomínky Řehoře Marečka OFM (nar. 1924) v osobním vlastnictví autora.

⁴⁹⁹ Petr Alkantra Houška uvádí jako příčinu smrti mozkovou mrtvicí. Viz Houška, Petr Alkantra: České františkánství. Sedlec – Prčice, Expres tiskárna Sedlec – Prčice 1996, s. 28.

⁵⁰⁰ Úmrtní list uložený na Úřadu městské části Praha 1, svazek č. 9, pořadové číslo 152, s. 22.

⁵⁰¹ Viz Úmrtní list uložený na Úřadu městské části Praha 1, svazek č. 9, pořadové číslo 152, s. 22.

⁵⁰² Viz Houška, Petr Alkantra: České františkánství. Sedlec – Prčice, Expres tiskárna Sedlec – Prčice 1996, s. 28.

4.18. OSOBNOST JANA KAPISTRÁNA VYSKOČILA

Jan Kapistrán byl nižší postavy a poněkud plnějších tvarů. Už v mládí byl: „...*pravidelně vyvinutý, svalnaté, zavalité konstrukce...*“, ⁵⁰³ jak se můžeme dočíst i ve zprávě lékaře Alberta Paullasche z roku 1903, kdy bylo Kapistránovi sedmnáct let. Podle fotografií z pozdějších let mu tato „zavalitá konstrukce“ již zůstala. Bernard Říšský dokonce přirovnal jeho zjev k tanku: „...*kteřý jde houževnatě za svou myšlenkou.*“⁵⁰⁴

Při popisu osobnosti Jana Kapistrána Vyskočila se musíme spolehnout především na vzpomínky jeho současníků, kteří s ním rozmlouvali a zažili ho v nejrůznějších situacích. Podle vzpomínek svých bratří byl Kapistrán velmi temperamentní⁵⁰⁵ a měl velmi výbušnou povahu,⁵⁰⁶ kterou však dokázal ovládnout.⁵⁰⁷ Byl všeobecně považován za přísného, především z důvodů, že to, co vyžadoval od sebe, vyžadoval i od druhých. Pamětníci na Kapistrána vzpomínají především jako na svědomitého a poctivého člověka.⁵⁰⁸ Výbušnou povahu potvrzují i pamětníci z rodiny. Jeho neteř Zdena Žlebková tuto část Kapistránovy povahy přisuzuje dědictví po jeho otci, který byl velmi prudký a ve výchově nešetřil tresty, snad něco z této prudkosti zdědil i Kapistrán.⁵⁰⁹

Většina osobních vzpomínek řeholníků se týká různých příhod, kdy Kapistrán neudržel na uzdě své vášně. Tak například Bernard Říšský, popisuje, jak Kapistrán během mše zapomněl, že přístup do kazatelny je v kostele u Panny Marie Sněžné z boční kaple: „*Přišel (Kapistrán) pod kazatelnu, kde nebyly schody- přístup byl z kaple sv. Michala – překvapen*

⁵⁰³ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 1 (dosvědčení pro vstup do řádu Augustina Vyskočila od Dr. Pallausche).

⁵⁰⁴ Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury, s. 4.

⁵⁰⁵ Například Vzpomínky Benedikta Vladimíra Holoty OFM (nar. 1922) v osobním vlastnictví autora.

⁵⁰⁶ Viz Říšský, Bernard OFM: *Moje cesta za svatým Františkem*, in Poutník, Arathorn 8/2003 s. 26.

⁵⁰⁷ Viz Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury.

⁵⁰⁸ Viz Vzpomínky Matouše Jozefa Sleziaaka OFM (nar. 1930) v osobním vlastnictví autora.

⁵⁰⁹ Viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

*zahřímal: „Kdo tu ukrad schody?“ – k obveselení celého kostela.*⁵¹⁰ Podobně emotivní reakci Kapistrána popisuje další františkán Matouš Jozef Sleziak, když jako ministrant zažil Kapistrána při zpovědích v kostele ve Kbelích, kam chodily i starší sestry, a protože byly dvojčata, byly i velmi těžko rozpoznatelné. Kapistrán před mší zpovídal jednu z těchto dam, ale problém nastal, když do zpovědnice přišla i druhá. Kapistrán se na ni obořil, že už tu byla, a rázně jí řekl: *„Když jste jednou rozhřešená, tak to platí pořád.*⁵¹¹ Když záhy zjistil, že se jedná o dvě osoby, tak se prý začal velmi omlouvat.

Svou výbušnou povahu však většinou zvládal, nebo lépe řečeno, vždy ji nakonec zvládl. Tento rys Kapistrána popisuje Bernard Říšský: *„Obdivoval jsem, jak mu stačilo pár vteřin k zvládnutí své výbušné povahy.*⁵¹² Což Říšský dokládá i osobní zkušeností: *„Nesl jsem mu vzkaz od svého představeného, o. Filipa z Kroměříže. Přistoupil jsem k němu (Kapistránvi), když se vracel po mši sv. do cely. Jen několik mých slov vyvolalo u něho tak bouřlivou reakci, že jsem jen odskočil a čekal, co bude dál. Když odemkl celu – což trvalo jen několik vteřin – s velkou vlídností mě pozval dál se slovy: „Tak pojdte, bratříčku!“⁵¹³*

Stejně jako se všichni řeholníci shodovali v tom, že byl Kapistrán velmi přísný a obávaný, tak se také shodli, že byl velmi dobrým bratrem a výborným představeným. Rád měl chvíli pro své rozjímání, ale i tak se nevyhýbal společným setkáním. *„Pokud byl doma, nikdy nechyběl v poledne v chóru, při zpytování vytáhl z kapsičky malý kalendářík a miniaturní tužkou si zaznamenával své úspěchy či neúspěchy v ovládání své prudké přirozenosti – aniž jsme za ta léta pozorovali nějaký pokrok. Tím více jsme si cenili jeho houževnatosti, i když jsme z bezpečnostních důvodů*

⁵¹⁰ Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury, s. 4 – 5.

⁵¹¹ Vzpomínky Matouše Jozefa Sleziaka OFM (nar. 1930) v osobním vlastnictví autora.

⁵¹² Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury, s. 5.

⁵¹³ Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury, s. 5.

jeho blízkost nevyhledávali.“⁵¹⁴ Říšský dále popisuje přístup mladých řeholníků ke Kapistránovi: „*Chápali jsme jak jeho zbožnost – denně se modlil křížovou cestu – tak i jeho oslabené nervy. Přes den zachovával mlčení, a tak jsme s ním mohli promluvit, až když byl zase zvolen provinciálem v roce 1946.*“⁵¹⁵ Řehoř Mareček si vzpomněl, že velmi často vídával Kapistrán modlit se v zahradě kláštera.⁵¹⁶

Jan Kapistrán Vyskočil byl perfekcionista a také žádal od ostatních důkladné plnění povinností, velmi přísně dbal na dodržování řeholních povinností, předpisů a tradic. Když se jej například jednou kdosi na Jungmannově náměstí zeptal, zda bude mít večerní kázání Jan Evangelista Urban: „...*dostal svůj díl: Je to slovo Boží a ne Janovo!*“⁵¹⁷ Jindy, když oddával svou neteř Zdenu,⁵¹⁸ tak se mu příliš nelíbilo dodržování, jak tvrdil, „pohanských zvyků“. V tomto případě šlo o společné zametání rozbitého talíře.

V kapitole, která se zabývá dětstvím Kapistrána, jsem už upozornil na jeho velmi přátelský vztah k své sestře Marii a jejím dětem. Když zemřel manžel Marie v roce 1937,⁵¹⁹ tak vdově přispíval finančně a velmi rád se stýkal se svými synovci a neteří,⁵²⁰ kterým vždy dal pár korun na dobroty.⁵²¹ Pravidelný styk s rodinou udržoval Kapistrán především se sestrou Marií, která jej také někdy navštívila v Praze.⁵²² Je zajímavé, že se nedochovala žádná korespondence mezi Kapistránem a jeho sestrou.⁵²³ Děti Marie, především Zdena Žlebková, potvrzují, že si příliš nepsali, ale obvykle se

⁵¹⁴ Říšský, Bernard OFM: *Moje cesta za svatým Františkem*, in *Poutník*, Arathorn 8/2003, s. 26.

⁵¹⁵ Říšský, Bernard OFM: *Moje cesta za svatým Františkem*, in *Poutník*, Arathorn 8/2003, s. 26.

⁵¹⁶ Viz *Vzpomínky Řehoře Marečka OFM (nar. 1924) v osobním vlastnictví autora*.

⁵¹⁷ *Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925)*, Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury, s. 5.

⁵¹⁸ Svatba Zdeny Čadové a Jindřicha Žlebka 3. září v roce 1949. Viz *Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora*.

⁵¹⁹ Viz *Úmrtní list Václava Čady v osobním vlastnictví Jaroslava Čady jeho syna*.

⁵²⁰ Děti Marie a Václava Čady: Václav, Augustin, Josef, Jaroslav a Zdena.

⁵²¹ Viz *Vzpomínky Jaroslava Čady (nar. 1923) v osobním vlastnictví autora*.

⁵²² Viz *Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora*.

⁵²³ S výjimkou jedné pohlednice z konce roku 1949. V osobním vlastnictví Zdeny Žlebkové.

setkávali na svátky a různá výročí.⁵²⁴ Mezi oběma sourozenci panovala veliká úcta a sestra Marie oslovovala Kapistrána zásadně „bratře“, nepoužívala tedy jeho jméno Augustin.⁵²⁵

Při své perfekcionalistické povaze si Kapistrán dělal rozpis povinností a úkolů, které má splnit za měsíc. Včetně prostudování knih a každodenních povinností s časovým rozvrhem. Jeden zápisník s jeho poznámkami se dochoval v Národním archivu, a tak můžeme nahlédnout do plánu pro jednotlivé měsíce,⁵²⁶ jak si jej stanovil sám Kapistrán. V těchto poznámkách si mimo jiné zdůraznil i ovládání své výbušné povahy: „*Varovati se hněviv. Projevů slov co nejsvědomitěji. I myšleny hněv, potlačím.*“⁵²⁷ Po poznámce o zachovávání klidu si připsal i jakýsi návod jak se ve vypjatých situacích chovat: „*Budu často (stále) říkati: „Ježíši tichý a pokorný. Srdcem, učiň srdce mé dle Tvého. Děj se vůle Tvá. Děj, ať Tě miluji, ostatní ponechávám tobě.*“⁵²⁸ V zápisníku dále uvádí co nejpřesnější dodržování denního řádu a knihy nutné k nastudování. Celý svůj čas tak měl Kapistrán velmi přesně stanovený, včetně námětů k přemýšlení atd. Tyto poznámky jsou tak svědectvím až pedantské povahy, kdy vše má svůj řád.

Všední den Jana Kapistrána byl dán velkou měrou denním řádem,⁵²⁹ který v té době platil. Pokud ještě studoval, především když se připravoval na doktorát,⁵³⁰ tak: „*...chodil spát do kuchyně na velký sporák, který zvečera hřál a v noci chlad ho probouzel ke studiu.*“⁵³¹ V rámci řádu platil za mimořádného odborníka a velmi vzdělaného člověka. Jak je popsáno

⁵²⁴ Viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

⁵²⁵ Viz Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

⁵²⁶ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2 (diář z roku 1926).

⁵²⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2 (diář z roku 1926).

⁵²⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2 (diář z roku 1926).

⁵²⁹ Denní řád: 4:30 – vstávání, 5:00 – ranní modlitba a rozjímání, 5:35 – hodiny z Oficia, 6:00 – konventní mše, 11:30 – hodiny z Oficia, 11:45 – částečné zpytování svědomí, 12:00 – oběd, 12:30 – adorace, nešpory a doplněk, 13:00 – půl hodiny společné rekreace, 17:30 – jitřní a chvály, 18:20 – rozjímání, 19:00 – večere, 19:20 – společná rekreace, 20:00 – večerní zpytování svědomí, 21:00 – odpočinek. [viz Vzpomínky Benedikta Vladimíra Holoty OFM (nar. 1922) v osobním vlastnictví autora.]

⁵³⁰ Bernard Říšský uvádí, že Kapistrán chtěl dále studovat právo, ale z důvodu jeho zvolení provinciálem od toho upustil, bližší informace však nejsou známy. Viz Říšský, Bernard OFM: *Moje cesta za svatým Františkem*, in Poutník, Arathorn 8/2003, s. 26.

⁵³¹ Říšský, Bernard OFM: *Moje cesta za svatým Františkem*, in Poutník, Arathorn 8/2003 s. 26.

výše, kladl velký důraz na vzdělání a prosazoval zahraniční studijní cesty řeholníků.⁵³² Po studentech, kterým vyjednal tyto cesty, pak chtěl svědomitě studium. Dokonce podle vzpomínek jednoho z řeholníků, kteří byli studovat v Belgii, byl jeden takovýto nesvědomitý student propuštěn z řádu,⁵³³ ale ze vzpomínek není zřejmé, zda na tomto propuštění měl vliv pouze Kapistrán, coby tehdejší provinciál. Co se týče jeho různých funkcí v řádu, především jeho několikeré působení coby provinciála, uvádí Řehoř Mareček, že je Kapistrán bral jako povinnost, ke které byl určen, ale rozhodně po nich netoužil nebo se je nesnažil získat.⁵³⁴

Jak je z textu zřejmé, Kapistrán byl velmi přísný a obávaný představený a učitel, který trval na přesném plnění povinností, ale sám v tomto smyslu šel všem příkladem. Všichni řeholníci, kteří na něj vzpomínají, jej líčí velmi kladně a tuto přísnost oceňují dnes a oceňovali i v oné době. Kromě přísnosti zdůrazňovali jeho opravdový bratrský vztah a lásku k lidem. Benedikt Holota uzavírá vzpomínání na Kapistrána pravidlem, kterým se dle něj řídil: „*Láska a pravda jsou neoddělitelné. Láska bez pravdy není nic a pravda bez lásky je krutost.*“⁵³⁵

⁵³² Viz Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925), Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury.

⁵³³ Uvádím zde citaci ze vzpomínek, kde je tato událost popsána, více informací však není k dispozici: „*O prázdninách 1947 nás navštívil o. provinciál Kapistrán s o. Karlem Peřtem, svým sekretářem a naším magistrem. V jejich doprovodu jsme mohli navštívit Bruggy, Antverpy i Ostende. Prvně jsme viděli moře a ani chlad nás neodradil od koupele v moři. Neměli jsme možnost si soukromě promluvit s o. provinciálem, nebyli jsme k tomu vyzváni a raději jsme se drželi zpátky po zkušenostech s bratrem Xaverem Strakou. Byl z nás nejzbožnější a nejopravdovější františkán. Když napsal do Prahy, že nemá odvalu na podzim skládat slavné sliby, ale že by chtěl jít do Říma studovat na Russicu – dostal úsečnou odpověď: Do 48 hodin se budete hlásit v Praze v civilu! Pro nás to byl šok. Xávi skoro tři roky pracoval v Aschersleбену u Halle v letecké továrně víc než 8 – 10 hodin denně, chodil jen na mši sv. a studoval. Pan farář mu vyjednal v Římě, že mohl přijmout Xaverovy časné sliby. Když jsme odcházeli do noviciátu, koupil si v Praze ještě za poslední peníze učebnici čínštiny, protože toužil jít do misí, a v Německu vyhledával ruské válečné zajatce, aby se učil rusky. A teď byl beze slova propuštěn.*“ (Říšský, Bernard OFM: Moje cesta za svatým Františkem, in Poutník, Arathorn 2/2004, s. 25).

⁵³⁴ Viz Vzpomínky Řehoře Marečka OFM (nar. 1924) v osobním vlastnictví autora.

⁵³⁵ Vzpomínky Benedikta Vladimíra Holoty OFM (nar. 1922) v osobním vlastnictví autora.

5. ZÁPISKY Z CEST

V pozůstalosti Jana Kapistrána Vyskočila jsou uloženy zápisy z jeho cest do Francie a Itálie z let 1934 – 1935 a 1921. Obě cesty podnikl v rámci svých povinností ve františkánském řádu.

Zatímco Itálii navštívil za účelem jednání vrcholných představitelů řádu v Assisi, do Francie se vydal jako misionář k československým exulantům, kteří zde žili. Rozhodl jsem se obě tyto cesty zpracovat podrobněji. V rámci mé práce, která se zabývá životem Jana Kapistrána Vyskočila, se může zdát podrobný popis těchto cest zbytečný, snad i podružný, ale při zpracování poznámek z cest Kapistrána jsem přistupoval k celé práci jako k primárnímu výzkumu života tohoto řeholníka, který se neobejde bez poznání co nejširšího okruhu údajů jeho života. Kromě poznámek z cesty do Itálie a pozdější cesty do Francie neexistuje takto ucelený záznam jednotlivých dnů a událostí, které Kapistrán prožil. Dalším důvodem k podrobnému zpracování poznámek z cest byla snaha popsat Kapistránovo působení v rámci provincie, jeho prožívání oficiálních jednání řádu a především fakt, že moderní dějiny vztahující se k františkánskému řádu v českých zemích jsou prozatím velmi málo zpracovány.⁵³⁶ Snad tak poslouží následující kapitoly nejen jako popis dvou cest vrcholného představitele františkánského řádu u nás, ale také jako nahlédnutí do života Jana Kapistrána Vyskočila a života lidí, se kterými se setkal.

⁵³⁶ Většina zdrojů k dějinám františkánského řádu ve 20. století se nachází v rámci ucelenějších prací, které se zabývají františkánstvím v českých zemích obecně, například Petr Alkantra Houška v útlé knize *České františkánství*, vydané v roce 1996 a Milan Buben ve své *Encyklopedii řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích III.* díl z roku 2006.

5.1. CESTA DO ITÁLIE 1921⁵³⁷

Jako představitel českomoravské provincie se Jan Kapistrán Vyskočil zúčastnil volby generálních definitorů františkánského řádu, která proběhla v roce 1921 v italském Assisi, tedy místě prapůvodu celého řádu. Cestu na toto shromáždění Kapistrán pojal i jako jakousi exkurzi po italských památkách a městech. Většinu jeho cesty do Assisi můžeme velmi dobře zrekonstruovat z ucelených poznámek, které si Kapistrán vedl, snad pro potřeby budoucích přednášek na toto téma, nebo pro prosté vyprávění ostatním řeholníkům. Z charakteru záznamů lze vyčíst i jeho zájem historický a kulturní, neboť některé památky a pamětihodnosti z míst, která navštívil, si velmi pečlivě zaznamenal i s dějinným pozadím a přesným popisem vzhledu. Zajímavou skutečností jsou pak i epizody, které během cesty prožil a které odkazují k širším společenským změnám provázejícím Itálii i celou Evropu v tomto období.

⁵³⁷ Během samotné cesty si Jan Kapistrán Vyskočil dělal řadu poznámek, které zahrnují nejen průběh cesty, ale i popisy jednotlivých pamětihodností a míst, která navštívil. V této části nám jeho poznámky poslouží jako hlavní zdroj informací o samotné cestě. Vše je uloženo v NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu.

5.1.1. ZAČÁTEK CESTY

Svou cestu po italských památkách a kláštorech zahájil Jan Kapistrán 21. dubna 1921, kdy se vypravil z Prahy do Chebu a pak dále do Mnichova. Cesta byla podle jeho poznámek příjemná, neboť: „*Bavoráci jsou lid vlídný příjemný ke knězi a řeholníku uctivý,*“⁵³⁸ dále si však posteskl, že: „*...toho bohužel je u nás málo.*“⁵³⁹ V Mnichově jej čekali na nádraží tamní františkánští řeholníci s mnichovským provinciálem, později se k nim připojili i provinciálové z Kalifornie a Brazílie, kteří také přijeli vlakem. Z rozhovorů, které provinciálové vedli, si Jan Kapistrán zaznamenal líčení toho kalifornského: „*...jak mnoho působí v Kalifornii řád františkánský,*“⁵⁴⁰ dále poznamenává: „*V Kalifornii františkáni vyvíjejí činnost velikou. Řídí na 120 spolků katolických.*“⁵⁴¹ Toto líčení provinciála muselo Janu Kapistránovi připadat jako z jiného světa, neboť právě v této době se františkánský řád v českých zemích potýkal s celou řadou problémů, česká „*...provincie se těžko vyrovnávala se zánikem Rakouska a s novými poměry v ČSR.*“⁵⁴² Vyvrcholením problémů, které takto shrnul Milan Buben ve své Encyklopedii řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, byl odchod Basila Havelky z úřadu provinciála i kněžství v roce 1928.⁵⁴³ S celkovou protikatolickou náladou v české společnosti,⁵⁴⁴ která nastala po vzniku nové republiky, jistě souvisí i povzdech Jana Kapistrána nad neúctou k řeholníkům v českých zemích. Setkání s provinciálem z Kalifornie na něj velmi zapůsobilo, především jeho líčení,

⁵³⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 1).

⁵³⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 1).

⁵⁴⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 1).

⁵⁴¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 1).

⁵⁴² Buben, Milan M.: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích III. díl, I. svazek: Žebravé řády. Praha, Libri 2006, s. 258.

⁵⁴³ Viz Buben, Milan M.: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích III. díl, I. svazek: Žebravé řády. Praha, Libri 2006, s. 258.

⁵⁴⁴ Viz Klimek, Antonín: Velké dějiny zemí Koruny české XIII. (1918 – 1929). Praha a Litomyšl, Paseka 2000, s. 150 – 161.

že: „... jeho provincie teritorium je jako celá Evropa.“⁵⁴⁵ Jako poznámku pak Jan Kapistrán dopsal k líčení kalifornského provinciála i fakt, že se jedná o území, ve kterém se odehrává děj Vinnetoua spisovatele Karla Maye. Celá italská cesta byla tedy započata dlouhými⁵⁴⁶ rozmluvami s ostatními provinciály a především s tímto zajímavým a pro Jana Kapistrána jistě i exotickým míšencem Evropana a indiána.⁵⁴⁷ Druhý den strávili všichni v Mnichově, kde se k celé společnosti připojil ještě provinciál ze Saint Louis.⁵⁴⁸ Podle svých poznámek strávil většinu volného dne Jan Kapistrán studiem a prohlídkou místní klášterní bibliotéky.

Následující den, tedy 23. dubna, se všichni vydali vlakem do Hallu,⁵⁴⁹ přičemž cesta nebyla příliš příjemná, protože: „...počasí bylo ošklivé, zima-pršelo – sníh padal zvláště, když jsme dojížděli k Alpám.“⁵⁵⁰

V Hallu byla celá delegace ubytovaná v místním klášteře, kde přespala, a druhý den se všichni zúčastnění zajeli podívat do nedalekého Innsbrucku na prohlídku města, kláštera a konventu, ve kterém sídlila škola a byly pořádány výstavy.⁵⁵¹ Následovala prohlídka kostela,⁵⁵² o kterém si Jan Kapistrán zapsal: „*Stavba jest krásná kopulovitá. Krásné práce štukatérské.*“⁵⁵³ Poznámka, která následuje po vyličení samotné stavby kostela, již dokládá jeho zájem historický: „*Uprostřed kostela jest veliký sarkofág císaře Maxmiliána I., který dal rozdělati sám za svého živobití, ale*

⁵⁴⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 2).

⁵⁴⁶ Jan Kapistrán Vyskočil ve svých poznámkách uvádí, že první večer šli všichni spát těsně před dvanáctou, přičemž druhého dne ráno vstávali, jak bylo obvyklé před pátou, aby stihli ranní modlitbu. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 2 – 3).

⁵⁴⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 2).

⁵⁴⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 3).

⁵⁴⁹ Jedná se o Hall v Tyrolsku nedaleko města Innsbruck.

⁵⁵⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 3).

⁵⁵¹ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 4).

⁵⁵² Jedná se o františkánský kostel „Hofkirche“ v Innsbrucku.

⁵⁵³ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 4).

*pochován*⁵⁵⁴ v něm *později nebyl*.⁵⁵⁵ Dále Kapistrán popisuje interiér kostela s bronzovými sochami rytířů a předků Maxmiliána, které obklopují sarkofág.

Nazítří se výprava měla vlakem přesunout do italského Bolzana, ale na nádraží zjistili, že veškerá železniční doprava do Itálie je bohužel přerušena. V Bolzanu totiž propukly střety mezi průvodem Tyroláků a italskými fašisty, které nezůstaly bez odezvy, jak popisuje Jan Kapistrán: „*Proti fašistům postavili se socialisté a zahájili stávkou všude v dopravě*.”⁵⁵⁶ Celá výprava se proto byla nucena vrátit do kláštera v Hallu, kde účastníci přespali a na cestu se vydali následujícího dne, tedy 26. dubna. Nikdo netušil, jak se dostanou do Bolzana, neboť vlaky z Innsbrucku sice odjížděly, ale většina se vracela po několika kilometrech zpět, z důvodu stále trvající stávky socialistů. Vidina budoucí nejisté cesty musela být velmi nepříjemná, navíc se Jan Kapistrán necítil zcela zdrav. Není tedy divu, že si poznamenal: „*Tak jsme se vydali na cestu doufajíc jedině v prozřetelnost boží, že nás neopustí*.”⁵⁵⁷

Celá společnost vyjela z Innsbrucku vlakem, ale dojeli pouze do stanice Griess⁵⁵⁸, kde si skupina najala automobily a s nimi pak všichni dojeli až do Bolzana. Během cesty byl Jan Kapistrán uchvácen okolní krajinou, kterou sledoval. Není divu, že zdejší kraj všechny zaujal, neboť se nacházeli v krásné alpské přírodě v blízkosti zasněžených vrcholů hor Wolfendorn a Kraxentrager. Tento jistě vyčerpávající den poznamenaný nečekanými přesuny automobily skončil v bolzanském klášteře až okolo půlnoci, kdy konečně, nejprve vlakem a pak automobilem, projeli celou přes sto kilometrů dlouhou cestu z Innsbrucku do Bolzana.

⁵⁵⁴ Maxmilián I. se teprve na sklonku života rozhodl pro uložení ve Vídni.

⁵⁵⁵ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 4).

⁵⁵⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 6).

⁵⁵⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 6).

⁵⁵⁸ V rukopise je městečko pojmenováno jako Griess, ale pravděpodobně se jedná o Gries am Brenner v rakouské části Alp.

5.1.2. BOLZANO

Po probuzení v Bolzanu Jan Kapistrán s úlevou zjistil, že se cítí již zdrav, neboť jak si vysvětloval: „*Byla to jen změna vzduchu,*“⁵⁵⁹ co zapříčinilo jeho včerejší onemocnění. Ještě večer, když dorazili do Bolzana, se optal na své kleriky, kteří byli v Bolzanu, a nyní, následujícího dne se s nimi konečně i setkal. Další den byl vyplněn: „*porady provinciálů*“,⁵⁶⁰ které se protáhly i do dne následujícího, tedy do 29. dubna. Z jednání provinciálů odcházel Kapistrán skleslý, protože si plně uvědomil všechny obtíže své provincie a do poznámek si zapsal: „*Cítil jsem nepatrnost a ubohost naší provincie takže mně bylo až k pláči, když jsem viděl celý pracovní aparát provincií jiných z referátů a poznámek provinciálů.*“⁵⁶¹ Příčinou Kapistránovi skleslosti nebylo pouhé srovnávání prostředků jednotlivých provincií, ale samotné výstupy některých provinciálů: „*Mnohé dotazy provinciálů pouštěly se do věcí dle mého málo odpovídajících původním ideálům sv. Františka... (které dále připomíná)... snaha v životě napodobit život apoštolský.*“⁵⁶² V líčení pro něj nepochopitelných přístupů jednotlivých provinciálů pokračuje: „*Mnoho až malicherných předpisů, paragrafů, pravidel stíraly dojem, že by to měli býti synové onoho chudáčka assiského.*“⁵⁶³ K tomuto jednání si Kapistrán zapsal další kritickou poznámku: „*S modlitbou mentální – rozjímáním*⁵⁶⁴ *nebyl jsem spokojen ani zde. Způsob neodpovídá potřebě duše, zvláště v nynější době. Půl hodiny ráno – půl hodiny večer – k tomu čtení není dostatečnou potravou duše.*“⁵⁶⁵

⁵⁵⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 8).

⁵⁶⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 9).

⁵⁶¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 9).

⁵⁶² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 9).

⁵⁶³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 10).

⁵⁶⁴ Specifický způsob modlitby, rozjímání je přesně časově vymezené v rámci denního řádu. Viz Františkánský usuál. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2009 s. 10 – 16

⁵⁶⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 10).

Kapistrán cítil nutnost změny. Uvědomme si dobu, ve které tyto řádky psal. V roce 1921 se musela řada lidí i institucí vyrovnávat s absolutní změnou evropských poměrů, stále byly cítit dozvuky změn, které odstartoval konec války. Proto musel i řád projít změnami, aby zaujal pevnou pozici v nové době a nových poměrech. Podle Kapistrána měl řád důsledněji trvat na svých kořenech, mohli bychom to nazvat i návratem františkánů k Františkovi. Není proto divu, že si zaznamenal: „*Bude třeba reformy důkladné v celém ascetickém životě františkánském. Dle řeči P. provinciála Tyrolského má býti vydáno zvl. Rozjímání pro františkány. Z poznámek provinciálů jsem poznal, že nemají pravého pochopení pro asketický základ, kterého třeba.*“⁵⁶⁶ Jana Kapistrána především mrzelo vyznění takovýchto jednání pro celý řád: „*Byl to spíše dojem řádu plného konstitucí, předpisů, pravidel, privilegií – žárlivého na jiné.*“⁵⁶⁷ Není tedy divu, že celé jednání provinciálů v Bolzanu Jana Kapistrána příliš neuspokojilo a označil je velmi shovívavě za ne příliš „*povznášející*“.⁵⁶⁸ Kapistránovy poznámky k jednání v Bolzanu jsou pro nás určující, neboť ze samotného jednání v Assisi, kterého se zúčastnil nedlouho poté, se nám dochovaly pouze útržkovité poznámky, které se především zaobírají volbou definitora, jak bude zmíněno dále. Poznámky k jednání v Bolzanu jsou tedy i jakousi sondou do myšlenek a názorů Kapistrána, se kterými jel na velké setkání představitelů řádu do Assisi. Samotný rozsah textu v jeho poznámkách, který je věnován tomuto jednání, ukazuje hluboké rozhořčení a snahu o jakousi sebereflexi řádu, přinejmenším některých jeho představitelů, s nimiž jednal v Bolzanu.

Po tomto jednání, snad aby načerpal nových sil, se vydal na procházku městem zakončenou výstupem na Kolern,⁵⁶⁹ který, jak si poznamenal, navštívil během své návštěvy vícekrát. Jan Kapistrán zřejmě rád vyhledal po rušném jednání a procházkách po městě i chvíli klidu v horách, které

⁵⁶⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 10).

⁵⁶⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 10).

⁵⁶⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 9).

⁵⁶⁹ Hora poblíž Bolzana.

Bolzano obklopují. Kromě procházek po okolí jej, jak popsal, naplňovalo radostí i působení kleriků z Čech, kteří: „...*nezapomněli na ideály apoštolsko-františkánské.*“⁵⁷⁰ Tato poznámka odkazuje na jiné řeholníky, o kterých psal výše a kteří, jak psal: „...*nemají pravého pochopení pro asketický základ, kterého třeba.*“⁵⁷¹

⁵⁷⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 10).

⁵⁷¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 10).

5.1.3. CESTA PŘES ALPY

Dne 30. dubna měl Jan Kapistrán pokračovat v cestě na jih, ale vlaky stále nejezdily a automobilem se také nedalo jet, neboť řidič neměl řádné povolení k cestě z Bolzana. Odpoledne proto Kapistrán strávil opět svými oblíbenými procházkami, při kterých jej doprovodili již zmiňovaní klerici Jan a Jakub. První den nového měsíce Jan Kapistrán vstával dříve než v jiné dny, které trávil v Bolzanu, zúčastnil se ranní mše a poté mu bylo sděleno, že již mohou odjet autem do Tridentu. Díky této zprávě se všichni urychleně nachystali a ještě dopoledne vyjeli. K samotné cestě autem z Bolzana do Tridentu si Jan Kapistrán poznamenal: „*Z počátku byla cesta dosti slušná až na to, že jsme za malou chvíli byli celí poprášeni jako ze mlýna. Pak počalo pršet – Cesta byla i přes to ucházející.*“⁵⁷² Během cesty zažili nejen prach a déšť, ale i několikrát zastavení z důvodu opravy automobilu. I přes tyto nepříjemnosti dorazili do Tridentu okolo druhé hodiny odpolední. V samotném Tridentu se setkali s místními františkány, kteří jim připravili pohoštění a ukázali klášter. Po této krátké zastávce se znovu vydali na jih. Zprvu cesta vypadala příjemně, ale vše se změnilo, když minuli městečko Primolano. V jakési vesnici, nedaleko městečka Cismone,⁵⁷³ která jak si Kapistrán poznamenal, byla: „*...plná socialistů*“,⁵⁷⁴ byla celá skupina zastavena italskou hlídkou, jež zjistila, že povolení, které řidič automobilu měl, v této oblasti již neplatí. Situace vypadala velmi zoufale, neboť cestovat automobilem dále měli zakázáno a zpět do Tridentu to bylo přes čtyři hodiny automobilem. Ve městě Cismone je sice železniční stanice, ale žádné vlaky nejezdily, tentokrát z důvodů oslav prvního máje. Znenadání se situace, která se zdála bezvýchodná, ještě zhoršila, neboť automobil, kterým přijeli, byl zabaven italskými vojáky. Nyní již nemohli nejen do Bassana, kam měli namířeno, ale ani zpět do Tridentu pro nové

⁵⁷² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 11 – 12).

⁵⁷³ Jedná se o město Cison del Grappa nedaleko hory Grappa.

⁵⁷⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 12).

povolení cesty autem. Nakonec, snad díky shovívavosti místních úřadů, získali povolení pro další cestu v nedalekém Primolanu, odkud se konečně vydali na již nepřerušovanou cestu do Bassana.

Po této náročné cestě, kdy celá skupina cestovala z Tridentu v nepříznivém počasí skoro devadesát kilometrů v údolí mezi hřebeny hor a kdy nedobrovolně strávili čas jednáním s úřady v Primolanu, dorazili k cíli své dnešní cesty kolem desáté hodiny večerní. Avšak peripetie cesty ještě neskončily, neboť pro celou výpravu, čítající čtrnáct osob nebylo možné sehnat pokoje. Po krátkém hledání vhodného hotelu rádi všichni vzali zavděk vícelůžkovým pokojům v jednom z hotelů. Dalšího dne⁵⁷⁵ se skupina rozdělila, část jela rovnou do Benátek a část, včetně Jana Kapistrána, do Padovy. Tentokrát již nic nebránilo cestě vlakem, a tak skupina s Janem Kapistránem odjížděla něco po šesté hodině ráno z bassanského nádraží.

⁵⁷⁵ Tedy 2. května 1921.

5.1.4. PADOVA A BENÁTKY

Po ubytování v Padovském hotelu šli: „...*sloužit mši svatou*...“⁵⁷⁶ jak Kapistrán poznamenává: „*½ hodiny sloužili u hrobu sv. Antonína*.“⁵⁷⁷ Pro všechny musela být tato návštěva velkým zážitkem, kdy jindy by se naskytla příležitost prohlédnout si místo odpočinku: „...*velikého světce a patrona našeho Juvenátu*“.⁵⁷⁸ Po přijímání u hrobu sv. Antonína si prohlédli svatyni.⁵⁷⁹ „*Svatyně veliká. Mohutných několik kopul*...“⁵⁸⁰ O celou skupinu poutníků se postarali místní minorité, kteří je provedli bazilikou a ukázali jim i tu nejcennější relikvii zde uloženou: „...*neporušený jazyk sv. Antonína*“,⁵⁸¹ který Kapistrán popsal, snad až příliš věrohodně: „*Jazyk je maličký popelavý a seschlý*...“⁵⁸² Po prohlídce baziliky a ostatků se opět vypravili na cestu vlakem, neboť ještě tento den si chtěli prohlédnout Benátky. Cesta pravděpodobně nebyla příjemná, protože: „...*pršelo celou cestu, mlha takže nebylo z celých Benátek viděti skoro ničeho*.“⁵⁸³ Fakt, že bylo špatné počasí, Kapistrána mrzel, neboť toto byla první příležitost, kdy na vlastní oči uviděl moře: „*Poprvé jsem viděl moře! Dojem celkem nebyl dobrý, jak jsem čekal. Zvláště za tak ošklivého počasí*.“⁵⁸⁴

Ihned po příjezdu na benátské nádraží si najali gondolu na cestu k San Marco, kterého považoval Jan Kapistrán, za: „...*největší skvost*

⁵⁷⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 13).

⁵⁷⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 14).

⁵⁷⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 14).

⁵⁷⁹ I když Jan Kapistrán přímo nepíše název této „svatyně“, s ohledem na další popis se jedná o baziliku sv. Antonína.

⁵⁸⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 14).

⁵⁸¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 14).

⁵⁸² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 14).

⁵⁸³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 15).

⁵⁸⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 15).

Benátek... ⁵⁸⁵ Vzhledem k tomu, že se vlakové nádraží nachází na druhé straně města než samotný San Marco, museli gondolou projet celé město, i když jak jsme již řekli, byla mlha a pršelo. Benátky však nezaujaly Kapistrána tolik jako samotný San Marco. ⁵⁸⁶ Na několika řádcích svých poznámek de facto vyjmenovává oltáře, sochy a relikvie, které jsou zde k vidění. Příliš času na prohlídku celých Benátek neměli, neboť ještě téhož dne se vraceli zpět do Padovy, kde byli ubytovaní v hotelu. Tam dorazili kolem osmé večer a nebylo divu, že: „...*po mnohém cestování byl potřebný odpočinek...*“ ⁵⁸⁷ Následujícího dne ⁵⁸⁸ se rozloučili s Padovou opět u hrobu sv. Antonína a vydali se vlakem směrem do Florencie, kde měli být přivítáni řeholníky z Kolegia sv. Bonaventury v Quaracchi a kde se měli následně ubytovat. Jak se ale dozvíme dál, do Quaracchi se Kapistrán podíval až o několik dnů později.

Před samotnou Florencií se však, po přestupu ve Ferravě, vydali do Boloně, kterou všichni chtěli navštívit: „...*pro její výstavnost, starodávnost a pro skvost františkánský v Bologni uschovaný neporušené tělo sv. Kateřiny Boloňské v kostele klaristek u sv. Kateřiny.*“ ⁵⁸⁹

⁵⁸⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 15).

⁵⁸⁶ V bazilice sv. Marka jsou uloženy ostatky patrona Benátek Sv. Marka. O historii tohoto místa se dočítáme v knize Danila Reata, Benátky: „První kostel na tomto místě (což byla vždy dóžecí kaple, spojená s palácem vlády) byl vysvěcen za dóžete Giovanniho Partecipazia I. v roce 832. V roce 967 byl za povstání Benátčanů zničen ohněm. Brzy poté byl znovu postaven a od roku 1060 podstupoval další rekonstrukce až do vysvěcení v roce 1094, kdy byl dóžetem Vitale Falier. Byl to ještě holý, strohý kostel z neomítnutých cihel s půdorysem ve tvaru řeckého kříže o pěti kopolích. Zlomovým rokem jeho proměny byl bezpochyby rok 1204, kdy se po dobytí Konstantinopole do Benátek dostaly jako válečná kořist nevídané poklady. Mezi těmito trofejemi byli i čtyři koně z pozlaceného bronzu, které Benátčané okamžitě umístili na terasu fasády baziliky sv. Marka nad ústředním obloukem. Součástí kořisti byly rovněž předměty, jež se poté staly jádrem proslulé Klenotnice svatého Marka: liturgické předměty, drahocenné relikviáře a mramorové sochy nevyčísitelné hodnoty. Ve 13. století byly postaveny kupole a pokryty olovenými pláty uloženými na dřevěném rámu. Výzdoba interiéru pokračovala až do 15. století, kdy stavba díky mramoru a mozaikám dosáhla zářivých a třpytivých barev, které okouzlují návštěvníky dodnes.“ [Reato, Danilo: Benátky – místa a historie (překlad Jan Heller). Bratislava, Slovart 2004, s. 45 – 47]

⁵⁸⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 17).

⁵⁸⁸ Tedy 3. května 1921.

⁵⁸⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 18).

5.1.5. BOLOŇA A FLORENCIE

V Boloni naše skupina devíti řeholníků vystoupila z vlaku. Po krátké úvaze kde se ubytovat, bylo rozhodnuto zajistit si hotel, i když ve městě je františkánský klášter. Ten ale je centru: „...příliš vzdálen, chudý a malý. Byla by to velká obtíž pro ubohý konvent žít toho dne 9 františkánů cizích.“⁵⁹⁰ Již ubytování šli všichni na procházku městem. Nejprve navštívili baziliku sv. Petronia, pak i kostel sv. Františka a přilehlý klášter minoritů. S doprovodem jednoho z minoritských řeholníků šli ke kostelu sv. Kateřiny, kde konečně uviděli vzácnou relikvii, ostatky sv. Kateřiny: „Zde sedí na křesle mnoho set let již neporušené tělo sv. Kateřiny...“⁵⁹¹ Podobně jako u relikvií sv. Antonína v Padově si Jan Kapistrán zaznamenává vzezření ostatků. Tělo: „... jest zčernalé a neporušené.“⁵⁹² Několik chvil vyplněných modlitbami strávili u sv. Kateřiny a poté se vydali k bazilice San Domenico, kde spočívají ostatky dalšího významného světce sv. Dominika⁵⁹³: „...jeho tělo pohřbeno v kapli v mramorovém sarkofágu s reliéfy vzácné práce zobrazujícími jeho život, narození a oslavu. Vše práce slavných mistrů italských mezi nimi některé i Michelangela Bunarrotiho.“⁵⁹⁴ Kapistrán si uvědomuje, že přestože kostel je v rukou italského státu, je velmi svědomitě spravován, což si také poznamenal. Během tohoto odpoledne se všem podařilo prohlédnout si hlavní pamětihodnosti Boloně, na které se těšili, a tak se spokojeni vraceli k hotelu, kde přespali.

Druhý den ráno, tedy 4. května, sloužil Jan Kapistrán Vyskočil mši v kostele sv. Františka, který již minulé odpoledne navštívil. Po odsloužení všech mší (nejen Kapistrán, ale i ostatní členové výpravy toho rána sloužili

⁵⁹⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 18).

⁵⁹¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 20).

⁵⁹² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 20).

⁵⁹³ Sv. Dominik, zakladatel dominikánského řádu.

⁵⁹⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 20).

mše v různých kostelích v Boloni), se vypravili vlakem do Florencie, kam dorazili po druhé hodině odpolední. Jak jsem se již zmínil, původně se měli ubytovat v Kolegiu sv. Bonaventury v Quaracchi, které leží nedaleko Florencie, ale hned na nádraží jim řeholník z Quaracchi sdělil, že pro všechny místo nemají, a tak někteří musí zůstat ve Florencii. Jan Kapistrán sice chtěl vidět Quaracchi, ale ustoupil ostatním členům výpravy, kteří chtěli jet také, a zůstal ve Florencii. Zůstal tak se skupinou dalších řeholníků a doprovázen místním mnichem,⁵⁹⁵ který byl stejně jako Kapistrán historik, šel projít město. Je samozřejmé, že jedno odpoledne nemohlo stačit na celkovou prohlídku města, které patří mezi neúžasnější na světě se všemi kostely a uměleckými předměty, což Jan Kapistrán zdůraznil: „*Bylo málo času a viděl jsem z Florencie velmi málo... Spokojili jsme se alespoň s tím, co jsme vidět mohli.*“⁵⁹⁶ Když se blížil večer, tak se Jan Kapistrán odebral k místu náhradního ubytování, a to do kláštera Monte alle Crocci. Cestou míjeli čtrnáct křížů křížové cesty, které nechal postavit sv. Leonard.⁵⁹⁷ Ke sv. Leonardu dodává: „*On to byl, který zavedl ustálený počet 14 zastavení, který dřív nebyl ustálen.*“⁵⁹⁸ Po prohlídce kláštera Monte alle Crocci přišel čas prohlédnout si: „*Konventní kostel di San francesco*“⁵⁹⁹,⁶⁰⁰ který, jak Kapistrán poznamenává: „*...jest slavným*

⁵⁹⁵ Bohužel jméno tohoto pravděpodobně také františkána je nečitelné.

⁵⁹⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 22).

⁵⁹⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 23).

⁵⁹⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 23).

⁵⁹⁹ Z této části poznámek je poněkud nejasné, který kostel má na mysli, ale s ohledem na další skutečnosti má s největší pravděpodobností na mysli Baziliku Santa Croce, která přiléhá k františkánskému klášteru. O tomto kostele mluví Tomáš Hladík jako o údajně největším kostele františkánského řádu. Stavba byla zahájena v roce 1294 dle plánu Arnolfa di Cambio. Tento vznikl na místě staršího kostelíka, který byl vystavěn nedlouho po smrti sv. Františka, a to v roce 1252, jak ale Hladík uvádí: „...pozůstatky této první svatyně byly objeveny teprve po velké povodni roku 1966.“ (Vlnas, V.; Příbyl, P.; Hladík, T.: Florencie – Město umělců, velmožů, světců a tyranů. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2009, s. 369). Je tedy zřejmé, proč jej neuvádí Kapistrán ve svých poznámkách z roku 1921. K přestavbě kostela, především interiéru, došlo v druhé polovině 16. století, kdy byla zakryta část původních fresek. Jak uvádí i Kapistrán, chrám se postupně plnil náhrobky a náhrobními památníky významných mužů Itálie. (viz Vlnas, V.; Příbyl, P.; Hladík, T.: Florencie – Město umělců, velmožů, světců a tyranů. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2009, s. 369 – 379).

*místem, kde jsou pochováni, nebo alespoň mají pomníky nejslavnější mužové Florencie.*⁶⁰¹ Tuto informaci dokládá i popisem pomníků či náhrobků Michelangela, Leonarda da Vinci a Dante Alighieriho, kterého Jan Kapistrán pokládá za „*nesmrtelného básníka*“.⁶⁰² Ještě téhož večera se Jan Kapistrán zúčastnil místní májové pobožnosti, při níž byl udiven zdejším temperamentem, který se projevoval zvláště při zpěvu liturgických písní. S největší pravděpodobností toto jiné prožívání nábožných písní přikládal celkově jinému temperamentu Italů, neviděl v tom nic zlého, ba naopak: „*Duše je plná živých citů a tak jak živě cítí, tak živě temperamentně zpívá.*“⁶⁰³ Po skončení pobožnosti již byl čas k jídlu a uložení se v klášteře, kde kdysi žil i sv. Leonard. Následující den, pátého května, vstal Kapistrán velmi časně, neboť se již ráno vydal vlakem kolem Trasimenského jezera do Assisi.

⁶⁰⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 26).

⁶⁰¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 26).

⁶⁰² Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 26).

⁶⁰³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 27).

5.1.6. KONEČNĚ ASSISI

Je samozřejmé, že Kapistrán viděl Assisi jako hlavní cíl své cesty, nejen pro samotné shromáždění provinciálů, ale i pro prapůvod své řehole. Není tedy divu, že mluví o kraji, kde se Assisi nachází, jako o: „*požehnané Umbrii*“.⁶⁰⁴ Cestou svítilo slunce, a když vlak míjel Trasimentské jezero, tak si Kapistrán vzpomněl, že na zdejším ostrově sv. František byl oněch čtyřicet dní v odloučení okolnímu světu. Tato vzpomínka ze života sv. Františka uvozuje celkové Kapistránovo vnímání tohoto místa, ke kterému se několikrát vrací. Tento kraj, tato města a lesy byly domovem sv. Františka, a jako takové jsou tedy domovem všech františkánů. Jistě k celkovému vnímání okolí přispěl i dokonalý historický přehled o životě sv. Františka, kterým Jan Kapistrán disponoval, a mohl tak prožívat všechna místa o to aktuálněji.

Další cesta vedla přes Perudžii. Kolem čtvrté hodiny konečně vlak dojel k Assisi. Vlaková stanice se nachází v městečku Santa Maria degli Angeli, odkud je to do Assisi kousek cesty. Konečně tak Jan Kapistrán Vyskočil byl u cíle cesty. Samozřejmě tu nebyl sám: „*Bylo nás tu mnoho již mnozí, přišli den před námi – mnozí za námi. Všech zástupců provincií z celého světa z různých končin Evropy, Asie, Ameriky, Afriky bylo 102.*“⁶⁰⁵ Ve svých poznámkách Kapistrán srovnává první sešlost přívrženců sv. Františka z roku 1221, kdy tu bylo 500 řeholníků, ale jak zdůrazňuje, pouze z Itálie, Francie a několik z Německa a Španělska. V době této cesty však byl řád rozšířen už po celém světě a celkem bylo v čase Jana Kapistrána řeholníků: „*16 104*“.⁶⁰⁶

Jan Kapistrán Vyskočil bohužel nezahrnul samotné jednání provinciálů do svých poznámek, tak nám pro ilustraci jeho názorů při jednání v Assisi, mohou posloužit pouze již zmiňované hovory několika málo provinciálů

⁶⁰⁴ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 29).

⁶⁰⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 32).

⁶⁰⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie, s. 32).

v Bolzanu. Zápisky z jeho pobytu v Assisi se týkají popisu míst, která viděl, a jejich stručné charakteristiky, přičemž se někdy pouští i do výkladu historických souvislostí. Přibližuje nejen církevní památky, ale na stránkách svých poznámek zachycuje i život lidí v Assisi a okolí.

Kromě samotných zápisů z cesty Vyskočil popsal tato místa na zvláštních listech, které jsou psány úhledněji, takže na rozdíl od poznámek možná chtěl tyto listy předat doma jako podklad pro časopisecký příspěvek či pro čtení ostatním řeholníkům, aby tak umožnil i jim seznámit se s prapůvodem svého řádu. K tomuto tvrzení však neexistují žádné doklady a vyvozovat je pouze z jiného způsobu a úpravy psaní mi nepřísluší. Každopádně nám k popisu míst v okolí Assisi, tak jak je zaznamenal Jan Kapistrán Vyskočil, poslouží dílem tyto zvláštní listy, dílem pak i původní deníkový záznam cesty, jak tomu bylo doposud.

*„Město Assisi má sotva 5 000 obyvatel jest zrovna takové v celku, jako tehdy když zrodilo Františka, syna Pietra Bernardone.“*⁶⁰⁷ Kromě připomenutí, že leží na svahu hory Subbasia, předkládá Kapistrán i celkový dojem, kterým na něj Assisi zapůsobilo: *„Je milým, tichým, příjemným (městečkem) již svým zjevem...“*⁶⁰⁸ Ve svém prvotním představení města zmiňuje kostely Santa Maria Maggiore a San Giorgio: *„...kde František kázal a získal něžnou čistou duši sv. Kláry.“*⁶⁰⁹ Dále pak: *„...starodávný San Rufino, který duchovně zrodil Františka na křtu svatém.“*⁶¹⁰ Není divu, že toto místo, naplněné odkazem k tolika osobnostem řádu, který se stal Vyskočilovým celoživotním údělem, v něm vyvolávalo úchvatné pocity: *„Denně jsem se díval a nemohl jsem dlouho zapomenouti na krásný pohled vycházejícího slunce nad monte Subbasio a Assisi.“*⁶¹¹ Případnému čtenáři

⁶⁰⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Assisi a San Damiano).

⁶⁰⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Assisi a San Damiano).

⁶⁰⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Assisi a San Damiano).

⁶¹⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Assisi a San Damiano).

⁶¹¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Assisi a San Damiano).

přibližuje Kapistrán nejen budovy a památky, ale i obyvatele městečka: „*Obyvatelé Assisi jsou tak tiší, tak milí, tak zbožní jako za časů Františka, ba časy Františkovy jsou tam stále, něco čistého, něco dětského, něco příjemného je v duších obyvatel města Assisi.*“⁶¹²

Některá místa Assisi a okolí popisuje Jan Kapistrán podrobněji, především pak hrob, ve kterém je pochován sám sv. František: „*Tělo sv. Chudáčka je chráněno jako drahocenný poklad v pevné skále ohražené ještě mramorovým sarkofágem a železnou mříží.*“⁶¹³ „*Sedm set let odpočívá tam, již v životě světa odumřelé tělo Františkovo, ale duchem jeho dýchá Assisi.*“⁶¹⁴ Evidentně byl Jan Kapistrán místem zcela unesen, ne snad pro jeho krásu, kterou popisuje, ale pro jakési absolutní spříznění se sv. Františkem, neboť v ulicích tohoto města a na okolních loukách často chodíval on, kterého si i mladý Augustin Vyskočil vybral za svého průvodce životem a kterému tento svůj život zasvětil. Právě zde v Assisi: „*Všechno je ovzdušněno Františkem, všechno dýchá jeho dechem.*“⁶¹⁵

Kromě samotné Assisi je jedním z nejdůležitějších míst pro františkánský řád i tzv. Porciunkula: „*... jež jest skryta úplně pod mocnou velikou kopulí basiliky vystavěné nad ní.*“⁶¹⁶ Fakt, že původní kaplička byla obestavěna pozdější basilikou, Jana Kapistrána Vyskočila příliš netěšil, neboť tato „*velebná kopule*“,⁶¹⁷ jak ji Kapistrán nazývá: „*...mne k velebení nepovzbuzuje, protože ruší dojem chudoby a pokory Porciunkule.*“⁶¹⁸ Pro Jana Kapistrána byla Porciunkula důležitá pro svůj odkaz učení sv. Františka, který ztělesňovala, a jako taková, měla tento odkaz sama

⁶¹² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Assisi a San Damiano).

⁶¹³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Assisi a San Damiano).

⁶¹⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Assisi a San Damiano).

⁶¹⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Assisi a San Damiano).

⁶¹⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (poznámky k cestě do Itálie s. 31).

⁶¹⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Porciunkula).

⁶¹⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Porciunkula).

zachovat. Proto si Kapistrán povzdechl: „ *Kéž by byly ty svaté památky chudoby, prostoty a svatosti prvofrantiškánské!*“⁶¹⁹ I když dle Kapistrána celá basilika Santa Maria degli Angeli, která obklopuje původní Porciunkulu, kazí čistotu tohoto místa, její opodstatnění vidí, právě v ochraně této malé kapličky. Při této příležitosti zmiňuje rok 1831 – 1832, kdy byla kopule chránící Porciunkulu ušetřena při velikém zemětřesení, které zpusťošilo celou Umbrii.⁶²⁰ Další důležitou památkou františkánského řádu nedaleko Assisi je San Damiano. Je samozřejmé, že i tento kostel s klášteřem Jan Kapistrán Vyskočil navštívil, jak se zmiňuje ve svých poznámkách: „*Bylo moji touhou viděti San Damiano, jitřenku života františkánského a jasné poledne Sv. Kláry.*“⁶²¹ Na jiném místě pak poznamenává, že San Damiano, oproti Porciunkule stojí: „*...tak, jak jej František opravil.*“⁶²² V krátkosti přibližuje i interiér: „*V bazilice jsou krásné malby – oltáře – odbývají se v ní velké řádové slavnosti.*“⁶²³ Jak dodává: „*Ale může-li něco krásněji ozdobiti františkánský život než-li původní prostota a chudoba?*“⁶²⁴

Celé toto místo, celou Assisi a okolí i celou Umbrii Jan Kapistrán při své návštěvě vnímal jako ohromný živý odkaz sv. Františka, neboť tu všichni žijí z Františkovy tradice, protože: „*Umbrie bez Františka a františkánského života nebyla by ničím – ani by nebyla známa ani by nikoho nezajímala.*“⁶²⁵

Další poznámky Jana Kapistrána Vyskočila již nejsou vedeny s takovou precizností jako dříve. Postupně zápisy přecházejí ve stručný popis míst, která navštívil, proto jeho další působení v Itálii se nedá již tak přesně

⁶¹⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Porciunkula).

⁶²⁰ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Porciunkula).

⁶²¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (San Damiano).

⁶²² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Porciunkula).

⁶²³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Porciunkula).

⁶²⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Porciunkula).

⁶²⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Porciunkula).

rekonstruovat. Z poznámek vyplývá, že 20. května navštívil Foligno,⁶²⁶ z něhož se vrátil do Assisi,⁶²⁷ neboť v listě datovaném 25. května⁶²⁸ se dočítáme: „*Skončeny kapitoly řádové porady. Zástupcové z celého světa shromáždění v Portiuncule se rozcházejí.*“⁶²⁹ Část řeholníků odjížděla rovnou do svých zemí, ale část zůstávala v Itálii. Ta se pak vydala do Říma: „...*aby viděla (tato část řeholníků) věčné město světa a pozdravila také náměstkyně Kristova.*“⁶³⁰ Papež⁶³¹ počítal se dvěma audiencemi pro ty, kteří jej jeli navštívit rovnou z Assisi, i pro ty, kteří se ještě zdrží jinde.

⁶²⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Foligno).

⁶²⁷ Foligno je jen asi 20 kilometrů od Assisi.

⁶²⁸ To, že opustil Assisi 25. května, dokládá i text dopisu, který poslal Jan Kapistrán Vyskočil Nepomukovi. Zde se dočítáme: „*Z Assisi jsme odjížděli 25. 5. ve středu před B. tělem.*“ [NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (dopis Nepomukovi)].

⁶²⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Fonte Colombo, s. 1).

⁶³⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Fonte Colombo, s. 1).

⁶³¹ Benedikt XI. (v úřadu 1914 – 1922).

5.1.7. VE STŘEDNÍ ITÁLII

Jan Kapistrán Vyskočil se po krátkém rozmyšlení, zda nemá s ostatními jet do Říma, připojil k několika řeholníkům, kteří měli namířeno do Rieti. Všichni odjížděli společně vlakem do Terni, odkud většina pokračovala do Říma a část, včetně Kapistrána do Rieti. V Rieti navštívili konvent: „...sester III. řádu...“,⁶³² kde se posilnili pozdním obědem a vypravili se do hor, kde stojí Fonte Colombo. Ke klášteru Fonte Colombo dorazili již navečer a Kapistrána ihned zaujalo místo, kde se komplex nachází: „Pozorujeme-li hluboké údolí z hor, které je obklopují – otevírá se očím úchvatné panorama podobné koberci různých barev.“⁶³³ V dopise bratru Nepomukovi⁶³⁴ popisuje údolí, které navštívil u Fonte Colombo: „Městečka a vesničky sedí v údolí nebo na návrších jako bílé holubice – tak jakoby stále poslouchaly slova sv. Františka.“⁶³⁵ V tomto dopise se Jan Kapistrán Vyskočil pokoušet přiblížit i pocity, které měl při pobývání v okolí kláštera: „Posvátný les, kde František dlel, když rozmlouval s Kristem a posvátný strom na němž prý se Františkovi zjevil Spasitel jsou zachovány tak, jak za časů sv. Františka.“⁶³⁶ Zde poznámky k této části cesty končí, nedovíme se, jak dlouho ve Fonte Colombo Kapistrán zůstal, ani zda navštívil další města či kostely. Pravděpodobně zde přečkal jeden či dva dny, neboť poslední list z jeho popisu italské cesty se vztahuje k datu 27. května, kdy navštívil Greccio. Kromě samotného příjezdu v půl osmé se z těchto zápisků dozvídáme překotné informace o vybavení kostela, většinou se však jedná o krátké poznámky k jednotlivostem.

Lepší obraz nám o těchto dnech poskytne již zmíněný dopis Nepomukovi, který je datován 3. června. V dopise Kapistrán obeznamuje

⁶³² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Fonte Colombo, s. 3).

⁶³³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (Fonte Colombo, s. 4).

⁶³⁴ S největší pravděpodobností se jedná o Jana Nepomuka Štikara.

⁶³⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (dopis Nepomukovi).

⁶³⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (dopis Nepomukovi).

Nepomuka o návštěvě Fonte Colombo a píše, že již druhý den se vydali na cestu ke Grecciu, kde tedy zůstal nejméně do 27. května, jak je patrné z jeho poznámek. O samotném klášteře v Grecciu se zmiňuje v dopise Nepomukovi: „...část je stavení, část skála...“⁶³⁷ Zapůsobil na něj obraz věhlasného malíře Giotto, který je v místní kapličce, jak píše dále v dopise. Z tohoto textu je také zřejmé, že navštívil Řím, i když se nedozvídáme, kdy ani jak dlouho v něm pobyl: „K Římu prozatím řeknu tolik, že mne ohromily, úžasem naplnily veliké basiliky...“⁶³⁸ Dozvídáme se, že nejvíce z celého Říma i Vatikánu jej zaujaly Katakomy⁶³⁹: „Tam v těch svatých místech prvního nadšení, zápalu víry, naděje a lásky křesťanské byla by prodlela duše déle, než bylo dopřáno.“⁶⁴⁰ Z dopisu vyplývá, že se Kapistrán účastnil audience: „...u sv. Otce dne 30. V.“⁶⁴¹ Je tedy jasné, že v tuto dobu byl v Římě a již 3. června pak v Sargianu, kde začal psát zmiňovaný dopis, který dokončil ve Florencii, kam odjel následujícího dne. Protože ani v dopise, ani ve svých poznámkách se nezmiňuje o dalších místech, která by navštívil, je pravděpodobné, že z Greccia, kde byl 27. května, odcestoval rovnou do Říma a pak do Sargiana. Cestou do Prahy pravděpodobně navštívil ještě Quaracchi, kam chtěl zavítat již při první návštěvě Florencie, neboť v dopise zmiňuje,⁶⁴² že se tam cestou domů zastaví.

Během pobytu v Itálii se řešila důležitá věc, kterou Kapistrán v krátkosti popisuje v tomto dopise. Řešila se otázka definitorů a zastoupení jednotlivých oblastí v tomto úřadě. Možností bylo, že by se stal definitivem i Jan Kapistrán Vyskočil, který Nepomukovi celou situaci ve zkratce

⁶³⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (dopis Nepomukovi).

⁶³⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (dopis Nepomukovi).

⁶³⁹ S ohledem k dalšímu textu můžeme předpokládat zaujetí především největším křesťanským pohřebištem v římských katakombách tzv. Domitillyny katakomby, na místě bývalého hrobu manželky římského občana Flavia Clementa. Viz Valigi, Cianza: Řím a Vatikán. Narni – Terni Itálie, Plurigraf 1994, s. 58 – 59.

⁶⁴⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (dopis Nepomukovi).

⁶⁴¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (dopis Nepomukovi).

⁶⁴² Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (dopis Nepomukovi).

popisuje. Bohužel tento kusý a často nečitelný popis je naším jediným zdrojem informací k objasnění záležitosti volby definatorů v roce 1921. Na začátku Kapistrán uklidňuje Nepomuka a ostatní řeholníky, kteří by byli neradi, kdyby nepůsobil v Československu: „*To bylo snad u Vás zbytečných obav, že zde zůstanu. Ani mně nenapadne, budu rád, že jsem doma. Ostatně se o ten definatorát tahali jihoslované, a tím celou věc zmařili tak, že byl zvolen Maďar.*“⁶⁴³

Zřejmě hlavním problémem takového rozhodnutí bylo Slovensko, neboť i po rozpadu Rakouska-Uherska by spadali slovenští řeholníci pod Maďarsko, což mohlo v neklidné situaci vyvolávat napětí mezi Maďarskem a Československem. Musíme si uvědomit, že se nacházíme v roce 1921, kdy se mladá republika snažila o ustálení poměrů se svými sousedy, a nemůžeme také zapomenout na vojenské střety na hranicích obou zemí. Vyskočil, který si plně uvědomoval tento fakt a přinejmenším problematické postavení katolické církve v tehdejším Československu, jistě nechtěl, aby se situace vyostřovala.

Jana Kapistrána Vyskočila zřejmě popuzoval přístup ostatních provinciálů, jak dokládá: „*Musím říci, že kromě mne, který jsem hned na otázku, zda reflektuje provincie naše na definatoriát, odpověděl, že to nyní nejde – skoro všichni by se rádi staly definitory – nebo aspoň navrhovali ze své provincie – k otázce slovenské jsem jednal (nečitelné – pravděpodobně: jak víte) písemně – a ústně s nynějším generálem P. Bernardinem.*“⁶⁴⁴ Z tohoto úryvku je jasné, že sám Vyskočil nechtěl zastávat funkci generálního definitora, hlavně s odůvodněním k problémům řádu v Československu. K jednání s generálem dále píše: „*Ale nedošel jsem sluchu, zdá se, že jsem v té věci osamocen.*“⁶⁴⁵ Jan Kapistrán Vyskočil si uvědomoval, že v rámci řádu nelze řešit pouze problém Slovenska,

⁶⁴³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (dopis Nepomukovi).

⁶⁴⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (dopis Nepomukovi).

⁶⁴⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (dopis Nepomukovi).

pravděpodobně za volbou maďarského definitora viděl i jisté uklidnění situace v jiných provinciích, ale bližší informace z dopisu nelze získat. V každém případě byl přesvědčen, že volba Maďara neprospěje situaci františkánů a katolické církve jako celku v Československé republice. Z jednání však odjížděl klidný, neboť, jak píše, v této záležitosti: „...udělal dost.“⁶⁴⁶ Celý řád informoval o této problematice: „*Já jsem upozornil p. Generála na všechny eventuality, když věc na Slovensku zůstane tak. Bohužel jsa nejmladší z kapitulánů a sám nebyl jsem vyslyšen. Až se doví vlada resp. povolané kruhy, že františkáni samojediní mají ještě zastoupení maďarské a k tomu ještě maďarské zastoupení i v Římě, budou žádat krátce to co svého času žádal [...]*“⁶⁴⁷ *pro Slezsko – totiž zřízení samostatné provincie.*“⁶⁴⁸

Přesné datum příjezdu Jana Kapistrána Vyskočila z této cesty nevíme, návodem nám postačí onen dopis bratru Nepomukovi, který je datován 3. června 1921. Kapistrán jej začal psát v Sargianu a dokončil jej ve Florencii druhého dne. V dopise čteme i větu: „*Vrátím se během týdne.*“⁶⁴⁹ Díky tomu můžeme usuzovat, že se Kapistrán do Prahy vrátil někdy kolem desátého června 1921. Cesta, kterou podnikl, trvala bezmála dva měsíce. Během těchto dní navštívil celou řadu měst a klášterů, setkal se s mnoha představiteli řádu a snad i pronikl hlouběji do vnitřních poměrů v této organizaci. Vše, co pochopil, ho nenaplňovalo radostí, ale samotné putování po stopách sv. Františka a prohlídky tolika historických měst v něm jistě zanechaly příjemnou vzpomínku.

⁶⁴⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (dopis Nepomukovi).

⁶⁴⁷ Jméno je bohužel nečitelné, určitě je zde použita číslovka II. Tento fakt i historické okolnosti napovídají, že se jedná o jméno Fridricha II. pruského, který u při válce o dědictví rakouské získal v rámci Slezska i 10 klášterů. Fridrich II. poté naléhal na provincii s požadavkem zřízení samostatné provincie ve Slezsku, která vznikla v roce 1755 jako provincie sv. Hedviky (viz Buben, Milan M.: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích III. díl, I. svazek: Žebravé řády. Praha, Libri 2006, s. 258).

⁶⁴⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (dopis Nepomukovi).

⁶⁴⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 4 Cesta do Itálie 1921 a eucharistický kongres v Dublinu (dopis Nepomukovi).

5.1.8. ITINERÁŘ ITALSKÉ CESTY 1921 JANA KAPISTRÁNA VYSKOČILA

- 21. dubna – Mnichov
- 23. dubna – Hall
- 26. dubna – Bolzano
- 1. května – Bassano
- 2. května – Padova, Benátky
- 3. května – Boloňa
- 4. května – Florencie
- 5. května – Assisi
- 20. května – Foligno
- 25. května – Fonte Colombo
- 27. května – Greccio
- 30. května – Řím
- 3. června – Sargiano
- 4. června – Florencie

5.2. CESTA DO FRANCIE 1934 – 1935

Na přelomu let 1934 a 1935 podnikl Jan Kapistrán Vyskočil misii k československým emigrantům ve Francii. Podobně jako u již popsané cesty do Itálie z roku 1921, tak i nyní si Kapistrán dělal pečlivé poznámky, které nám poslouží při popisu těchto několika týdnů. Díky cestovnímu deníku⁶⁵⁰ můžeme ilustrovat každodenní život Kapistrána v období zahraničních cest, a můžeme tak přiblížit i práci katolických misionářů v rámci evropských zemí v první polovině 20. století. Zde je na místě opět připomenout, že se jedná o primární výzkum, který se tentokrát nezabývá pouze osobou Kapistrána, ale poslouží i k pochopení principů a průběhu misionářských cest po Evropě ve 20. století.⁶⁵¹

Československá menšina ve Francii se značně rozšířila v období mezi první a druhou světovou válkou, jak uvádějí Jiří a Květa Kořalkovi ve svém příspěvku, uveřejněném ve sborníku *Češi v cizině 7 Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV z roku 1993*: „...zvýšený význam vystěhovalectví do jiných evropských zemí⁶⁵² pokračoval i v období mezi oběma světovými válkami, avšak vedoucí místo zaujaly nyní Francie a Belgie.“⁶⁵³ Autoři uvádějí především jako dlouhodobé příčiny emigrace z českých zemí socioekonomické problémy spojené s růstem populace⁶⁵⁴. Další autor Stanislav Brouček se zabýval situací české menšiny ve Francii kde ve svém příspěvku, který byl uveřejněn ve sborníku *Češi v cizině 8*, uvádí, že komunita Čechů byla ve Francii do první světové války početně velmi nízká, čítala zhruba 5 000 osob. Oproti tomu rapidně stoupla v poválečných

⁶⁵⁰ Uložený v NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie.

⁶⁵¹ Jak jsem se informoval u správce archivu kláštera u Panny Marie Sněžné Petra Regláta Beneše, téma františkánských misii ve 20. století není nikde zpracováno a tato kapitola, tak může posloužit i k objasnění průběhu těchto akcí.

⁶⁵² Jiných, než zemí bývalé habsburské monarchie.

⁶⁵³ Kořalka, J.; Kořalková, K.: Základní tendence českého vystěhovalectví a české reemigrace do počátku 20. let 20. století in *Češi v cizině 7*. Praha, Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR v Praze 1993, s. 30.

⁶⁵⁴ Nebudeme se zde zabývat hlubšími rozbory příčin emigrace a reemigrace Čechů a Čechoslováků, neboť samo toto téma je na tolik široké, že by to rozsah práce nedovoloval.

letech, kdy v roce 1929 čítala již kolem 80 000 vystěhovalců.⁶⁵⁵ Jako hlavní důvod tohoto nárůstu pak Brouček vidí především sblížení politických reprezentací obou zemí během samotné války i po jejím skončení a samozřejmě i zapojení českých emigrantů do válečného úsilí Francouzské republiky.⁶⁵⁶ Jak Brouček uvádí dále, po skončení první světové války se část emigrantů vrátila zpět do vlasti, ale tato reemigrace v případě Francie nevyrovnala nově odchozí z mladé republiky, jejichž počet ještě vzrostl vlivem hospodářské krize. V jiné studii hovoří tentýž autor i o nedostacích v politice nově vzniklé republiky vůči emigrantům, jak uvádí k Prvnímu sjezdu zahraničních Čechů a Slováků z roku 1932,⁶⁵⁷ který měl: „... obnovit vzájemnou důvěru, kterou poškodilo třináct let „všelijakých pověstí, nedorozumění a důmyslných pomluv“⁶⁵⁸ mezi krajany samotnými a mezi krajany a vlastí.“⁶⁵⁹

Podobné informace nalezneme v krátkém dokumentu, který měl Kapistrán schovaný u poznámek z francouzské cesty. Jedná se o krátké strojem psané ponaučení pro misionáře ve Francii. S určitou pravděpodobností je zaslal Kapistránovi Rudolf Zháněl,⁶⁶⁰ apoštolský protonotář a představitel misí ve Francii, který celou cestu organizoval a Kapistrána ve Francii doprovázel při většině povinností. V tomto dokumentu je uveden počet emigrantů nižší, než uvádí Brouček ve svém příspěvku, pouze něco mezi 50 – 70 tisíci.⁶⁶¹ Dále se zde dozvídáme, že Čechoslováci: „Nikde netvoří svých samostatných obcí, nýbrž bydlí

⁶⁵⁵ Viz Brouček, Stanislav: Češi ve Francii 1914 – 1918 – zápas o vlastní identitu in Češi v cizině 8. Praha, Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR v Praze 1995, s. 7.

⁶⁵⁶ Vznik legií a legendární Československé jednotky Nazdar.

⁶⁵⁷ K samotnému sjezdu Brouček poznamenává, že byl svolán Československým ústavem zahraničním v době konání všesokolského sletu. Odkazuje dále k: První sjezd zahraničních Čechů a Slováků. Praha 1933, s. 58.

⁶⁵⁸ Pravděpodobně citováno ze zdroje, který uvádí Brouček v poznámkách: První sjezd zahraničních Čechů a Slováků. Praha 1933, s. 58.

⁶⁵⁹ Brouček, Stanislav: K příčinám a důvodům vystěhovalectví Čechů a Slováků mezi dvěma válkami v dopisech adresovaných Emigračnímu ústavu v Praze in Češi v cizině 2. Praha, Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV ve spolupráci s Československým ústavem zahraničním v Praze 1987, s. 183.

⁶⁶⁰ Toto tvrzení však nelze nijak potvrdit, neboť strojem psaný list není datován ani podepsán. Možná tak pokyny dostávali kněží, kteří odjížděli do zahraničí od představitelů církve u nás.

⁶⁶¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (pokyny krajanským misionářům pro Francii).

roztroušeně.⁶⁶² Největší podíl emigrantů pak podle tohoto dokumentu připadal na samotnou Paříž, kde žilo okolo deseti tisíc Čechoslováků⁶⁶³. Takto tedy vypadala situace našich vystěhovalců ve Francii ve dvacátých a třicátých letech minulého století.

V podmínkách nového prostředí a vytrženosti lidí z jejich kulturních kořenů vždy hrál a hraje doposud důležitou roli kontakt s domovským prostředím. Není také samozřejmostí, že v novém prostředí, kam zpravidla člověk odchází hledat lepší podmínky k životu, tyto podmínky nutně nalezne. Často emigranti procházeli těžkými existenčními problémy spojenými s pocitem odloučení a odtržení. Důležitou roli proto hrál kontakt se vzdálenou zemí a tušeným zázemím. Takovýto kontakt mimo jiné zprostředkovávaly právě zahraniční misie českých řeholníků pro emigranty. Řeholníci zastupovali domov skrze jakousi stálou entitu v životě emigrantů, katolickou církev. Jednoduše význam misí shrnul Rudolf Zháněl ve své Zprávě o činnosti misie vystěhovalců ČSR ve Francii za rok 1934, kde popisuje důležitost návštěv kněží z domova: „*Probuzuje a prohlubuje city vlastenecké, utužuje vědomí příslušnosti státní, neméně prospěšna je činnost tato v ohledu kulturním, sociálním a mravním.*“⁶⁶⁴

Církev a katolické rituály byly něco, co přetrvává i v zahraničí, něco, co může být jistotou v životě lidí, kteří odešli do neznáma. Řeholní společenství si tuto důležitost uvědomovala, a pomáhala tak zprostředkovávat „domov v cizině.“ Určitou roli zde hrál i vliv různých emigrantských spolků na českou politickou reprezentaci, která měla zase nemalý vliv na řádové společenství u nás. V meziválečných misiích se tak setkávala snaha pomoci v životě emigrantů na straně jedné a samotné fungování řádů v domácím prostředí na straně druhé. Samozřejmostí je také samotná prezentace řádu a vzdělávání jednotlivých účastníků při průběhu

⁶⁶² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (pokyny krajanským misionářům pro Francii).

⁶⁶³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (pokyny krajanským misionářům pro Francii).

⁶⁶⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (Zpráva o činnosti misie vystěhovalců ČSR ve Francii za rok 1934, s. 6).

misie. V případě misií, které směřovaly k emigrantům, se samozřejmě nejednalo o jakékoli rozšiřování víry, jak tomu bylo u světových misií k pohanům, avšak i zde hrála roli určitá snaha o udržení vlivu mezi emigranty, neboť oni: „...*podléhají rádi všelijakým svůdcům, komunistům, sektářům.*“⁶⁶⁵ Jak si alespoň Kapistrán poznamenal po návratu z této cesty.

Ještě před samotnou cestou se Jan Kapistrán Vyskočil poštovně domlouval na průběhu misie s již zmiňovaným Dr. Rudolfem Zhánělem, který celou cestu vyjednal a také pravděpodobně z velké části i financoval.⁶⁶⁶

O samotných přípravách a průvodních informacích, které Kapistrán o misii měl ještě před cestou, se nejlépe dovídáme právě z listů, které si vyměnil s Dr. Zhánělem. Z těchto je zřejmé, že sám Kapistrán chtěl odjet do Francie na misii a svou cestu si vyjednával u představených, což s povděkem kvituje Dr. Zháněl v dopise z 26. září 1934.⁶⁶⁷ Z dopisů datovaných 26. září a 15. října 1934 se dovídáme, že Kapistrán dostával pro své potřeby ve Francii alespoň 2000 Kč za měsíc jako výlohy za pobyt. Jak píše Dr. Zháněl Kapistránovi v jednom z těchto listů: „... *bud'te ujištěn, že nechci nikterak, abyste VY nebo Váš klášter měli jaké škody. Vše Vám rád vynahradím, nestačí-li Vám 2000 Kč měsíčně, jistě Vás nenechám na škodě.*“⁶⁶⁸ Je více než zřejmé, že finančně bylo o československé misionáře ve Francii postaráno velmi dobře.

Průběh cesty z Československa do Francie si bohužel Jan Kapistrán Vyskočil nezaznamenával, jeho cestu ale můžeme alespoň zčásti a s určitou mírou pravděpodobnosti rekonstruovat z dopisu Dr. Zháněla, který velmi

⁶⁶⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (přednáška na schůzi kněžské v Kroměříži 1. května 1935, s. 3).

⁶⁶⁶ Když se Kapistrán v jednom listě ptal, proč se v emigrantských novinách nepíše o jeho nastávající misii, R. Zháněl mu odpověděl, že na vině jsou omezené finanční prostředky, jak píše Zháněl ve svém listě z 15. října 1934: „...*já financuji všechno sám, jsa skromně živ, proto se o tom nemluví...*“ [NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (dopis Dr. Zháněla ze dne 15. října 1934)].

⁶⁶⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (dopis Dr. Zháněla ze dne 26. září 1934).

⁶⁶⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (dopis Dr. Zháněla ze dne 15. října 1934).

precizně plánoval pobyt misionáře ve Francii a k příjezdu Kapistrána uvádí stručný itinerář: „...z Kroměříže do Vídně, odtud přes Solnohrady, Innomostí, Feldkirch, Buchs, Zürich, Bazilej/:Basel, Bal:/, Belfort, Vesoul do Paříže“.⁶⁶⁹ Tento seznam míst, kterými by měl Jan Kapistrán cestovat, se jistě ještě mohl změnit, neboť v tomto případě čerpáme z listu, který byl psán ještě měsíc a několik dnů před samotným odjezdem, Zčásti však tuto cestu potvrzují další podrobnosti v dopise zaslaném Kapistránovi jen pár dní před odjezdem 10. listopadu, kde se dočítáme podrobnosti o vlakovém spojení z Feldkirchu do Vesoulu, včetně názvu vlaku a času odjezdu.⁶⁷⁰

⁶⁶⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (dopis Dr. Zháněla ze dne 15. října 1934).

⁶⁷⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (dopis Dr. Zháněla ze dne 10. listopadu 1934).

5.2.1. VESOUL

Na tomto místě se konečně dostáváme k samotnému deníku z cesty, který si Kapistrán vedl. První poznámka Jana Kapistrána Vyskočila k cestě do Francie se vztahuje k městu Vesoul v západní Francii. Podle ní do Vesoulu dorazil 28. listopadu k večeru. Po příjezdu ihned zamířil k faře Sacre Coeur, kde byl přivítán Josefem Deméterem, který byl: „...v *pastoraci Čechoslováků první rukou*“.⁶⁷¹ Tento: „...*rodem sice Maďar, ale již naturalizovaný Slovák*“⁶⁷² Jana Kapistrána velmi zaujal. Byl prvním, který mu podal bližší informace o československé komunitě ve Vesoulu, o níž se, dle slov Jana Kapistrána, obětavě staral. Josef Deméter byl ve Francii již deset let, která zasvětil prohlubování náboženského života československých emigrantů: „*Stará se horlivě o náboženskou a mravní potřebu svých krajanů. Kolportuje i rozdává kat. časopisy – knihy a jiné věci potřeb. k náb. vzdělání. Je též obětavým kostelníkem v kostele S. Coeur.*“⁶⁷³

Následující den, ihned po ranní mši, respektive poté, co si prohlédl i zaměstnání pana Demétera, který pracoval ve fotografickém ateliéru, se Jan Kapistrán vydal na prohlídku domků, kde žili naši emigranti ve Vesoulu: „...*vystavěných ve dvou koloniích za městem.*“⁶⁷⁴ K popisu zázemí našich emigrantů Jan Kapistrán uvádí: „*Byly to chudé domky, ale všude celkem čistota...*“⁶⁷⁵ V těchto koloniích zřejmě žila naprostá většina emigrantů z Československa. Ti zde tvořili i v rámci fary Sacre Coeur jakési malé městečko v samotném Vesoulu. Jak si Jan Kapistrán poznamenal, jeho návštěva coby: „...*misionáře z Československa...*“⁶⁷⁶ byla obyvateli vnímána velmi pozitivně. K hovorům s emigranty si napsal: „*Měli radost naši krajané, že jsem se zajímal o jejich potřeby, o jejich chudobu, nouzi a*

⁶⁷¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁶⁷² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁶⁷³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁶⁷⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁶⁷⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁶⁷⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

jejich práce.⁶⁷⁷ Je pochopitelné, že emigranti, kteří žili dlouhou dobu v malé komunitě v cizí zemi, rádi slyšeli svou mateřštinu od jiného člověka. Navíc můžeme předpokládat, že doufali, že se o jejich životních problémech dozví i odpovědní lidé v Československu. Toto setkání s Čechoslováky ve Vesoulu popisuje Jan Kapistrán Vyskočil i v dalším textu, který byl pravděpodobně psán jako dopis. Chybí však adresát i datace, zřejmě se jedná o stručný popis prvních dní své misie určený řeholníkům v Praze. V tomto listě, který je z části psán strojem a z části rukou, se dočítáme: „*Ve Vesoulu krajanů našich vůbec není mnoho. Bylo jich dříve několik set, nyní jich jest jen asi 108 celkem i s dětmi.*“⁶⁷⁸ Ve stejném dopise popisuje i průběh ranní mše z 29. listopadu, přičemž jej zaujala náboženská výuka dětí, jež probíhá v kostele, protože: „... *ve Francii se ve škole náboženství neučí.*“⁶⁷⁹ Jak dodává: „*Velmi se mně líbilo, že se děti chovaly zbožně.*“⁶⁸⁰ V další poznámce k tomuto ale připomíná: „*To však bylo zásluhou dvou dospělých katolických laiků, kteří stále obcházeli děti*⁶⁸¹ *a jim ukazovali v knížce postup mše svaté.*“⁶⁸²

V tomto listě se zmiňuje i o návštěvě domků našich emigrantů, o které jsem se již zmínil: „*Odpoledne jsme konali s milým mým průvodcem (pan Deméter) nebo, jak jsem ho nazýval žertovně svým kaplanem, další návštěvy našich milých krajanů.*“⁶⁸³ I zde Kapistrán zdůrazňuje milé přijetí od všech obyvatel včetně dětí: „*Zástup dětí vítal nás svým dětským způsobem: Jeden chlapec řekl to o nás, že chodí po domech P: Ježíš se svým bratrem. Já jsem mu ve františkánském úboru představoval P: Ježíše a můj průvodce jeho bratra.*“⁶⁸⁴

⁶⁷⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁶⁷⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (strojem psaný dopis).

⁶⁷⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (strojem psaný dopis).

⁶⁸⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (strojem psaný dopis).

⁶⁸¹ Mně osobně se velmi zalíbila tato poznámka Jana Kapistrána Vyskočila, působí zlidšťujícím a poněkud světským dojmem. Myslím, že i tato poznámka dokládá, že Jan Kapistrán žil velmi reálný život, který vůbec nebyl zaplněn pouze církevními záležitostmi.

⁶⁸² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (strojem psaný dopis).

⁶⁸³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (strojem psaný dopis).

⁶⁸⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (strojem psaný dopis).

Ještě téhož dne, 29. listopadu, se vydal Jan Kapistrán dále. Pravděpodobně se na cestu vypravil až večer, protože v pozdním odpoledni vedl mši ve Vesoulu, která začínala v 17:00⁶⁸⁵. Další poznámky, které si udělal, se vztahují ke stejnému dni. Večer dorazil na nádraží nedalekého městečka⁶⁸⁶, kde navštívil místní klášter.⁶⁸⁷ Další den se vrátil zpět do Vesoulu, kde prováděl řadu úkonů spojených s jeho misí. V zápisech Kapistrána je u několika následujících dnů, které strávil ve Vesoulu, uvedeno pouze pár poznámek. Tak se můžeme dočíst, že až do 5. prosince všechny dny vypadaly velmi podobně, každý den probíhaly zpovědi, mše a návštěvy krajanů, jež zpravidla končily okolo páté hodiny.

⁶⁸⁵ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (strojem psaný dopis).

⁶⁸⁶ Bohužel název města, kde Kapistrán navštívil klášter, je v rukopise nečitelný.

⁶⁸⁷ Na nádraží jej čekal řeholník p. Antonín, se kterým se Kapistrán setkal po krátkém zmatku, když se oba pánové nemohli najít na nástupišti. Po šťastném setkání se oba vydali do nedalekého kláštera, kde se Jan Kapistrán ubytoval.

5.2.2. VÉSINES

Z Vesoulu odjel Kapistrán, kterého doprovázel na nádraží R. Zháněl, 6. prosince ráno. Před polednem již byl v Montargis, kde se měl setkat s člověkem, jenž by jej dovedl do Vésines: „*Ale nečekal nikdo.*“⁶⁸⁸ Po zjištění, že cílová stanice je vzdálená pouze čtyřicet minut pěšky, se Kapistrán vydal na cestu sám, ale hned na začátku cesty spatřil člověka na kole, který mu jel naproti. Byl to vikář z Chalett, který, jak si Kapistrán poznamenal: „*Srdečně mne vítá, omlouvá se, že nemohl dříve přijít zavede mne na faru v Chalett.*“⁶⁸⁹ Ubytoval se: „*...v přívětivém domě, kde továrna pronajala jeden pokoj pro duchovního cizinců. Každý misionář cizinců tam bydlí.*“⁶⁹⁰ Na tomto místě se seznámil i s dělníkem v místní továrně, panem Františkem Porubským.⁶⁹¹ Rodina pana Porubského poskytla dobré zázemí Kapistránovi, a jak si poznamenal: „*U něho jsem míval obyčejně večeři.*“⁶⁹² Hned následující den po příjezdu se Jan Kapistrán začal věnovat emigrantům. Nejprve prováděl zpovědi několika krajanů a poté vedl mši. Po mši využil dopoledne k návštěvě československých emigrantů.⁶⁹³ Poledne strávil na faře a poté pokračoval v návštěvách krajanů. Večer pak vedl další mši.

K místní komunitě Čechoslováků si Kapistrán poznamenal, že čítá asi dvě stě lidí, z nichž většina přišla na mši, ale: „*...u sv. zpovědi a sv. přijímání bylo asi 60 jen.*“⁶⁹⁴ Tato poznámka působí trochu jako výtku zdejší komunitě, je pravděpodobné, že na kázání v českém jazyce a z úst misionáře se přišla podívat většina emigrantů, která však vůbec nemusela být věřící. Kázání mohlo fungovat jako kulturní záležitost a závan domova. K zpovědi a přijímání pak přicházeli pouze opravdu pravověrní katolíci,

⁶⁸⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁶⁸⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁶⁹⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁶⁹¹ Tento muž i s rodinou, byl jeho průvodcem a kromě práce v továrně působil jako kostelník v místním kostele.

⁶⁹² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁶⁹³ Protože byl František Porubský, který jej jinak doprovázel, v práci, chodil za emigranty Kapistrán sám.

⁶⁹⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

kteří vnímali návštěvu Jana Kapistrána Vyskočila především jako misijní cestu a ne jako kulturní záležitost. Ke zdejším Čechoslovákům si Kapistrán ještě poznamenal: „... jsou mezi místními krajany také někdy roztržky, často vzniklé pro malichernosti jako pro urážku na cti a původ.“⁶⁹⁵ Je možné i pravděpodobné, že vznikaly určité neshody v komunitě emigrantů. Jak Kapistrán naznačuje i v předchozí větě, mohl být často podnětem i „původ“, nemůžeme přesně odvodit, co tím myslel, a ani sám Kapistrán se k tomuto problému již nevrací. Následující den, tedy 8. prosince, byla sobota a Kapistrán kromě večerního kázání navštívil i rodinu pana Porubského: „Který mne (Kapistrána) hostil s obětavostí a láskou...“⁶⁹⁶ Ostatně, jak již bylo naznačeno, byl Kapistrán hostem u těchto lidí každý den, který strávil ve Vésines. Velmi si tuto rodinu oblíbil, jak napsal: „Zachovám jeho a jeho milou rodinu, která je vždy útočištěm a teplým krbem všem misionářům z Československa, ve věčné památce.“⁶⁹⁷ Tato náklonnost byla oboustranná, jak je zřejmé z dopisů, které pan Porubský psal Kapistránovi po jeho odjezdu. V jednom z těchto listů se dočítáme i o problémech, které československou komunitu ve Vésines postihly po jeho odjezdu. Francouzské úřady, dle slov Františka Porubského, neobnovovaly „Carte – Identite“,⁶⁹⁸ která umožňovala pobyt cizinců na území Francie. Komu pak tato karta nebyla prodloužena, pro toho si: „...prijde jednoducho policia a za osem dni sa musí výstahovať z Francie ven.“⁶⁹⁹ Je samozřejmé, že toto jednání úřadů velmi zasáhlo celou komunitu, která se cítila podvedena, jak si pan Porubský dále povzdechl: „Tak! Vydite Otče moj drahý ti francouzi jsou nesevědomitý kdiž nás potrebovali to nás ze svičku hledali a ted' že už stoja na nohou tak nás vyhazuji ven.“⁷⁰⁰ Pana Porubského se toto jednání úřadů týkalo osobně, neboť onen list prodlužující pobyt ve Francii nebyl

⁶⁹⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁶⁹⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁶⁹⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁶⁹⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (dopis pana Porubského z 16. 6. 1935).

⁶⁹⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (dopis pana Porubského z 16. 6. 1935).

⁷⁰⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (dopis pana Porubského z 16. 6. 1935).

vydán jeho ženě. Tento nepříjemný vývoj očekával již dříve, jak napsal v předešlém dopise Kapistránovi z 21. prosince 1934: „ ...čekáme zrados. Vianoce, myslím že to budú už poslední tu ve Francii, ale dej se vůle Boží, a hodně rodin slovenských odjíždí do vlasti sú vypověděni a já to též čekám každý deň.“⁷⁰¹ Jak dokládají tyto listy⁷⁰² i blahopřání k jmeninám, které pan Porubský zaslal 24. března 1935, Jan Kapistrán Vyskočil si s tímto Slovákem z Vésines i jeho rodinou určitou dobu dopisoval. Jistě je pojilo přátelství a oddanost pana Porubského, který rád vzpomínal na misionáře, jenž je navštívil.

Vraťme se však zpět k pobytu Jana Kapistrána Vyskočila ve Vésines. 9. prosince byl velmi náročný den. Kromě kázání pro Čechoslováky a Francouze také zpovídal, fotografoval se s krajany a pravděpodobně navštívil s ostatními i místní kino.⁷⁰³ Zápisy k následujícímu dni, tedy 10. prosinci, chybí, ale pravděpodobně byl tento den vyplněn také kázáním a zpověďmi. Zato 11. prosince se ihned po kázání vypravil na výlet do nepříliš vzdáleného Orleánsu. V tomto starobylém městě Kapistrán navštívil mimo jiné katedrálu sv. Kříže, kostel sv. Paterna a sv. Pavla a prohlédl si řeku Loiru. Z Orleánsu se vracel zpět autobusem: „...ale autobus se zpozdlil o 20 minut, takže večerní pobožnost šla o ¼ hodiny později.“⁷⁰⁴ Můžeme předpokládat, že se Kapistrán cítil poněkud provinile, protože nesplnil přesně to, co měl zorganizováno. Dokladem toho může být i tento zápis v jeho poznámkách, kdy cítil potřebu zdůraznit opoždění o 15 minut.

⁷⁰¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (dopis pana Porubského z 21. 12. 1934).

⁷⁰² V červnovém listě dále děkuje Kapistránovi za případnou další návštěvu v jejich domě, ale neví, zda již nebudou pryč. Poslední naděje pro jeho rodinu je žádost, kterou poslal na úřady, ohledně karty své ženy. Bohužel z dalších pramenů nelze zjistit, jak to s touto rodinou dopadlo, zda žena dostala povolení a zůstali ve Francii. Snad se vrátili do Československa, neboť kromě problémů s úřady si stěžoval pan Porubský i na snižování platů v továrně. Připočteme-li k tomuto faktu i odjezd většiny přátel, pak je pravděpodobné, že by se rodina vrátila domů, i kdyby snad získala povolení pro další pobyt. V závěru dopisu prosí ještě Kapistrána o nějaké tiskoviny pro komunitu Čechoslováků v Brazílii, se kterými je v písemném styku.

⁷⁰³ V rukopise je špatně čitelná část, která se zabývá návštěvou kina.

⁷⁰⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

Dle vyjádření všech pamětníků byl Kapistrán velmi přísný při dodržování povinností, a to nejen na ostatní, ale především sám na sebe.⁷⁰⁵

Poznámky, které si Kapistrán vedl s velkou pečlivostí a popisem detailů cesty, nyní velmi zkrátil. Najdeme, pouze krátké zprávy, které si snad zapisoval pro lepší orientaci v čase. Pravděpodobně také několik následujících dnů zapisoval až později, neboť nejsou dobře uvedena data, některá přepisoval, zřejmě opravoval dodatečně posloupnost, jiná chybí úplně. Z poznámek je zřejmé, že zbylé dny strávené ve Vésines byly velmi podobné těm předcházejícím.⁷⁰⁶ Z Vésines odjížděl 12. prosince,⁷⁰⁷ předchozí večer strávil opět u rodiny Porubských, ráno pak odsloužil poslední mši a vypravil se na vlak do Montargis. Cestou se ještě zastavil na faře v Chalette, kde celou návštěvu začínal, pozdravit faráře, který jej pak doprovodil na nádraží.⁷⁰⁸

Ještě ten samý den vedl Kapistrán přednášku: „... *ve spolkové místnosti v Paříži*.“⁷⁰⁹ Několik chvil po přednášce ještě strávil s krajany a teprve poté se šel ubytovat, jak napsal až okolo jedenácté.⁷¹⁰ Druhý den v Paříži začal jako obvykle mši, poté se společně s Rudolfem Zhánělem vydal na nádraží st. Lagar, odkud se vypravili na krátkou cestu do Argenteuil, kde byla další komunita Čechoslováků, již měl naplánovanou navštívit.

⁷⁰⁵ Jak ale píše dále, vlastně se nic nestalo, všichni na něj čekali, pouze: „...*si mysleli, že se mně (Kapistránovi) něco stalo po cestě.*“ [NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).]

⁷⁰⁶ Výjimku měl tvořit výlet do Fontainebleau, který se ale neuskutečnil, protože spoj odjížděl příliš pozdě, a tak by se cesta nevyplatila.

⁷⁰⁷ Tato část poznámek je velmi zmatečná, v časovém rozvrhu, který měl napsaný, uvádí datum odjezdu z Vésines 13. prosinec, ale více budeme věřit následujícím poznámkám, které psal zřejmě aktuálněji. Pravděpodobně tak Kapistrán změnil datum odjezdu a odcestoval o den dříve, než bylo původně naplánováno.

⁷⁰⁸ Téhož dne dorazil do Paříže, kde jej čekal Dr. Rudolf Zháněl.

⁷⁰⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷¹⁰ Ubytování měl v Rue Monsieur 20 viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

5.2.3. ARGENTEUIL

K Argenteuil si Kapistrán zapsal, že má skoro 90 tisíc obyvatel a především to, že je to: „...*město velmi pradávné*“.⁷¹¹ Neopomněl si poznamenat i největší křesťanský poklad, který se v tomto městě nachází, a to vzácná relikvie: „...*neobšíváná tunika J. Krista*“.⁷¹² V den příjezdu se vypravil na návštěvy Čechoslováků, ale mnoho jich nezastihl, protože byli v práci. Jak si poznamenal, kromě mužů tu také musí pracovat většina žen. „*Na druhý den večer jsme začali v 7 hodin (v domluveném duchovním cvičení). Přišlo jich (krajanů) jen málo. Bylo k tomu i špatné počasí.*“⁷¹³ Později však Kapistrán pochopil, že zdejší emigranti neprojevují příliš zájem o jeho přednášky a služby. Podle jeho zápisků zde žilo kolem 800 – 1000 krajanů,⁷¹⁴ ale například na sobotní⁷¹⁵ zpovědi přišlo jen 20 lidí a na následnou pobožnost asi 50 krajanů, jak nakonec shrnul: „...*poměrně velmi, velmi málo*“.⁷¹⁶ Po několikerém setkání s emigranty, kde zřejmě převažovali Slováci, si poznamenal poměrně ostrý popis zdejší komunity. Jeho celkový dojem byl: „...*že ti naši krajané Slováci jsou zrovna tak jako doma velicí mlukové, mnoho řečí planých, ale skutek není nikde.*“⁷¹⁷ Kapistrána rozčílilo nejen to, že jich mnoho nechodilo na jeho přednášky a mše, i když sem přijel právě kvůli nim: „...*když mají ukázat zbožnost, tak jí neukáží...*“⁷¹⁸ ale i to, že právě tato komunita neustále žádala o stálého slovenského kněze. Kapistrán nedokázal pochopit, co by tu tento případný kněz dělal, když on sám tu mnoho práce neměl, pouze několik pobožností pro minimum lidí. Kromě stížností na malý počet posluchačů si stěžoval i na to, že zde neměl ministranty. Rád si vzpomněl na Vésines, kde mu každý pomáhal, jak jen mohl, a vždy měl schopné ministranty z řad dětí místních

⁷¹¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷¹² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷¹³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷¹⁴ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷¹⁵ 15. 12. 1934.

⁷¹⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷¹⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷¹⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

Čechoslováků, zato: „*Zde mne neměl kdo ani doprovoditi k oltáři.*“⁷¹⁹ K poslednímu dni zde strávenému si Kapistrán s povděkem zapsal, že přišlo na jeho poslední kázání více lidí, asi kolem sta. Jako zajímavost a předmět k zamyšlení viděl fakt, že zdejší emigranti - Slováci zpívali na konci pobožnosti pouze slovenskou hymnu, neboť prý neumějí slova české. Podle Kapistrána to ukazuje na jejich vztah k republice, neboť jak si zapsal: „*Když u nás umí každé dítě a každá babka Nad Tatrou sa blýská.*“⁷²⁰ Slovenští emigranti v Argenteuili dělali starost i Dr. Zhánělovi. Ten se obával problémů, které vyvolávali místní Slováci, jak napsal v pozdějším listě Kapistránovi: „*...Slováci začínají se nám stávat hroznými šovinisty. Tak naposledy o mé návštěvě v Argenteuili žádali si jenom kněží slovenských, a že prý se my o ně nestaráme!*“⁷²¹ Neochota místních emigrantů tedy nebyla zapříčiněna, jak se zprvu Kapistrán domníval, ochladnutím víry či leností, ale souvisela s celkovým problémem Slovenska a vztahem slovenských nacionalistů k Československé republice, který byl v roce 1934 již zřejmý, a Kapistrán tak v očích Slováků reprezentoval především ne příliš oblíbenou republiku.

⁷¹⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷²⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷²¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (dopis Dr. Zháněla ze dne 26. března 1935).

5.2.4. PAŘÍŽ

Následující den se rozloučil a odjel autobusem do Versailles. Vyjížděl brzy, neboť již před desátou dopoledne stanul před úchvatným zámekem ve Versailles. Zámek na něj samozřejmě zapůsobil: „*Dojem nákladný uchvacující. Je to marnivost velikosti a moci Francie a jejích králů zvl. krále Slunce „Roi de Soleil“ Ludvíka XIV.*“⁷²² Navštívil i slavný zrcadlový sál, kde vzniklo roku 1871 německé císařství a o čtyřicet osm let později byl podepsán mír s Německem. Po celkové prohlídce tohoto tak významného místa pro dějiny Francie i celé Evropy se Kapistrán vydal na vlak, kterým ještě odpoledne dorazil do Paříže. Po ubytování na Rue Monsieur přednášel pro emigranty na téma: „*Ježíš Kristus jednorozený syn Boha Otce*“.⁷²³ Do Paříže tedy Kapistrán přicestoval po návštěvě Versailles 19. prosince a na rozdíl od jeho první návštěvy, kdy prakticky hned cestoval dál, se zde nějaký čas zdržel, a pobyl tak v tomto nádherném městě delší dobu, kterou vyplnil návštěvami Sorbony, přednáškami a oficiálními záležitostmi,⁷²⁴ jež vyplývaly z jeho misie.

V pátek 21. prosince 1934 Kapistrán ráno jako obvykle zpovídal. Po následné mši a snídani se vydal na Rue Solitaires, kde se nachází františkánský klášter. V klášteře se pozdravil s bratry a s jejich pomocí a mapou Paříže se vypravil metrem na Rue Richelieu, protože v této ulici sídlí „Biblioteca nationale“, jak si poznamenal: „...jedna z největších na světě“,⁷²⁵ kde měl v plánu později studovat.⁷²⁶ Celou bibliotéku si Kapistrán zběžně prohlédl, ale musel spěchat, neboť na oběd se chtěl vrátit do

⁷²² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷²³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷²⁴ Druhý den v Paříži navštívil konzulát a vyslanectví republiky, kde sice nezastihl vyslanec, ale i tak „...všichni byli k nám uctiví, srdeční a laskaví“. [NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.)] Po krátkém odpoledním odpočinku se vypravil ke kostelu v Rue Sevères, který sloužil cizincům a v jehož blízkosti byla i ubytovna československých emigrantů.

⁷²⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷²⁶ Kromě knih a spisů všech různých světových jazyků jsou zde uloženy také: „...veliké sbírky archeolog. a numismatické“ [NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.)].

františkánského kláštera.⁷²⁷ Po obědě⁷²⁸ pobyl v klášteře a diskutoval: „...o tom, co u nich a u nás nového a co v řádě a v naší i jejich provincii“.⁷²⁹ Odpoledne se vydal autobusem na hřbitov Pér Lashés, kde navštívil pomník věnovaný československým vojínům padlým ve válce.⁷³⁰ Zbylý čas tohoto dne využil Kapistrán návštěvou kostela Františka Xaverského, kde se pomodlil brevíř. Další den v Paříži byl poněkud netypický, neboť oddával československého emigranta s polskou snoubenkou. Tento sňatek, měl původně vést sám Rudolf Zháněl, který byl ale zaneprázdněn a tak jej Kapistrán zastoupil.⁷³¹ V neděli 23. prosince Kapistrán ráno jako obvykle zpovídal a po ranní mši a dalších zpovědích vyrazil přesně v poledne vlakem do Bordeaux. Vlak zprvu přeplněný lidmi, kteří spěchali domů na vánoční svátky, se postupně vyprazdňoval, cesta proto nakonec nebyla tak nepříjemná, jak Jan Kapistrán zprvu očekával, i když trvala sedm a půl hodiny.

⁷²⁷ Rue Solitaires č. 47.

⁷²⁸ Oběd v klášteře stihl na poslední chvíli, protože si ještě po cestě koupil ve výprodeji Cervantesova Dona Quichota.

⁷²⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷³⁰ Celou cestu jej provázela bratr františkán, který jej poté doprovodil až domů na Rue Monsieur, teprve pak se rozloučili a bratr se vrátil do kláštera.

⁷³¹ K večeru ještě probíhaly zpovědi, jak Čechoslováků, tak i Francouzů. Po těchto zpovědích šel již odpočívat a připravovat se na zítřejší náročnou cestu.

5.2.5. BORDEAUX

V Bordeaux jej čekal jeden z emigrantů, který ho uvítal a pozdravil za zdejší komunitu, ale hned se rozdělili, neboť Kapistrán měl ubytování zajištěné v místním klášteře. Na nádraží se tak setkal i s řeholníkem, který na něj čekal a který jej měl odvést do kláštera.⁷³² Společně se pak vypravili ke klášteřu, kam dorazili v době večere a kde jej uvítal „...*neobyčejně laskavě*“⁷³³ vikář Leopold.

Štědrý den v Bordeaux začal jako každý jiný den, mší a modlitbou. Nejprve navštívil zaměstnavatele mnoha zdejších Čechoslováků, továrníka pana Domeca, který se dle vyjádření Kapistrána velmi svědomitě stará o naše krajany. Pak poznal pana Machalu, snad technického ředitele továrny, který chtěl vyjednat návštěvu Kapistrána u své staré matky žijící nedaleko Agenu. Daleká cesta by nebyla největší problém, ale celý plán misie již byl daný, a tak Kapistrán neměl čas odcestovat do míst, která nebyla zahrnuta v tomto plánu a navíc, což bylo podstatné, neměl pro toto místo zpovědní právo. Zasáhl však pan továrník Domec, který zpovědní jurisdikci telefonicky vyjednal a přislíbil půjčit auto. Kapistrán proto souhlasil a přislíbil, že maminku pana Machaly pojede navštívit. Tato okolnost ukazuje na velikou empatii a účast Jana Kapistrána Vyskočila na životech lidí, které potkával, protože tato cesta samozřejmě nebyla jeho povinností, vyplývající z daného průběhu celé misie. Po domluvení cesty odešel Kapistrán do Rue du Ha, kde byl ústav sester: „*Tam bylo několik kandidátek ze Slovenska.*“⁷³⁴ Ty vyzpovídal a poté se v podvečer vrátil do kláštera, kde byl ubytovaný. Ihned se vypravil do kostela, kde znovu zpovídal až do osmé večer. Následovala návštěva u emigrantů: „...*při jejich štědrovečerní domácí večeři*“.⁷³⁵ V tomto náročném dni měl v plánu dále zpovědi Čechoslováků i Francouzů až do půlnoční mše, po které následovala ještě jedna mše: „...*jak*

⁷³² Kromě Kapistrána přijel stejným spojem i další kněz, který také cestoval do místního kláštera, se kterým se však Kapistrán ve vlaku nesetkal.

⁷³³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷³⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷³⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

to je zde již zvykem.“⁷³⁶ Přespat měl zřejmě v klášteře, kde byl ubytován, ale po obou mších, které vedl, byl jistě unavený, a tak byl vděčný za jiný nocleh. Jak uvádí: „*Po mši sv. jsem byl na noc u jedné hodné slečny terciářky francouzské.*“⁷³⁷ Takto tedy Jan Kapistrán Vyskočil strávil Štědrý den roku 1934. Jako většina jiných dnů v jeho životě byl i tento naplněný prací, tentokrát ve Francii u pobřeží Atlantického oceánu v Bordeaux.

První svátek vánoční začal Kapistrán opět zpověďmi, které ukončil v devět hodin. Toho dne zpovídal: „*...více Francouze než naše krajany*“.⁷³⁸ Odpoledne navštívil klarisky v klášteře, kde ještě nedávno žila: „*...nová budoucí veliká světice...*“;⁷³⁹ klariska Celina, kterou Kapistrán charakterizoval jako druhou Teresii Ježíškovu. Z kláštera neodcházel s prázdnou: „*Dostal jsem obrázky i religie a krátký franc. životopis...*“⁷⁴⁰ této možná budoucí světice. V podvečer, tedy v pět hodin, se Kapistrán věnoval emigrantům v kostele na Place de Belcier. Poté ještě navštívil P. Leopolda, vikáře ve zdejším klášteře a další řeholníky, i když byl, jak si poznamenal: „*...opravdu hodně unaven*“.⁷⁴¹ Vůbec poprvé za celou jistě náročnou cestu si udělal poznámku o vyčerpání, ne snad proto, že by před tímto datem unavený nebyl, ale zřejmě v tento den dosáhlo cestování a povinnosti s ním spojené, svého vrcholu. Po vikáři se setkal i s P. Gerarem, zpovědníkem oněch klarisek, které navštívil. S oběma bratry si příjemně popovídal a pak se odebral domů k odpočinku. Na následující den, tedy druhý svátek vánoční roku 1934, byla naplánovaná cesta za starou matkou pana Machaly, v plánu byla i návštěva Lurd, a tak musel Kapistrán vyrazit velmi brzy. Cesta byla náročná, protože Vianne, kam měli namířeno, je daleko, až u města Agen a navíc řidič, který Kapistrána vezl autem pana Domeca, trasu neznal, a tak často museli zastavovat a doptávat se na cestu. Jakmile dorazili do Vianne, setkali se s matkou pana Machaly, kterou

⁷³⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷³⁷ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷³⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

Opět následovala mše a po ní další zpovědi.

⁷³⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷⁴⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷⁴¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

Kapistrán, jak slíbil, i vyzpovídal. Poté spěchali zpět do Bordeaux, kde Kapistrán nasedl na vlak do Lurd. Rychlíkem dojel do města Dax, odkud pokračoval v cestě osobním vlakem.

Kapistrán jako katolický duchovní samozřejmě vnímal Lurdy⁷⁴² jako zázračné místo. Není proto divu, že si k cestě poznamenal: „*Čím jsem se více přibližoval Lurdům, tím více mi bušilo srdce plno napětí.*“⁷⁴³ Ubytování měl zajištěné v Rue des Pyrénées č. 19,⁷⁴⁴ kde byl vřele přijat a kde dostal večeři, kterou zapíjel dobrým vínem: „*...kterého ve Francii jest jako vody.*“⁷⁴⁵ Druhý den v Lurdech,⁷⁴⁶ navštívil jeskyni, kde se údajně zjevila panna Maria.⁷⁴⁷ Následující den, tedy 28. prosince 1934, se Kapistrán zúčastnil ranní mše přímo u jeskyně a poté ještě navštívil klášter klarisek. Okolo desáté hodiny dopolední vyjel Kapistrán zpět do Bordeaux, kam dorazil odpoledne. V podvečer navštívil pana Domeca a pak šel do kláštera na večeři a nocleh. 29. prosince se vydal na cestu do dalšího působiště, které bohužel nelze z rukopisu přesně určit. Jednalo se o malé městečko či vesnici nedaleko La Rochelle,⁷⁴⁸ kde českoslovenští emigranti pracovali především v továrně, která zpracovávala alkohol z cukrové třtiny. Překvapení na Kapistrána čekalo ihned po příjezdu: „*...když na nádraží nebylo ani živé duše, která by se o mne (Kapistrána) zajímala.*“⁷⁴⁹ Protože se na nádraží s nikým neshledal, pokusil se sám najít cestu do vesnice, neboť železniční zastávka stála přímo u továrny.⁷⁵⁰ S pomocí jednoho dělníka našel faru, kde se setkal s místním farářem. Ten jej přivítal spolu

⁷⁴² Postupně se stávalo toto město poutním místem po zjevení panny Marie z roku 1858. Dodnes patří k nejvýznamnějším poutním místům na světě.

⁷⁴³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷⁴⁴ Protože dorazil až za tmy a deště, najal si auto, kterým dojel na místo ubytování. Po krátkém nedorozumění, kdy si Kapistrán spletl dům, dorazil do místa noclehu.

⁷⁴⁵ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷⁴⁶ Po ranní mši.

⁷⁴⁷ Tato jeskyně se nachází nedaleko baziliky Rosary. Cestou k jeskyni potkal kanadského františkána, který byl na cestě do Palestiny, kde měl dalších šest let působit jako misionář.

⁷⁴⁸ Z dopisu, který zaslal Rudolf Zháněl Kapistránovi, ještě před samostatnou cestou a kde je uveden přibližný itinerář celé misie, by se mělo jednat o vesnici Forges d'Aunis. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (dopis Rudolfa Zháněla z 15. října 1934).

⁷⁴⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷⁵⁰ Cesta, kterou intuitivně vybral, byla špatnou volbou a musel se vracet na nádraží. Po poradě s jakýmsi Francouzem se konečně vydal správným směrem do vesnice.

s hospodyní, která si ho: „...prohlížela zvědavě a zdálo se mně jakoby trochu málo přívětivě.“⁷⁵¹ Tento první nepříznivý dojem později Kapistrán opravuje: „...křivdil jsem jí, byla to srdečně dobrá osoba...“⁷⁵² Z rozhovoru s farářem bylo zřejmé, proč nikdo nebyl na nádraží a proč bylo přivítání Kapistrána poněkud chladnější. Důvodem byla nepříznivá doba pro misii, neboť: „...naši krajané všichni pracují ve dne v noci.“⁷⁵³ Večer vedl Kapistrán mši v místním malém kostelíku, kam přišlo několik málo emigrantů.⁷⁵⁴

⁷⁵¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷⁵² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷⁵³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷⁵⁴ Další den se Kapistrán rozhodl navštívit Čechoslováky přímo v jejich ubytovnách. Po ranní mši tak obešel několik domů, kde však většinou nikoho neobjevil, což jej zarazilo, neboť byla neděle.

5.2.6. MELLE A OKOLÍ PAŘÍŽE

V pondělí 31. prosince 1934 dorazil Kapistrán vlakem přes Niort do Melle, když se ještě před odjezdem rozloučil s několika málo krajany. K městečku si poznamenává, že je složeno z katolíků i protestantů, přičemž v tomto kraji je více protestantů než katolíků a tito nejsou příliš katolíkům nakloněni. To si potvrdil i při setkání s několika řeholníky, kteří zde chodí světsky oblečení, zřejmě z důvodu vlastního bezpečí. Z nádraží si šel prohlédnout románský kostel St. Hilaire z 12. století. Ještě tentýž den navštívil filiální kostel sv. Petra, který spadá pod farní St. Hilaire. První den nového roku probíhal pro Kapistrána všedně, kromě mše a zpovědí emigrantů se vrátil k polednímu na faru, kde byl ubytovaný. Jak si poznamenal, večer mu nebylo příliš dobře, pravděpodobně za vším stála zima a jeho dlouhé pochody při návštěvách emigrantů. Následující den se již Kapistrán cítil lépe, a tak vyrazil vlakem do Paříže.⁷⁵⁵

První den v Paříži, tedy 3. ledna 1935, se setkal s Rudolfem Zhánělem a navštívil Československou katolickou misii. Odpoledne zašel pozdravit františkány do kláštera, kde se setkal i s provinciálem, kterého znal již od roku 1921 a jeho cesty do Itálie, kde se setkali v rámci jednání řádu v Assisi.⁷⁵⁶ Další cestu podnikl Kapistrán 5. ledna, kdy vlakem přes Chantilly a Crépy-en-Valois dojel do Vineuil-Saint-Firmin. U kostela jej přivítal starší farář, který si v chůzi pomáhal holí⁷⁵⁷. Tento farář ho provedl vesnicí a představil ho několika krajanům a Polákům, kteří zde také pracovali. Odpoledne navštívil belgického majitele farmy, kde byla část Čechoslováků zaměstnaná.⁷⁵⁸ Na nedostatek zájmu si v této menší lokalitě stěžovat nemohl, jak si poznamenal, bylo na mši přítomno asi 50 krajanů a následné zpovědi se protáhly až do jedenácti hodin večer. Následující den,

⁷⁵⁵ Do Paříže dorazil až k večeru, ubytoval se opět v Rue Monsieur VII., která se nachází nedaleko Invalidovny.

⁷⁵⁶ K dalšímu dni v Paříži si poznamenal Kapistrán nákupy knih a jejich ceny v jednotlivých obchodech v Paříži.

⁷⁵⁷ Jako zajímavost Kapistrán uvádí, že tento starý kněz s hůlkou se jmenuje v překladu Biskup.

⁷⁵⁸ Následovala večere na faře a pobožnost spojená se zpověďmi.

tedy 6. ledna 1935, probíhal velmi podobně jako ostatní dny misie, mše, návštěvy emigrantů, oběd a večer další návštěva krajanů.

Následující den ráno se rozloučil a odjel autem do Chantilly a odtud pak vlakem do Paříže, kam dorazil okolo desáté hodiny.⁷⁵⁹ Ráno 7. ledna jej navštívil Rudolf Zháněl, který Kapistrána požádal o osobní vyjednání bohoslužeb a zpovědí určených pro československé emigranty v Melunu. Důvodem bylo odřeknutí bohoslužby děkanem u Notre Dame, který daný den čekal návštěvu jakýchsi církevních hodnostářů.⁷⁶⁰ Druhý den ráno proto Kapistrán vyrazil vlakem do Melunu, který je od Paříže vzdálen sotva čtyřicet kilometrů, takže byl na melunském nádraží již brzy dopoledne. V Melunu potřeboval zkontaktovat polského kněze, který zde opatroval všechny emigranty, ale přes usilovné hledání po celém Melunu i okolí nemohl přijít na to, kde tento kněz bydlí. Jeho domov hledal, protože jej nezastihl v kostele. Nakonec po několikahodinovém bloudění mu pomohl jakýsi Ital, kterého potkal na cestě. Jak si však Kapistrán poznamenal: „*Ale chudák, měl více ochoty než znalostí. Opravdu nevěděl také nic, neboť tam kam mne odvedl, kněz polský nebydlel.*“⁷⁶¹ S pomocí dalších lidí nakonec dorazil k domu polského kněze, který jej ochotně přijal a slíbil mu pomoc při organizování bohoslužby a celé misie. Tentýž den odpoledne se Kapistrán vrátil vlakem do Paříže.⁷⁶² Pravděpodobně 10. ledna⁷⁶³ prošel s Rudolfem Zhánělem historické památky Paříže. Začali na Mont Martru a prošli také několik kostelů. Následující den věnoval studiu v pařížské bibliotéce a na Sorboně, v podvečer pak ještě navštívil františkánský klášter.

⁷⁵⁹ Zbytek tohoto dne věnoval vyřizování korespondence, která se mu nahromadila v Paříži.

⁷⁶⁰ Kromě dohodnutí této cesty se Kapistrán toho dne věnoval vyřizování korespondence.

⁷⁶¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷⁶² Ke středě 9. ledna si Kapistrán poznamenal pouze koupi několika historických knih v pařížských obchodech.

⁷⁶³ V této části poznámek je poněkud zmatek v dataci, neboť se několikrát objevuje stejné datum a nesouhlasí datum, ke kterému si zde Kapistrán připsal i den, Například u data 9. 1. 1935 má poznamenáno čtvrtek, i když tento den byl středa atd. I tyto nesrovnalosti ukazují k tomu, že si Kapistrán psal tento deník později než v konkrétní dny, také je většinou několik dnů napsáno stejným perem, či inkoustem. Pravděpodobně tak Kapistrán jednou za čas sepsal své zážitky najednou po delších úsecích.

Na 12. ledna měl naplánovanou cestu⁷⁶⁴ za dalšími Čechoslováky, tentokrát do malinké vesnice severně od Paříže s názvem Macquelmes,⁷⁶⁵ která leží nedaleko městečka Betz. Do této destinace přijel odpoledne a strávil tu s emigranty dva dny vyplněné, jako ostatně i jinde, pobožnostmi, zpověďmi a rozmluvami s krajany. Do Paříže se vrátil ještě dopoledne 14. ledna.⁷⁶⁶ Následující den zašel Kapistrán odpoledne na přednášku na Sorboně, která se zabývala filosofií Reného Descartese. Několik dalších dní se Kapistrán věnoval především studiu na Sorboně a v Národní bibliotéce.⁷⁶⁷

Z Paříže odjel 19. ledna do Argenteuil, kde měl večer kázání a na druhý den domluvené zpovědi. V Argenteuil zůstal do 21. ledna. Po všechny dny se věnoval krajanům, především pravidelnými mšemi a zpověďmi, navštívil také místní františkány v ulici Solitaires. Do Paříže se tedy vrátil 21. ledna⁷⁶⁸. Další den se zúčastnil slavnostního oběda s generálním konzulem na Československém konzulátě, poté večere s Rudolfem Zhánělem. Ve středu 23. ledna znovu navštívil konzulát, kam donesl některé knihy, které nakoupil v Paříži.⁷⁶⁹ Odpoledne pak šel pozdravit františkány, které již při svém pobytu v Paříži několikrát navštívil. Nyní se s bratry domluvil i na jakémisi rozlučkovém obědě, který byl naplánován na pátek.⁷⁷⁰ Následující den proběhl studijně, navštívil Národní bibliotéku a poté chtěl zajít na další sorborskou přednášku: „*Ale sál byl tak naplněn, že jsem nemohl dostat*

⁷⁶⁴ K této cestě si Kapistrán učinil poznámku, která dokládá jistou unavenost z cestování a celé misie: „*Musím se stále stěhovat jako tulák.*“ [NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.)].

⁷⁶⁵ V této vesnici žilo asi pět rodin Čechoslováků, kteří tak tvořili značnou část populace této vesničky.

⁷⁶⁶ Odpoledne v Paříži se procházel po knihkupectví, které si zde tolik oblíbil, ale navzdory předešlé dobré zkušenosti dnes nic vhodného neobjevil.

⁷⁶⁷ Další den, tedy 16. ledna, věnoval studiu v národní bibliotéce a opět navštívil přednášku na Sorboně, tentokrát s historickým tématem francouzské revoluce. Večer ještě stihl navštívit společně s Rudolfem Zhánělem několik Čechoslováků. Další den kromě tradičních mší jednal společně s Rudolfem Zhánělem na československém konzulátě v Paříži, poté opět zašel na přednášku na sorborskou univerzitu. Velmi podobný program měl Kapistrán i na den následující. Znovu jednal na konzulátě a poté opět přednášky na univerzitě.

⁷⁶⁸ Po příjezdu navštívil přednášku a večer i kino.

⁷⁶⁹ Měl zde totiž domluven jejich převoz do Československa.

⁷⁷⁰ Cestou domů z kláštera pak byl vyjednat svoji cestu do Prahy v československé cestovní kanceláři. V podvečer pak Kapistrán pracoval na své zprávě o proběhlé misii, kterou večer odevzdal Rudolfu Zhánělovi.

*místo, proto jsem odešel.*⁷⁷¹ Odešel tedy domů, po cestě ještě koupil několik knih, které rovnou poslal poštou do Prahy, a také si koupil lístek do Československa. Po večeři ještě pracoval s R. Zhánělem. V pátek 25. ledna, dopoledne měl audienci u kardinála.⁷⁷² Po audienci Kapistrán spěchal na domluvený oběd k františkánům na Rue de Solitaires, kam dorazil trochu později, než měl v plánu, neboť se zdržel u kardinála. Po milém přijetí bratry se vydal opět na Sorbonu, kde navštívil přednášku z logiky. Na den následující byla domluvená cesta do Melunu. Na melunské nádraží Kapistrán dorazil odpoledne. Tam již čekal krajan Josef Mosar, který jej doprovodil z Melunu do nepříliš vzdáleného Dammarie. Sešel se s již známým polským knězem, navštívil několik krajanů a večer ještě zpovídal v kostele. Spát šel s obavami, neboť byl velmi vyčerpán a navíc byl: „...*dosti nachlazen.*“⁷⁷³ Jak dále popisuje: „*V krku mne bolelo, čím dál tím víc jsem myslel, že dostanu angínu a že nebudu moci ani kázat.*“⁷⁷⁴ Druhý den, 27. ledna, se však cítil o poznání lépe, a tak mohl pokračovat v naplánovaném programu.⁷⁷⁵ Odpoledne vyjel z Melunu do Paříže. Večer navštívil pana Zháněla a rozloučil se se všemi, přáteli a domovníky, kteří ho v Paříži poznali. Nemohl si vynachválit starost krajanů o jeho osobu, zatímco si zapsal: „...*zato jsou bohužel Francouzi většinou špatní obsluhovatelé a špatní hostitelé!*“⁷⁷⁶ Pravděpodobně na Kapistrána většina Francouzů neudělala příliš kladný dojem, neboť v poznámkách k přednášce o své cestě, kterou pronesl až tři měsíce po svém návratu, dokonce uvádí o Francouzích, že jsou sobečtí a cizince zrovna v lásce nemají.⁷⁷⁷

⁷⁷¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷⁷² I když je v této části text hůře čitelný, s největší pravděpodobností se jedná o kardinála Jeana Verdiera, který zastával od roku 1929 do roku 1940 úřad pařížského arcibiskupa.

⁷⁷³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷⁷⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷⁷⁵ Ráno opět zpovídal a po mši šel ještě navštívit další Čechoslováky, které nepoznal na mši.

⁷⁷⁶ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

⁷⁷⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (přednáška na schůzi kněžské v Kroměříži 1. května 1935).

5.2.7. LYON, VESOUL A CESTA DOMŮ

Z Paříže odjížděl vlakem do Lyonu 28. ledna. Ještě před odjezdem se rozloučil s Rudolfem Zhánělem, který se o něj staral a organizoval celý jeho pobyt. V Lyonu nechal část zavazadel v úschovně na nádraží a s pomocí mapy, kterou obdržel od R. Zháněla, dorazil na Fourviere, kde obdivoval baziliku Notre-Dame.⁷⁷⁸

U Fourviere hledal františkánský klášter, který nakonec našel s pomocí kněze, jehož náhodou potkal. Druhý den odjel z Lyonu do Paray-le-Monial. Město ho uchvátilo, především pak bazilika Sacré-Cœur, kterou ve svých poznámkách dlouze popisuje. Zpět do Lyonu se tak vypravil až večer. Po noci strávené v lyonském klášteře, kde byl ubytovaný, se další den vypravil na prohlídku města. Navštívil mimo jiné kostel Saint Nizier a sv. Bonaventury. Z Lyonu odcestoval poslední lednový den do Villefranche,⁷⁷⁹ odkud si objednal taxi do Arsu. Taxi bylo nutností, neboť by jinak nestihl další naplánovanou cestu a chtěl spatřit místo, kde působil sv. Jan Vianney a kde je uchováno jako relikvie jeho tělo. Kapistrán si v Arsu prohlédl „neporušené“ tělo světce i jeho osobní věci, které jsou zde uchovávány. Po prohlídce Arsu spěchal na vlak, kterým dojel do Dijonu, pak přes Besancon do Vesoulu, o kterém si poznamenal: „... *první stanice misijní, kterou jsem si tak oblíbil...*“⁷⁸⁰

Hned na nádraží ve Vesoulu se setkal s milým panem Deméterem, který se o něj velmi dobře staral již při první návštěvě Vesoulu. Společně pak došli na již známou faru Sacre-Coeur. První den nového měsíce se Kapistrán vypravil z Vesoulu na prohlídku Besanconu, kde strávil celý den. K večeru se vrátil do Vesoulu, kde jej na faře čekal pan Labbé s panem farářem, s nimiž strávil večer. Druhý den navštívil několik známých ve Vesoulu a odpoledne odjel do Salzburku a dále do Československa.

⁷⁷⁸ Cestou ještě navštívil katedrálu sv. Jana, ke které si poznamenal: „*Je to zvláštní stavba, věže jakoby useknuté...*“ [NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.)].

⁷⁷⁹ Villefranche-sur-Saône.

⁷⁸⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (poznámky k cestě, nestr.).

Dvoutměsíční působení Jana Kapistrána Vyskočila mezi krajany ve Francii bylo naplněno prací a cestováním po celé zemi. Že bylo úspěšné, se dozvídáme nejen z mnoha dopisů, jež ještě Kapistrán dostával od emigrantů z Francie, ale i z oficiálního vyjádření, které dostal olomoucký arcibiskup Leopold Prečan⁷⁸¹ od správy katolické misie pro Čechoslováky ve Francii, kde byl Kapistránovo působení kladně hodnoceno. Myslím, že se na tomto místě hodí ocitovat delší úryvek z dopisu, který Dr. Zháněl poslal Janu Kapistránovi na samém konci jeho misie, protože shrnuje celou cestu a působení Kapistrána ve Francii: „*Nabídnul JSTE se sám k této obtížné pastoraci, a též i po DVA měsíce věnoval JSTE se jí příkladnou horlivostí. Byl JSTE v Paříži, projel JSTE skoro celou Francií, pracoval JSTE v městech, na venkově, ve střediskách průmyslových, poznal JSTE všechny fáse našeho vystěhovalectví ve Francii. Všem bez rozdílu věnoval JSTE se jako pravý syn sv.Františka, byl trpělivý ve zpovědnici, neunavný při kázáních, ale též JSTE neopomenul života společenského mezi zdejšími katolíky, naše spolky a všichni jejich členové zůstanou Vám vždy vděčnými za krásné přednášky, jež JSTE k nim promluvil.*“⁷⁸² Z těchto slov i z dalších dopisů, které Kapistrán dostal, je zřejmé, že Dr. Zháněl si jej velice vážil. Tato náklonnost byla jistě oboustranná, vždyť v poznámkách ke své přednášce pro kroměřížské kněze, kde představoval svou proběhlou misii, neopomenul zdůraznit velikou práci a obětavost Dr. Zháněla.⁷⁸³ Celou anabázi Kapistránovy cesty tedy můžeme hodnotit jako velmi úspěšnou.

⁷⁸¹ Leopold Prečan poslal tuto pochvalu tehdejšímu provinciálu františkánů Josefu Hopfingerovi. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie.

⁷⁸² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (dopis Dr. Zháněla ze dne 31. ledna 1935).

⁷⁸³ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 3 Cesta do Francie (přednáška na schůzi kněžské v Kroměříži 1. května 1935).

5.2.8. ITINERÁŘ VYSKOČILOVY MISIE VE FRANCII 1934–1935

- 28. listopadu 1934 – Vesoul
- 6. prosince 1934 – Montargis, Vésines
- 11. prosince 1934 – Orleáns
- 12. prosince 1934 – Paříž
- 13. prosince 1934 – Argenteuil
- 19. prosince 1934 – Versailles, Paříž
- 23. prosince 1934 – Bordeaux
- 26. prosince 1934 – Vianne, Lurdy
- 28. prosince 1934 – Bordeaux
- 29. prosince 1934 – La Rochelle, Forges d'Aunis
- 31. prosince 1934 – Melle
- 3. ledna 1935 – Paříž
- 8. ledna 1935 – Melun, Paříž
- 12. ledna 1935 – Macquemes
- 14. ledna 1935 – Paříž
- 19. ledna 1935 – Argenteuil
- 26. ledna 1935 – Melun
- 27. ledna 1935 – Paříž
- 28. ledna 1935 – Lyon
- 29. ledna 1935 – Paray-le-Monial, Lyon
- 31. ledna 1935 – Villefranche, Ars, Vesoul
- 1. února 1935 – Besancon
- 2. února 1935 – Salzbuk

6. VĚDECKÁ A PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Hlavním středobodem badatelské činnosti Jana Kapistrána Vyskočila bylo období středověku. Ve svých dvou stěžejních monografiích popisuje život sv. Anežky⁷⁸⁴ a Arnošta z Pardubic.⁷⁸⁵ V těchto knihách se mimo samotných životních osudů obou představitelů českých dějin zabývá i kulturním obrazem⁷⁸⁶ doby jako celku. Kromě zmíněných monografií napsal řadu menších prací týkajících se filosofie, českých dějin i dějin františkánů.⁷⁸⁷ Vedle těchto autorských publikací je třeba zmínit i jeho překladatelskou činnost, především z latiny.⁷⁸⁸ Velká část odborných textů zůstává doposud nevydaná, jedná se především o jeho České dějiny,⁷⁸⁹ Dějiny filosofie⁷⁹⁰ a nedokončené Dějiny papežů.⁷⁹¹ Jan Kapistrán Vyskočil byl celou svou duší katolík a jako opravdová víra určuje život člověka, tak určuje i jeho dílo. Víra se odráží v celém díle Kapistrána, už jen samotná volba tématu jeho prací jasně ukazuje na podřízenost vědeckého bádání otázce víry. Kapistrán psal své spisy za účelem rozšiřování vědomí o kladech církevního života, kterým sám žil. Velkou předností oproti jiným věřícím bylo jeho vzdělání na sekulárních školách, které Kapistránovi poskytlo kritičtější vnímání pramenů a umožnilo celistvější náhled na zkoumanou problematiku. Kapistrán tak propojoval dva pohledy na dějiny a dějinnost, sakrální a sekulární, které se v jeho pojetí doplňovaly. Nevyhnul se však kritice z řad církevních představitelů, kterou vyvolávalo jeho světské vzdělání. Například při vydání jeho Blahoslavené Anežky české,

⁷⁸⁴ Blahoslavená Anežka česká, kulturní obraz světice XIII. století – vydáno v roce 1932.

⁷⁸⁵ Arnošt z Pardubic a jeho doba – vydáno v roce 1947. Pomocný materiál ke knize uložen v NA, Odd. 1, ŘF, kart. 76, inv. č. 2473, fasc. 6.

⁷⁸⁶ Zvlášť je uložen i spisek, který se zabývá Zpěvem a liturgickou hudbou ve středověku. Jedná se o zčásti latinsky psané poznámky k různým františkánským písním. Viz NA ŘF karton 76, inv. 2473, fasc. 6 (Zpěv hudba).

⁷⁸⁷ Například: Sv. František k 700 výročí jeho smrti (1926) nebo Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné (1947).

⁷⁸⁸ Vrcholem překladatelské činnosti z latiny je Legenda blahoslavené Anežky a čtyři listy sv. Kláry (1933).

⁷⁸⁹ Uloženo ve františkánském archivu u kostela Panny Marie Sněžné.

⁷⁹⁰ Uloženo v NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 5.

⁷⁹¹ Uloženo v NA, Odd. 1, ŘF, kart. 76, inv. č. 2473, fasc. 6.

byl upozorněn tiskárnou na výtky, které při schvalování textu učinila Arcibiskupská konsistoř v Praze: „...zajímavé, jak autor někde vlivem studia na filosofické fakultě a četby Novotného, snad proti vlastní vůli, kritizuje politiku papežů čistě v duchu pokrokových historiografů.“⁷⁹² Celkově však Kapistránovo dílo konsistoři vyhovovalo, ale: „V zájmu věci samé by bylo, nespěchat tolik s uveřejněním, ale celé dílo nejen stilisticky⁷⁹³, nýbrž i věcně ještě zpracovat. Získalo by se tím na ceně to, co je v této tak obsáhlé práci záslužného. Pro tyto důvody budiž dílo po propracování k imprimatur znovu předloženo.“⁷⁹⁴

I přes tyto výtky ze strany představitelů církve byl Kapistrán především církevním historikem a jeho nazírání dějin bylo podmíněno katolickou vírou. Historické práce Jana Kapistrána Vyskočila se vyznačují celkovým náhledem dané epochy, z textů lze odvodit i jeho hluboký zájem o církevní umění, kterému se rozsáhleji věnuje především v biografii Arnošta z Pardubic.

Je zřejmé, že téma k první ze svých biografií si vybral zcela s ohledem na působení ve františkánském řádu. Hybnou silou k práci o Anežce Přemyslovně bylo její přátelství se sv. Klárou a její celková blízkost k františkánské tradici. Anežka reprezentovala osvětový, charitativní i duchovní život křesťana, jak jej myslím chápal i Jan Kapistrán Vyskočil. Ostatně takovouto charakteristiku můžeme připsat i Arnoštu z Pardubic, kterému Kapistrán věnoval další svou badatelskou práci, jejímž výsledkem je rozsáhlý životopis prvního pražského arcibiskupa. Ačkoli tyto dva životopisy nejsou zdaleka jedinými pracemi Jana Kapistrána Vyskočila, přesto je vnímám jako zásadní v jeho tvorbě pro jejich rozsáhlost a popis nejen života těchto osobností, ale i doby, která formovala jejich osud, a kterou oni sami formovali svou činností a prací. Zvláště v „Arnoštovi“ Kapistrán odhaluje svůj vypravěčský talent a hluboké pochopení

⁷⁹² NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2 (odpověď Arcibiskupské konsistoře na žádost o udělení „IMPRIMATUR“ pro dílo „Blahoslavená Anežka česká“ ze dne 24. ledna 1933).

⁷⁹³ Vytýkány jsou chyby v poznámkovém aparátu.

⁷⁹⁴ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473, fasc. 2 (odpověď Arcibiskupské konsistoře na žádost o udělení „IMPRIMATUR“ pro dílo „Blahoslavená Anežka česká“ ze dne 24. ledna 1933).

středověkých reálií. Pro příklad uvádím jeho rozbor architektury: „*Sloh románský přebral své detaily z architektury římské a podložil jí nový smysl čili románský sloh i nadále uznával jednu z nezákladnějších vlastností hmoty, její tíži, její tíhnutí k zemi, proto rozlišoval přesně mezi částmi nesoucími a nesenými. Naproti tomu gotika si počíná v pojetí hmoty právě opačně, neuznává její nejpřirozenější vlastnosti tíže a snaží se tuto vlastnost popřít. Tak gotika, promyšlená do důsledků, nerozeznává mezi příporou a žebrem. Přípora stoupá podél zdi jako profilový prut, který přechází v žebro bez hlavice. Není tu přípory a žebra, odpadá představa tíže.*“⁷⁹⁵ Kapistrán dále rozvádí stavební umění: „*Gotika tedy zbavuje hmotu jedné z jejích nejpůvodnějších vlastností, pasivní tíže a vbásňuje do ní místo této živou aktivně působící energii.*“⁷⁹⁶ Tuto ukázkou jsem zde citoval se záměrem ilustrovat Kapistránovu schopnost vypravěče, kdy i ve svých odborných textech dokázal skloubit faktografii s velmi citovým vyprávěním. Je zajímavé, že tato vlastnost neunikla širšímu okruhu intelektuálů první republiky. Například v článku uveřejněném v časopise *Elán* uvádí M. Sukenikov svůj rozhovor s jakýmsi profesorem,⁷⁹⁷ který v této době mohl komitétu předkládat návrhy pro udělení Nobelovy ceny za literatury. V obsáhlém rozhovoru se tento nejmenovaný profesor zeptal Sukenikova: „*Kto je teraz najlepším štylistom zo žijúcich českých spisovateľov?*“⁷⁹⁸ Sukenikov mu na tuto otázku rychle a přesvědčivě odpověděl: „*Dr. Jan Kapistran – Vyskočil, katolícky historik.*“⁷⁹⁹ Vyskočil zde není hodnocen jako vědec historik, ale jako spisovatel a vypravěč, a to především pro svou košatost vyprávění a celkový přínos literatuře jako uměleckému žánru.

Protože rozsah této práce neumožňuje hlubší rozbor Kapistránových prací ani interpretaci jeho pojetí dějin, rozhodl jsem se předložit alespoň

⁷⁹⁵ Vyskočil, J., K.: *Arnošt z Pardubic a jeho doba*. Praha, Vyšehrad 1948, s. 461.

⁷⁹⁶ Vyskočil, J., K.: *Arnošt z Pardubic a jeho doba*. Praha, Vyšehrad 1948, s. 461.

⁷⁹⁷ Jméno tohoto profesora Sukenikov neuvádí.

⁷⁹⁸ Sukenikov, M.: *Čo rozhoduje při udeľovaní Nobelovej ceny*, in. *Elán* Mesačník pre literaturu a geniem Ročník VII., Praha november 1936, s. 3.

⁷⁹⁹ Sukenikov, M.: *Čo rozhoduje při udeľovaní Nobelovej ceny*, in. *Elán* Mesačník pre literaturu a geniem Ročník VII., Praha november 1936, s. 3.

základní charakteristiky zásadních textů z jeho díla.⁸⁰⁰ Především jeho nevydané práce,⁸⁰¹ které čekají k zpracování v archivech České republiky. Předpokládám, že se k tomuto tématu vrátím ve své další práci, která by se snažila odpovědět na otázku po koncepci dějin Jana Kapistrána Vyskočila.

⁸⁰⁰ Zásadní práce Jana Kapistrána Vyskočila uvádí i František Kutnar: Účast Minoritů na boji Ludvíka Bavora s papežem Janem XXII., 1927; Legenda blahoslavené Anežky a čtyři listy sv. Kláry, 1932; Blahoslavená Anežka Česká, 1933; Šest století kostela a kláštera u P. Marie Sněžné, 1947; Arnošt z Pardubic a jeho doba, 1940; Duchovní cesta ke Karlově universitě, 1948. Kutnar samozřejmě nezmiňuje nevydané práce. Viz Kutnar, František: Přehledné dějiny Českého a Slovenského dějepisectví II. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1977, s. 342.

⁸⁰¹ V národním archivu jsou v kartonu č. 75, mimo fascikly, uloženy dva rozsáhlé latinsky psané sešity z roku 1912, kde je uveden Jan Kapistrán Vyskočil. Bohužel nelze určit, zda je jméno uvedeno jako majitel, či autor. Pravěpodobně se jedná o výpisky z přednášek, které jsou psány v latinském jazyce. Jedná se o 310 stran textů k psychologii a 74 stran textu k logice. Z povahy textu předpokládám, že se jedná o studijní literaturu. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473 bez udání fasciklu.

6.1. BLAHOŠLAVENÁ ANEŽKA ČESKÁ, KULTURNÍ OBRAZ SVĚTICE XIII. STOLETÍ

Jak jsem už v úvodu k této kapitole představil, Kapistránův životopis Anežky Přemyslovny patří k jeho stěžejním dílům. Jedná se o rozsáhlou monografii,⁸⁰² která vyšla na začátku třicátých let⁸⁰³ 20. století. Blahoslavená Anežka je první rozsáhlejší historickou prací Jana Kapistrána Vyskočila, rozsahem je však kratší než později napsaný životopis Arnošta z Pardubic. Podobně jako v pozdější práci o Arnoštovi i tento životopis Kapistrán uvádí zasazením do širších souvislostí historické epochy, ve které Anežka působila, přičemž zdůrazňuje kulturu rytířskou jako směr, který byl záchranou pro nepřehledný politický vývoj 10. století.⁸⁰⁴ Již na první straně textu nás tak nenechá Kapistrán na pochybách, z jakých pozic jako autor vystupuje: „*Církev obrací divoké rytířstvo s jeho touhami po násilných a loupežných bojích k bojům proti nevěřícím Maurům ve Španělsku, v jižní Itálii a na Sicílii.*“⁸⁰⁵ Stranou ponechme samotné chování již „obráceného“ rytířstva k oněm „nevěřícím“ v cizích zemích. Pro tuto práci postačí konstatování jasných pozic Kapistrána jakožto především katolického historika. V úvodní kapitole Kapistrán neopomene zmínit i vznik františkánského řádu a samotné působení sv. Františka. Po krátkém úvodu se Kapistrán již plně věnuje českým zemím, respektive vládě Přemysla Otakara I. V další části popisuje Kapistrán i rodinné zázemí malé Anežky, její matky Konstancie a sourozenců. Následuje samotný život Anežky, kde Kapistrán klade důraz na její vychování v klášteře a přímé působení sv. Hedviky⁸⁰⁶ na mladou dívku.⁸⁰⁷ V několika následujících kapitolách

⁸⁰² Rozsah knihy je 324 stran textu a 20 obrazových příloh.

⁸⁰³ V knize je uveden rok 1933, ale v tiráži rok 1934.

⁸⁰⁴ Kapistrán zdůrazňuje rozpad centrální moci po oslabení Francie.

⁸⁰⁵ Vyskočil, Jan Kapistrán: Blahoslavená Anežka česká. Kulturní obraz světice XIII. století. Praha, Universum 1934, s. 9.

⁸⁰⁶ Hedvika, manželka Jindřicha I. kněžna ve Slezsku. Velmi vzdělaná a velmi zbožná, jak jí charakterizuje Kapistrán. Viz Vyskočil, Jan Kapistrán: Blahoslavená Anežka česká. Kulturní obraz světice XIII. století. Praha, Universum 1934, s. 57 – 58.

⁸⁰⁷ Viz Vyskočil, Jan Kapistrán: Blahoslavená Anežka česká. Kulturní obraz světice XIII. století. Praha, Universum 1934, s. 58 – 63.

Kapistrán připomíná i neúspěšné pokusy Anežku provdat a peripetie jejího světského života. Hlavní část této monografie je však věnovaná jejímu působení na poli náboženském, zdůrazněn je i velmi vřelý vztah k ideálům sv. Františka a přátelství, které pojilo Anežku se sv. Klárou. Vrchol pak nastává samotným vstupem Anežky do kláštera a jejím působením coby abatyše. Kapistrán zdůrazňuje její zakladatelskou a charitativní činnost, kterou popisuje jako naplňování ideálů sv. Františka a sv. Kláry, k nimž Anežka vzhlížela. Celé dílo je uzavřeno kapitolou, která mapuje snahu o Anežčino svatořečení, jež začala již nedlouho po její smrti. Připomíná slavné blahorečení Anežky v roce 1874⁸⁰⁸ a na samotný závěr dodává: „*Slavné prohlášení Anežky za světici, neboli kanonisace Anežčina se toužebně dosud čeká*⁸⁰⁹. *Kéž se tak stane brzy...*“⁸¹⁰ Stejně jako na samém začátku i zde Kapistrán jasně odkrývá své pozice a snad i důvod k psaní tohoto životopisu. Kapistrán ve všech svých dílech nezastírá své přesvědčení, nevystupuje jako nestranný pozorovatel, ale jasně deklaruje své motivy a stanoviska. Kniha obsahuje i obrazovou přílohu, která ilustruje Anežčin kult v českých zemích, jejími různými vyobrazeními od středověku až po nedávnou minulost.

Jan Kapistrán Vyskočil vydal ve stejné době i nový překlad nejstarší latinské legendy o blahoslavené Anežce a k němu přiložil i čtyři listy sv. Kláry, které sv. Klára adresovala právě Anežce. Jedná se o překlad nejstaršího dochovaného tzv. milánského rukopisu.⁸¹¹

O něco později než Jan Kapistrán Vyskočil se ve své práci Anežkou Přemyslovnou zabývala studentka Josefa Pekaře Jiřina Votočková-Joachimová. Studie této historičky byla vydaná v roce 1940 v rámci souboru historických prací nazvaném „Postavy české minulosti“, kolektiv autorů byl řízen Zdeňkem Kalistou, který také v doslovu této práce

⁸⁰⁸ Dekretem papeže Pia IX. Z 3. prosince 1874. Viz Vyskočil, Jan Kapistrán: Blahoslavená Anežka česká. Kulturní obraz světice XIII. století. Praha, Universum 1934, s. 307.

⁸⁰⁹ Anežka byla svatořečená papežem Janem Pavlem II. až v 12. listopadu 1989.

⁸¹⁰ Viz Vyskočil, Jan Kapistrán: Blahoslavená Anežka česká. Kulturní obraz světice XIII. století. Praha, Universum 1934, s. 307.

⁸¹¹ Viz Vyskočil, Jan Kapistrán: Legenda blahoslavené Anežky a čtyři listy sv. Kláry. Praha, Universum, 1933 (v tiráži uvedeno 1934).

uvádí: „*Text sám pak je dnes – vedle před lety vyšlé monografie Vyskočilovy – jistě nejzávažnější prací, kterou o sestře krále Václava I. máme, vynikaje nad to i tím, že podává svůj obraz se stanoviska vskutku vědecky nejnovějšího, opřené o badatelské výsledky z posledních let.*“⁸¹²

Samotná práce Jiřiny Votočkové-Joachimové má ryze vědecký charakter, jak poznamenává v doslovu i Kalista,⁸¹³ obsahuje tak příslušně rozsáhlý poznámkový aparát. Autorka se ve své práci zaměřila kromě samotného života Anežky především na založení kláštera na Františku a na její působení v rámci minoritské řehole. Především z poznámkového aparátu je zřejmé, že autorka hojně využívala i dřívějších studií Jana Kapistrána Vyskočila.

Dalším životopiscem Anežky Přemyslovny byl Vlastimil Kybal. V emigraci v roce 1955 napsal její monografii. Značná část této knihy, vydané v roce 2001 pod názvem *Svatá Anežka Česká*, je věnovaná i kultu Anežky Přemyslovny a jejímu obrazu v různých epochách našich dějin. Zajímavou součástí textu Vlastimila Kybala jsou především části, kde autor rozebírá odraz Anežky ve starším františkánském dějepisectví a rozebírá jednotlivé legendy o Anežce. Monografie si zachovává odborný ráz i přes ztížený přístup k pramenům, způsobený emigrací autora, který aktivně pracoval i s publikací Jana Kapistrána Vyskočila.

Osobností Anežky Přemyslovny se hlouběji zabýval i již zmiňovaný Zdeněk Kalista, který uveřejnil svou studii *Blahoslavená Anežka Přemyslovna v souboru prací nazvaném Královny, kněžny a velké ženy české*⁸¹⁴, z roku 1941. V rámci tohoto širokého díla předních historiků dané epochy⁸¹⁵ popisuje Kalista Anežku Přemyslovnu jako součást měnicí se Evropy, ve které: „...*nad kultem hrubé síly, který byl domovem v starší*

⁸¹² Votočková-Joachimová: *Anežka Přemyslovna*. Praha, Českomoravský Kompas 1940, s. 130.

⁸¹³ Viz Votočková-Joachimová: *Anežka Přemyslovna*. Praha, Českomoravský Kompas 1940, s. 129 – 130.

⁸¹⁴ Viz Stloukal, Karel (redig.): *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha, Vilímek 1940, 592 s.

⁸¹⁵ Vedle Zdeňka Kalisty přispěli do této knihy například Josef Šusta, Václav Chaloupecký, Albert Pražák a mnoho dalších.

společnosti západoevropské, nabývá stále více a více převahy kult síly mravní, který ženě dopřává daleko více místa...⁸¹⁶. Kalista zdůrazňuje Anežčinu houževnatost a vyzdvihuje ji jakožto samostatnou osobnost a dodává: „Je to jeden z nejmohutnějších zjevů ženy v naší minulosti vůbec, ...⁸¹⁷. Především s ohledem k datu prvního vydání této publikace je zajímavý i dovětek: „...který svou mocnou mravní silou může být povzbuzením nejen pro jednotlivce, budujícího svůj vnitřní život, ale i pro celý národ, hledající svoje já...⁸¹⁸“.

Další monografie, která byla o Anežce Přemyslovně napsaná, je práce teologa Jaroslava Polce, který podává obraz této ženy v knize Světice Anežka Přemyslovna⁸¹⁹. Kniha předkládá jakýsi souhrn poznatků o Anežce, přičemž se soustřeďuje především na působení Anežky v rámci minoritské řehole.

V rámci celé řady odborných článků a kratších studií, které o Anežce v průběhu let vznikaly, je myslím záhodno vzpomenout i práci Jaromíra Mikulky Anežka Přemyslovna, která byla vydaná v roce 1988 v edici Slovo k historii⁸²⁰, nebo příspěvek Jaroslava Čechury v tzv. Královské trilogii⁸²¹ s názvem Nejmladší světice. Toto samozřejmě není celkový výčet prací, které se zabývají postavou Anežky Přemyslovny, ale pouze jakýsi nástin daného tématu. Žádný historik, který se zabývá našimi středověkými dějinami, se této osobnosti nevyhne, objevuje se tak v celé řadě mediavelistických studií.

⁸¹⁶ Kalista, Zdeněk: Blahoslavená Anežka Přemyslovna, in Stloukal, Karel (redig.): Královny, kněžny a velké ženy české. Praha, Vilímek 1940, s. 86.

⁸¹⁷ Kalista, Zdeněk: Blahoslavená Anežka Přemyslovna, in Stloukal, Karel (redig.): Královny, kněžny a velké ženy české. Praha, Vilímek 1940, s. 94.

⁸¹⁸ Kalista, Zdeněk: Blahoslavená Anežka Přemyslovna, in Stloukal, Karel (redig.): Královny, kněžny a velké ženy české. Praha, Vilímek 1940, s. 94.

⁸¹⁹ Viz Polc, Jaroslav: Světice Anežka Přemyslovna. Praha, česká katolická charita 1988, 165 s.

⁸²⁰ Viz Mikuka, Jaromír: Anežka Přemyslovna: Slovo k historii: Sešity k poznání národní minulosti. Praha, Melantrich 1988, 40 s.

⁸²¹ Viz Čechura, Jaroslav a kol.: Královská trilogie. Ženy a milenky českých králů. Muži a milenci českých královen. Děti a levobočci českých králů. Praha, Rybka 2002, 599 s.

6.2. ARNOŠT Z PARDUBIC A JEHO DOBA

Druhá Kapistránova monografie vyšla o několik let později v roce 1947.⁸²² Pracoval na ní v nucené přestávce své pedagogické činnosti, která byla způsobena nacistickou okupací.⁸²³ Samotná kniha svým rozsahem⁸²⁴ předčí starší monografii věnovanou Anežce. Důvod, proč si Kapistrán vybral pro svou nejrozsáhlejší práci osobnost prvního pražského arcibiskupa, vidím především v Kapistránově chápání víry a náboženského života, který má být zaměřen na praktické působení ve prospěch svého okolí. Tento faktor jistě Arnošt z Pardubic splňoval a troufám si tvrdit, že i Jan Kapistrán Vyskočil naplňoval svou pedagogickou práci.

Podobně jako u své „Anežky“ i zde začíná Kapistrán širším popisem situace v Čechách, přičemž za počátek svého vyprávění volí příchod věrozvěstů na Moravu za vlády Rostislava. Dále popisuje vývoj církve u nás od založení biskupství, přes mnohé pokusy o jeho povýšení na arcibiskupství, především válečnou výpravu Břetislava a další snahy Spytihněva, Přemysla Otakara I. i Přemysla Otakara II. Přes rozbor evropských dějin, respektive sporů mezi papežem a císařstvím v 13. a 14. století popisuje i bouřlivou dobu vzniku arcibiskupství v Praze a biskupství v Litomyšli. Následuje už samotný text, který analyzuje život i dílo Arnošta z Pardubic, v rámci kterého je vložen překlad i latinský originál poznámek Arnoštových. Ve svém textu se Kapistrán zaměřil především na Arnoštovu snahu o reformování celého fungování církve u nás a jeho postup při organizování života ve své diecézi, přičemž rozebírá různá arcibiskupova nařízení a změny, které provedl ve svém úřadě. V reformě církevních záležitostí postupoval Arnošt v souladu s reformou světských záležitostí, o

⁸²² František Kutnar uvádí rok 1940. Viz Kutnar, František: Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví II. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1977, s. 342. Ve stejné době pracoval na životopise Arnošta z Pardubic i Václav Chaloupecký, který při psaní vycházel ze své přednášky pro Společnost přátel starožitností z roku 1940. Viz předmluva v jeho studii (Chaloupecký, Václav: Arnošt z Pardubic – první arcibiskup pražský (1346 – 1364) 2. dopl. a rozš. vyd. Praha, Společnost přátel starožitností 1946, 162 s.).

⁸²³ Viz příslušná kapitola v této práci.

⁸²⁴ Kniha čítá 548 stran textu, se 116 stranami poznámkového aparátu. Viz Vyskočil, Jan Kapistrán: Arnošt z Pardubic a jeho doba. Praha, Vyšehrad 1948.

miž usiloval jeho přítel Karel IV., a která má svůj vrchol v nepřijaté „Majestas Carolina“ z roku 1348. Ostatně vztahu Arnošta a Karla IV. se Kapistrán věnuje v samostatné kapitole. V knize je připomenut i Arnoštův význam v zahraničí a v samém závěru je rozebírán životopis Arnošta z Pardubic sepsaný Bohuslavem Balbínem ze 17. století. Tento životopis byl dle Kapistrána psán za účelem jakéhosi očištění Čech a Čechů, protože: „*Doba autorova (B. Balbína) byla dobou hlubokého ponížení českého národa a všeho českého, jakožto poskvrněného příhanou kacířství, rebelie, všeho, co s českým jménem souviselo.*“⁸²⁵ Balbín tak chtěl podle Kapistrána očistit češství samotnými dějinami Čech.

Osobně myslím, že Arnoštův životopis je vrcholem Kapistránovy tvorby, a to jak z hlediska širě prostudovaných pramenů v tomto spise použitých, tak především z hlediska širě záběru, neboť dané téma nepopisuje pouze z pozic politických, či církevních, ale zastavuje se u umění výtvarného, sochařského a hudebního. Od katolického duchovního bychom očekávali, že bude vnímat křesťanství ze zorného úhlu pohledu, který by mohl být jeho vírou poněkud zúžen, ale Kapistrán si uvědomuje širší souvislosti významu křesťanství i z hlediska politického a státoporného, které zdůrazňuje především u panování Rostislava.⁸²⁶ I tato Kapistránova schopnost jakéhosi nadhledu, která není vždy samozřejmá, dodává monografii ucelenější a ryze vědecký charakter.

Není jistě náhoda, že ve stejné době, kdy Kapistrán pracuje na této knize, se na osobnost Arnošta z Pardubic zaměřil i jiný autor, Václav Chaloupecký. Osobně si myslím, že samotná existence protektorátu Čechy a Morava nabádala k hlubšímu studiu národních dějin a hledání kořenů české, potažmo československé státnosti. Svým rozsahem se Chaloupeckého práce Kapistránově monografii nevyrovná, ostatně jak sám autor uvádí, šlo pouze o jakousi rozšířenou přednášku.⁸²⁷ Prvního vydání se kniha dočkala ještě za

⁸²⁵ Vyskočil, Jan Kapistrán: Arnošt z Pardubic a jeho doba. Praha, Vyšehrad 1948, s. 519.

⁸²⁶ Viz Vyskočil, Jan Kapistrán: Arnošt z Pardubic a jeho doba. Praha, Vyšehrad 1948, s. 7.

⁸²⁷ Viz předmluva ve studii Václava Chaloupeckého [Chaloupecký, Václav: Arnošt z Pardubic – první arcibiskup pražský (1346 – 1364). Praha, Společnost přátel starožitností 1941, 107 s.].

protektorátu v roce 1941, po skončení války byla monografie Chaloupeckého vydána ještě jednou, tentokrát však byla značně rozšířena: „...oněmi částmi, jejichž vydání za německé okupace bylo nepřípustné.“⁸²⁸ Zatímco Jan Kapistrán Vyskočil popisuje možná až příliš obsáhle dějinné pozadí vzniku arcibiskupství, tak Václav Chaloupecký popisuje pouze bezprostřední události z Arnoštova života. Životopis Arnošta z Pardubic psaný Václavem Chaloupeckým celkově působí jako práce určená širší veřejnosti, především svým rozsahem a absencí poznámkového aparátu. Za velmi přínosný považuji Chaloupeckého rozbor pramenů a literatury v samotném závěru studie, kde se mimo jiné dozvídáme i fakt, že Chaloupecký o vznikající práci Jana Kapistrána Vyskočila v době přípravy této studie nevěděl: „Vědecky založeného životopisu Arnošta z Pardubic dosud nemáme. Stará Vita Arnesti, vydaná r. 1664 B. Balbinem v jeho sbírce *Miscellanea historica*, dec. I. lib. IV. str. 80 n., přirozeně již zdaleka nemůže vyhověti potřebám naší doby.“⁸²⁹

V nedávné době se životu a dílu Arnošta z Pardubic věnoval sborník příspěvků z odborné konference konané v Pardubicích v roce 2004⁸³⁰.

Ze současných autorů se životem prvního pražského arcibiskupa soustavně zabývá především Zdeňka Hledíková, která v nedávné době vydala svůj životopis Arnošta z Pardubic⁸³¹. Tématem se Hledíková také zabývá společně s Janou Zachovou v překladu nově nalezeného Arnoštova životopisu od Valentina Krautwalda. V úvodní studii Zdeňky Hledíkové k zmíněnému překladu je vyzdvížen hlavní přínos Krautwaldova životopisu

⁸²⁸ Chaloupecký, Václav: Arnošt z Pardubic – první arcibiskup pražský (1346 – 1364). 2. dopl. a rozš. vyd. Praha, Společnost přátel starožitností 1946, předmluva.

⁸²⁹ Chaloupecký, Václav: Arnošt z Pardubic – první arcibiskup pražský (1346 – 1364). Praha, Společnost přátel starožitností 1946, s. 105 - 106.

⁸³⁰ Arnošt z Pardubic (1297 – 1364). Osobnost – okruh – dědictví. Postać – środowisko – dziedzictwo. Redakce Lenka Bobková – Ryszard Gładkiewicz – Petr Vorel, Wrocław – Praha – Pardubice 2005.

⁸³¹ Hledíková, Zdeňka: Arnošt z Pardubic – Arcibiskup, zakladatel, rádce. Praha, Vyšehrad 2008, s. 352.

Arnošta z Pardubic, který předkládá dvanáct zázraků: „...k nimž došlo u Arnoštova hrobu v kostele v Kladsku...“.⁸³²

Vraťme se však ke stěžejní práci Zdeňky Hledíkové z roku 2008, kterou nazvala Arnošt z Pardubic – Arcibiskup, zakladatel, rádce. Jedná se o ucelený životopis tohoto muže, přičemž autorka čerpala z prací Chaloupeckého i Jana Kapistrána Vyskočila. V úvodu ke své monografii kriticky hodnotí práci Jana Kapistrána: „*Faktograficky je to dosud bohatý zdroj poznatků – chybí mu však vlastní historické zvládnutí a zpracování tématiky.*“⁸³³ Rozsahem je práce Zdeňky Hledíkové přijatelnější pro současné čtenáře, přičemž se na některých místech odvolává i na podrobnější zpracování Jana Kapistrána Vyskočila. Celkově působí kniha Hledíkové jako velmi kvalitní odborná monografie. Vyskočilovo zpracování však podává podrobnější výklad s důrazem na formování církevní společnosti v našich zemích. Kromě těchto monografií se samozřejmě zabývala Arnoštem z Pardubic celá řada dalších autorů v rámci odborných článků nebo jako součást monografií o Karlu IV.⁸³⁴

⁸³² Hledíková, Zdeňka; Zachová, Jana: Život Arnošta z Pardubic podle Valentina Krautwalda. Pardubice, Východočeské muzeum v Pardubicích; Historický klub 1997, s. 15.

⁸³³ Hledíková, Zdeňka: Arnošt z Pardubic – Arcibiskup, zakladatel, rádce. Praha, Vyšehrad 2008, s. 8.

⁸³⁴ Sluší se připomenout alespoň práci Jiřího Spěváčka Karel IV. – Život a dílo; 1316 – 1378.

6.3. ČESKÉ DĚJINY

Mezi nevydané práce Jana Kapistrána Vyskočila patří i kompletní České dějiny, který (zčásti strojopis a z části rukopis)⁸³⁵ je uložen v archivu františkánského kláštera u Panny Marie Sněžné. Kapistrán své dějiny psal pravděpodobně kolem roku 1937 a 1938.⁸³⁶ Samotný text obsahuje 611 stran, přičemž za začátek jeho dějin Čech je zvolena vláda Mojmíra jakožto prvního knížete, který nebránil rozmachu křesťanství.

I v tomto textu nás Kapistrán ihned seznamuje se svým výchozím stanoviskem, když popisuje, že: „*Historie začíná teprve tam, kde začíná kultura a vzdělanost národů, dříve barbarických, totiž křesťanstvím.*“⁸³⁷ Již z této věty je čtenáři zcela jasná pozice vypravěče našich dějin, úzce spjatá s křesťanskou vírou, jak tomu bylo i u prací předešlých.

Ve svých Českých dějinách se Kapistrán nevyhýbá žádnému z údobí, které obsáhne časové období od vlády Mojmíra až do první poloviny 20. století. V textu je podrobně vyloženo působení Cyrila a Metoděje, a to i s politickými a náboženskými následky, které tato misie vyvolala. U líčení života a smrti sv. Václava se zastavuje i u různých pohledů odborníků na tuto osobnost.⁸³⁸

Myslím, že pro účel této práce by bylo zbytečné popisovat jednotlivé kapitoly z Českých dějin obsažené v tomto Kapistránově díle. Zastavím se pouze u některých období, která jsou zajímavým způsobem v díle popsána. Především období husitství a stavovského povstání v 17. století, jejichž interpretace prošla v našich dějinách několika veletoci a jejichž popis jednotlivými historiky se značně liší.

Kapistrán vystupuje z pozice katolického historika a již tento fakt nám předestírá jeho interpretaci těchto dvou období. Nesmíme však zapomínat,

⁸³⁵ Většina textu je psána na stroji, některé kapitoly jsou ještě v původním rukopise.

⁸³⁶ V textu se objevují ručně psané poznámky s daty, například s. 329 nebo s. 121.

⁸³⁷ Archiv u františkánského kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (Vyskočil, Jan Kapistrán: České dějiny, s. 1).

⁸³⁸ Sv. Václav především jako křesťan, zato slabší panovník (Pekař) a sv. Václav jako zdatný státník (Kalousek, Novotný, Slavík) Viz Archiv u františkánského kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (Vyskočil, Jan Kapistrán: České dějiny, s. 112 – 124).

že většinu života prožil v Československé republice žijící z odkazu Jana Husa,⁸³⁹ což jistě mělo nemalý vliv na celkové chápání dějin. Jan Hus dle Kapistrána často nekriticky přejímal starší autory, především pak Johna Wicklifa,⁸⁴⁰ ale Kapistrán nechápe Husa absolutně negativně a přiznává mu snahu o nápravu špatného stavu tehdejší církve, který byl spouštěčem pro různá radikální opravná hnutí: „*Co však značně poškozovalo i mravní stav kněžstva před dobou Husovou byly neutěšené poměry v ohledu sociálním.*“⁸⁴¹ Důležitým faktem ale zůstává, že kritika bohatství církve se snesla na hlavu všech katolických duchovních, kteří však za bohatství několika málo představitelů církve nemohli. Kapistrán také podotýká, že v době Husově už bohatství církve bylo spíše minulostí.⁸⁴²

Pro Husův fatalismus a radikalismus mluví v souvislosti s ním o: „*...kacířství a sektářství v němž neomylnické lpění na vlastních názorech, domněle vyvozených z Písma sv. nebo z rozumu, jest hlavní složkou, a jež jest tím nebezpečnější, čím jest v něm méně vzdělanosti a náboženského rozhledu. Hus jest na nejlepší cestě k němu.*“⁸⁴³ Svě chápání Jana Husa nejlépe Kapistrán odhaluje v kapitole o Husově osobnosti a činnosti: „*Hus ponořil se ve studium spisů Wiklifových a v něm utonul. Chtěl bráti z Wiklifa jen dobré věci, jichž v něm nalézal hojnost, ale neměl theologického rozhledu, aby nauky ty promyslíl do důsledků, a proto neznamenal,*⁸⁴⁴ *že se po nakloněné rovině sune do propasti jeho bludů.*“⁸⁴⁵

Janu Husovi se Jan Kapistrán věnuje velmi obšírně, z jeho 611 stran textu Českých dějin, je mu věnováno celých sto stran.⁸⁴⁶ Samotný rozsah

⁸³⁹ Ve smyslu chápání dějin T. G. Masaryka.

⁸⁴⁰ Viz Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury (Vyskočil, Jan Kapistrán: České dějiny, s. 250).

⁸⁴¹ Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury (Vyskočil, Jan Kapistrán: České dějiny, s. 258).

⁸⁴² Viz Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury (Vyskočil, Jan Kapistrán: České dějiny, s. 259).

⁸⁴³ Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury (Vyskočil, Jan Kapistrán: České dějiny, s. 294 – 295).

⁸⁴⁴ Pravděpodobně se zde jedná o překlep a má zde být slovo „nezaznamenal“.

⁸⁴⁵ Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury (Vyskočil, Jan Kapistrán: České dějiny, s. 349).

⁸⁴⁶ Pouze učení Jana Husa se Kapistrán věnuje na stranách 256 – 356.

těchto kapitol ukazuje na Kapistránovo přesvědčení o nutnosti jaksi se vypořádat s odkazem tohoto zásadního muže v dějinách našich zemí. Jedná se o zajímavý dokument, který ilustruje vnímání tohoto období katolickými intelektuály první republiky.

Co se týče bouřlivého období 17. století, zde se Kapistrán omezil na popis průběhu třicetileté války a k samotné rekatolizaci uvádí jakousi obhajobu jezuity Koniáše, který v obecném povědomí platil a dosud převážně platí za ničitele českých knih. Kapistrán zdůrazňuje Koniášovy misie, kde: „...někdy kázal pětkrát denně. Nejvíce si práce dával Koniáš na misijích s prohlížením knih. Některé jen opravil, v jiných závadná místa začernil, z jiných vytrhl list. Knihy celé nasáklé bludem páčil.“⁸⁴⁷ K pálení knih Kapistrán zdůrazňuje, že žádná nebyla ztracena úplně, nýbrž uchovány v klášterních karcerech.⁸⁴⁸

Jako řeholník se samozřejmě při svém líčení dějin zastavil u rušení klášterů a omezování moci řeholních společenství za císaře Josefa II.⁸⁴⁹

Velmi zajímavá je poslední kapitola Kapistránových dějin, která se věnuje vzniku Československé republiky, a dobře tak ilustruje náhled katolického duchovního na průběh a důsledky tohoto zvratu v dějinách Čech. Duchovní krize, která dle Kapistrána zahalila mladou republiku, vznikala ještě před začátkem světové války, kdy bylo rozšiřováno učení materialismu: „...jenž popírá jakýkoliv nadpřirozený život, zbavuje člověka všech náboženských a mravních závazků a tak jej klade na roveň nerozumným tvorům.“⁸⁵⁰ Je zajímavé, že tu Kapistrán propojuje náboženství s mravností, vnímal tak mravnost v úzkém spojení s náboženstvím, ale z dějin nám je zřejmé, že mravnost může existovat bez náboženství a co víc, často i náboženství, bez mravnosti. Rozbor Kapistránova myšlení, respektive pohledu na dějiny však žádá širší rozbor, kterým se tato práce

⁸⁴⁷ Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury (Vyskočil, Jan Kapistrán: České dějiny, s. 544 – 545).

⁸⁴⁸ Místa uložení zakázaných knih, jakási vězení.

⁸⁴⁹ Viz Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury (Vyskočil, Jan Kapistrán: České dějiny, s. 568 – 578).

⁸⁵⁰ Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury (Vyskočil, Jan Kapistrán: České dějiny, s. 601).

primárně nezabývá.⁸⁵¹ Nechci zde předkládat obširnou analýzu náhledu Kapistrána na Československou republiku, který se odlišuje od obecného povědomí o této době, jež většinou přijímáme s naprostou samozřejmostí. Tento text je ale natolik zajímavý, že jej uvádím jako součást příloh. Jen upozorním, že Kapistrán v textu zdůrazňuje rozpoutání nenávisti ke katolíkům po říjnovém převratu.

Nemyslím, že by bylo přínosné v této práci připomínat jednotlivá zpracování národních dějin různými historiky, protože srovnání jednotlivých konceptů v takto širokém tématu by náleželo spíše samostatné studii. Proto zde neuvádím souborné práce jiných autorů.

Ukončím toto stručné představení nevydané knihy Jana Kapistrána Vyskočila větou, která, myslím, věrně ukazuje postoje, východiska i názory, s nimiž vystupoval, a která ho jistě v jeho činnosti podporovala, ale z vědeckého hlediska i omezovala: „*Jest si přáti jen, aby bylo dáváno vždy, co je republiky republice, ale také, co je Božího Bohu!*“⁸⁵²

⁸⁵¹ Právě rozbor Kapistránovy koncepce dějin je téma mé zamýšlené další práce.

⁸⁵² Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury (Vyskočil, Jan Kapistrán: České dějiny, s. 611).

6.4. DĚJINY FILOSOFIE

Kapistránovy Dějiny filosofie patří také k jeho nevydaným textům, k dispozici je pouze strojem psaný rukopis uložený v Národním archivu v ulici Milady Horákové.⁸⁵³ Není úplně zřejmé, kdy Kapistrán tento text psal, jistě jej psal po roce 1937, protože v poslední kapitole zmiňuje smrt T. G. Masaryka v roce 1937. Osobně se přikláním, že Dějiny filosofie psal během války, nebo těsně po ní, což mohl být i důvod pro její nevydání. Samotná práce není tak rozsáhlá⁸⁵⁴ jako nevydané České dějiny, ale svým záběrem pokrývá prakticky celé období dějin filosofie. Přičemž se v krátkosti zabývá i orientální filosofií Číny, Indie, a dokonce se nevyhýbá ani tématu filosofie islámu,⁸⁵⁵ ale stěžejní část je věnována samozřejmě myšlenkovým proudům západní civilizace.⁸⁵⁶ V krátkosti se zastavuje u filosofie starověkého Řecka.

Největší pozornost však věnuje Kapistrán filosofii středověku a zvláště schoastické tradici, přičemž stěžejní osobností, která je zde představena, je Jan Duns Scotus,⁸⁵⁷ kterým se zabýval již při své disertaci.

V úvodu ke kapitole o středověké filosofii jasně dokládá svůj myšlenkový základ, ze kterého vystupuje: „*Svět před Kristem a svět po Kristu, filosofie před Kristem a filosofie po Kristu: Toť správné rozdělení dějin světových stejně jako filosofie. Vtělená moudrost Božská přinesla nový život pokleslému pokolení lidskému, nový život mravní, jenž úžasem naplnil pohanstvo...*“⁸⁵⁸ Z této ukázky jasně vystupuje Kapistránovo rozdělení dějin, i když dodává: „*...nový život myšlenkový, jenž opravil a doplnil myšlenky antické.*“⁸⁵⁹ Kapistrán tak nepovažuje vše nekřesťanské, tedy pohanské, za apriori špatné, na to byl příliš vzdělán. Pohanské tradici

⁸⁵³ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 5.

⁸⁵⁴ Strojem psaný text čítá 167 stran. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 5.

⁸⁵⁵ Jako součást výkladu o středověké filosofii. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 5 (Dějiny filosofie, s. 67).

⁸⁵⁶ Včetně rozboru filosofického myšlení v Judaismu. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 5 (Dějiny filosofie, s. 69).

⁸⁵⁷ Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 5 (Dějiny filosofie, s. 93 – 102).

⁸⁵⁸ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 5 (Dějiny filosofie, s. 20).

⁸⁵⁹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 5 (Dějiny filosofie, s. 20).

přisuzuje značný díl v myšlenkovém pokroku lidstva, ale myšlenky antických filosofů mohlo dle Kapistránova chápání plně rozvinout teprve učení křesťanských myslitelů raného středověku.

Kromě středověkých filosofů samozřejmě Kapistrán popisuje dílo učenců novověku od renesance až po první polovinu 20. století. Zvláště se věnuje filosofii Masaryka, kterou také celý svůj text končí. Samostatně je Masaryk uveden hlavně s ohledem na to, že: „...*je nejen filosofem, nýbrž mužem činu a dějin, jemuž filosofie nebyla oborem, nýbrž ukazovala mu cestu k praxi.*“⁸⁶⁰ Kromě základních tezí masarykovského humanismu a zdůraznění ideálu demokracie Kapistrán zmiňuje i jeho filosofii dějin, která se projevila ve slavném sporu s prof. J. Pekařem a vešla do širšího povědomí pod názvem „Spor o smysl českých dějin“. Kapistrán v líčení tohoto sporu zachovává neutrální stanovisko, přičemž pouze zmiňuje hlavní rozpory v myšlení Masaryka a Pekaře: „*Československé obrození je dle něho (Masaryka) uvedeno tímž náboženským ideálem jako bratrství. Naproti tomu prof. Pekař, aby vystihl význam katolíků, zvláště jesuitů jako národní obrození, zdůrazňuje ideu národní odlišnosti jako vedoucí ideu českých dějin bez ohledu na její kulturní obsah. Pekař také proti Masarykově hypotéze o kontinuitě v dějinách zdůrazňuje diskontinuitu ději dle vzoru německých filosofů a zvláště dobové individuality /doba gotická atc./.*“⁸⁶¹ Sám Kapistrán nám zde nepředkládá jakékoli sympatie k jednomu či druhému názoru, ale s ohledem k dalším jeho textům i samotným pozicím, ze kterých vystupuje, si troufám tvrdit, že Pekařova koncepce mu byla o poznání bližší, už pro jeho uznávání historických zásluh katolíků v našich dějinách. Podobně jako u rozboru Kapistránových Českých dějin a s ohledem ke konceptu mé práce zde nebudu připomínat další autory, kteří se zabývali a zabývají tak širokým tématem, jako jsou dějiny filosofie.

⁸⁶⁰ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 5 (Dějiny filosofie, s. 166).

⁸⁶¹ NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473, fasc. 5 (Dějiny filosofie, s. 167).

6.5. DĚJINY PAPEŽŮ

V národním archivu leží uchovaný i jiný, tentokrát nedokončený spis, který se zabývá dějinami papežů. Jedná se o velmi obsáhlý text,⁸⁶² který podrobně popisuje události úzce spjaté s papeži a papežstvím. Text je sice psán na stroji, ale četné, rukou psané poznámky naznačují, že se nejedná o zamýšlenou finální verzi. Pravděpodobně tento text, nebo alespoň jeho část psal Kapistrán při své internaci v želivském klášteře,⁸⁶³ jak už bylo zmíněno v kapitole, která se zabývá tímto údobím jeho života, při psaní také z části čerpal ze svých přednášek na fakultě.⁸⁶⁴

Kapistránovy dějiny papežů začínají až obdobím renesance, které je velmi podrobně vylíčeno včetně představitelů literatury a umění. Kapistrán zde neopomíná zdůraznit, že většina renesančních myslitelů sice čerpala inspiraci v antice, ale přitom pevně stála na pozicích křesťanství. V další části pak rozebírá dobu, kdy byl Řím papeži opuštěn, a charakterizuje ji samozřejmě jako období úpadku a poklesu papežské moci, i když rázně zdůrazňuje i fakt, že ne každý papež sídlící v Avignonu byl nutně závislý na králi Francie.

V následující kapitole popisuje Kapistrán průběh a příčiny velikého schizmatu, které začalo volbou druhého papeže Klementa VII. oproti Urbanu VI.,⁸⁶⁵ a začátky „bludařských hnutí“, jež vznikala i díky roztržitému církve. Otázku schizmatu uzavírá v kapitole o jednání v Pise a Kostnici, které bylo pro budoucí vývoj v našich zemích zásadní.

Další část knihy se věnuje obnovování papežské moci a pozic katolické církve. Otázka Jana Husa a husitského hnutí je zde zmíněna pouze okrajově, protože celý text se zabývá především životem a dílem jednotlivých papežů,

⁸⁶² Text má 891 stran. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 76, inv. č. 2473, fasc. 6 (Dějiny papežů).

⁸⁶³ Viz Kubíček, Inocenc OFM: Vzpomínky Inocence Kubíčka – 9, in Poutník, Arathorn 10/2005, s. 30.

⁸⁶⁴ V záhlaví názvu titulu, je uvedeno, že se jedná o doplněný text z přednášek. Viz NA, Odd. 1, ŘF, kart. 76, inv. č. 2473, fasc. 6 (Dějiny papežů).

⁸⁶⁵ Je zajímavé, že zde Kapistrán kritizuje papeže Urbana VI. za jeho přílišnou tvrdost a neústupnost, což mimo jiné nakonec vedlo ke vzpouře části kardinálů. NA, Odd. 1, ŘF, kart. 76, inv. č. 2473, fasc. 6 (Dějiny papežů, s. 149 – 173).

popřípadě politickými spory v centru církve. V rámci samotných dějin však popisuje i stavitelské umění a umění všeobecně podporované, především papežem Mikulášem V. Neopomněl připomenout i nebezpečí z východu, symbolizované především pádem Cařihradu.

I když v názvu tohoto spisu čteme Dějiny papežů, jedná se spíše o popis papežství v rámci období renesance.⁸⁶⁶ Spis je zakončen volbou kardinála Piccolominiho na papežský stolec.⁸⁶⁷ S největší pravděpodobností se tak jedná pouze o zlomek zamýšleného díla, přičemž nám ale Kapistrán podává ucelený obraz tzv. renesančních papežů a popisuje zajímavý, často vyostřený vztah katolické církve s renesančními umělci, především spisovateli.

Kapistrán si uvědomoval důležitost renesance pro dějiny lidstva a také pro dějiny samotné církve, dějiny papežů jsou tak zajímavou sondou do katolického chápání renesanční doby s odstupem několika staletí.

⁸⁶⁶ Dějiny papežství jsou odborně zpracovány v nepřehledném množství vědeckých prací, jejich představení nebo srovnání s Kapistránovým textem, by náleželo hlubší studii, která by narušila koncept této práce.

⁸⁶⁷ Aeneas Silvius Piccolomini, zvolen papežem 1458 jako Pius II.

7. ZÁVĚR

Na předcházejících stránkách jsem chtěl popsat život pozapomenutého historika Jana Kapistrána Vyskočila. Záměrně jsem se nesnažil příliš jej komentovat či hodnotit, neboť myslím, že z hlediska primárního výzkumu je vhodnější zachovávat si určitý odstup. V této práci jsem se zabýval především jeho životem, který dosud nebyl zpracován, a chtěl jsem tak zaplnit bílé místo české historiografie.

Jan Kapistrán Vyskočil patřil k nejvýznamnějším představitelům českého meziválečného františkánství. Pro provincii znamenalo jeho působení veliký přínos jak z hlediska organizačních záležitostí, tak i z hlediska celkového povznesení úrovně vzdělanosti řeholníků. Z hlediska organizačního se Kapistrán zasloužil především o obnovení a rozvoj františkánského konventu v Kroměříži, který se stal jeho zásluhou důležitou součástí provincie a centrem vzdělanosti pro všechny františkány. Kromě budování samotného konventu měl Kapistrán i značnou zásluhu na stavbě nové budovy pro františkánský juvenát. S ohledem na fungování celého františkánského řádu u nás byl Kapistrán především organizátor, který kladl důraz na vzdělání a v tomto smyslu zajišťoval zahraniční studijní mise pro mladé řeholníky, kteří tak měli později obstát v republice jako odborníci v nejrůznějších oborech činností.

Celkem čtyřikrát byl také zvolen provinciálem českomoravské provincie a jako takový stál v čele františkánů v období vzniku Československé republiky, kdy se všichni katolíci vyrovnávali s novými podmínkami pro fungování církevních institucí u nás a museli čelit značnému tlaku veřejnosti i nově vzniklých úřadů. Kapistrán stál v čele řádu i v kritických letech změny politické orientace Československé republiky po roce 1948, a čelil tak všem následkům, které i tato změna představovala. Únorový převrat zažil ve svém pokročilém věku a snad i proto nedokázal příliš reagovat na rychle se měnící stav společnosti. Pravděpodobně i

s jakousi odevzdaností přijímal samotnou internaci v želivském klášteře po Akci K a i pozdější život jako důchodce v pražském bytě.

Jan Kapistrán Vyskočil při svém vysokoškolském studiu navštěvoval přednášky nejvýznamnějších odborníků té doby, kteří působili na Karlově univerzitě. Studium na Filosofické fakultě mu poskytlo tolik potřebný odstup od církevního vzdělání a snad i díky tomu jeho práce získává širší platnost a nepodléhá pouze úzkému pojetí chápání dějin. Kromě vzdělání historického získal i filosofický základ pro svou vědeckou činnost, a snad i proto ve svých publikacích proniká do tématům, kterým se věnoval v celé šíři a hloubce.

Značnou část svého života věnoval vyučování na různých stupních škol, snažil se tak naplňovat svou představu o nutnosti vzdělání a významu vědění pro člověka, které sám předával svým studentům. Kapistrán vyučoval na několika místech tehdejšího Československa, kromě Prahy, Bratislavy, Malacek, také v Kroměříži, která byla nejenom centrem jeho rodného kraje, ale i centrem jeho dlouholeté práce jak organizační, tak vzdělávací. Jakožto dějepisec se zajímal především o osobnosti českého středověku, kteří podobně jako on pracovali ve prospěch věřících a svého okolí. Podobně jako Kapistrán kladl i Arnošt z Pardubic a Anežka Přemyslovna důraz na vzdělání a vzdělanost jako takovou, snad právě proto jim věnoval tolik času a práce při přípravě jejich biografii. Za stěžejní práci jeho života považují právě zmíněné biografie, především tu, kterou věnoval Arnoštu z Pardubic, kde zachytil nejen život prvního arcibiskupa, ale i širší pozadí jeho působení a celkově popsal hlavní principy oné doby. Značná část Kapistránovy práce zůstává doposud nevydaná a nezpracovaná, jsou to jeho dějiny filosofie, dějiny papežů, respektive papežství v renesanci a především jeho České dějiny, které díky své šíři záběru ilustrují celkový pohled Kapistrána a přeneseně tak i katolické inteligence první poloviny 20. století na vývoj našich zemí.

Součástí mé práce bylo i zmapování některých zahraničních cest Jana Kapistrána Vyskočila. Díky podrobným poznámkám, které si při cestách

vedl, můžeme nahlédnout do jeho myšlení i konání při cestě na jednání františkánských provinciálů do italské Assisi a pozdější misionářské návštěvě československých emigrantů ve Francii. Tyto poznámky dokládají nejen průběh samotného cestování, ale i hluboký zájem Kapistrána o své okolí a jeho zaujetí prací a studiem. V Itálii si dělal poznámky k jednotlivým památkám i historickým událostem, které se jich týkají. Ve Francii pak ve chvílích volna navštěvoval knihovny a univerzitu. Ostatně vždy studoval a pracoval na svých odborných textech ve chvílích volna, které si hledal mezi povinnostmi spojenými s fungováním ve františkánském řádu.

Kapistrán byl velmi temperamentní a dalo by se říci i výbušný člověk, který vždy vše dělal s plným nasazením, ale byl natolik pokorný, že se často podřizoval vůli řádu. Přijímal úkoly od svých představených se samozřejmostí, ať se jednalo o vyučování, nebo o řízení provincie.

Přes svou publikační činnost coby historika i přes svou organizační činnost coby provinciála františkánské provincie pro mne Kapistrán zůstal především vzdáleným předkem a chlapcem z jižní Moravy, který toužil po vzdělání. Proto jsem cítil povinnost jeho životní pouť zachytit a uchovat některé vzpomínky pamětníků.

Hlubší rozbor Kapistránova díla přísluší další práci, která kriticky zhodnotí jeho pojetí historie dochované v jednotlivých vydaných či nevydaných textech. Kapistránovo vnímání dějin je velmi ovlivněno jeho vírou a samozřejmě i dobou, ve které tvořil. Proto jeho pojetí může sloužit především jako ilustrace katolického vnímání dějin, ale i konkrétního historického období. S mnoha jeho názory a interpretacemi se nemohu ztotožnit, ale opět opakuji, že kritická interpretace jeho díla nebyla součástí této práce. Zde jsem se snažil pouze zachytit život člověka, dějepisce a řeholníka, na kterého by se nemělo zapomenout.

Jan Kapistrán Vyskočil byl katolickým duchovním v době, která příliš této činnosti nehověla, snad právě proto, dobře naplňoval romantickou představu o duchovním životě. Myslím, že Kapistránovo působení jakožto

duchovního a jeho víra byla takovou, jakou sám přisuzoval Václavu II. v knize Arnošt z Pardubic a jeho doba: „*Není to snad nějaké jen povrchní pobožnůstkářství, které nemá v nitru nic společného, jak často je odsuzována zbožnost jednoho i druhého, ale je to opravdová zbožnost srdce, vyvěrající z nejhlubších zdrojů duševních.*“⁸⁶⁸

⁸⁶⁸ Vyskočil, J., K.: Arnošt z Pardubic a jeho doba, Vyšehrad, Praha 1948, s. 63.

8. PRAMENY A LITERATURA

Prameny:

Prameny vydané neperiodické:

Vyskočil, Jan Kapistrán: Arnošt z Pardubic a jeho doba. Praha, Vyšehrad 1948, 679 s.

Vyskočil, Jan Kapistrán: Blahoslavená Anežka Česká – Kulturní obraz světice XIII. století. Praha, Universum 1933 [v tiráži 1934], 324 s.

Vyskočil, Jan Kapistrán: Duchovní cesta ke Karlově universitě. Praha, Nákl. vl. 1948, 75 s.

Vyskočil, Jan Kapistrán: Legenda blahoslavené Anežky a čtyři listy sv. Kláry – Překlad středověkého životopisu blahoslavené Anežky podle nejstaršího latinského rukopisu milánského ze začátku XIV. století. (Dodatek k vydání „Legendy blahoslavené Anežky a čtyř listů sv. Kláry.“). Praha, Universum 1933, 55 s.

Vyskočil, Jan Kapistrán: Legenda blahoslavené Anežky a čtyři listy sv. Kláry: kritický rozbor textový i věcný legendy a čtyř listů s nejstarším (původním) textem milánského rukopisu. Praha, Universum 1932, 188 s.

Vyskočil, Jan Kapistrán: Sv. František: [K 700. výročí jeho blažené smrti]. Praha, V. Kotrba 1926, 34 s.

Vyskočil, Jan Kapistrán: Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné. Praha, Atlas 1947, 181 s.

Prameny vydané periodické:

Vyskočil, J. K.: Jak se pracovalo o kanonisaci bl. Anežky v 17. století?, in Časopis Katolického Duchovenstva 7/1931

Vyskočil, J. K.: Rukopis šibenický, in Časopis Katolického Duchovenstva 7/1931

Vyskočil, J. K.: Poznámky ze soukromého života Arnošta z Pardubic, in Časopis Katolického Duchovenstva 1/1946

Vyskočil, J. K.: Poznámky ze soukromého života Arnošta z Pardubic, in Časopis Katolického Duchovenstva 2/1946

Vyskočil, J. K.: "Doctor evangelicus", nový církevní učitel sv. Antonín Paduánský, in Časopis Katolického Duchovenstva 3/1946

Vyskočil, J. K.: Poznámky ze soukromého života Arnošta z Pardubic, in Časopis Katolického Duchovenstva 4/1946

Vyskočil, J. K.: V září velikého biskupa. (K 950leté památce smrti sv. Vojtěcha), in Časopis Katolického Duchovenstva 3/1947

Prameny nevydané:

Archiv UK, FF, Česká vědecká zkušební komise pro učitelství na středních školách v Praze, karton 85, č. 1234

Archiv UK, FF, Disertační práce č. 870 (téma: Jana Duns Scota – *Distinctio formalis*)

Archiv UK, FF, Filosofové řádní (1914 – 1917)

Archiv UK, FF, Filosofové řádní letní běh 1914

Archiv UK, FF, Filosofové řádní zimní běh 1914 – 1915

Archiv UK, FF, Inventář filosofické fakulty UK, 1882 – 1966 (1970)

Ondřej Polišenský, Karton 108, č. 1264

Archiv UK, FF, Rigorózní protokol II. č. 870

Archiv UK, TF, Teologové řádní a mimořádní 1909/1910

MZA Brno, E67 (značka fondu), 7715 (číslo matriky)

NA, Odd. 1, ŘF, kart. 21, inv. č. 868, fasc. 1 (Seznam členů řádu Františkánského, kteří byli Gestapem uvězněni anebo posláni do Říše na práci, ze dne 22. května 1945)

NA, Odd. 1, ŘF, kart. 27, inv. č. 925 Juvenát v Uher. Hradišti

NA, Odd. 1, ŘF, kart. 27, inv. č. 927 Spolek Studium

NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 928 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Povolení k stavbě

NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 929 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – pozemky

NA, Odd. 1, ŘF, kart. 28, inv. č. 930 Kolej sv. Antonína v Kroměříži – Stavba

NA, Odd. 1, ŘF, kart. 74, inv. č. 2473

NA, Odd. 1, ŘF, kart. 75, inv. č. 2473

NA, Odd. 1, ŘF, kart. 76, inv. č. 2473

Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury (Vyskočil, Jan Kapistrán: České dějiny)

Praha, konvent Panny Marie Sněžné – provinční archiv, bez signatury [Vzpomínky Bernarda Drahoslava Říšského OFM (nar. 1925)]

SOKA KROMERIZ – ARCIB GYMN B187, inv. č. 166 (XXV. Jubilejní výroční zpráva arcibiskupského gymnasia v Kroměříži 1855 – 1935 s. 35)

SOKA Kroměříž – Gymnázium KM- BE 187

SOKA- Kroměříž- B-e-192- Arcibiskupský seminář a gymnázium Kroměříž

SOKA Kroměříž, Místní školní rada Postoupky, B-d56, inv. č. 1

SOKA Kroměříž – Archiv obce Postoupky B-a 80

SOKA Kroměříž – Základní devítiletá škola Postoupky, B-e71

Úmrtní list uložený na Úřadu městské části Praha 1, Svazek č. 9, pořadové číslo 152

Zem. archiv v Opavě pobočka v Olomouci, Fond: Arcibiskupský chlapecký seminář v Kroměříži, Odd.: Vyučování, karton: 17, inv. č. 50 (Dopis Leopolda Prečana z 5. srpna 1927 č. 694)

Zem. archiv v Opavě pobočka v Olomouci, Fond: Arcibiskupský chlapecký seminář v Kroměříži, Odd.: Korespondence s ordinátem 1927 – 1950, karton: 17, inv. č. 45 (Zpráva o začátku šk. r. 1927/1928, 17. září 1927 č. 583)

Prameny orální:

Vzpomínky Zdeny Žlebkové, rozené Čadové (nar. 1931) v osobním vlastnictví autora.

Vzpomínky Jaroslava Čady (nar. 1923) v osobním vlastnictví autora.

Vzpomínky Matouše Jozefa Sleziaka OFM (nar. 1930) v osobním vlastnictví autora.

Vzpomínky Řehoře Marečka OFM (nar. 1924) v osobním vlastnictví autora.

Vzpomínky Benedikta Vladimíra Holoty OFM (nar. 1922) v osobním vlastnictví autora.

Literatura:

Literatura neperiodická:

Arnošt z Pardubic (1297 – 1364). Osobnost – okruh – dědictví. Postać – środowisko – dziedzictwo. Redakce Lenka Bobková – Ryszard Gładkiewicz – Petr Vorel, Wrocław – Praha – Pardubice 2005

Balík, Stanislav; Hanuš, Jiří: Katolická církev v Československu 1945 – 1989. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007, 399 s.

Bartoš, J.; Schulz, J.; Trapl, M.: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1868 – 1960 svazek 6 okresy: Přerov, Hranice, Kroměříž. Ostrava, Profil 1978, 291 s.

Beranová, Věra: Kapitoly z dějin českého estetického myšlení II. (30. léta 20. století). Ústí nad Labem, FUUD Univerzita J. E. Purkyně 2003, 149 s.

Brouček, Stanislav: Češi ve Francii 1914-1918- zápas o vlastní identitu, in Češi v cizině 8. Praha, Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR v Praze 1995, 115 s.

Brouček, Stanislav: K příčinám a důvodům vystěhovalectví Čechů a Slováků mezi dvěma válkami v dopisech adresovaných Emigračnímu ústavu v Praze, in Češi v cizině 2. Praha, Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV ve spolupráci s Československým ústavem zahraničním v Praze 1987, 341 s.

Buben, Milan M.: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích III. díl, I. svazek: Žebravé řády. Praha, Libri 2006, 470 s.

Catalogus Provinciae Bohemiae S. VENCESLAI D. ET M. ORDINIS FRATRUM MINORUM, pro anno Domini 1940, Praeae Typis „Propagandae“ – Sumptibus Provinciae. Ad manuscripti instar impresím. 1939, 36 s.

Čada, Václav: 28. říjen 1918 – skutečnost, sny a iluze. Praha, Mladá fronta a Naše vojsko 1988, 304 s.

Čechura, Jaroslav a kol.: Královská trilogie. Ženy a milenky českých králů. Muži a milenci českých královen. Děti a levobočci českých králů. Praha, Rybka 2002, 599 s.

Fiala, Petr; Hanuš, Jiří (EDS.): Katolická církev a totalitarismus českých zemích. Praha, Centrum pro studium demokracie a kultury 2002, 217 s.

Fialová, L.; Kučera, M.; Maur, E. a kol.: Dějiny obyvatelstva českých zemí. Praha, Mladá fronta 1998, 400 s.

Frank, Miloslav: Pronásledování salesiánů v 50. letech. Praha, Technická spolupráce Hynek Černoch SDB a Helena Mrázková ASC 2009, 20? s.

Františkánský usuál. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakl. 2009, 143 s.

Gebhart, Jan; Kuklík, Jan: Velké dějiny zemí Koruny české XV. a (1938 – 1945). Praha a Litomyšl, Paseka 2006, 623 s.

Hanuš, Jiří (ED.): Ekumenické církevní dějepisectví: dějiny, analýzy, perspektivy. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2003, 211 s.

Hanuš, Jiří: Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2005, 307 s.

Hartmann, Jan; Svoboda, Bohumil; Vaško, Václav (uspoř.): Kardinál Tomášek – Generál bez vojska...?. Praha, Vyšehrad 2003, 209 s.

Havlíčková, Helena: Dědictví – Kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948 – 1989. Olomouc, Votobia, 2002, 443 s.

Hemenwayová, Priya: Světci. Slovart 2007, 152 s.

Hledíková, Zdeňka: Arnošt z Pardubic – Arcibiskup, zakladatel, rádce. Praha, Vyšehrad 2008, 352 s.

Hledíková, Zdeňka; Zachová, Jana: Život Arnošta z Pardubic podle Valentina Krautwalda. Pardubice, Východočeské muzeum v Pardubicích; Historický klub 1997, 127 s.

Hlouch, Josef: Problém odpadu od Církve – Studie pastoračně-analytická. Olomouc, Matice cyrilometodějská v Olomouci 1937, 233 s.

Hošková, Lucie: Estetický rozměr v díle Jana Kapistrána Vyskočila. Ústí nad Labem, Bakalářská práce při UJEP 2003, 74 s.

Houška, Petr Alkantra: České františkánství. Sedlec – Prčice, Expres tiskárna Sedlec – Prčice 1996, 36 s.

Hünemann, Wilhelm: Mnich mezi vlky: život sv. Jana Kapistrána, apoštola Evropy. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2009, 231 s.

Chaloupecký, Václav: Arnošt z Pardubic – první arcibiskup pražský (1346 – 1364) Praha, Společnost přátel starožitností 1941, 107 s.

Chaloupecký, Václav: Arnošt z Pardubic – první arcibiskup pražský (1346 – 1364) 2. dopl. a rozš. vyd. Praha, Společnost přátel starožitností 1946, 162 s.

Charouz, Jindřich Zdeněk O.Praem.: Šest hrdinských let internační tábor Želiv 1950 – 1956. Želiv, Kanonie premonstrátů v Želivě [2008?], 31 s.

Jirásko, Luděk: Církevní řády a kongregace v zemích českých. Klášter premonstrátů na Strahově a nakl. Fénix 1991, 173 s.

Jůza, V.; Krsek, I.; Petřů, J.; Richter, V.: Kroměříž. Praha, Státní nakl. Krásné literatury a umění 1963, 125 s.

Kaplan, Karel: Stát a církev v Československu v letech 1948 – 1953. Brno, Doplněk 1993, 440 s.

Karfíková, Lenka; Křišťan, Alois; Kuře, Josef a kol.: „Život se tvoří z přítomné chvíle“ – Česká katolická teologie po druhé světové válce. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 1998, 119 s.

Klimek, Antonín: Velké dějiny zemí Koruny české XIII. (1918 – 1929). Praha a Litomyšl, Paseka 2000, 822 s.

Kolektiv autorů, Redakčně uspořádali Beneš, Petr Reglát a Hlaváček, Petr: Historia Franciscana II. Sborník textů. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2005, 283 s.

Kolektiv autorů: Církevní procesy padesátých let, Sborník příspěvků z konference pořádané Českomoravskou generální delegaturou Řádů

karmelitánů, Českou křesťanskou akademií a ústavem pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci s Arcibiskupstvím pražským 21. - 22. 5. 2002 v Praze. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2002, 279 s.

Kolektiv autorů: HISTORIA FRANCISCANA, Katalog výstavy pořádané k 400. výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604 – 2004). Praha, Provincie bratří františkánů 2004, 196 s.

Kořalka, J.; Kořalková, K.: Základní tendence českého vystěhovalectví a české reemigrace do počátku 20. let 20. století, in Češi v cizině 7. Praha, Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR v Praze 1993, 206 s.

Kunštát, Miroslav: Katolická teologická fakulta, in Havránek, Jan; Pousta, Zdeněk a kol.: Dějiny Univerzity Karlovy IV. 1918 – 1990. Praha, Karolinum 1998, 671 s.

Kutnar, František: Přehledné dějiny Českého a Slovenského dějepisectví II. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1977, 502 s.

Kybal, Vlastimil: Svatá Anežka Česká – Historický obraz ze 13. století. Brno, L. Marek 2001, 320 s.

Malá československá encyklopedie, Academia 1985, díl 2., 969 s.

Mathon, Jaroslav: Kroměříž. Praha, Vyšehrad 1948, 44 s.

Mikuka, Jaromír: Anežka Přemyslovna: Slovo k historii: Sešity k poznání národní minulosti. Praha, Melantrich 1988, 40 s.

Narřízení ministerstva věcí duchovních a vyučování ze dne 29. září 1905, jímžto se vydává řád školní a vyučovací pro školy obecné a měšťanské. In: Věstník vládní u věcech škol obecných v Království českém, 1905

Neubauer, Zdeněk: O svatém Františku aneb zrození ducha novověku. Praha, Malvern 2006, 224 s.

Novotný, Vojtěch: Katolická teologická fakulta 1939 – 1990 – Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století. Praha, Karolinum 2007, 523 s.

Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 1. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 1 – 163

Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 2. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 164 – 303

Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 3. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 304 – 455

Peřinka, František Václav: Kroměřížský okres 4. část reprint. Zdislavice, Litera.cz 2002, s. 456 – 604

Polc, Jaroslav: Světice Anežka Přemyslovna. Praha, česká katolická charita 1988, 165 s.

Putna, Martin C.: Česká katolická literatura 1918 – 1945 v kontextech. Praha, Torst 2010, 1390 s.

Reato, Danilo: Benátky – místa a historie (překlad Jan Heller). Bratislava, Slovart 2004, 135 s.

SCHEMATISMUS ALMAE PROVINCIAE BOHEMIAE ET MORAVIAE
S. VENCESLAI D. ET M., ORDINIS FRATRUM MINORUM, S.P.N.

FRANCISCI PRO ANNO MCMIII., Typis B.Stýblo – SUMPTIBUS
PROVINCIAE, Praga 1903, 48 s.

Spěváček, Jiří: Karel IV. – Život a dílo; 1316 – 1378. Praha, Svoboda 1979,
720 s.

Stloukal, Karel (redig.): Královny, kněžny a velké ženy české. Praha,
Vilímek 1940, 592 s.

Störig, Hans Joachim: Malé dějiny filozofie. Praha, Zvon 1991, 511 s.

Tajovský, Vít Bohumil: Želivské elegie. Pelhřimov, Nová tiskárna 1999, 71
s.

Valigi, Cianza: Řím a Vatikán. Narni-Terni Itálie, Plurigraf 1994, 127 s.

Vaněčková-Skřivánková, Justina: Osudy mužských řeholních řádů a
kongregací římskokatolické církve v 50. letech ve světle archiválií
Náboženské matice. Brno, Diplomová práce, Filosofická fakulta
Masarykovy university 1996, 58 s.

Vaško, Václav: Dům na skále. 2 Církev bojující: 1950 – květen 1960.
Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2007, 466 s.

Vaško, Václav: Neumlčená – Kronika katolické církve v Československu
po druhé světové válce I. Praha, ZVON 1990, 268 s.

Vaško, Václav: Neumlčená – Kronika katolické církve v Československu
po druhé světové válce II. Praha, ZVON 1990, 266 s.

Ventura, Václav: Jan Evangelista Urban – život a dílo – sonda do dějin
české teologie a spirituality. Brno, Centrum pro studium demokracie a
kultury 2001, 223 s.

Veselý, Jiří Maria; Kala, Miroslav: Samotka v Želivě. Rosice u Brna, Gloria 2002, 93 s.

VI. výroční zpráva súkr. Gymnázia rádu sv. Františka s právom verejnosti v Malackách 1932/1933, Nákladom ústavu

Vlček, Pavel; Sommer, Petr; Foltýn, Dušan a kol.: Encyklopedie českých klášterů. Praha, Libri 1997, 778 s.

Vlček, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2004, 597 s.

Vlnas, V.; Příbyl, P.; Hladík, T.: Florencie – Město umělců, velmožů, světců a tyranů. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2009, 429 s.

Votočková-Joachimová: Anežka Přemyslovna. Praha, Českomoravský Kompas 1940, 133 s.

Zlíbal, Pavel: „Šéfe, znáte Želiv...?“. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2006, 178 s.

Literatura periodická:

Hasil, Berard OFM: Osobní vzpomínka na otce provinciála františkánů Jana Kapistrána Vyskočila zesnulého před padesáti roky (9. 2. 1956), in Poutník, Arathorn 4/2006

Juřík, Stanislav OFM: Vzpomínky otce Stanislava Juříka OFM – 1, in Poutník, Arathorn 8/2006

Juřík, Stanislav OFM: Vzpomínky otce Stanislava Juříka OFM – 2, in Poutník, Arathorn 9/2006

Kadlec, J.: Dr Jan Kapistrán Vyskočil OFM: Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné, in Časopis Katolického Duhovenstva 5/1948

Kohout, P.: K šedesátinám univ. prof. ThDra a PhDra J. Kap. Vyskočila OFM, in Časopis Katolického Duhovenstva 4/1946

Kubíček, Inocenc OFM: Vzpomínky Inocence Kubíčka – 9, in Poutník, Arathorn 10/2005

Kubíček, Inocenc OFM: Vzpomínky – 4, in Poutník, Arathorn 5/2005

Říšský, Bernard OFM: Moje cesta za svatým Františkem, in Poutník, Arathorn 8/2003

Říšský, Bernard OFM: Moje cesta za svatým Františkem, in Poutník, Arathorn 11/2003

Říšský, Bernard OFM: Moje cesta za svatým Františkem, in Poutník, Arathorn 2/2004

Sukenikov, M.: Čo rozhoduje při udeľování Nobelovej ceny, in Elán Mesačník pre literatúru a umenie Ročník VII., Praha 11/1936

9. RESUMÉ

Předložená práce pojednává o osobnosti církevního historika a představiteli františkánského řádu Janu Kapistránovi Vyskočilovi (1886 – 1956), který působil celkem čtyřikrát jako provinciál českomoravské františkánské provincie. Kromě vyučování na středních a vysokých školách také publikoval řadu historických a filosofických prací. Ve středu jeho zájmu bylo období středověku v Českých zemích, zpracoval dvě rozsáhlé biografie o Arnoštu z Pardubic a blahoslavené Anežce České. Byl profesorem českých církevních dějin a děkanem teologické fakulty v Praze. Jakožto vrcholný představitel katolické církve, byl v roce 1950 internován v želivském klášteře. Jan Kapistrán zemřel po propuštění ze Želiva v roce 1956. Kromě samotného životopisu jsou v této práci popsány i některé ze zahraničních cest Kapistrána a stručně představeny i jeho nejvýznamnější publikace.

10. RESUME/SUMMARY

The presented thesis deals with the personality of the church historian and the representative of the Franciscan Order Jan Kapistrán Vyskočil (1886 – 1956). He served four times as a provincial of the Bohemian-Moravian Francis province. Furthermore, he was the professor of the Czech Church history and the Dean of Theological Faculty in Prague. Apart from teaching in high schools and universities, he also published a number of historical and philosophical works. He was highly interested in the medieval period in the Czech lands and compiled two comprehensive biographies about Ernest of Pardubice and the blessed Czech Agnes. As he was the main representative of the Catholic Church, he was interned in Želiv monastery in 1950 and he died after having been released from Želiv in 1956. This work not only describes his biography, but also some of his journeys abroad and briefly introduces some of his most famous publications.